

Jules Verne
HECTOR SERVADAC
Călătorii și aventuri în lumea solară

Jules Verne

Hector Servadac

Călătorii și aventuri în lumea solară

TRADUCERE: TEODORA CRISTEA

SECȚIA PrivRU COPII Pto Ștefan ce¹ Mewe rir. 1

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREȘTI, 1984

Prezentarea grafică:

VAL MUNTEANU

Jules Verne *Hector Servadac Voyages et aventures à travers le monde solaire*

Editions Hetzel Dessins de P. Philippoteaux, graves par Laplante

Partea întâi

Capitolul I

CONTELE: „POFTIM CARTEA MEA DE VIZITĂ!” CĂPITANUL: „IAT-O PE-A MEA!”

— Nu, domnule căpitan, nu-mi convine să vă cedez locul.

— Regret, domnule conte, dar pretențiile dumneavoastră nu le vor schimba pe ale mele.

— Sigur?

— Cît se poate de sigur.

— Vă atrag totuși atenția că trebuie să aveți în vedere că am fost înaintea dumneavoastră, deci primul.

— Iar eu, vă răspund că, în privința asta, vechimea nu poate crea nici un drept.

— Voi ști să vă silesc să-mi cedați locul, domnule căpitan.

— Nu cred, domnule conte.

— îmi închipui că o lovitură de sabie...

— Nu mai mult decît un foc de pistol.

— Poftim cartea mea de vizită!

— Iat-o pe a mea!

După aceste cuvinte, care răsunară ca niște încrucișări de sabie, adversarii își schimbă cărțile de vizită între ei. Pe una scria:

Pe cealaltă:

HECTOR SERVADAC

Căpitan la statul major Mostaganem

CONTE VASILII TIMAȘEV La bordul goaletei *Dobrina*

Cînd să se despartă, contele Timașev întrebă:

— Unde-i vor întîlni martorii mei pe ai dumneavoastră?

— La statul major, azi, la două, dacă vă convine, răspunse Hector Servadac.

— La Mostaganem? %

— La Mostaganem.

Acestea fiind zise, căpitanul Servadac și contele Timașev se salutară plini de curtoazie.

Dar, în clipa când erau gata să se despartă, contele Timașev făcu o ultimă remarcă:

*

>

— Socot, domnule căpitan, că-i mai bine să păstrăm secretul asupra adevăratei cauze a întâlnirii noastre.

— Așa socot și eu, spuse Servadac.

— Nu va fi rostit nici un nume!

— Nici unul.

— Și pretextul?

— Pretextul? O discute muzicală, domnule conte, dacă sînteți de acord.

— Perfect, răspunse contele Timașev. Eu am fost de partea lui Wagner — ceea ce corespunde cu ideile mele.

— Și eu pentru Rossini — ceea ce corespunde cu ale mele, ripostă zîmbind căpitanul Servadac.

Apoi, contele Timașev și ofițerul de stat major, după ce se salutară pentru ultima oară, se despărțiră definitiv.

Această scenă de provocare la duel se petrecuse către prînz, la capătul unui mic promontoriu al coastei algeriene aflată între Tenez și Mostaganem, la aproximativ 3 km de gurile Șelifului. Promontoriul domina marea la vreo 20 de metri înălțime și apele albastre ale Me-diteranei veneau să i se aștearnă la poale, înspumînd stîncile țărmlui înroșite de oxid de fier. Era 31 decembrie. Soarele, ale cărui raze oblice împrăștiu de obicei luminițe sclipitoare pe toate ridicăturile de teren ale litoralului, era învăluit de o perdea deasă de nori. Pe deasupra, neguri groase acopereau marea și uscatul. Cețurile acestea, care, datorită unei împrejurări inexplicabile, cuprinseseră globul terestru de mai bine de două luni, nu conteneau să stînjenească comunicațiile între diferitele continente. Dar în această privință nu era nimic de făcut.

Contele Vasili Timașev, părăsindu-l pe ofițerul de stat major, se îndreptă către o barcă cu patru vîsle, care îl aștepta într-unui din micile golfuri ale coastei. De cură luă loc în ea, ușoara ambarcațiune porni spre o goeletă pentru călătorii de plăcere care, cu brigantina strînsă și trincheta pusă vertical pe direcția vîntului, aștepta la cîteva sute de metri.

Între timp, căpitanul Servadac făcu semn unui soldat care rămăsese la 20 de pași de el să se apropie. Acesta, ținînd de frîu un minunat cal arab, veni lîngă ofițer fără să scoată un cuvînt. După ce sări cu ușurință în șa, căpitanul Servadac se îndreptă spre Mostaganem, urmat de ordonanța sa care călărea un cal nu mai puțin iute decît al său.

Era douăsprezece și jumătate cînd cei doi călăreți trecură Șeliful pe podul pe care geniștii îl construiseră de curînd. Suna ora două fără un sfert în clipa cînd caii albi de spumă, se avîntau pe poarta din Mascara, una dintre cele cinci intrări care duceau în incinta crenelată a orașului.

În acel an Mostaganem număra circa 15 000 de locuitori, dintre care 3 000 de francezi. Era de multă vreme una dintre capitalele districtuale ale provinciei Oran și totodată capitala unei subdivi-

ziuni militare.. Acolo se fabricau paste alimentare, țesături prețioase, împletituri din rogoz cu modele, obiecte de marochinărie. De aci se exportau în Franța grîne, pînzeturi de bumbac, lînă, vite, smochine, struguri. Dar, la acea dată, ai fi căutat în zadar urma vechilor locuri de ancorare unde, odinioară, vapoarele abia se țineau, scuturate de vînturile rele de vest și nord-vest.

Mostaganem poseda acum un port bine adăpostit, care îi îngăduia să se folosească de toate

produsele bogate din Mina și din partea inferioară a Șelifului.

Și tot grație refugiului asigurat, goeleta *Dobrîna* se încumetase să-și petreacă iarna pe această coastă ale cărei faleze nu oferă nici un adăpost. Într-adevăr, de două luni încoace, aici se vedea flutu-rînd, la capătul vasului, pavilionul rusesc și în fața catargului cel mare înălțîndu-se pavilionul „Iaht clubului Franței”, cu semnul distinctiv M.C.W.T.

Căpitanul Servadac, după ce trecu de intrarea orașului, se duse în cartierul militar Matmore. Acolo nu întîrzie să întîlnească un maior din regimentul 2 de pușcași și un căpitan din regimentul 8 de artilerie, doi camarazi pe care putea să se bizuie.

Ofițerii ascultară cu seriozitate cererea lui Hector Servadac de a-i sluji drept martori, în afacerea cu pricina, dar lăsară să le scape un zîmbet ușor cînd prietenul lor dădu drept adevăratul motiv al acestei întîlniri o simplă discuție muzicală avută cu contele Timașev.

— Poate că totul s-ar putea aranja? spuse maiorul din regimentul de pușcași.

— Nici să nu încercați măcar, răspunse Servadac.

— Cîteva mici concesii! reluă atunci și căpitanul din regimentul 8 de artilerie.

— Nici o concesie nu este posibilă cînd e vorbă de Wagner și Rossini, rosti cu seriozitate ofițerul de stat major. Ori unul, ori altul. Dealtfel Rossini este cel ofensat în povestea asta. Nebunul ăsta de Wagner a scris despre el niște lucruri absurde și eu vreau să-l răzbun pe Rossini.

— Și pe urmă, zise maiorul, o lovitură de sabie nu este întotdeauna mortală.

— Mai ales cînd "ești hotărît, cum sînt eu, să n-o primești, afirmă Servadac.

După acest răspuns, celor doi ofițeri nu le rămase altceva de făcut decît să se ducă la statul major, unde trebuiau să întîlnească la două fix pe martorii contelui Timașev.

Să-mi fie îngăduit să adaug că, nici pe maiorul de la 2 pușcași și nici pe căpitanul de la 8 artilerie, Servadac nu reușise să-i înșele. Ce motiv adevărat avea, de fapt, căpitanul să ia arma în mîină? Îl bănuiau poate, dar nu aveau altceva mai bun de făcut decît să accepte pretextul invocat de prietenul lor.

Două ore mai tîrziu, se înapoiară, după ce îi văzuseră pe martorii contelui și stabiliseră condițiile duelului. Contele Timașev, aghiotant

al țarului Rusiei, cum sînt mulți nobili ruși în străinătate, acceptase arma soldatului, sabia.

Cei doi adversari trebuiau să se întîlnească a doua zi, 1 ianuarie, la nouă dimineața, pe o porțiune a falezei situată la trei kilometri de gurile Șelifului.

— Pe mîine, așadar, cu precizie militară, zise maiorul.

— Cu cea mai militară, răspunse Servadac.

După aceste cuvinte, cei doi ofițeri strînseră cu putere mîna prietenului lor și se întoarseră la cafeneaua Zulma ca să facă o partidă de pichet pînă la o sută cincizeci de puncte.

În ce-k privește pe căpitanul Servadac, el făcu drumul întors și părăsi orașul neîntîrziat.

De vreo cincisprezece zile Hector Servadac nu mai stătea în locuința sa din Piața Armelor.

Însărcinat cu efectuarea unor măsurători topografice, locuia într-un gurbi pe coasta de la Mostaganem, la opt km de Șelif, și nu avea alt tovarăș decît pe ordonanța sa. Asta nu era prea vesel și oricare altul, în afară de căpitanul de stat major, putea să considere drept o pedeapsă exilul într-un asemenea post neplăcut.

Hector Servadac o luă deci din nou spre gurbi, urmărind să prindă cîteva rime pe care încerca să le închege sub forma puțin învechită a ceea ce numea el un rondel. Acest pretins rondel — este inutil s-o ascundem — era adresat unei tinere văduve pe care spera s-o ia de soție, și, în versurile sale, tindea să-i arate că, atunci cînd ai norocul să îndrăgești o persoană atît de demnă de toată stima, trebuie să iubești „la modul cel mai simplu”. Dacă un asemenea aforism era sau nu adevărat prea puțin îi păsa căpitanului Servadac, care scria poezii într-o oarecare măsură de dragul de-a scrie.

„Da, da! murmură el, în timp ce ordonanța călărea tăcută, la trap, alături de dînsul. Un rondel plin de simțire face totdeauna impresie! Sînt rare rondelurile pe coasta algeriană, și al meu va

fi, să nădăjduim, cu atât mai bine primit". Și căpitanul poet începu astfel:

„*Dacă iubești cu adevărat E simplu, fără de cuvinte...*”

„Da! Simplu, adică cinstit în vederea căsătoriei, și eu care vorbesc... Drace! Nu mai merge! Incomode rimele astea în «at». Ce ideie am avut să-mi croiesc rondelul după ele”.

— Hei, Ben-Zuf!

Ben-Zuf era ordonanța căpitanului Servadac.

— Da, domnule căpitan! răspunse Ben-Zuf.

— Ai scris vreodată versuri?

— Nu, domnule căpitan, dar am văzut pe cineva cum le face.

— Pe cine?

— Pe un clovn într-o baracă de somnambul, într-o seară la o serbare în Montmartre.

8

— Și ții minte versurile clovnului?

— Iată-le, domnule căpitan:

„*Intrați! E fericirea cea mai mare Și veți ieși cu toți vrăjiți! Aici vedeți pe cea care-o iubiți Și iubiți sînteți de care!*”

— Drace! Sînt groaznice versurile tale.

— Pentru că nu sînt un cânticel cu floricele al unui filfizon, domnule căpitan. Dacă ar fi, ar valora cît multe altele.

— Taci, Ben-Zuf! strigă Hector Servadac. Taci! Mi-a venit, în sfîrșit, în minte a treia și a patra rimă:

„*Dacă iubești cu adevărat E simplu fără de cuvinte... De dragoste să fii încredințat Mai mult decît de jurăminte!*”

Dar cu toate strădaniile sale poetice, căpitanul Servadac nu putu să mai înainteze cu rondelul și, la ora șase, cînd se înapoie la gurbi, rămăsese tot la primul său catren.

*

Capitolul II

ÎN CARE SÎNT PREZENTAȚI, DIN PUNCT DE VEDERE FIZIC ȘI MORAL, CĂPITANUL SERVADAC ȘI ORDONANȚA SA, BEN-ZUF

În acel an și la acea dată se putea citi în statele de serviciu ale Ministerului de război:

„Servadac (Hector), născut la 19 iulie 18... la Saint-Trelody, cantonul și districtul Lespere, departamentul Gironde.

Avere: o mie două sute de franci rentă.

Durata serviciului: 14 ani 3 luni și 5 zile.

. Detalii din serviciu și campanii: Școala militară Saint-Cyr: 2 ani. Școala de aplicație: 2 ani.

La regimentul 87 de front: 2 ani. La 3 vî-nători: 2 ani. Algeria: 7 ani. Campania din Sudan,'
Campania din Japonia.

Poziția: Căpitan de stat major la Mostaganem.

Decorații: Cavalier al legiunii de onoare din 13 martie 18...”

Hector Servadac avea 30 de ani. Orfan, fără familie, aproape fără avere, dornic de glorie dacă nu de bani, cam înflăcărat, înzestrat cu acel spirit înnăscut de a fi totdeauna gata de atac ca și de ripostă, suflet generos, curajos în orice încercare, vădit ocrotit de Dumnezeuul bătațiilor pe care nu-l scutea de emoții puternice, deloc palavragiu pentru un copil dintre cele două mări, alăptat timp de 20 de

luni de o voinică podgoreancă din Medoc, adevărat urmaș al eroilor care au înflorit în epocile de vitejie războinică, iată ce era, din punct de vedere moral, căpitanul Servadac. Se număra printre băieții drăguți, pe care natura pare să-i sortească unor întîmplări extraordinare și care au ca nașă lîngă leagănul lor pe zîna aventurilor și pe zîna norocului.

Ca înfățișare, Hector Servadac era un ofițer fermecător, înalt de peste cinci picioare și șase degete, zvelt, grațios, cu părul negru ondulat natural, mîini și picioare frumoase,

mustața galant răsucită, ochi albaștri cu privirea sinceră, într-un cuvânt, făcut să placă și, putem spune, plăcînd fără să arate prea mult că-și dă seama de asta.

E cazul să recunoaștem că Servadac — o mărturisea chiar el de bună voie — nu era mai savant decît trebuia. „Noi nu sabotăm”, spun ofițerii de artilerie, înțelegînd prin asta că nu se dau niciodată înapoi de la treabă. Hector Servadac, în schimb, „sabota” cu plăcere, fiind la fel de hoinar pe cît era de detestabil poet. Dar cu ușurința lui de a învăța totul, de a asimila totul, putuse termina școala în condiții bune și să intre la statul major. Altminteri, desena bine, călărea admirabil și neîmblînzitul cal de manej de la Saint-Cyr, urmașul faimosului „Moș Toma”, își găsisse în el stăpînul.

Se povesteau despre el următoarele:

într-o zi conducea în tranșee o companie de vînători. într-un loc anume, creasta întăriturii, ciuruită de obuze, se prăbușise și, lipsin-du-i înălțimea suficientă, nu-i mai apăra pe soldați împotriva tirului de artilerie care șuiera fără întrerupere. Aceștia șovăiră. Căpitanul Servadac se urcă atunci pe întărituri și se culcă de-a lungul breșei, astupînd-o în întregime cu trupul său.

— Treceți acum, spuse ei.

Și compania trecu sub o grindină de gloanțe dintre care nici unul nu-l atinse pe ofițerul de stat major.

De cînd terminase Școala de aplicații, cu excepția a două campanii (Sudan și Japonia), Hector Servadac fusese detașat tot timpul în Algeria. La acea dată îndeplinea funcția de ofițer de stat major în subdivizia de la Mostaganem. Însărcinat, în special, cu lucrări topografice, pe porțiunea de litoral cuprinsă între Tenez și gurile Șelifu-lui, el locuia într-un gurbi care, de bine, de rău, îi slujea de adăpost. Dar nu se sinchisea el pentru atîta lucru. Îi plăcea să trăiască la aer curat, profitînd de toată cantitatea de libertate pe care o poate avea un ofițer. Mergînd cînd pe jos, prin nisipuri de-a lungul țărmului, cînd călare pe crestele falezei, nu se grăbea din cale-afară cu munca pe care trebuia s-o facă. Această viață semiindependentă îi convenea. Dealtfel, ocupațiile nu-l absorbeau într-atît, încît să nu poată lua trenul de vreo două-trei ori pe săptămîină și să se ducă fie la recepțiile generalului din Oran, fie la serbările guvernatorului, la Alger, în una din aceste ocazii o văzuse pe D-na de L..., destinatară faimosului rondel din care îmbobocise numai primul catren. Era vă-

10

duva unui colonel, tînără, foarte frumoasă, foarte rezervată, puțin distantă, se poate spune, și nu remarca, sau nu voia să remarce, omagiile a căror țintă era. De aceea nici căpitanul Servadac nu îndrăznise încă să-i mărturisească dragostea sa. Știa că are rivali, și printre alții, după cum s-a văzut, pe contele Timașev. Tocmai această rivalitate îi făcea pe cei doi adversari să ia arma în mînă, și asta fără ca tînăra văduvă să bănuiască ceva. Dealtfel, așa cum s-a arătat, numele ei, respectat de toată lumea, nu fusese pronunțat.

împreună cu Servadac locuia în gurbi și ordonanța sa, Ben-Zuf.

Ben-Zuf era devotat cu trup și suflet ofițerului pe care avea cîntea să-l „perie”. Dacă ar fi fost să aleagă între funcția de aghiotant al guvernatorului general din Algeria și cea de ordonanță a căpitanului Servadac, Ben-Zuf n-ar fi șovăit nici o clipă măcar. Dar dacă, în ce-l privea, nu era călăuzit de nici o ambiție personală, altfel se punea problema cînd era vorba de ofițerul lui, și în fiecare dimineață se uita dacă nu cumva înfloriseră cîteva trese noi pe umărul stîng al uniformei căpitanului de stat major. Numele ordonanței putea să te facă să crezi că bravul soldat era un localnic

algerian. De loc. Ben-Zuf nu era decît o poreclă. Să vedem acum de ce i se dăduse această poreclă, cînd pe el îl chema Laurent? De ce Ben, de vreme ce era din Paris, chiar din Montmar-tre? Ei bine, asta era una din anomalii pe care pînă și cei mai sa-vanți etimologi n-ar fi reușit s-o explice. Or, nu numai că Ben-Zuf era din Montmartre, dar era originar chiar de pe vestita înălțime cu acest nume, văzînd lumina zilei între turnul Solferino și moara Ga-lette. Ei, cînd ai avut fericirea să te naști în aceste condiții excepționale, este foarte firesc să simți pentru dealul natal p admirație fără margini și să nu vezi nimic mai desăvîrșit pe lume! În consecință, în ochii ordonanței, Montmartre era singurul munte serios din Univers, și cartierul cu același nume un compus al tuturor minunilor globului. Ben-Zuf călătorise destul de mult. Dar, dacă-l ascultai, parcă nu văzuse, în oricare țară ai fi dorit, decît niște Montmartre, mai mari poate, dar fără îndoială mai puțin pitorești. Oare în Montmartre nu găsești o biserică prețuind cît catedrala din Burgos, cariere care nu sînt mai prejos de cele din Pantelique, un bazin care ar putea stîrni gelozia Mediteranei, o moară care nu se mulțumește să producă o făină oarecare, ci una pentru niște renumite foi de plăcintă, apoi mai are turnul Solferino care se ține mai drept decît turnul din Pisa, un colț de pădure, urmaș al pădurilor cu totul virgine, dinaintea invaziei celților și, în sfîrșit, un munte, un adevărat munte pe care numai invidioșii îndrăzneau să-l numească „deal”. Îl puteai mai curînd tăia în bucăți pe Ben-Zuf decît să-l faci să recunoască că acest munte nu avea 5 000 de metri înălțime. Unde întîl-nești, în întreaga lume, atîtea minunății strinse la un loc?

„Nicăieri!” răspundea Ben-Zuf oricui începea să găsească părerea lui puțin exagerată. Nevinovată manie, la urma urmei! De fapt, Ben-Zuf n-avea decît

11

o singură dorință: să se reîntoarcă în Montmartre, pe deal, și împreună cu căpitanul său, nu mai încape vorba, să-și sfîrșească zilele acolo unde le începuse. Așa se face că Hector Servadac era pisat fără încetare cu frumusețile neasemuite, strînse în al XVIII-lea arondisment al Parisului, încît începea să nu-l mai poată suferi. Cu toate astea Ben-Zuf nu se lăsa cu una cu două, hotărît să-l convertească pe căpitan, fiindcă nu voia să-l părăsească niciodată. Stagiul lui militar se terminase. Avusese chiar două concedii și tocmai venise vremea să părăsească serviciul, la vîrsta de 28 de ani, ca simplu vînător călare, clasa I, la regimentul 8, cînd fu ridicat la rangul de ordonanță a lui Hector Servadac. Făcu campaniile cu ofițerul său. Se bătu alături de el în mai multe împrejurări, și încă cu atîta vitejie, încît fu propus pentru a fi decorat, dar el refuză, ca să poată ră-mîne mai departe ordonanța căpitanului. Dacă Hector Servadac îi salvă viața lui Ben-Zuf în Japonia, Ben-Zuf îl scăpă de la moarte în timpul campaniei din Sudan. Acestea sînt lucruri de neuitat.

Pe scurt, iată de ce Ben-Zuf punea în slujba căpitanului de stat major două brațe de oțel, cum se spune în limbaj metalurgic, o sănătate de fier, care rezista la orice climă, o vigoare fizică care i-ar fi dat dreptul să se numească „meterezul din Montmartre” și, în sfîrșit, o inimă atotcutezătoare și un devotament gata să treacă prin foc.

Trebuie să adăugăm că, dacă Ben-Zuf nu se arăta „poet”, cum era căpitanul său, putea trece, în schimb, cel puțin drept o enciclopedie vie, o culegere nesecată de vorbe de duh, de glume și palavre cazone. În această privință nu-l întrecea nimeni și memoria lui fără greș furniza istorii cu zecile.

Căpitanul Servadac știa cît valorează. Îl prețuia, îi trecea cu vederea destule toane, pe care buna dispoziție de nezdruncaț a ordonanței le făcea dealtfel suportabile și, în

anumite împrejurări, știa să rostească acele cuvinte care îl leagă pe-un slujitor de stăpînul său.

Odată, între altele, cînd Ben-Zuf umbla iar cu gîndul prin al XVIII-lea arondisment, îi spuse:

— Ben-Zuf, știi că, la urma urmei, dacă dealul Montmartre ar avea cu numai 4705 metri mai mult, ar fi fost tot atît de înalt ca Mont Blanc?

Auzind această cugetare, ochii lui Ben-Zuf scăpărară și din ziua aceea dealul și căpitanul se contopiră în inima lui.

12

Capitolul III

ÎN CARE SE VA VEDEA CĂ INSPIRAȚIA POETICĂ A
CĂPITANULUI SERVADAC ESTE ÎNTRERUPTĂ DE UN
ȘOC NEPLĂCUT

Un gurbi nu-i altceva decît un soi de colibă, construită din bucăți de lemn, care are un acoperiș de paie, numit de localnici „driss”. Este ceva mai mult decît un cort arab, dar mult mai puțin decît o locuință de piatră sau de cărămidă.

Gurbiul unde stătea căpitanul Servadac nu era, deci, la drept vorbind, decît o cocioabă, și nu ar fi ajuns pentru nevoile locuitorilor săi dacă nu i-ar fi ușurat sarcina un vechi post militar, o clădire de piatră care sluzea drept adăpost lui Ben-Zuf și celor doi cai. Postul fusese ocupat înainte de un detașament de geniu și se mai găseau în el o anumită cantitate de unelte, ca: tîrnăcoape, sape, lopeți etc.

Firește, confortul lăsa de dorit în acest gurbi. Dar el nu era decît un sălaș provizoriu. Dealtfel, nici căpitanul, nici ordonanța sa nu erau pretențioși în ce privește hrana și locuința.

„Cu puțină filozofie și un stomac bun, repeta mereu Hector Servadac, te simți bine pretutindeni”.

Or filozofia sa semăna cu banii de buzunar ai unui gascon, care are totdeauna cîțiva în pungă, iar în privința stomacului, toate apele Garonei ar fi putut trece prin cel al căpitanului, fără să-l tulbure cî-tuși de puțin.

Cît despre Ben-Zuf, în caz că admitem existența metempsihozei, el trebuie să fi fost struț într-o viață anterioară; păstrase unul din acele viscere fenomenale, cu sucuri gastrice tari, care digeră la fel de bine pietre ca și piept de pui.

Se cuvine să arătăm că cei doi locuitori ai gurbiului își luaseră provizii pentru o lună, că o cisternă le dădea din abundență apă potabilă, că furajele umpleau podul și grajdul, și că, pe deasupra, porțiunea de cîmpie cuprinsă între Tenez și Mostaganem, unde se aflau, era tare rodnică, putînd rivaliza cu cele mai bogate șesuri ale Mitigei. Vînatul nu se arăta a fi prea sărac; și unui ofițer de stat major i-e îngăduit să ia cu el, în timpul deplasărilor pe care le face, o pușcă de vînătoare, din moment ce nu-și uită instrumentele topo-metrice sau planșeta.

Căpitanul Servadac, după întoarcerea la gurbi, cină cu o poftă pe care plimbarea i-o ațîțase grozav de tare. Ben-Zuf știa să gătească nemaipomenit de bine. Cu el nu trebuia să te temi de mîncăruri fade. Săra, punea oțet și piper cu vitejie militară. Dar, după cum s-a spus, se adresa unor stomacuri care sfidau condimentele cele mai tari și pentru care gastralgia nu avea cuvînt.

După cină, în timp ce ordonanța strîngea cu grijă ce rămăsese de la masă în ceea ce el numea „dulapul său abdominal”, căpitanul

13

Servadac părăsi gurbiul și se duse să ia aer, fumînd pe creasta falezei.

Se lăsa noaptea. Soarele dispăruse de mai mult de o oră în spatele norilor, sub orizontul pe care șesul îl mărginea clar dincolo de cursul Șelifului. Cerul avea o înfățișare ciudată pe care orice observator al fenomenelor cosmice ar fi remarcat-o nu fără surprindere. Către nord, cu toate că întunericul se făcuse destul, de adânc pentru a împiedica privirea să vadă în depărtare, pe o rază mai mare de o jumătate de kilometru, straturile superioare, înnegurate, ale atmosferei erau îmbibate de un fel de lumină roșiatică. Nu se zăreau, nici margini crestate cu regularitate^ nici strălucirea razelor luminoase proiectate de un centru arzător. În consecință, nimic nu indica apariția vreunei aurore boreale a cărei scînteiere minunată nu poate înflori, dealtfel, decît în înălțimile văzduhului, în regiuni mai înalte ca latitudine. Un meteorolog ar fi fost deci foarte încurcat, dacă i s-ar fi cerut să spună cărui fenomen i se datorează superba iluminatie din această ultimă noapte a anului.

Dar căpitanul Servadac nu prea era meteorolog. De cînd terminase școala se poate presupune că nu-și mai vîrîse niciodată nasul în „cursul de cosmografie”. Și-apoi, în seara aceea, nu-i ardea să observe sfera cerească. Hoinărea, fuma. îl frămînta oare întîlnirea care trebuia să-l pună, mîine, față în față cu contele Timașev? În orice caz, dacă acest gînd îi venea uneori în minte nu era de natură să-l pornească mai mult decît se cuvine împotriva contelui. Putem recunoaște că adversarii nu simțeau nici un fel de ură unul față de celălalt, cu toate că erau rivali. Era vorba doar de rezolvat o situație în care, dintre doi oameni, unul era de prisos. Încolo, Hector Servadac îl considera pe contele Timașev un om foarte manierat, și contele nu putea să aibă decît o deosebită stimă pentru ofițer.

La ora 8 seara, căpitanul Servadac se întoarse în unica încăpere a gurbiului în care se găseau patul lui, o măsuță de lucru așezată pe un suport și cîteva cufere slujindu-i de dulap.

Ordonanța gătea în clădirea de piatră a postului vecin, nu înăuntrul gurbiului, și tot acolo se și culca „pe o somieră din lemn bun de stejar”, cum spunea Ben-Zuf. Asta nu-l împiedica să doarmă neîntors cîte douăsprezece ore în șir, întrecînd și pietrele în această privință.

Căpitanul Servadac, neavînd prea mult chef de somn, se așeză la masa pe care se aflau risipite instrumentele sale de lucru. Luă mecanic într-o mîna creionul roșu și albastru și, în cealaltă, compasul re-ductor. Apoi, cu hîrtia de calc în față, începu să tragă linii felurit colorate și inegale, care nu semănau întru nimic cu desenul sever al unei schițe topografice.

În acest timp, Ben-Zuf, neprimind încă ordinul să se ducă la culcare, încerca să doarmă, întins într-un colț, dar cu neastîmpărul căpitanului acest lucru era greu de realizat. Și totul se datora faptului că cel ce se așezase la masa de scris nu era ofițerul de stat major, ci poetul gascon.

Da! Hector Servadac se lupta din ce în ce mai tare!

14

El se-nverșuna asupra aceluia rondel, chemînd o inspirație care se lăsa grozav de mult rugată. Mînuia oare reductorul pentru a da versurilor sale o măsură riguros. matematică? Folosea creionul color pentru a alterna mai bine rimele lui rebele? Așa s-ar fi zis. În orice caz, munca era grea.

— Ei drace! strigă deodată. De ce-oi fi ales forma catrenului, care mă obligă să aduc aceleași rime îndărăt ca pe niște fugari în timp de bătălie? Fir-ar să fie! Dar voi lupta! N-o să se spună că un ofițer francez a dat înapoi în fața unor rime. Un mănunchi de versuri este ca un batalion. Prima companie s-a și achitat cum trebuie. Se referea la primul catren. Înainte! Următoarele!

Rimele urmărite peste măsură de crîncen reveniră, în sfîrșit, la apel, căci un rînd roșu și un rînd albastru se așternură în curînd pe hîrtie:

„Discursuri pline de emfază De ele ce-i nevoie?”

„Ce naiba tot mormăie domnul căpitan! se întreba Ben-Zuf, în-torcîndu-se cînd pe o coastă, cînd pe alta. De mai bine de-un ceas se fîrîie ca un răcan care vine din permisie.”

Hector Servadac măsura cu pași mari coliba, pradă furiei inspirației poetice:

„*Departe de o lungă frază Inima zburdă-n voie!*”

„Face versuri, bineînțeles, își spuse Ben-Zuf, așezându-se în colțul lui în capul oaselor. Ce meserie zgomotoasă! Nu-i chip să dormi aici!” și scoase un mormăit.

— Ei! Ben-Zuf, ce ai? îl întrebă Servadac.

— Nimic, domnule căpitan. Coșmarul obișnuit.

— Du-te la dracu!

— Ce n-aș da să plec la el imediat, murmură Ben-Zuf, mai ales dacă nu face versuri!

— Animalul ăsta mi-a tăiat verva, rosti căpitanul. Ben-Zuf!

— Prezent, domnule căpitan! răspunse ordonanța care se ridică în picioare, cu o mână la beretă și cu alta lipită de cusătura pantalonului.

^

— Nu mișca, Ben-Zuf! Nu mișca! Cel puțin acum când am prins din zbor deznodământul rondelului. Și, cu o voce inspirată, Hector Servadac adăugă cu gesturi mari, de poet:

„*Credeți, amorul meu întreg Și sigur. Vă promit Că vă iubesc... mă leg Și pentru...*”

Servadac nu apucă să sfârșească ultimul cuvânt că împreună cu Ben-Zuf fu aruncat la pământ cu o putere îngrozitoare.

Capitolul IV

CARE PERMITE CITITORULUI SĂ ÎNMULȚEASCĂ LA INFINIT SEMNELE DE MIRARE ȘI DE ÎNTREBARE

De ce, chiar în acea clipă, zarea se schimbă atât de neașteptat și de ciudat, încât ochiul priceput al unui marinar n-ar fi putut recunoaște linia circulară unde trebuia să se contopească cerul cu apa?

De ce marea își ridică valurile la o înălțime pe care savanții refuzau să o admită pînă atunci?

De ce, în mijlocul vuietelor pământului care crăpa, se auzea un bubuit îngrozitor, însoțit de felurite zgomote ca scrișnetul datorat unei rupe violente a schelăriei globului, mugetul valurilor ciocnindu-se la o adîncime neobișnuită, şuierul aerului absorbit ca în timpul unui ciclon?

De ce, în spațiu, această strălucire extraordinară, mai puternică decît ploaia de scînteii a unei aurore boreale, strălucire care cuprindea cerul și făcea să pălească stelele de orice mărime?

De ce bazinul mediteranean, care o clipă parcă se golise, își umfla din nou apele cu neasemuită furie?

De ce discul Lunii părea să se mărească nemăsurat, ca și cum, în cîteva secunde, astrul nopților s-ar fi apropiat de la 96 de mii la 10 mii leghe de Pământ?

De ce, în sfîrșit, o nouă planetă sferică uriașă, strălucitoare, necunoscută de cosmografi, se ivi pe cer ca să se piardă în curînd pe după straturi groase de nori? În fine, ce fenomen straniu dezlănțuise acest cataclism care a tulburat atât de adînc pământul, marea, cerul, întreg spațiul?

Cine ar fi putut spune? Și oare rămăsese vreun locuitor, unul singur pe tot globul pămîntesc care să răspundă la aceste întrebări?

Capitolul V

ÎN CARE SE VORBEȘTE DESPRE CÎTEVA MODIFICĂRI SURVENITE ÎN ORDINEA FIZICĂ A LUCRURILOR, FĂRĂ A LI SE PUTEA ARĂTA CAUZA

Totuși, nici o schimbare nu părea să se fi produs pe porțiunea litoralului algerian, mărginită la vest de malul drept al Șelifului și la nord de Mediterana. Cu toate că

zguduitura fusese foarte puternică, nici pe acest rodnic șes, puțin vălurit ici și colo, nici pe linia în zigzag a falezei, nici pe marea peste măsură de zbuciumată, nimic nu indica vreo modificare care să fi schimbat aspectul geografic al locului. Postul de piatră, în afara unor părți de zid serios dislocate,

16

rezistase destul de bine. Cît despre gurbi, se prăbușise ca un castel de cărți de joc peste care un copil suflă ca să-1 strice. Cei doi locuitori ai săi zăceau nemișcați la pămînt, sub acoperișul de paie căzut. Căpitanul Servadac nu-și veni în fire decît la două ore după catastrofă. La început își adună gîndurile cu oarecare greutate, dar primele cuvinte pe care le pronunță — și asta nu va surprinde pe nimeni — fură ultimele versuri ale faimosului rondel, retezate în împrejurări atît de ciudate de pe buzele sale:

„...mă leg Și pentru...”

Apoi rosti humaidecît:

— Ei, ce s-a întîmplat?

La întrebarea pe care și-o puse era greu de dat un răspuns. Ridi-cînd brațul, reuși să străpungă acoperișul de paie și scoase capul prin spărtură.

Căpitanul Servadac privi în primul rînd în jurul său. „Gurbiul la pămînt! strigă. O fi trecut vreo trombă pe litoral!”

Se pipăi. Nimic scrîntit, nici măcar o zgîrietură.

— Drace! Și ordonanța mea?

Se ridică. Apoi strigă: „Ben-Zuf!”

La vocea căpitanul Servadac, un al doilea cap trecu prin acoperiș.

— Prezent! răspunse Ben-Zuf

S-ar fi spus că ordonanța nu așteptase decît acest apel pentru a se prezenta la ordin.

— Ai vreo idee ce s-a întîmplat, Ben-Zuf? întrebă Hector Servadac.

— Ideea mea, domnule căpitan, este că ne trăim, pare-mi-se, ultimele clipe.

— Nici gînd! O trombă, Ben-Zuf, o simplă trombă.

— Trombă să fie! răspunse filozofic ordonanța. N-aveți vreo fractură, domnule căpitan?

— Nu, Ben-Zuf.

O clipă mai tîrziu, erau amîndoi în picioare. Curățară locul unde fusese gurbiul și își regăsiră instrumentele, efectele, uneltele, armele aproape neatinse. Apoi ofițerul de stat major grăi:

— Cît e ceasul?

— Cel puțin opt, răspunse Ben-Zuf, privind spre Soarele care se ridicase binișor deasupra orizontului.

— Opt!

— Cel puțin, domnule căpitan!

— Să fie oare cu putință?

— Da, și trebuie să plecăm!

— Să plecăm?

— Firește, să mergem la întîlnirea noastră.

— Ce întîlnire?

17

— întîlnirea cu contele...

— Ah, la naiba, exclamă ofițerul, eram gata să uit! și scoțîndu-și ceasul din buzunar se îndreptă spre Ben-Zuf. Ce-ai spus adineauri, Ben-Zuf? Ești nebun! Nu-i nici două.

— Două dimineața sau două după-amiază? i-o întoarse Ben-Zuf uitîndu-se la Soare. Hector Servadac duse ceasul la ureche.

— Merge, constată el.

— Și Soarele merge, răspunse ordonanța.

Într-adevăr, nu sta pe loc, avînd în vedere cît se înălțase deasupra zării...

— Ei, fir-ar să fie! exclamă Servadac.

— Ce-aveți, domnule căpitan?

— O fi ora opt seara?

— Seara?

— Da, Soarele e la vest, și e limpede că apune.

— Să apună? în ruptul capului, domnule căpitan. Răsare, așa cum vă văd și mă vedeți, ca un recrut cînd sună trîmbița. Asta-i! De cînd stăm de vorbă s-a ridicat și mai sus.

— Soarele să se înalțe acum la vest!? murmură căpitanul Servadac. Haidade! Nu-i cu putință.

Totuși, faptul era indiscutabil. Astrul strălucitor apărea acum " deasupra apelor Șelifului și parcurgea acel orizont occidental peste care pînă atunci trecuse a doua jumătate a arcului său diurn. Hector Servadac înțelese fără greutate că un fenomen cu totul neobișnuit, în orice caz inexplicabil, schimbase nu poziția Soarelui în universul sideral, ci sensul însuși al mișcării de rotație a Pămîntului în jurul axei sale. Era uluitor. Imposibilul putea deci să devină realitate? Dacă ar fi avut lîngă el pe unul din membrii Biroului de măsurare a longitudinii ar fi încercat să capete de la dînsul unele informații. Dar neputîndu-se bizui decît pe sine, hotărî:

— Pe legea mea, asta-i privește pe astronomi. Am să văd peste opt zile ce spun ziarurile.

Apoi, fără să mai stea mult timp să cerceteze cauzele acestui ciudat fenomen, îi porunci ordonanței sale: La drum! Oricare ar fi evenimentul care a avut loc și chiar dacă toată mecanica terestră și cerească ar fi întoarsă pe dos, trebuie să ajung primul pe teren ca să-i fac contelui Timașev cinstea... — De a înfige sabia în el, completă Ben-Zuf. Dacă, după ce constataseră aparenta modificare în mișcarea Soarelui, Hector Servadac și ordonanța sa ar fi avut dispoziția să observe transformările geografice, care se petrecuseră brusc în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, ar fi fost izbiți, desigur, de schimbările de necrezut care se produsese în condițiile atmosferice, într-adevăr, ca să vorbim mai întîi despre ei doi, gîfiau, simțeau nevoia să respire mai repede, cum se întîmplă în timpul urcușului pe munte, de parcă aerul din jur ar fi fost mai puțin dens și, în con-

18

secință, mai puțin încărcat de oxigen. Afară de asta, vocea lor era mai slabă.

Așadar, din două una, ori asurziseră pe jumătate, ori trebuiau să admită că aerul devenise deodată mai puțin propriu transducerii sunetelor.

Dar transformările fizice pe care le-am pomenit nu-i impresionează în acel moment nici pe căpitanul Servadac, nici pe Ben-Zuf și amîndoi se îndreptară spre Șelif, luînd-o pe cărarea prăpăstioasă a falezei.

Timpul, deosebit de cețos în ajun, se schimbase. Cerul de-o culoare foarte ciudată se acoperi în curînd de nori foarte joși, ceea ce nu-ți mai îngăduia să deslușești arcu luminos pe care Soarele îl trasează din zare în zare. Se simțea în aer amenințarea unui potop, dacă nu a unei furtuni puternice. Totuși, acești vapori, din pricină că nu se condensaseră pînă la capăt, nu ajungeau să se prefacă în picături de ploaie.

Marea care scălda acest țărm era pentru prima oară cu desăvîrșire pustie. Nici o pînză, nici o trîmbă de fum nu se deslușea pe fundalul cenușiu al cerului și apei. Cît despre zări — era oare

o iluzie optică? — păre"au foarte apropiate, atît cea care mîrginea cîm-pia, cît și cea de dincolo de litoral. Nemărginitele depărtări dispăruseră, ca să spunem așa, ca și cum convexitatea globului ar fi fost mai accentuată.

Căpitanul Servadac și Ben-Zuf, mergînd cu pasul iute, fără să schimbe nici un cuvînt, ar fi trebuit să străbătă în scurt timp cei cinci kilometri care se întindeau între gurbi și locul întîlnirii. Și unul și celălalt simțeau în dimineța aceea că aveau cu totul altă constituție fizică. Fără să-și dea seama, erau deosebit de ușori la trup, ca și cum ar fi avut aripi la picioare. Dacă ordonanța ar fi vrut să-și rostească cu glas tare gîndul, ar fi zis că se simte „nu știu cum”.

„Fără să mai punem la socoteală că am uitat să mîncăm zdravăn”, șopti el.

Trebuie să recunoaștem că o astfel de scăpare nu intra în obiceiurile bunului soldat.

Deodată un fel de lătrat neplăcut se auzi în stînga drumului. Și, în aceeași clipă, un șacal sări dintr-un tufiș. Animalul aparținea unei specii caracteristice faunei africane, cu o blană stropită cu pete regulate, negre, și cu o dungă neagră pe partea din față a labelor.

Șacalul poate fi primejdios în timpul nopții, cînd vînează în haite mari. Singur e mai puțin periculos decît un cîine. Ben-Zuf nu era omul să se sperie, dar nu-i plăceau șacalii, poate pentru că nu există nici o specie de a lor în fauna cartierului Montmartre.

Animalul, după ce ieși din tufiș, se lipi de o stîncă ce măsura peste 10 metri înălțime. De acolo privea cu vădită îngrijorare spre cei doi călători. Ben-Zuf se prefăcu că-l ochește și animalul, ia această mișcare amenințătoare, ajunse dintr-un salt drept în vîrfurile stîncii, spre uimirea căpitanului și a ordonanței.

19

B-S nu 30 BA30 jBp 'BASO Bfdtunii ss ijy[jJBjno njonf i-n^['n3ui \nid

-iqo 3JS3d 909JJ §E UinO 9J} JBIUJUOJAI [n[B3p 9JS9d 03JÎ BO iS BOIUnpUU JUIS BO E33EJ 9S pup 'J0J3SIA BJBÎ UI Jp3p UinOB BUld IEjduiUUI nB-S

IUI nu unjonț BSUSUISSE BO 'UBJKJBO sjnuuiop 'sjsa [aiBASpy —

UIBSIA uo 'tunq

-3U UI3JUIS UQ '3inq3JJ BOBp sSuiS B[BUld BUI-SjSsdnp 'BUI-3JS3Z9JÎ

'ZB3JJ juis njsj 'suiq șui-siSsAud iS 'jnz-usg 'Bjnqz IBUI njsj — :3snds 'JEiun sd BUIUI i-npuiund 'iă înț BJUBU

-OpJO 9ids BJUIBUI '3JipUI§ 3p 3dl[0 BA3JD Btfnp '0BpBAJ3§ JOJ09]-j[

•UBjidyofnuuiop 'injnuiAno B3J3jnd BJBOJ UI iouBquiq[BS lăunfB SU-BJBJ 'SU UI puuiunqzi jn^-usg BSUJS jig —

'3JBOI0ld g — p O3JA B[

jBoipu y JB-S BOBp jpsp Boiujsjnd IBUI Bjniqzi o BJUIS BS BJBj .iBp

'BUOds BZ3JIA no JUIUIBd 3d 3SJB0JUI 3S 'fSIJBjIABjâ JO[I§3[[3 IS 3S-np

-umndns 'tody -Bjoqoo SJBO jn^-usg no uinjp ui iu[pui ss Bojn pup

3J "9JB0pid 3p Q£ 3p B3IUI IBUI ZBO Un IOIU UI 3UIIJ[BUI O B[B3U3UI -3SB 3p 3Snp

[l nOBJ [-3JB0 3d [njJ0J3 JBp î[nIUB§ B0B3JJ BS [3 IS IUJ0d

0BpBAJ3§ jojogij '3ipf3uiud o 9jâBd [i jn^-usg sd BO [npui? B7

"ininjuiuiBd Bjdns

-B3p SJBOpid 3p Qp O3JA B['J3B UI B3jn[d 3JB0 BS BjUBUOpjO B[JB 9S 3JB0 UI BljBnjIS

pUIZBA 'SJUIAnO 3JS30B bSuJS 0BpBAJ3§ [nUBJldtQ

[3[njSOjd '9[3JB0p

-id idnj iJ-bs ly ^jsondB B-3J 33 ^,pnp ^j spun 'jn^-usg 'ISJJ ■ — ■JSBUUJ? inun BSJBUIuispui no UBS i§

IU IA noșj iSt "BOBSJJ [-BS nBinq -3jj SJBO sd 'sjBoioid sosz OSJA 3p SJB{ 'şdB no uifd JUBS un

'mjnuBjidBo BJBJ UI IJSUI BAIJp BJ BSSOB Bdip ui BSSBS SS

jnjBd [njqifBO -nqo un no uinoB SJOSJJUI B[Bnt jod Bp\ [s BSUJS jsiosjp

•BOUJS 3p OfOOUip

OOf ap 9"?q IBUI B[nzşo 'jn2-usg inj B SJBJUI BSJBUI sjds îs KM

-UI SJBJOJ 3UOJ09IBJJ O SSU0S3p 'BJUIJ B0SB9AOJ BS 00[UI 'BJJBld JBJ

•onpnBO sp jnSuBO §Bun un BO

unj[BS 3p jiă un no njdsip 'uoqjB 3p 3[9pjsd i§ unsilBq sjssd pup -3Ji'3JB0 '[BUIUB [njojBZBASjd sd

Bşnj sd şund J-Bs sunfB sp nj 'soiu -SBd B3jd nu njusjui puipsAop'mi BjdBj JBQ [BOBS sd usuiui j-n^j

•BJBJ3§Sp BdBSO BSIZ-EâE
 3J3jnd no ifJiAZB 'Buimspui B[BASOJB OIUUUI puiABsu 'tănjox
 ^BJBpOJOJ BJBO§n 3p JIJB I§ 3JBUI 3p JIJB IJ O 30 3p JBQ JBJBSgsp BdB30 O
 jp IOIU 33BJ nU BJSB BJBJI '3 3SIZ JinfnOBjp fn[EOE§ —
 ■jBOsn 3j3jnq un jpsp jfnui IBUI pjuBuopjo BUIUI UI BSJBUP
 nu 'B3JSS0B 3JBOJ no 'I§ 3JBUI 3JJBOJ BJ9 BJBJI 'O[O0B 3p BOSBSUOS [-BS
 pUUA EJJBlD O Bdnp B03[dB 3S jn^-USg IOpUIUIB B[JOJIJOOOfJBq
 Ejm ss ia ipuns [njjia ui iodBuip sp sjsjBopid sd BZSSB SS [n[B0B§
 •BJnjUBS B9U9UI3SB O BJBpopiU jnZBA UIB-Jy[Unp -UṭB Sd pUIZBO 'OBpBAJSg
 [nUBJldBO UBjUI jESIU BSS3[3d ,l-Băy —
 jsns Buid sjBOioid sp iosz uijnd [30 sp j[Bs un jnoşj y "jn^-usg BUIB[0X3 'JOJIJBS 33 —
 3p 'ig —
 ăd
 p
 BSUIJ

Iată-ne ajunşi saltimbanci în toată puterea cuvîn-tului, domnule căpitan.

mai întîmplat nimănui. Oare ceea ce se petrece ţine de vreo însuşire deosebită a coastei algeriene?? Hector Servadac era uluit.

— Să-ţi pierzi minţile, nu alta! strigă el. Nu dormim, nici nu visăm!

Dar nu era el omul să stăruie la nesfîrşit asupra acestei probleme, greu de rezolvat în asemenea împrejurări. La urma urmei, întîm-plă-se ce s-o întîmplă! rosti, hotărît să nu se mai mire de nimic.

— Da, domnule căpitan, zise Ben-Zuf şi, înainte de toate, să ne încheiem socotelile cu contele Timaşev.

Dincolo de şanţ se întindea o păşune de vreo jumătate de hectar, acoperită de o iarbă moale şi înconjurată de arbori sădiţi aici de vreo 50 de ani. Stejari, palmieri, roşcovi, sicomori amestecaţi cu cactuşi şi aloia, deasupra cărora se înălţau cîţiva eucalipti, alcătuiau o privelişte fermecătoare. Aceasta era arena unde trebuia să aibă loc întîlnirea între cei doi adversari.

Hector Servadac cuprinse cîmpia dintr-o privire. Apoi, nevăzînd pe nimeni, exclamă:

— Ei drăcie, tot noi am sosit primii la întîlnire.

— Sau ultimii! i-o întoarse Ben-Zuf.

— Cum ultimii? Dar încă nu-i nouă, răspunse Servadac, scoţîndu-şi ceasul pe care-l potrivise după Soare înainte de a pleca din gurbi.

— Domnule căpitan, vedeţi printre nori rotocolul acela albicios? întrebă ordonanţa.

— Îl văd, zise căpitanul, uitîndu-se la un disc înceţoşat care apărea în acea clipă la zenit.

— Ei bine, urmă Ben-Zuf, rotocolul acela nu poate fi decît Soarele sau înlocuitorul lui.

— Soarele la zenit, în luna ianuarie, şi la 39° latitudine nordică? strigă Hector Servadac.

— Chiar el, domnule căpitan, şi arată prînzul, nu vă fie cu supărare. Pare grăbit astăzi şi pun prinsoare pe chipul meu contra unui castron de cuşcuş că va apune peste trei ore.

Hector Servadac, cu braţele încrucişate, rămase cîteva clipe nemişcat. Apoi după ce se învîrţi de jur împrejur, ceea ce îi îngădui să cerceteze diferite puncte ale zării, murmură.

— Legile gravitaţiei schimbate, punctele cardinale schimbate, durata zilei redusă cu 50 la sută!... Iată lucruri care ar putea întîrzia nespuse de mult întîlnirea mea cu contele Timaşev!

Ceva se întîmplă! Doar nu ne-am pierdut minţile, eu şi Ben-Zuf!

Nepăsătorul Ben-Zuf, pe care cel mai neasemuit fenomen cosmic îl lăsa rece, îl privea liniştit pe ofiţer.

— Ben-Zuf!

— Da, domnule căpitan!

— Nu vezi pe nimeni?

— Pe nimeni. Omul nostru o fi plecat.

— Admițînd că a plecat, martorii mei ar fi stat să mă aștepte și, văand că nu vin, n-ar fi întîrziat să vină pînă la gurbi să mă caute.

— Așa e, domnule căpitan.

— Socot deci că n-au venit!

— Și dacă n-au venit...?

— Înseamnă cu siguranță că n-au putut să vină. Iar contele Ti-mașev...

în loc să-și sfîrșească fraza, căpitanul Servadac se apropie de marginea stîncioasă care domina litoralul și se uită dacă goeleta *Do-brîna* nu se zărea la cîteva leghe de coastă. Contele putea, în definitiv, să vină pe mare la locul întîlnirii, așa cum făcuse și în ajun.

Marea era pustie și, pentru prima oară, căpitanul Servadac observă că, deși nu bătea nici un pic de vînt, apa era extraordinar de agitată, ca și cum ar fi fost pusă să fiarbă vreme îndelungată la un foc puternic. Bineînțeles, goeleta n-ar fi rezistat cu ușurință la această hulă nefirească.

Hector Servadac remarcă pentru prima dată, plin de uimire, cît de mult se micșorase raza circumferinței unde se contoarea marea cu uscatul.

într-adevăr, pentru un observator plasat pe creasta înaltei faleze, linia orizontului ar fi trebuit să fie la o depărtare de 40 de km. Ori întinderea pe care o puteai cuprinde cu ochii ajungea acum la cel mult 10 km, ca și cum volumul sferei pămîntești ar fi scăzut considerabil în cîteva ceasuri.

— Toate acestea sînt din cale-afară de ciudate! spuse ofițerul de stat major.

în acest timp, Ben-Zuf, mai ușor ca cea mai sprintenă maimuță, se cățărăse în vîrfurile unui eucalipt. De la această înălțime cerceta continentul și spre Tenez și Mostaganem și înspre sud. Apoi, după ce coborî, îl încredința pe căpitan că ținutul părea cu desăvîrșire pustiu.

— Spre Șelif! zise Hector Servadac. Să ajungem la fluviu. Acolo vom afla cum stau lucrurile.

— Spre Șelif! răspunse Ben-Zuf.

Erau cel mult 3 km de la cîmpie pînă la fluviul pe care căpitanul Servadac intenționa să-l treacă, pentru a ajunge mai departe pînă la Mostaganem. Trebuiau să se grăbească, dacă voiau să ajungă în oraș înainte de căderea nopții. Prin straturile dese de nori se simțea cum Soarele asfințește foarte repede și — ciudățenie — în loc să descrie curba oblică pe care o impunea, în acea epocă a anului, latitudinea Algeriei, cădea perpendicular pe orizont.

Mergînd fără întrerupere, căpitanul Servadac chibzuia la aceste ciudățenii. Dacă, datorită unui fenomen cu totul neobișnuit, mișcarea de rotație a globului se modificase, dacă, ținînd seama de trecerea Soarelui la zenit, am fi nevoiți să admitem că țărmul algerian fusese deplasat dincolo de ecuator, în emisfera australă, Pămîntul nu părea, în afară de convexitatea sa, să fi suferit vreo schimbare

23

mai însemnată, cel puțin în această parte a Africii. Litoralul rămăsese ce-a fost întotdeauna: un șir de faleze, de plaje și de stînci aride, roșii ca și cum ar fi fost feruginoase. Cît cuprindeai cu ochii, coasta nu suferise nici o deformare. Nici o schimbare nu apărea la stînga, spre sud, sau cel puțin spre ceea ce căpitanul Servadac continua să numească sud, cu toate că era limpede că poziția celor două puncte cardinale se schimbaseră, pentru moment, trebuia să te pleci în fața evidenței și să recunoști că erau așezate invers decît pînă atunci. La 3 leghe depărtare se întindeau primele înălțimi ale munților Merjejah și vîrfurile lor își desena-u clar pe cer profilul obișnuit.

în acest moment, în nori se făcu o spărtură și razele oblice ale Soarelui ajunseră pînă pe Pămînt. Nu mai încăpea îndoială că astrul, după ce răsărise la vest, apunea la est.

— Drace! exclamă căpitanul Servadac, sînt curios să știu ce părere au cei din Mostaganem despre toate astea! Ce va spune ministrul de război cînd va afla dintr-o telegramă că, din punct

de vedere fizic, colonia lui din Africa este dezorientată așa cum n-a fost niciodată din punct de vedere moral?

— Ei, ce-o să facă! răspunse Ben-Zuf. O să bage toată colonia africană în beciurile poliției.

— Și când o să afle că punctele cardinale încalcă grav regulamentele militare?

— O să le trimită într-o companie disciplinară..

— Și că Soarele mă orbește în luna ianuarie cu razele lui perpendiculare!

— Să orbească pe-un ofițer! Trebuie împușcat Soarele ăsta! Da! Se putea spune că Ben-Zuf nu se încurca în ce privește disciplina.

Între timp, Hector Servadac și cu Ben-Zuf se grăbeau cât puteau. Ajutați de extraordinara lor însușire de a fi ușori ca fulgul, însușire ce devenise însăși esența lor, obișnuiți acum cu decompresiunea aerului, care îi făcea să gîfîie, alergau mai iute ca iepurii și săreau mai sprinteni decît cerbii. Nu mai mergeau pe cărarea care șerpuia pe culmile falezei și care le-ar fi lungit drumul. O luară pe drumul cel mai scurt, ca pasărea-n zbor, cum se spune pe vechiul continent, ca albina-n zbor, cum se spune pe cel nou. Nici o piedică nu-i putea opri. Dacă întâlneau un mărăciniș se avîntau pe deasupra lui, un rîu, săreau peste el, un pîlc de copaci, îl treceau dintr-un salt, cu călcîiele lipite, o movilă, o depășeau zburind. În aceste condiții, Montmartre ar fi fost pentru Ben-Zuf doar un pas mai mare. Amîn-doi nu se temeau decît de un singur lucru: să nu lungească drumul pe verticală, în dorința lor de a-l scurta pe orizontală. Într-adevăr, abia de atingeau pămîntul care părea să nu mai fie decît o trambulină nespus de elastică.

În sfîrșit, se iviră malurile Șelifului și, din cîteva salturi, căpitanul Servadac și ordonanța se și aflau pe malul său drept.

24

Dar acolo fură siliți să se oprească. Podul nu mai exista, și avea motive temeinice să nu mai fie.

— Nu mai e nici un pod! exclamă căpitanul Servadac. Pe aici a fost probabil o inundație, un al doilea potop.

— Ași! făcu Ben-Zuf.

Cu toate acestea aveați de ce să te miri. Într-adevăr, Șeliful dispăruse. Din malul stîng nu mai rămăsese nici urmă. Malul drept, care în ajun trecea printr-o cîmpie rodnică devenise un litoral. La vest, ape tumultuoase, infuriate, nu șopotitoare, albastre și nu gălbui, înlocuiau cît vedeai cu ochii cursul lui liniștit, ca și cum o mare s-ar fi substituit fluviului. Aici se sfîrșea acum ținutul a cărui întindere alcătuia pînă ieri teritoriul Mostaganem.

Hector Servadac voi să se știe cu cugetul împăcat. Se apropie de țărmul ascuns sub tufele de dafin, se aplecă, scoase apă în căușul palmei și o duse la gură.

— Sărată! spuse el. Marea a înghițit în cîteva ore toată partea de vest a Algeriei!

— Atunci, domnule căpitan, o să dureze mai mult decît o simplă inundație?

— S-a schimbat fața lumii! răspunse ofițerul de stat major, clăti-nînd din cap. Și acest cataclism poate avea consecințe nemărginite. Dar prietenii, camarazii mei de arme, ce-or fi pățit?

Ben-Zuf nu-l mai văzuse niciodată pe căpitan atît de mișcat. Luă o înfățișare la fel de gravă, ca să arate că are și el aceleași griji ca Hector Servadac, deși înțelegea mai puțin ca acesta ce putuse să se petreacă. Și-ar fi văzut chiar filozofic de treburile sale dacă nu s-ar fi crezut dator să împărtășească ostășește sentimentele căpitanului.

Noul litoral, conturat de fostul mal drept al Șelifului, se întindea spre nord și spre sud, urmînd o linie ușor rotunjită. Cataclismul, care se abătuse peste această parte a Africei, nu părea să-l fi atins. Rămăsese așa cum îl înfățișau datele hidrografice, cu pilcurile lui de copaci, cu malul înalt tăiat în zigzag, cu covorul verde al luncilor. Numai că, în loc să fie malul unui fluviu, forma acum țărmul unei mări necunoscute.

Dar căpitanul Servadac, cuprins de o mare îngîndurare, abia avu timpul să remarce aceste

schimbări, care alteraseră atât de mult aspectul geografic al regiunii. Soarele ajunsese la orizontul de est unde căzu deodată în mare ca o ghiulea. Chiar dacă ar fi fost la tropice, la 21 septembrie sau 21 martie, în perioada când taie ecliptica¹, trecerea de la zi la noapte nu s-ar fi făcut atât de repede. În seara aceea nu exista amurg și se putea ca în ziua următoare să nu fie zori. Pământ, mare, cer, totul fu învăluit dintr-o dată într-un întuneric adânc.

¹ Ecliptica — Cerc de pe sfera cerească obținut prin intersecția acesteia cu planul orbitei Pământului; reprezintă orbita aparentă a Soarelui, parcursă de acesta în timp de un an (n.r.).

25

Capitolul VI

CARE-L POFTEȘTE PE CITITOR SĂ-L URMEZE

PE CĂPITANUL SERVADAC ÎN PRIMA EXCURSIE PE NOUL SĂU DOMENIU

Firea aventuroasă a căpitanului Servadac fiind cunoscută, cititorul va crede fără greutate că el nu s-a arătat cu totul năucit de atâtea evenimente extraordinare. Totuși, mai puțin nepăsător ca Ben-Zuf, îi plăcea să cunoască cauza lucrurilor. Nu-i prea păsa de efect cu condiția să poată cunoaște pricina. Dacă stătea să-l asculte, a fi omorât de o ghiulea de tun nu însemna nimic, din moment ce știa în virtutea cărora legi ale balisticii și pe ce fel de traiectorie sosea să te lovească drept în piept. Acesta era felul lui de a vedea lucrurile. Așa că după ce a cercetat atât cât era de așteptat de la temperamentul lui, consecințele fenomenului care avusese loc, nu se mai gândea decât să-i descopere cauza.

— Drace! exclamă el în clipa când se lăsă deodată noaptea. Trebuie să vedem toate astea la lumina zilei... dacă va mai veni vreodată ziua, căci să mă ia naiba dacă știu unde s-a dus Soarele!

— Domnule căpitan, spuse Ben-Zuf, nu vreau să vă îmboldesc să luăm o hotărâre, dar ce facem acum?

— Stăm aici, și mâine, dacă va fi un mâine, ne vom întoarce la gurbi, după ce vom face o recunoaștere pe coastă, la vest și la sud. Cel mai însemnat lucru este să știm unde ne găsim și cum stăm, dacă nu putem să aflăm ce s-a întâmplat. Așadar, după ce vom merge de-a lungul coastei la vest și la sud...

— Dacă va mai fi o coastă, îl întrerupse ordonanța.

— Și dacă va mai fi un sud! continuă Servadac.

— Atunci, putem să dormim?

— Dacă, dacă vom putea...

În urma acestei permisiuni, Ben-Zuf, pe care atâtea incidente nu-l putuseră scoate din fire, se cuibări într-una din adânciturile de pe litoral și căzu în somnul neștiutorului, care este câteodată mai adânc decât cel al dreptilor.

În ce-l privește pe căpitanul Servadac, el se apucă să rățăcească pe malul noii mări, în mijlocul unui furnicar de semne de întrebare care i se încrucișau în minte.

În primul rînd, care putea fi întinderea catastrofei? Atinsese doar o porțiune restrînsă a Africei? Alger, Oran, Mostaganem, toate aceste orașe învecinate scăpaseră nevătămate? Să creadă oare că prietenii, camarazii săi de subdivizie erau în clipa de față înghițiți de valuri împreună cu numeroșii locuitori de pe coastă, sau doar că Mediterana, deplasată de o zguduire oarecare a pământului, năvălise prin gurile Șelifului numai în regiunea algeriană unde se afla el?

26

Aceasta ar explica, într-o anumită măsură, dispariția fluviului. Dar nu lămuria deloc celelalte fenomene cosmice.

Altă ipoteză. Să admită oare că litoralul african trecuse deodată în zona ecuatorială? Aceasta ar explica noul arc diurn descris de Soare ca și lipsa crepusculului, dar nu răspundea la întrebarea de ce zile de 6 ore le înlocuiau pe cele de 12, nici de ce Soarele răsărea la vest și

apunea la est!

„Și cu toate astea e neîndoielnic, își spunea căpitanul Servadac, că n-am avut azi decît o zi de 6 ore și că punctele cardinale s-au schimbat cu 180° , cum ar zice un marinar, cel puțin în ce privește apusul și răsăritul! În sfîrșit, o să vedem mîine cînd apare Soarele, dacă mai apare." Căpitanul Servadac ajunsese grozav de neîncrezător. Era, într-adevăr, foarte supărător că cerul era acoperit de nori și că nu-și arăta obișnuita jerbă de stele. Cu toate că nu se prea pricepea la cosmografie, Hector Servadac cunoștea principalele constelații. Dacă ar fi avut prilejul și-ar fi dat seama dacă Steaua polară e tot la locul ei dau dacă, dimpotrivă, o înlocuia o altă stea, ceea ce ar fi dovedit categoric că globul terestru se învîrtea în jurul unei noi axe, poate în sens invers, și ar fi lămurit multe lucruri. Dar nu se făcu nici o spărtură printre norii care păreau destul de deși pentru a dez-lănțui o furtună, și nici o stea nu se ivi dinaintea ochilor observatorului dezamăgit.

Cît despre Lună, nu era de așteptat să răsară, căci în perioada aceea era tocmai Lună nouă și, prin urmare, ea dispăruse odată cu Soarele la orizont.

Care nu fu deci surpriza căpitanului Servadac cînd, după o oră și jumătate de plimbare, zări deasupra orizontului o lumină puternică ale cărei raze se cerneau prin perdeaua de nori. — Luna! exclamă el. Ce vorbesc, nu poate fi Luna! Oare din în-tîmplare neprihănită Diana își face și ea de cap și răsare la vest? Nu-i Luna! Ea n-ar revărsa o lumină atît de puternică, în afară de cazul în care s-ar fi apropiat ciudat de mult de Pămînt.

Într-adevăr, lumina astrului, oricare ar fi fost el, era atît de mare, încît străbătea pînza de aburi și peste cîmpie se iviră parcă niște palide zori.

„N- $\rightarrow$ o fi Soarele? se întrebă ofițerul. Dar n-au trecut nici o sută de minute de cînd a apus la est! Și cu toate astea, dacă nu-i nici Soarele, nici Luna, ce să fie? Vreun bolid monstruos? Ah! Pe toți dracii! Norii ăștia blestemați nu se destramă odată?"

Apoi gîndindu-se din nou la el își spuse: „Stau și mă întreb dacă n-aș fi făcut mai bine să-mi întrebunțez o parte din timpul pe care l-am pierdut prosteste, învățînd astronomia! Cine știe! Lucrurile cu care îmi sparg acum capul sînt poate foarte simple".

Tainele acestei noi bolți cerești rămaseră de nepătruns. Uriașa lumină, răspîdită de un disc de o strălucire orbitoare și de dimensiuni gigantice, scaldă în razele ei timp de o oră creasta norilor. Pe

urmă — particularitate nu mai puțin surprinzătoare — discul, în loc să descrie un arc, cum face orice astru ce respectă legile mecanicii cerești, în loc să coboare spre celălalt orizont, păru că se depărtează pe o linie perpendiculară cu planul ecuatorului, luînd cu el acele zori atît de plăcute la vedere, care înseninaseră ușor atmosfera.

Totul se cufundă iar în tenebre și nici mintea căpitanului Servadac nu scăpă de această întunecare generală. Nu mai înțelegea absolut nimic. Legile cele mai elementare ale mecanicii erau încălcate, bolta cerească semăna cu un orologiu al cărui arc principal o luase razna, planetele nu mai respectau nici una din legile gravitației, așa că nu aveai nici un motiv să crezi că Soarele se va mai ivi vreodată la unul din orizonturile acestui glob.

Totuși, trei ore mai tîrziu, astrul, fără să răsară ca de obicei, apăru din nou la vest, albind cu lumina dimineții grămada de nori. Ziua urma nopții, iar căpitanul Servadac, uitîndu-se la ceas, constată că noaptea durase exact 6 ore.

Șase ore însă nu puteau să-l mulțumească pe Ben-Zuf. Neînfricatul adormit trebuia, așadar, să fie deșteptat. Hector Servadac îl scutură fără milă.

— Hai, scoală-te, la drum! îi strigă.

— Ei, domnule căpitan! răspunse Ben-Zuf frecîndu-se la ochi. Nu mi-am făcut încă suma. Abia dac-am ațipit o clipă!

— Ai dormit toată noaptea!

— Dacă și asta a fost noapte!

— O noapte de șase ore, dar o să trebuiască să te obișnuiești cu ea!

— O să mă obișnuiesc.

— Să pornim. Nu-i timp de pierdut. Să ne întoarcem la gurbi pe drumul cel mai scurt și să vedem ce-i cu caii noștri și ce socot și ei că s-a întâmplat.

— Socot fără îndoială, i-o întoarce ordonanța, care nu se dădea în lături de la jocurile de cuvinte, că i-am „nesocotit” de ieri cu țe-sălatul. De aceea, am de gând să le fac o toaletă completă, domnule căpitan!

— Bine, bine! Dar repede! Și cum ai pus șaua pe ei, plecăm în recunoaștere. Cel puțin să știm ce-a rămas din Algeria.

— Și apoi?...

— Apoi, dacă n-o să putem ajunge la Mostaganem pe la sud, o să ne îndreptăm spre Tenez pe la est.

Căpitanul Servadac și ordonanța sa o luă înpoi pe cărare, de-a lungul falezei, ca să se întoarcă la gurbi. Cum li se făcuse tare foame, nu se sfiiră să culeagă în drum smochine, curmale și portocale, căci trebuiau doar să întindă mîna ca să le ia. Pe această parte a teritoriului, odinioară cu desăvârșire pustie și care devenise, datorită noilor plantații, o livadă bogată și întinsă, nu aveai să te temi de vreun proces-verbal.

28

O oră și jumătate după ce părăsiseră țărmul ce fusese malul drept al Șelifului, ajunseră la gurbi. Acolo, găsiră lucrurile în starea în care le lăseseră. Nimeni, bineînțeles, nu venise în lipsa lor pe aceste meleaguri și partea de est a teritoriului părea la fel de pustie ca și partea de vest pe care o străbătuseră.

Pregătirile de plecare se făcură cu multă ușurință. Cîteva pesmeți și conserve de vînat umplură ranița lui Ben-Zuf. Qt despre băutură, de apă nu duceau lipsă. Rîuri multe și limpezi brăzdau cîmpiă. Acești foști afluenți ai unui fluviu, ajunși la rîndul lor fluvii, se văr-sau acum în Mediterana.

Zefir — calul căpitanului Servadac — și Galette — iapa lui Ben-Zuf, numită astfel în amintirea morii din Montmartre — fură înșeuăți cît ai clipi. Cei doi călăreți săriră în șa și porniră în galop spre Șelif.

Dar dacă ei avuseseră prilejul să simtă efectele scăderii greutății, dacă forța lor musculară li se păruse de cel puțin cinci ori mai mare, cei doi cai suferiseră aceleași schimbări și în aceeași proporție. Nu mai erau acum niște simple patrupede, ci adevărați hipogri-fi¹. Picioarele lor abia atingeau pămîntul. Din fericire, Hector Servadac și Ben-Zuf erau călăreți încercați. Ei străbătură în 20 de minute cei 8 kilometri care despărteau gurile Șelifului de gurbi și, după aceea, într-un ritm mai liniștit, începură să coboare spre sud-est de-a lungul fostului mal drept al fluviului. Acest litoral păstrase aspectul său caracteristic de pe timpul cînd nu era decît o simplă margine a Șelifului. Dar tot malul celălalt dispăruse și era înlocuit de orizontul marin. Așadar, cel puțin pînă la limita indicată de zare, toată partea de aici a provinciei Oran, pînă la Mostaganem, trebuie să fi fost înghițită de ape în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie.

Căpitanul Servadac cunoștea foarte bine acest teritoriu pe care-l cercetase mai demult. Făcuse odinioară măsurătorile pentru harta regiunii și se putea orienta cu o exactitate desăvîrșită.

Scopul său era, ca, după ce va explora ținutul pe o întindere cît mai mare cu putință, să întocmească un raport pe care să-l înainteze... unde, cui și cînd nu știa.

În timpul celor patru ore cît le mai rămăseseră pînă la căderea nopții, cei doi călăreți străbătură cam 35 km de la gurile Șelifului. Apoi poposiră lîngă un cot al apei ce fusese odinioară un fluviu și în care, cu o zi înainte, se vărsa un afluent din stînga, rîul Mina, astăzi înghițit de marea cea nouă. De-a lungul drumului nu întîlniseră țipenie, ceea ce era destul de surprinzător.

Ben-Zuf pregăti de bine de rău un culcuș. Caii fură legați și putură să pască în voie iarba deasă care acoperea malul. Noaptea trecu fără vreo întîmplare deosebită.

¹ Hipogri — monstru mitologic înaripat, jumătate cal, jumătate grifon, de care se vorbește adesea în

A doua zi, 2 ianuarie, adică în clipa când ar fi trebuit să înceapă noaptea de 1 spre 2 ianuarie după vechiul calendar terestru, căpitanul Servadac și ordonanța lui încălecară din nou, continuând explorarea litoralului. Plecați la răsăritul Soarelui, ei străbătură în cele 6 ore ale zilei o distanță de 70 km.

Hotarul ținutului era format, ca mai înainte, de fostul mal drept al fluviului. Doar că, la 20 km de Mina, o porțiune însemnată a malului dispăruse și, odată cu ea, fusese înghițită de ape anexa de la Surkelmitu și cei 800 de locuitori ai ei. Și cine știe dacă nu avuseseră aceeași soartă și alte orașe mai însemnate din regiunea aceasta a Algeriei situată dincolo de Șelif, ca Mazagran, Mostaganem, Or-leansville?

După ce ocoliră micul golf de curînd format de spărtura malului, căpitanul Servadac regăsi marginea fluviului chiar în fața locului pe care ar fi trebuit să se afle comuna mixtă Ami-Mussa, vechea așezare Khamis a tribului Beni-Uragh. Dar nu mai rămăsese nici urmă din această capitală a provinciei, nici măcar din vîrful Mankura, înalt de 1126 m, la poalele căruia fusese clădită.

În acea seară, cei doi exploratori făcură popas-într-un colțișor cu care se sfîrșea brusc noul lor domeniu. Era aproape de locul unde ar fi trebuit să se găsească însemnatul tîrgușor

Memunturoy care pierise ca prin farmec.

— Și eu care-mi făceam socoteala să cinez și să dorm azi la Or-leansville! zise căpitanul Servadac, privind la marea întunecată, întinsă cît vedea cu ochii înaintea lui.

— Cu neputință, domnule căpitan, îl asigură Ben-Zuf, doar dacă am merge cu vaporul pînă acolo.

— Să știi, Ben-Zuf, mare noroc am avut amîndoi!

— Adevărat, domnule căpitan! Țasta-i felul nostru! Și o să vedeți că o să găsim noi mijlocul de a trece marea ca să dăm o raită pînă la Mostaganem.

— Hm! Dacă sîntem pe o peninsulă, ceea ce trebuie să nădăjduim, o să ne ducem mai curînd la Tenez să aflăm -ce s-a întîmplat.

— Sau să povestim noi cele petrecute, răspunse cu multă înțelepciune Ben-Zuf.

La răsăritul Soarelui, 6 ore mai tîrziu, căpitanul Servadac putu să cerceteze noua configurație a teritoriului.

Din locul unde-și petrecuseră noaptea, litoralul se întindea acum spre sud și spre nord. Nu mai era un mal natural, ca cel dinainte al Șelifului. Vechea cîmpie se sfîrșea cu o surpătură recentă. Din acest colț lipsea, cum am sus, tîrgușorul Memunturoy. Afară de asta, Ben-Zuf, cățărindu-se pe o colină aflată în spatele lor, nu putu zări nimic decît zarea care mărginea întinsul mării. Nu se vedea nici o bucată de pămînt. Deci nici urmă de Orleansville, care ar fi trebuit să se afle la 10 km spre sud-vest.

Părăsind locul de popas, căpitanul Servadac și ordonanța sa urmară noua lizieră mergînd printre hîrtoape de-a lungul cîmpurilor

30

ce se sfîrșeau ca retezate și unde arborii pe jumătate dezrădăcinați atîrnau deasupra apei. Erau și cîțiva măslini bătrîni al căror trunchi, răsucit îngrozitor, părea tăiat cu securea.

Cei doi călăreți mergeau acum mai încet, căci țărmul zimțat de golfuri și promontorii îi silea să facă nenumărate ocoluri. La apusul Soarelui, după ce străbătuseră alți 35 de km, abia ajunseseră la poalele munților Dj Merjejah care, înainte de catastrofă, terminau în această parte lanțul Atlasului Mic.

Aici lanțul muntos se surpase brusc și se ridica prăpăstios deasupra țărmului.

A doua zi dimineață, după ce trecuseră călare printr-una din tre-cătorile muntelui, Servadac și Ben-Zuf urcară pe jos unul din piscurile cele mai înalte și își făcură, în

sfârșit, o imagine exactă asupra porțiunii înguste a teritoriului algerian unde păreau să fie acum singurii locuitori.

O nouă coastă se întindea de la poalele muntelui Merjejah pînă la recentele țărmuri ale Mediteranei, pe o lungime de aproximativ 30 km. Nici un istm nu lega acest ținut de cel al Tenezului care pierise. Așadar, cei doi exploratori cercetaseră nu o peninsulă, ci o insulă. De pe înălțimea pe care se afla, căpitanul Servadac se văzu silit, spre marea lui mirare, să constate că marea îl înconjură din toate părțile și cît cuprindea cu ochii nu putu descoperi nici o fișie de pă mînt.

Această insulă, de curînd desprinsă din solul algerian, avea forma unui patruleter neregulat, aproape un triunghi, al cărui perimetru se desfășura astfel: 120 km pe fostul mal al Șelifului; 35 km de la sud spre nord, mergînd spre lanțul munților Atlasul Mic; 30 km o linia oblică ajungînd pînă la mare și 100 km pe vechiul litoral al Mediteranei. în total 285 km.

— Foarte bine! grați ofițerul. Dar de ce-i așa?

— Ei, de ce nu? îi răspunse Ben-Zuf. E așa fiindcă așa e. Dacă așa a vrut Dumnezeu, domnule căpitan, trebuie să ne împăcăm cu situația și să vedem ce e de făcut.

Coborîră amîndoi de pe munte și se urcară din nou pe caii care pășteau liniștiți iarba verde. în ziua aceea ajunseră pînă la litoralul mediteranean fără să găsească vreo urmă din orașelul Montenotte, dispărut ca și Tenez, din care nici măcar o casă ruinată nu se vedea în zare.

A doua zi, 5 ianuarie, făcură un marș forțat pe țărmul mării care nu era chiar atît de intact cum își închipuise ofițerul de stat major. Patru așezări lipseau de pe coastă: Callaat-Șimah, Agmiss, Marabut și Pointe-Basse. Capurile nu putuseră rezista cutremurului și se des-prinseseră de continent. Dealtfel exploratorii avuseseră prilejul să constate că insula lor, dacă era cu totul lipsită de locuitori, în afară de ei înșiși, în schimb fauna era reprezentată de cîteva turme de rumegătoare care rătăceau pe cîmpie.

Căpitanului Servadac și ordonanței sale le mai trebuiră cinci zile noi, adică de fapt două zile și jumătate din cele vechi, ca să străbată perimetrul insulei. Se întoarseră deci la gurbi după 60 de ore.

— Ei, domnule- căpitan, ce ziceți? îl întrebă Ben-Zuf.

— Dar tu?

. — Iată-vă guvernatorul general al Algeriei.

— O Algerie fără locuitori!

— Ei, asta-i! Eu nu contez?

— Tu ai fi, așadar...?

— Populația, domnule căpitan, populația.

— Și rondelul meu? își spuse Servadac, cînd se duse la culcare. Chiar merita să mă chinui atît ca să-l fac!

Capitolul VII

ÎN CARE BEN-ZUF CREDE CĂ E DE DATORIA LUI SĂ SE PLÎNGĂ DE NEPĂSAREA
GUVERNATORULUI GENERAL FAȚĂ DE DÎNSUL

După zece minute, guvernatorul general și „populația” dormeau duși într-una din încăperile postului, căci gurbiul nu fusese încă re-ciadit. Totuși somnul ofițerului fu ușor tulburat de gîndul că, deși observase atîtea efecte noi, cauza lor îi rămînea mai departe necunoscută. Fără a se pricepe la cosmografie, cu un efort de memorie, își aminti totuși anumite legi generale pe care le credea uitate. Se întrebă, în consecință, dacă o schimbare în înclinarea axei Pămîntului pe ecliptica ei nu generase acest fenomen. Dar, dacă o asemenea schimbare ar fi explicat

deplasarea mărilor și poate a punctelor cardinale, ea n-ar fi putut duce în nici un caz la scurtarea zilelor și nici la scăderea atracției gravitaționale pe suprafața globului. Hector Servadac se văzu nevoit să renunțe în curind la această ipoteză și nu fără o mare îngrijorare căci, în privința cunoștințelor sale, își golise, cum se spune, tot sacul. Fără îndoială însă, șirul de ciudățenii nu se sfârșise și era posibil ca o altă întâmplare neobișnuită să-l pună pe calea cea bună. Cel puțin așa nădăjduia.

A doua zi, prima grijă a lui Ben-Zuf fu să pregătească o masă bună. Trebuiau să se întrezeze, ce dracu! El era înfometat cât trei milioane de algerieni. Acum ori niciodată era momentul să spargă o duzină de ouă, cruțate de catastrofa care „ciocănise” ținutul. Împreună cu o mâncare de cușcuș, pe care ordonanța știa să o pregătească atât de bine, vor alcătui o masă foarte gustoasă.

Cuptorul era la locul lui, în post, cratița de aramă lucea de parcă acum ieșise din mîinile spoitorului, apa proaspătă aștepta într-unui din acele mari ulcioare de lut poros, care din pricina evaporării erau acoperite pe dinafară de nenumărați stropi. După ce le fierbea

32

trei minute în apă clocotită, Ben-Zuf se mîndrea că poate să servească niște ouă moi de toată bunătatea.

Aprinse focul cât ai clipi și, după cum îi era obiceiul, începu un cîntec ostășesc:

„*Avem sare In fiertură Și vițel Pentru' friptură?*”

Căpitanul Servadac, umblînd de colo pînă colo, privea curios aceste pregătiri culinare. Stînd la pîndă să surprindă noi fenomene care l-ar putea scoate din încurcătură, se întreba dacă n-o să aibă loc vreo altă minunăție. Cuptorul o să funcționeze ca de obicei? Aerul schimbat o să-i aducă oxigenul trebuitor?

Da, cuptorul se aprinse și, sub suflarea cam gîfuitoare a lui Ben-Zuf, o flacără puternică se înălța din gătejele amestecate cu cărbuni. Deci, în această privință, nimic deosebit.

Oala fu pusă pe plită, Ben-Zuf turnă apă în ea și așteptă să fiarbă ca să poată băga ouăle ce păreau goale, atât de ușoare erau. Oala nu se afla pe foc decît de două minute, că apa și începu să clocotească.

— Drace! Ce mai arde focul acum! se miră Ben-Zuf.

— Nu focul arde mai tare, răspunse căpitanul Servadac, după o clipă de gîndire, ci apa dă mai iute în clocot.

Apoi, luînd un termometru atîrnat de zidul postului, îl afundă în apa clocotită. Instrumentul

"" ^rătă ***** 66° în loc de 100°.

nu

>a CIOCOUIa. IUMiuuikiiui

— Bravo! exclamă ofițerul. Uite că apa fierbe la 66 de grade în loc de o sută.

— Și atunci, domnule căpitan?

— Atunci, Ben-Zuf, te sfătuiesc să mai lași ouăle încă cel puțin un sfert de ceas în oală, dacă' vrei să fie fierte!

— Dar n-o să fie tari?

— Nu, dragul meu, o să fie doar atât de moi cât să ne mînjim, cu puțin gălbenuș bucățelele de pîine pe care o să le muiem în ele!

Cauza acestui fenomen era, firește, o scădere a înălțimii păturilor atmosferice, ceea ce concorda cu scăderea densității aerului care fusese constatată mai înainte. Căpitanul Servadac nu se înșela. Coloana de aer de deasupra suprafeței globului descrescuse cu o treime cel puțin și de aceea apa, supusă unei presiuni mai mici, fierbea la 66 de grade în loc de 100. Același fenomen s-ar fi produs pe culmea unui munte cu o altitudine de 11 000 metri și dacă Servadac ar fi avut un barometru ar fi observat mai de mult o astfel de descreștere a presiunii atmosferice. Tot aceeași împrejurare provocase la el și la Ben-Zuf slăbirea vocii, respirația mai iute și decompresiunea vaselor sangvine cu care acum se obișnuiseră. „Și totuși, își spuse

căpitanul, îmi vine greu să cred că sălaşul a

33

Hector Senadac coala

fost transportat la o atare înălțime, devreme ce marea e aici, în preajma noastră, scaldînd țărmurile."

Dar dacă și în această împrejurare Hector Servadac trăsesse concluzii juste, tot nu putea să-și explice cauza fenomenelor ce se petreceau, *inde irae*¹.

Între timp, ținute mai multă vreme în apă, ouăle fură aproape fierte. Același lucru se întîmplă și cu cușcușul. Ben-Zuf își dădu seama că pe viitor, ca să fie gata la timp, trebuia să-și înceapă operațiile culinare cu o oră mai devreme. Servi masa căpitanului.

În timp ce acesta mîncă cu poftă, în ciuda frămîntărilor sale, Ben-Zuf i se adresă:

— Și atunci, domnule căpitan?

Ordonanța nu începea niciodată vorba fără să folosească această formulă interogativă.

— Și atunci, Ben-Zuf? răspunse ofițerul, urmînd și el neschimbatul tipic de a-i răspunde astfel slujitorului său.

— Ce-o să facem?

— O să așteptăm..

— Să așteptăm?...

— Să vină cineva după noi.

— Pe mare?

— Pe mare, firește, devreme ce ne aflăm pe o insulă.

— Atunci, credeți, domnule căpitan, că o parte din camarazii...

— Cred, sau cel puțin sper, că nenorocirea n-a lovit decît cîteva puncte ale coastei algeriene și, în consecință, camarazii noștri sînt sănătoși și teferi.

— Da, domnule căpitan, trebuie să sperăm.

— Nu încapă îndoială că guvernatorul general va voi să aibă conștiința împăcată în aceste împrejurări deosebite. A și trimis, pesemne, un vas din Alger ca să exploreze litoralul, și îndrăznesc să cred că nu ne-a uitat. Supraveghează deci marea, Ben-Zuf, și în clipa în care vezi un vapor o să-i facem semne.

— Și dacă nu sosește nici un vapor?

— Atunci o să construim o barcă și o să mergem noi la cei ce n-au venit.

— Bine, domnule căpitan. Sînteți marinar?

— Ești întotdeauna marinar cînd e nevoie să fii, răspunse netulburat ofițerul de stat major. Iată de ce, în zilele următoare, privind printr-un ochean, Ben-Zuf cerceta fără întrerupere zarea. Dar nici o pînză nu se ivi în cîmpul vederii sale.

— Fir-ar să fie! strigă el, Excelența Sa guvernatorul general nu prea are grija noastră!

La 6 ianuarie, situația celor doi insulari nu se schimbase deloc. Acest 6 ianuarie era data reală, cea din calendar, înainte ca vechile

¹ Iată motivele mîniei. (Expresie din Satira 1 de poetul latin Juvenal. (n.t.)

34

".

zile terestre să fi pierdut 12 ore din 24. Căpitanul Servadac preferase, pe bună dreptate, să se țină de metoda veche ca să se poată descurca mai ușor. Cu toate că Soarele răsărise și apusese de 12 ori, el nu socotea decît șase zile de la miezul nopții de 1 ianuarie, prima zi din anul curent. Ceasul său îi servea să noteze exact orele care treceau. Bineînțeles, o pendulă nu i-ar fi dat decît indicații false în aceste împrejurări, datorită scăderii gravitației, dar un ceas cu arc nu se supune efectelor atracției și, dacă ceasul căpitanului Servadac era bun, el trebuia să meargă bine chiar după toate tulburările ce avuseseră loc în ordinea firească a lucrurilor înconjurătoare. Așa se și întîmplă.

— Drace, domnule căpitan! spuse Ben-Zuf, care mai citise cîte ceva în viața lui. Mi se

pare că sînteți gata să vă prefaceți în Robin-son și eu să încep să semăn cu Vineri! Sînt oare negru?

— Nu, Ben-Zuf! îi răspunse căpitanul. Mai ai încă o frumoasă culoare albă... cam întunecată.

— Un Vineri alb, urmă Ben-Zuf, nu-i tocmai după tipic, dar parcă nu-mi pare rău. Deci, la 6 ianuarie, văzînd că nu vine nici un vas, căpitanul consideră că e mai bine să facă ceea ce făcuseră toți robinsonii dinaintea lui, adică să inventarieze resursele vegetale și animale ale domeniului său.

Insula *Gurbi* — acesta fu numele pe care i-l dădu — avea o suprafață de vreo 3 000 km pătrați, deci cam 300 000 de hectare. Boi, vaci, capre și oi se găseau în număr mare, dar cifra nu putea fi precizată. Vînat se afla din belșug, și nu era de temut că ar putea să părăsească teritoriul. Nici cerealele nu lipseau. Trei luni mai tîrziu, recoltele de grîu, de porumbi de orez și altele vor fi tocmai bune de strins în hambare. -Așadar, hrana guvernatorului, a populației, și a celor doi cai era asigurată, ba chiar depășea cu mult nevoile lor. Și în caz că noi locuitori ar fi aterizat în insulă n-ar fi dus lipsă de nimic.

De la 6 la 13 ianuarie, plouă cu găleata. Cerul era tot timpul acoperit de nori groși, pe care condensarea nu reușea să-i micșoreze. Se dezlănțuiră și cîteva furtuni mari, rare fenomene în această perioadă a anului. Dar pentru Hector Servadac faptul că temperatura avea o tendință de urcare anormală nu trecu neobservat. Vară surprinzător de timpurie, devreme ce începea în luna ianuarie! Și mai ciudat era că această creștere a temperaturii avea loc într-un mod nu numai constant, ci și progresiv, ca și cum globul pămîntesc s-ar fi ^aproiat mereu și cu regularitate de Soare.

În același timp cu căldura, lumina devenea și ea mai intensă și, fără paravanul de nori care se interpunea între cer și suprafața insulei, radiațiile solare ar fi luminat lucrurile de pe pămînt cu o putere cu totul nouă.

Se înțelege de la sine că Hector Servadac turba de furie că nu pu-

a cerceta Soarele, nici Luna, nici stelele, nici vreun alt ppnct al

35

&

bolții cerești care ar fi lămurit nedumeririle lui dacă ceața s-ar fi risipit. Ben-Zuf încercă de cîteva ori să-l liniștească, propovăduind acea resemnare care ajungea la el pînă la nepăsare, dar căpitanul primi cu atîta supărare intervențiile lui, încît ordonanța nu mai îndrăzni să spună nimic. Se mulțumea să îndeplinească cît putea mai bine îndatoririle lui de santinelă. Pe ploaie, pe vînt, pe furtună, el sta de pază zi și noapte pe culmea falezei, abia îngăduindu-și cîteva ore de somn. Dar în zadar cerceta zarea mereu pustie. Dealtfel, ce vas putea să iasă în larg pe timpul acela urît, pe vijelia aceea dezlănțuită?

Valurile se ridicau la o înălțime de neînchipuit și furtuna bîntuia cu o neasemuită furie. Cu siguranță, nici măcar în era secundară, cînd primele ape transformate în vapori din pricina căldurii interioare se înălțau în aer ca să cadă din nou în chip de torente pe Pă-rrînt, fenomenele din epoca diluviană nu se vor fi putut dezlănțui cu o mai surprinzătoare violență!

Dar, în ziua de 13, potopul încetă ca prin farmec. Ultimele rafale de vînt risipiră cei din urmă nori în noaptea de 13 spre 14. Hector Servadac, care se închisese de șase zile în postul de piatră, îl părăsi în clipa cînd văzu că ploaia încetează și vîntul se potolește. Alergă și el sus, pe faleză, și așteptă. Ce-o să poată citi în stele? Marele disc pe care-l întrezărise un moment în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie îi va mai apare înaintea ochilor? În sfîrșit, i se va dezvălui oare secretul soartei sale?

Cerul era senin. Nici un abur nu mai umbrea constelațiile. Bolta se întindea deasupra lor ca o uriașă hartă cerească și câteva nebuloase se schițau pe ea, acolo unde înainte ochiul astronomului nu le-ar fi putut desluși decât cu telescopul. >

Prima grijă a ofițerului fu să cerceteze unde se află Steaua polară, căci la asta se pricepea cel mai bine.

Era pe cer, dar mult mai jos, spre linia orizontului, și probabil că nu mai servea drept pivot central al sistemului stelar. Cum s-ar spune, axa Pământului prelungită la infinit nu mai trecea prin punctul fix pe care această stea îl ocupa în spațiu. Într-adevăr, o oră mai târziu ea se mișcase simțitor din poziția unde o zărise prima dată și cobora spre zare, ca și cum ar fi aparținut unei alte constelații a zodiacului.

Rămânea de văzut care era steaua ce-i ținea locul, adică prin ce punct al cerului trecea acum axa prelungită a Pământului. Timp de câteva ore Hector Servadac se concentra numai asupra acestui lucru. Noua Stea polară trebuia să fie neclintită ca și cea veche, în mijlocul celorlalte stele care, în mișcarea lor aparentă, efectuau în jurul ei revoluția lor zilnică.

Căpitanul Servadac observă după un timp că unul din aceste as-tre, foarte apropiat de Orizontul septentrional, îndeplinea aceste condiții de imobilitate și părea să stea pe loc față de toate celelalte. Era steaua Vega, din constelația Lirei, cea care din pricina precesiei

36

echinocțiilor¹ trebuie să înlocuiască Steaua polară în 12 000 de ani. Or, de vreme ce nu trecuseră 12 000 de ani în 14 zile, trebuia trasă concluzia că axa pământului se schimbase brusc.

„Și atunci, remarcă Servadac, nu numai axa s-a schimbat; de vreme ce acum trece printr-un punct atât de apropiat de orizont trebuie să admitem că Mediterana a fost împinsă spre ecuator.”

Căzu pe gânduri, în timp ce privirile îi rătăceau de la Ursa Mare, care ajunsese o constelație a zodiacului, doar coada ieșindu-i din ape, până la noile stele ale emisferei australe ce se dezvoltău prima dată privirii sale.

Un strigăt al lui Ben-Zuf îl readuse pe pământ.

— Luna! țipă ordonanța.

— Luna?

— Da, Luna, rosti încă o dată Ben-Zuf, încântat s-o revadă pe „tovarășa nopților pămîntene”, cum se spune în grai poetic, și arătă spre un disc care se înălța în partea opusă locului pe care trebuia să-l ocupe în acel moment Soarele.

Era Luna, sau o altă planetă mai neînsemnată ce apărea mărită datorită apropierii? Căpitanul Servadac nu știa ce să creadă. Luă o lunetă destul de puternică, de care se slujea de obicei pentru operațiunile sale geodezice, și o îndreptă spre astrul asupra căruia îi atrăsese Ben-Zuf atenția.

— Dacă e Luna, spuse el, trebuie să recunoaștem că s-a îndepărtat considerabil de mult de noi. Vom fi nevoiți să-i măsurăm acum distanța nu în mii, ci în milioane de leghe.

După o cercetare amănunțită, socoti că poate afirma că astrul acela nu era Luna. Nu recunoștea pe discul decolorat jocurile de lumini și umbre care dau într-o oarecare măsură Lunii înfățișarea unui chip omenesc. Nu regăsea nici o umbră a șesurilor și mărilor, nici a acelui nimb de cercuri ale unui copac tăiat, care înconjoară ca niște raze minunatul crater Tycho-Brahe.

— Ei bine, nu! Nu e Luna! susținu el.

— De ce să nu fie Luna? întrebă Ben-Zuf, care ținea morțiș la descoperirea lui.

— Pentru că acest astru are el însuși o mică lună care-i servește drept satelit!

Într-adevăr, un punct luminos, așa cum apar sateliții lui Iupiter în focarul unor instrumente de putere medie, se arăta destul de deslușit în câmpul vizual al lunetei.

— Dar dacă nu e Luna, ce poate să fie? strigă bătînd din picior căpitanul Servadac. Nu e nici

Venus, nici Mercur, fiindcă aceste două planete n-au sateliți. Și totuși e vorba de o planetă a cărei or-

¹ Precesia echinocțiilor — deplasarea lentă, în sens retrograd, a punctelor echi-noctiale pe ecliptică, datorită atracției Soarelui și a Lunii, exercitată asupra umflăturii ecuatoriale a Pământului; axa de rotație a Pământului efectuează o mișcare de rotație, în jurul unei axe fixe, cu o perioadă de 26.000 de ani (n.r.).

. 37

jvunj 3 nj\jnu 'dwq

bită e cuprinsă în sistemul nostru planetar, de vreme ce însoțește Soarele în mișcarea lui aparentă. Dar, la naiba, dacă nu e nici Ve-nus, nici Mercur, nu poate fi decât Luna și, dacă e Luna, de unde dracu a furat satelitul ăsta?

Capitolul VIII

UNDE E VORBA DE VENUS ȘI MERCUR, CARE AMENINȚĂ SĂ DEVINĂ PLANETE DE ȘOC

În curînd Soarele se ivi din nou și toată puzderia de stele păli în bătaia razelor sale puternice. Nici un fel de cercetare astronomică nu mai era cu putință. Trebuia amînată pentru nopțile următoare, dacă starea cerului o va îngădui, Cît despre discul a cărui strălucire străbătuse prin stratul de nori, zadarnic căutase căpitanul să-i dea de urmă. Pierise fie datorită depărtării, fie pentru că un ocol în drumul său hoinar îl dusesese în afara vederii lui Servadac.

Timpul era acum într-adevăr minunat. Vîntul încetase aproape cu desăvârșire, după ce bătuse un timp din vechiul vest. Soarele răsărea tot la noul lui loc și apunea la cel opus cu o punctualitate remarcabilă. Zilele și nopțile erau matematic de șase ore, ceea ce avea drept urmare faptul că Soarele nu se abătea de la noul său ecuator, al cărui cerc trecea prin Insula Gurbi. Totodată temperatura creștea fără încetare. Căpitanul, care se uita de cîteva ori pe zi la termometrul atîrnat în cameră, constată că la 15 ianuarie instrumentul arăta 50 de grade centigrade la umbră. E de la sine înțeles că, dacă nu reclădiseră încă gurbiul, Servadac și Ben-Zuf făcuseră, în schimb, din încăperea principală a postului o odaie de locuit. După ce-i adăpostise mai bine decât coliba de ploile torențiale din primele zile, zidurile de piatră îi apărau acum și de căldurile din timpul zilei. Zăpușeala începuse să ajungă insuportabilă, cu atît mai mult cu cît nici un nor nu potolea puțin văpaia Soarelui. Nici Senegalul, nici părțile ecuatoriale ale Africii nu fuseseră vreodată potopite de asemenea averse de foc. Dacă temperatura n-avea să scadă, întreaga vegetație de pe insulă va fi în întregime arsă.

Credincios principiilor sale, Ben-Zuf nu voia să se arate mirat de această temperatură nefirească, dar nădușeala care șiroia pe el dezmințea acest lucru. Dealtfel, în ciuda sfaturilor date de căpitan, nu voise să-și părăsească postul de veghe de pe faleză. Acolo, pe cînd privea la Mediterana liniștită ca un lac, se prăjea cu mult sîrg. Pesemne că avea o piele bine căptușită și un craniu blindat ca să suporte fără, să se îmbolnăvească razele perpendiculare ale Soarelui de amiază.

39

Într-o zi, uitîndu-se la el, Servadac îi atrase atenția asupra acestui fapt, spunîndu-i:

— Și-așa! Te-ai născut în Gabon, nu?

— Ba în Montmartre, domnule căpitan, dar nu-i nici o deosebire.

De vreme ce bunul Ben-Zuf pretindea că pe colina lui preferată era la fel de cald ca în ținuturile subtropicale, nu mai era nimic de făcut.

Temperatura ultracaniculară avu, cum era de așteptat, urmări asupra produselor care creșteau pe Insula Gurbi. Natura suferea consecințele schimbărilor de climă. Într-un timp foarte scurt, seva înviorătoare se răspîndi pînă în crengile din vîrfurile copacilor, mugurii crăpară, frunzele crescură, se deschiseră florile, se iviră fructele. Același lucru se petrecu și cu cerealele.

Spicele de griu, de porumb creșteau văzînd cu ochii, cum s-ar spune, și cîmpurile fură acoperite de o iarbă deasă. Cositul finului, secerișul și culesul fructelor se nimeriseră în același timp. Vara și toamna se contopeau într-un singur anotimp.

De ce nu era căpitanul Servadac mai priceput în ale cosmografiei? Și-ar fi zis fără îndoială:

„Dacă înclinarea axei pămîntului s-a schimbat și dacă, după cum totul pare s-o arate, ea formează un unghi drept cu ecliptica, lucrurile se vor petrece așa cum se petrec pe Iupiter. Nu vor mai fi anotimpuri pe glob, ci zone invariabile, pentru care iarna, primăvara și toamna sînt veșnice.

Și negreșit ar fi adăugat: „Pe tot vinul din Gasconia, cine dracu ne-a adus schimbările astea?”

Dar această vară timpurie îi puse în încurcătură pe căpitan și pe ordonanța sa. Brațele de muncă necesare pentru atîtea treburi deodată lipseau, bineînțeles. Chiar dacă ar fi fost mobilizată întreaga „populație” a insulei și tot nu ar fi fost de ajuns. Căldurile mari erau și ele o piedică în prestarea continuă a muncii. Dar, pe moment, primejdia nu era mare și mai puteau aștepta. Aveau provizii din belșug în gurbi și se putea spera acum, marea fiind calmă și vremea minunată, că nu va trece mult pînă se va arăta un vas în raza insulei. De obicei această parte a Mediteranei era foarte des străbătută fie de bastimentele de stat care fac serviciu de coastă, fie de vasele de cabotaj de toate naționalitățile, care aveau numeroase legături cu toate punctele de pe litoral.

Socoteala era bună, numai că, pînă la urmă, dintr-o pricină sau alta, nici un vas nu se ivi pe mare și Ben-Zuf s-ar fi prăjit zadarnic pe culmile stîncilor, dacă nu s-ar fi adăpostit sub un fel de umbrelă.

Între timp Servadac încerca în van să-și amintească măcar frînturi din cele învățate la colegiu și la școală. Se cheltuia în calcule furioase ca să-lămurească noua situație a sferoidului terestru, fără însă să izbutescă. Cu toate astea, ar fi trebuit să ajungă la concluzia că, dacă mișcarea de rotație a Pămîntului în jurul axei sale s-a schimbat, mișcarea sa de revoluție în jurul Soarelui ar fi trebuit și

40

ea să se schimbe și, deci, durata anului nu mai putea fi aceeași, fie că ar fi crescut, fie că ar fi scăzut.

Într-adevăr, Pămîntul se apropia vădit de astrul strălucitor. Orbita sa se deplasase, era limpede, și această deplasare se potrivea nu numai cu ridicarea progresivă a temperaturii. Noi cercetări i-ar fi permis căpitanului să constate apropierea care aducea globul terestru spre centrul său de atracție.

Discul Soarelui părea să aibă un diametru dublu, față de acela pe care-l puteai observa cu ochiul liber înainte de faptele neobișnuite ce se petrecuseră. Dacă niște observatori s-ar fi aflat pe Venus, adică la o distanță în medie de 25 milioane leghe, l-ar fi văzut la fel, cu dimensiunile mărite. Așadar, concluzia care se impunea era că Pămîntul nu se găsea decît la 25 de milioane leghe depărtare de Soare, în loc de 38 de milioane.

Rămînea de văzut dacă această distanță nu va scădea și mai mult, în care caz exista pericolul ca, din pricina unei rupturi de echilibru, globul să fie atras cu o putere de neînfrînt pînă la suprafața Soarelui, ceea ce ar fi adus nimicirea lui totală.

Dacă zilele, foarte frumoase, dădeau prilejul de a cerceta fără nici o greutate cerul, nopțile, nu mai puțin senine, puneau la dispoziția căpitanului Servadac minunata alcătuire a lumii stelare. Stele și planete se aflau acolo ca literele unui uriaș alfabet pe care, spre marea lui minie, nu-l putea decît silabisi. Fără îndoială, stelele nu ar fi prezentat nici o schimbare pentru ochii săi, nici ca dimensiuni și nici în ce privește distanțele relative. Se știe doar că în poziția Soarelui, care înaintează spre constelația Hercule cu o viteză de 60 de milioane leghe pe an, nu a intervenit aparent nici o

schimbare apreciabilă, într-atît este de mare depărtarea între aceste astre. Acelaşi lucru se poate spune şi referitor la Arcturus, care se mişcă în spaţiul sideral cu o viteză de 22 leghe pe secundă, deci de trei ori mai repede decît Pămîntul.

Dar dacă stelele nu te pot învăţa nimic, lucrurile stau altfel cu planetele, cel puţin cu cele a căror orbită este trasată în interiorul orbitei Pămîntului.

Două planete îndeplinesc aceste condiţii: Venus şi Mercur. Prima gravitează la o distanţă medie de 27 milioane leghe de Soare, cealaltă la o depărtare de 15 milioane. Orbita planetei Venus o înconjoară, aşadar, pe cea a lui Mercur, iar orbita Pămîntului } e înconjoară pe amîndouă. După îndelungi cercetări şi cugetări adînci, căpitanul Servadac observă cum cantitatea de căldură şi de lumină, pe care o primea în momentul acela Pămîntul, o egala aproape pe cea primită de Venus, adică era cam de două ori mai mare decît înainte de catastrofă. Dacă ajunsese întrucîtva la concluzia că Pămîntul se apropiase foarte mult de astrul strălucitor, se convinge de acest lucru cînd observă din nou splendida planetă Venus, pe care chiar cei mai nepăsători nu se pot împiedica să n-o admire cînd se desprinde seara sau dimineţa din razele Soarelui.

41

Fosforus sau Lucifer, Hesperus sau Vesper, cum i se spunea în antichitate, steaua serii, steaua dimineţii, steaua păstorului — căci nici un alt astru n-a primit atîtea nume, în afară de astrul nopţii — Venus, în sfîrşit, i se arăta căpitanului sub forma unui disc relativ uriaş. Era ca o mică lună şi puteai foarte uşor să-i desluşeşti fazele cu ochiul liber. Cînd plină, cînd în pătrar, toate părţile stelei se vedeau limpede. Colţurile cornului ei arătau că razele solare, refractate de atmosferă, pătrundeau în regiuni în care trebuia să fi apus la ora aceea. Dovadă că Venus avea un înveliş atmosferic, de vreme ce efectele refracţiei se produceau la suprafaţa discului ei. Anumite puncte luminoase, ce se desprindeau pe corn, erau tot atîţi munţi înalţi¹, pe care Schroeter avusese dreptate să-i considere ca altitudine de zece ori mai mari ca Mont Blanc, adică a suta patruzeci şi patra parte din raza planetei².

Aşa că Servadac socoti că are dreptul să afirme, la vremea aceea, că Venus nu era la mai mult de 2 milioane leghe depărtare de Pă-mînt şi i-o spuse lui Ben-Zuf.

— Ei, bine, domnule căpitan, răspunse ordonanţa, este destul şi atît, să fim despărţiţi de ea de 2 milioane de leghe!

— Asta ar însemna, într-adevăr, ceva pentru două armate care înaintează, îşi dădu cu părerea Servadac, dar pentru două planete e un fleac.

— Şi ce se poate întîmpla?

— La naiba! Să cădem pe Venus!

— De, domnule căpitan, e aer pe acolo?

— Este.

— Şi apă?

— Bineînţeles.

— Bun! Atunci să ne ducem să-i facem o vizită.

— Dar ciocnirea va fi îngrozitoare, fiindcă cele două planete par să meargă acum în sens invers, şi, cum masele lor sînt aproape egale, întîlnirea va fi teribilă şi pentru una şi pentru cealaltă!

— Două trenuri, ce mare scofală! Două trenuri care se tamponează! continuă Ben-Zuf cu un glas liniştit care avu darul să-l scoată din sărite pe căpitan.

— Da, două trenuri, dobitocule! strigă Hector Servadac. Dar două trenuri care au o viteză de o mie de ori mai mare decît un accelerat, ceea ce va duce neîndoielnic la dislocarea uneia din planete, poate a amîndurora, şi-o să vedem atunci ce-o să mai rămînă din muşuroiul tău de pămînt numit Montmartre!

Era ca şi cum l-ai fi ars pe Ben-Zuf cu fierul roşu. Fălcile i se în-

¹ Cercetările efectuate au arătat că Venus are o atmosferă foarte densă, temperatura la suprafața sa fiind de peste 300°C (n.r.).

² Cei mai înalți munți de pe Pământ nu au decît a 740-a parte din raza lui. (na).

42

cleștaseră, strînse pumnii, dar se stăpîni și, după cîteva clipe în timpul cărora reuși să înghită expresia jignitoare: „mușuroi de pământ”, rosti:

— Domnule căpitan, sînt aici, la datorie! Ordonăți! Dacă e vreun mijloc să împiedicăm această întîlnire...

— Nu-i nici unul, deșteptule, și du-te la dracu!

La acest răspuns Ben-Zuf, copleșit, îl părăsi fără să mai scoată o vorbă.

În zilele următoare, distanța care despărțea cele două astre scăzu în continuare și era limpede că Pământul mergea pe o nouă orbită, care se va întretăia cu cea a planetei Venus. În același timp se apropiase foarte mult și de Mercur. Planeta Mercur, care se poate vedea arareori cu ochiul liber, și numai atunci cînd se află în apropierea punctelor elongațiilor¹ maxime estice și vestice, se arată în toată splendoarea. Fazele sale, asemănătoare cu cele ale Lunii, reverberația razelor Soarelui, care revarsă asupra-i o căldură și o lumină de șapte ori mai puternică decît asupra globului terestru, zonele sale glaciare și toride, ce se contopeau aproape datorită mării înclinații a axei de rotație, fișiile ecuatoriale, munții înalți de 19 km, toate acestea făceau astrul, care fusese numit în vechime „Sclipitorul”, demn de cercetarea cea mai amănunțită. Dar pericolul nu venea încă din partea lui Mercur. Venus amenința să se ciocnească de Pământ. Cu cît se apropia ziua de 18 ianuarie distanța dintre cele două astre se micșora, ajungînd pînă la aproximativ 1 milion de leghe. Lumina deosebit de puternică a planetei făcea ca obiectele de pe pământ să arunce umbre mari. Se rotea în jurul ei în 23 de ore și 21 de minute, ceea ce demonstra că durata zilelor de pe Venus nu se schimbase. Se puteau desluși norii ce pluteau în atmosfera veșnic încărcată de vapori, întunecînd pe alocuri discul planetei. Se zăreau și cele șapte pete care, așa cum susținuse Bianchini, sînt adevărate mări, comunicînd între ele. În sfîrșit, superba planetă se vedea în plină zi, dar vizibilitatea ei îl bucură pe căpitanul Servadac nease-muit mai puțin decît pe generalul Bonaparte care, în timpul Directoratului, o zărise la amiază și de atunci auzea cu plăcere spunîndu-se că era steaua lui.

La 20 ianuarie distanța „reglementară” între cele două astre indicată de mecanica cerească continua să descrească.

„În ce friguri trebuie să fie camarazii noștri de arme din Africa, prietenii noștri din Franța și toți locuitorii din cele două continente! Își spunea cîteodată căpitanul Servadac. Ce articole trebuie să publice ziarele din ambele continente! Ce mulțime se înghesuie în biserici! Se poate crede că vine sfîrșitul lumii! Îmi închipui, Doamne iartă-mă, că niciodată n-a fost atît de aproape! Și eu, în aceste îm-

¹ Elongație — distanța unghiulară dintre Soare și o planetă, sau dintre o planetă și un satelit al ei, în raport cu Pământul (n.r.).

43

prejurări, mă miram că nici un vapor nu apare în raza vizuală a insulei, ca să ne repatrieze! Guvernatorul general, ministerul de război parcă au timp să se ocupe de noi? De azi în mai puțin de două zile, Pământul se va face bucăți, și aceste bucăți vor gravita la voia întîmplării prin spațiu!”

Nu se petrecu nimic din toate acestea. Dimpotrivă, din acea cele două astre amenințătoare păreau că încep să se depărteze încetul cu încetul unul de celălalt. Din fericire planul orbitelor planetei Venus și Pământului nu coincideau și, în consecință, teribila ciocnire nu putea să

aibă loc.

Ben-Zuf se hotărî să răsuflă ușurat și să-și redobândească încrederea când căpitanul dădu vestea cea bună. La 25 ianuarie, distanța se mărise destul ca să piară orice teamă de vreo ciocnire.

— Cel puțin, zise căpitanul Servadac, această apropiere ne-a arătat limpede că Venus nu are nici o Lună!

Căci Dominique Cassini, Short, Montaigne de Limoges, Mont-barron și alți astronomi au crezut cu tărie în existența unui satelit al planetei.

— Și socot că-i supărător, adăugă Hector Servadac, căci Luna asta am fi luat-o poate în trecere și am fi avut astfel două la dispoziția noastră. Dar, la naiba, nu voi mai ajunge să aflu cauza acestui deranjament al mecanicii cerești?

— Domnule căpitan! zise Ben-Zuf.

— Ce vrei?

— La Paris, la capătul bulevardului Luxemburg, nu se găsește oare o casă cu o tichie mare pe cap?

— Observatorul?

— Întocmai. Ei bine, nu-i treaba domnilor care stau acolo să lămurească toate astea?

— Bineînțeles.

— Atunci să așteptăm cu răbdare explicațiile lor, domnule căpitan, și să fim înțelepți.

— De, Ben-Zuf! Știi cel puțin ce-nseamnă să fii înțelept?

— Da, de vreme ce sînt soldat.

— Și ce înseamnă?

— Să te supui, când nu poți face altfel, și aceasta-i situația în care ne aflăm noi, domnule căpitan.

Hector Servadac nu răspunse nimic, dar avem toate motivele să credem că renunță, cel puțin pentru un timp, să mai caute explicații pentru tot ce-l nedumerea.

Dealtfel, era pe cale să se petreacă un eveniment neașteptat, care avea să aibă consecințe foarte însemnate.

La 27 ianuarie, Ben-Zuf veni liniștit să-l caute pe ofițer în încăperea postului, pe la 9 dimineața.

— Domnule căpitan! spuse el deosebit de calm.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Servadac.

— Se vede o navă!

44

— Dobitocule, și te-nființezi să-mi spui asta, așa, nepăsător, ca și cum m-ai vesti că supa-i pe masa!

— Ei, Doamne, de vreme ce sîntem înțelepți! i-o întoarse Ben-Zuf.

Capitolul IX

ÎN CARE CĂPITANUL SERVADAC PUNE UN NUMĂR DE ÎNTREBĂRI CE RĂMÎN FĂRĂ RĂSPUNS

Hector Servadac se repezi afară și, luîndu-și picioarele la spinare, ajunse pe culmea falezei. Nu încăpea nici o îndoială, se vedea un vas care se găsea în acea clipă la cel puțin 10 km de Coastă; dar convexitatea actuală a Pămîntului micșora raza vizuală și nu lăsa să se zărească încă decît vîrfurile unor catarge deasupra valurilor. Totuși, cu toate că nu se putea vedea coca navei, ceea ce se zărea din catarge îți dădea putința să recunoști din ce categorie de vase făcea parte. Era, fără putință de îndoială, o goeletă; dealtfel, la două ore după ce fusese semnalată de Ben-Zuf, putea fi recunoscută cu ușurință.

Căpitanul Servadac, cu ochianul în mînă, nu încetase o clipă să o observe.

— *Dobrîna!* strigă Servadac.

— *Dobrîna?* întrebă Ben-Zuf. Nu se poate. Nu se zărește fumul.

— Acum navighează cu pînzele sus, îi răspunse căpitanul, dar este chiar goeleta contelui Timașev.

Era, într-adevăr, *Dobrîna*, și dacă și contele se afla pe bord, cea mai ciudată dintre întîmplări avea să-l pună pe ofițerul francez fa-ță-n față cu rivalul său.

E de la sine înțeles că Hector Servadac nu mai vedea decît un semen și nu un adversar în cel pe care goeleta îl aducea spre insulă, și că nu se gîndi nici o clipă la întîlnirea pusă la cale între el și conte și nici la temeiurile ei. Împrejurările se schimbaseră într-atît, încît nu simți decît cea mai vie dorință, să-l revadă pe contele Timașev și să stea de vorbă cu el despre numeroasele evenimente extraordinare ce se petrecuseră. *Dobrîna* putuse, desigur, după 27 de zile de absență, să se orienteze pe coastele învecinate ale Algeriei, să ajungă eventual pînă în Spania, pînă în Italia, pînă în Franța, să cuture acea Mediterană atît de diferită și, în consecință, era de așteptat că va aduce vești din toate aceste ținuturi de care Insula Gurbi era acum despărțită. Hector Servadac va afla, așadar, nu numai cît de însemnat era cataclismul, dar și ce cauză îl provocase. Pe deasupra, contele Timașev era un om de onoare și va socoti de datoria lui să-i repatrieze, pe el, și pe ordonanța sa.

45

— Dar unde va acosta goeleta dacă gurile Șelifului nu mai există? întrebă Ben-Zuf.

— Nu va acosta. Contele va trimite barca la mal și ne vom sui în ea.

Dobrîna se apropia destul de încet, căci avea vîntul în față și nu putea înainta decît cu pînzele pieziș. Părea chiar ciudat că nu-și folosea mașina, fiindcă fără îndoială cei de pe bord erau nerăbdători să afle ce insulă nouă era aceea care se deslușea în zare. Nu cumva îi lipsea combustibilul și era nevoită să se slujească doar de pînze pe care, dealtfel, le puneă cît mai puțin la bătaie? Din fericire, cu toate că cerul era din nou brăzdat de cîteva scame de nori, timpul frumos, o briză favorabilă, o mare liniștită făceau ca goeleta, fără să fie împiedicată de hulă, să-și urmeze drumul cu bine.

Hector Servadac nu se îndoia nici o clipă că *Dobrîna* va încerca să acosteze pe litoral. Contele Timașev era cu siguranță foarte dezorientat. Acolo unde credea că dă de continentul african nu mai vedea decît o insulă. Se temea oare că nu va găsi nici un loc adăpostit pe noua coastă și că nu va putea trage la țarm? Ar fi foarte nimerit ca Hector Servadac să caute un loc de acostare, în caz că goeleta ar fi șovăit să se apropie, și, după ce l-ar fi găsit, să-l indice prin semnale.

În curînd se văzu limpede că *Dobrîna* se îndrepta spre vechile guri ale Șelifului. Căpitanul Servadac luă pe loc o hotărîre. Puseră șeile pe Zefir și Galette și caii, purtîndu-i în spinare pe cei doi stăpîni ai lor, se avîntară spre capătul de vest al insulei. Peste 20 de minute, ofițerul de stat major și ordonanța descălecară și începură să exploreze acea parte a litoralului.

Hector Servadac observă după puțină vreme că la cotitura capului, și adăpostit de acesta, se găsea un golfuleț unde un Vas de mic tonaj putea să se adăpostească destul de bine. Golful era apărat spre larg de o puzderie de vîrfuri de stînci printre care se putea trece printr-un canal îngust. Chiar pe timp de furtună apele trebuie să fi fost aici destul de liniștite. Dar tot cercetînd cu grijă stîncile țărmlui, căpitanul Servadac descoperi deodată cu mare uimire că se găseau în acest loc urmele unor marea, foarte puternice, judecînd după fișiile lungi de iarbă de mare.

— Ei, asta-i bună! exclamă el. Nu cumva sînt marea veritabile acum în Mediterana?

Era de netăgăduit că fluxul și refluxul au fost puternice și chiar de o înălțime considerabilă — nouă ciudățenie pe înnăgă atîtea altele, căci pînă atunci marea fuseseră aproape necunoscute în bazinul mediteranean. Se putea vedea însă, cu toate acestea, că de la cea mai înaltă dintre marea, datorată fără îndoială vecinătății uriașului disc în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, fenomenul slăbise mereu și că scăzuse acum pînă la modestele proporții care-l caracte-, rizaseră înainte de catastrofă.

Dar, după ce-și însemnă în minte ceea ce remarcase, căpitanul

46

Servadac nu se mai ocupă decît de *Dobrîna*.

Goeleta se afla acum la cel mult doi sau trei kilometri de litoral. Semnalele făcute nu puteau să treacă neobservate și să fie neînțelese, într-adevăr, nava își schimbă direcția și începu să strîngă din pînze. Nu trecu mult și toate pînzele fură coborîte, în afară de cele două vele, trinca și marele foc, așa încît să poată fi ușor manevrată de timonier. În sfîrșit, goeleta înconjură capul insulei, coti, și, ma-nevrînd către canalul pe care cu un gest îl arăta ofițerul de stat major, intră cu îndrăzneală în golf. Peste cîteva minute, ancora mușca nisipul din adîncul golfului, barca eră lăsată pe apă, iar contele Ti-mașev debarca pe țarm.

Căpitanul Servadac alergă spre el.

— Domnule conte, strigă el înaintea oricărei explicații, ce s-a în-tîmplat?

Contele Timașev, un om distant, care-și păstra sîngele rece în orice împrejurare, se deosebea mult de impetuosul ofițer francez. El se înclină ușor și cu un accent specific rusesc spuse:

— Domnule căpitan, înaintea oricăror explicații, îngăduiți-mi să vă încredințez că nu mă așteptam la cîntea de a vă revedea aici. V-am lăsat pe un continent și vă regăsesc pe o insulă...

— Și încă rămînînd pe loc, domnule conte.

— Știu, domnule căpitan, și vă rog să mă iertați că n-am venit la întîlnire așa cum ne-am înțeles, dar...

— Oh, domnule conte, se grăbi să-l asigure căpitanul Servadac, o să vorbim mai tîrziu despre asta, dacă sînteți de acord.

— Vă stau oricînd la dispoziție.

— Și eu rămîn la dispoziția dumneavoastră. Dar lăsați-mă, înainte de orice, să-mi repet întrebarea: ce s-a în-tîmplat?

— Eu credeam că dumneavoastră mă puteți lămuri, domnule căpitan.

— Cum? Nu știți nimic?

— Nimic.

— Și nu-mi puteți spune în urma căruia cataclism această porțiune din continentul african s-a preschimbat în insulă?

— Mi-e cu neputință.

— Nici cît de întinse sînt urmările catastrofei?

— Nu știu mai mult decît dumneavoastră, domnule căpitan.

— Dar măcar puteți să-mi spuneți dacă pe coasta de nord a Me-diteranei...

— Dar oare e tot Mediterana? îl întrerupse contele Timașev pe căpitanul Servadac punîndu-i această ciudată întrebare.

— Dumneavoastră trebuie să știți mai bine decît mine, domnule conte, de vreme ce ați cutreierat-o.

— N-am cutreierat-o defel.

— Nu v-ați oprit în nici un punct de pe coastă?

— Nici o zi, nici o oră și nici n-am aflat vreo bucată de pămînt. Ofițerul de stat major se uita uluit la interlocutorul său.

47

— Domnule conte, dar cel puțin ați observat că de la 1 ianuari răsăritul a luat locul apusului?

— Da.

— Că ziua nu are decît șase ore?

— într-adevăr, doar atât.

— Că a scăzut puterea de atracție a Pământului?

— întocmai.

— Că ne-am pierdut luna de pe cer?

— Cu desăvîrșire.

— Că eram gata să ne ciocnim cu Venus?

— Precum spuneți.

— Și că, deci, mișcările de revoluție și de rotație ale globului terestru s-au schimbat?

— Nimic mai sigur decît acest fapt.

— Domnule conte, grăi căpitanul Servadac, vă rog să-mi iertați mirarea. Știam că nu vă voi spune nimic nou, dar mă așteptam să aflu de la dumneavoastră multe lucruri.

— Nu știu nimic altceva, domnule căpitan, răspunse contele Ti-mașev, decît că în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie veneam pe mare la întâlnirea noastră cînd goeleta mea fu deodată ridicată de un val uriaș pînă la o înălțime de necuprins. Elementele au fost, pare-se, răscolite de un fenomen ale cărui cauze îmi scapă. De atunci am rătăcit la voia întîmplării, mai ales că m-a lăsat și mașina, care suferise cîteva stricăciuni din pricina furtunii îngrozitoare care a bîntuit cîteva zile în șir. E o minune că *Dobrîna* a rezistat și am pus acest miracol în seama faptului că, ocupînd centrul marelui ciclon, vasul nu s-a clintit decît foarte puțin sub acțiunea elementelor naturii. Iată de ce n-am văzut nici o fișie de pămînt și insula aceasta e prima care mi s-a înfățișat înaintea ochilor.

— în cazul acesta, domnule conte, răspunse plin de avînt căpitanul Servadac, trebuie s-o pornim iar pe mare, să explorăm Medite-rana și să vedem pînă unde și-a semănat dezastrele cataclismul care a avut loc.

— Asta-i și părerea mea.

— Mă luați și pe mine la bord, domnule conte?

— Da, domnule căpitan, chiar dacă ar fi să facem înconjurul lumii.

— Oh! înconjurul Mediteranei ajunge.

— Cine ne garantează, îi răspunse contele Timașev, clătînînd din cap, că înconjurul Mediteranei nu-i acum și înconjurul lumii?

Căpitanul Servadac nu mai continuă convorbirea și căzu pe gîn-duri.

Nu le rămînea altceva de făcut decît ceea ce hotărîseră, adică să cerceteze, sau mai bine-zis, să caute ce mai rămăsese din țărmlu african, să meargă la Alger pentru a afla știri privitoare la restul universului locuit și apoi, dacă partea de sud a litoralului mediteranean a pierit cu desăvîrșire, să revină spre nord pentru a se pune în

48

legătură cu populația de pe coasta europeană.

Pînă atunci însă trebuiau să aștepte ca stricăciunile mașinii de pe *Dobrîna* să fie reparate. Mai multe țevi din interiorul cazanului se spărseseră și apa se scurgea în cuptoare. Nu se putea încălzi mașina cu aburi înainte ca reparațiile necesare să fie efectuate. Ca să navighezi numai cu pînzele era în același timp și anevoios și încet, dacă marea era furtunoasă și vîntul potrivnic. Or, cum *Dobrîna*, aprovizionată la porțile Orientului pentru o lungă campanie, mai avea cărbuni pentru două luni în cala ei, era mai bine să folosească acest combustibil pentru o călătorie rapidă, chit că vor trebui să se rea-provizioneze la prima escală. Deci, nici o șovăială în această privință.

Din fericire, avariile putură să fie reparate foarte repede. Printre materialele de pe goeletă se găseau mai multe țevi de rezervă care înlocuiră pe cele vechi, ieșite din uz. Trei zile după sosirea contelui pe

Insula Gurbi cazanul *Dobrînei* era pus din nou în funcțiune.

în timpul șederii sale pe insulă, Hector Servadac își pusese oaspetele la curent cu ceea ce observase pe micul său domeniu. Amîndoi cutreierară călare perimetrul noului litoral și, după ce isprăviră explorarea, nu mai avură alt gînd decît să caute în afara insulei cauza a tot ce se

întâmplase în această parte a Africii.

La 31 ianuarie goeleta era gata de plecare. Nici o altă schimbare nu se petrecuse în sistemul solar. Doar termometrele începuseră să arate o scădere ușoară a temperaturii, care fusese deosebit de ridicată în ultima lună. Oare să tragă de aici concluzia că mișcarea de revoluție a globului în jurul Soarelui se făcea pe o nouă orbită? Nu se putea afirma nimic precis înainte de a lăsa să treacă vreo câteva zile.

În ce privește timpul, era tot frumos, fără cea mai mică schimbare, cu toate că alte straturi de vapori se strânseseră în aer, ducând la o anumită coborîre a barometrului. Nu era însă un motiv de natură să întârzie plecarea *Dobrînei*.

Rămînea de știut dacă Ben-Zuf îl va însoți sau nu pe căpitan. O pricină, între multe altele destul de însemnate, îl sili să rămînă pe insulă. Cei doi cai nu puteau fi îmbarcați pe goeleta care nu fusese amenajată în acest scop și Ben-Zuf n-ar fi consimțit în ruptul capului să se despartă de Zefir și Galette, mai ales de Galette. Dealtfel, supravegherea noului domeniu, posibilitatea ca niște călători străini să poposească pe aceste meleaguri, grija celor cîtorva turme care nu trebuiau lăsate cu totul în voia soartei în cazul, puțin probabil, în care ar ajunge singura resursă a supraviețuitorilor de pe insulă etc. — iată diferitele motive menite să-l facă pe Ben-Zuf să rămînă locului, lucru pe care căpitanul Servadac îl încuviință în pofida părerii lui de rău. Pe deasupra, ordonanța nu se expunea la nici o primejdie din cîte se puteau prevedea dacă nu părăsea insula. Cînd noua stare de lucruri va fi cunoscută, vor veni să-l ia pe Ben-Zuf și să-l repatrieze.

49

La 31 ianuarie, Ben-Zuf, puțin emoționat cum singur recunoștea și „investit cu toate prerogativele guvernatorului”, își luă rămas bun de la căpitanul Servadac. El îl rugă pe ofițer, în caz că din întîm-plare va ajunge pînă în Montmartre, să vadă dacă „muntele” nu fusese mutat din loc de vreun fenomen oarecare. Și *Dobrina*, ieșind din golfulețul cel îngust, pusă în mișcare de elice, pluti curînd în larg.

Capitolul X

ÎN CARE, CU LUNETĂ LA OCHI ȘI SONDA ÎN MÎNĂ, SÎNT CĂUTATE URMELE PROVINCIEI ALGER

Dobrîna, măiestrit și solid construită pe șantierele Insulei Wight, era o ambarcațiune extrem de bună, de 200 de tone, destul de rezistentă pentru a face o călătorie în jurul lumii. Columb și Magellan n-au avut vase nici pe departe atît de mari și sigure, cînd s-au aventurat să străbată Atlanticul și Pacificul. Afară de asta, *Dobrîna* avea în cambuză provizii pentru mai multe luni, ceea ce, la nevoie, îi îngăduia să facă înconjurul Mediteranei fără să* se aprovizioneze în drum. E cazul să adăugăm că lestul ei n-a trebuit să fie mărit pe Insula Gurbî. Dacă după catastrofă, asemenea tuturor obiectelor, cîntărea mai puțin, apa care o purta cîntărea și ea mai puțin. Raportul între cele două greutăți era deci exact același și *Dobrina* se afla în aceleași condiții de navigație.

Contele Timașev nu era marinar. Așa că dacă nu comanda, cel puțin conducerea goetei îi revenea locotenentului Procop.

Locotenentul era un om de 30 de ani. Născut pe moșia contelui, ca fiu al unui iobag eliberat cu mult înaintea faimosului edict al țarului Alexandru I, recunoștința și prietenia pe care le purta fostului său stăpîn îl făceau să-i fie devotat cu trup și suflet. Admirabil marinar, învățase meseria pe flota statului și pe vasele de comerț și obținuse brevetul de locotenent cînd trecu pe *Dobrina*. Pe această goe-letă contele călătorea cea mai mare parte a anului, colindînd în timpul iernii Mediterana și în timpul verii mările Nordului.

Locotenentul Procop era un om foarte instruit și în alte direcții decît domeniul său de activitate. Îi făcea cinste contelui Timașev, și lui însuși, printr-o educație demnă de cel care îl crescuse. *Dobrina* nu putea fi pe mîini mai bune. Pe deasupra, echipajul era excelent. Din el făceau parte mecanicul Țiglev, patru marinari: Niegoș, Tol-stoi, Etkef, Panovka, și bucătarul Moșel, toți fiii celor ce munciseră pămîntul contelui Timașev. Acești marinari nu se prea

sinchiseau de schimbările produse în ordinea firii, de vreme ce fostul lor stăpîn le împărtășea soarta. Cît despre locotenentul Procop, el era foarte ne-

50

liniștit și știa că, în sinea lui, contele Timașev era la fel de neliniștit.

Dobrîna se îndrepta deci spre est, minată de pînze și aburi, pe un vînt prielnic, și ar fi înaintat cu siguranță cu 11 noduri pe oră dacă valurile înalte nu i-ar fi tăiat din viteză.

Într-adevăr, cu toate că vîntul care bătea de la vest — acum noul est — nu era decît o briză ușoară, marea, deși nu prea zbuciumată, era supusă la diferențe de nivel destul de mari. Și nu era de mirare. Moleculele lichide, mai puțin grele datorită atracției mai reduse a Pămîntului, se ridicau chiar din cauza unei simple oscilații la înălțimi uriașe. La timpul său, Arago, care aprecia la șapte pînă la opt metri cifra maximă a înălțimii celor mai mari talazuri, ar fi fost foarte surprins văzîndu-le cum ating 50 pînă la 60 de picioare. Și nu erau dintre acele valuri spumegi unde care se ridică din nou după ce se izbesc unul de altul, ci lungi unduiri care făceau să salte în sus și în jos goeleta la cîte 20 de metri. *Dobrîna*, și ea mai ușoară de cînd descrescuse puterea de atracție a Pămîntului, se înălța cu mai multă ușurință și, la drept vorbind, dacă Servadac ar fi suferit de rău de mare ar fi fost tare bolnav în asemenea condiții.

Totuși aceste denivelări nu erau bruște, pentru că nu se datorau decît unui soi de hulă foarte întinsă, așa că goeleta nu-și obosea mai mult pasagerii decît în cazul cînd ar fi clătinat-o valurile de obicei atît de puternice și de scurte ale Mediteranei. Singurul neajuns al noii stări de lucruri era scăderea vitezei normale a navei.

Dobrîna urma, la o distanță de vreo 2—3 km", linia pe care ar fi trebuit s-o ocupe litoralul algerian. Nu se vedea la sud nici urmă de pămînt. Cu toate că locotenentul Procop nu putea să-și dea seama de poziția goeletei cu ajutorul astrelor, care nu-și păstrasera locul, și cu toate că nu putea stabili punctul unde se afla, adică să obțină longitudinea și latitudinea calculînd înălțimea soarelui deasupra orizontului, fiindcă rezultatul calculelor sale nu s-ar fi putut întrebuița cu folos pe hărțile alcătuite înainte de noul sistem cosmografie, calea pe care mergea *Dobrîna* putu fi aproximativ stabilită. Pe de o parte estimarea drumului parcurs cu ajutorul lochului¹, pe de alta direcția exactă arătată de busolă erau îndestulătoare pentru această călătorie.

Trebuie să spunem că, din fericire, busola nu se stricase și nu mersese anapoda nici o singură clipă. Fenomenele cosmice nu înrii-riseră cu nimic acul magnetic care arăta mereu nordul, pe aceste meleaguri la circa 22 grade de nordul lumii.

Dacă estul și vestul se înlocuiseră reciproc, în sensul că Soarele răsărea acum la occident și apunea la orient, nordul și sudul își păstrasera exact aceeași poziție în ordinea punctelor cardinale. Te puteai deci bizui pe indicațiile busolei și lochului, în lipsa sextantului care, cel puțin deocamdată, nu putea fi folosit.

loch (se citește log) — instrument pentru măsurarea vitezei corăbiilor (n.t.).

51

În timpul primei zile de explorare locotenentul Procop, mai priceput în această privință decît ofițerul de stat major, îi explică aceste fenomene în prezența contelui Timașev. Vorbea franceza la perfecție ca majoritatea rușilor. Conversația se învîrți firește și în jurul fenomenelor a căror cauză scăpa încă locotenentului Procop ca și căpitanului Servadac. De la început se vorbi tocmai de noua orbită pe care o urma globul terestru prin lumea solară de la 1 ianuarie încoace.

— E limpede, domnule căpitan, spuse locotenentul Procop, că Pămîntul nu-și continuă drumul obișnuit în jurul Soarelui, de care o cauză necunoscută l-a apropiat simțitor.

— Sînt cît se poate de convins de asta, răspunse căpitanul Servadac, și problema care se pune este dacă, după ce am întretăiat orbita planetei Venus, nu vom întretăia-o și pe cea a lui Mercur?

— Ca să cădem în cele din urmă pe Soare și să pierim, adăugă contele Timașev.

— Ar fi o prăbușire, o prăbușire îngrozitoare! exclamă căpitanu Servadac.

— Nu, rosti locotenentul Procop, îndrăznesc să afirm că nu de o prăbușire e amenințat Pământul în clipa de față. El nu aleargă spre Soare și e de netăgăduit că descrie o nouă traiectorie în jurul acestuia.

— Ai vreun argument în sprijinul ipotezei pe care o emiți? întrebă contele Timașev.

— Da, răspunse locotenentul Procop, un argument care vă va convinge. Dacă Pământul ar fi, într-adevăr, în situația de a se prăbuși, catastrofa s-ar petrece în scurt timp. De pe acum am fi foarte aproape de centrul nostru de atracție. Dacă ar fi vorba de o prăbușire, viteza tangențială, care împreună cu acțiunea solară fac să circule planetele conform elipselor, ar fi nimicită deodată și, în acest caz, în 64 de zile și jumătate Pământul ar cădea pe Soare.

— Și ce concluzie trageți de aici? întrebă Servadac.

— Că nu-i vorba de nici o prăbușire, răspunse locotenentul Procop. Iată, e mai mult de o lună de când orbita Pământului s-a schimbat și, cu toate astea, globul terestru abia a depășit orbita planetei Venus. Nu s-a apropiat nici de Soare în acest răstimp decât cu 11 milioane leghe, din 38 de milioane cât are raza orbitei terestre. Așadar, avem dreptul să susținem că Pământul nu se prăbușește. Și asta este o împrejurare fericită... Dealtfel, am motive să cred că începem să ne îndepărtăm de Soare, căci temperatura a scăzut treptat și căldura nu-i mai mare acum pe suprafața Insulei Gurbi decât ar fi fost în Algeria, dacă Algeria s-ar fi aflat încă pe paralela 36.

— Cred că ai dreptate în deducțiile dumitale, domnule locotenent, spuse căpitanul Servadac. Nu, Pământul nu-i azvîrlit către Soare, el mai gravitează încă în jurul acestuia.

— Dar nu e mai puțin limpede, continuă locotenentul Procop, că în urma cataclismului, a cărui cauză o căutăm în zadar, Mediterana

52

și teritoriul african s-au pomenit pe neașteptate în zona ecuatorială.

— Dacă mai există vreun teritoriu african, zise căpitanul Servadac.

— Și vreo Mediterană, adăugă contele Timașev.

Toate aceste probleme se cereau rezolvate. În orice caz părea sigur că Pământul, în momentul acela, se îndepărta încetul cu încetul de Soare și că o catastrofă provocată de centrul de atracție nu mai era de temut.

Dar ce rămăsese oare din continentul african?

Goeleta încerca să-i găsească măcar urmele.

Douăzeci și patru de ore după ce părăsise insula, *Dobrîna* trecu fără îndoială pe dinaintea punctelor care ar fi trebuit să se afle pe coastă: Tenez, Șerșel, Koleah, Sidi-Feruh. Cu toate astea nici unul din aceste orașe nu se ivi în raza lunetei. Marea se întindea nesfîrșită acolo unde continentul ar fi trebuit să-i stăvilească valurile.

Locotenentul Procop nu se putuse înșela, totuși, cu privire la drumul pe care se îndreptase *Dobrîna*. Ținînd seama de indicațiile busolei, de direcția vînturilor, destul de constantă, de viteza goletei, măsurată cu lochul, ca și de durata de pînă acum a călătoriei, în ziua aceea de 2 februarie se putea socoti la 36°, 47' latitudine și 0°, 44' longitudine, adică pe locul unde se găsea capitala Algeriei. Și orașul Alger, ca și Tenez, Șerșel, Koleah, Sidi-Feruh, pierise în adîncul globului.

Căpitanul Servadac, încruntat, cu dinții încheștați, privea cu ochi sălbatici imensitatea mării care se întindea pînă dincolo de nesfîrșita zare. Îi veneau în minte toate amintirile din viață. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. În orașul Alger, unde trăise mai mulți ani, își revedea camarazii de arme, prietenii care nu mai erau pe lumea asta. Gîndul i se îndrepta spre țara lui, spre Franța. Se întreba dacă îngrozitorul cataclism nu-și întinsese pînă acolo ravagiile. Apoi încerca să descopere sub învelișul apelor adînci urme ale capitalei scufundate.

— Nu! strigă el. E cu neputință să se fi întîmplat o asemenea catastrofă! Un oraș nu dispare așa, în întregime! S-ar găsi epave! Vîr-furile înalte ar fi răsărit din mare! Din Casbah, din

Fortul împăratului, clădit la o înălțime de 150 de metri, ar fi rămas măcar cîte o porțiune deasupra valurilor. Doar nu toată Africa o fi coborît în măruntaiele globului, așa că tot o să găsim vestigiile ei.

Desigur, era cît se poate de neobișnuit faptul că nu plutea la suprafață nici o epavă, nici unul din arborii smulși ale căror crengi ar fi trebuit să fie duse în larg, nici o scîndură din vapoarele ancorate în minunatul golf, larg de 20 km, care se deschidea înainte de cataclism între capul Matifu și vîrful ?escad.

Dar dacă privirea era silită să se oprească la suprafața apelor, adîncurile n-ar putea oare răspunde cu ajutorul sondei? S-ar putea încerca readucerea deasupra apei a vreunei epave din orașul dispărut în împrejurări atît de ciudate.

53

Contele Timașev, vrînd să spulbere orice urmă de îndoială din mintea căpitanului Servadac, dădu ordin să se sondeze. Plumbul sondei, uns cu seu-, fu trimis la fund.

Spre marea mirare a tuturor, și mai ales a locotenentului Procop, sonda indica o cotă de nivel aproape constantă de numai 6 sau 8 metri adîncime. Sonda fu scufundată timp de două ore în diferite locuri pe o întindere foarte largă și nu întîlni nici o clipă diferențele de nivel pe care ar fi trebuit să le prezinte un oraș ca Alger, clădit în formă de amfiteatru. Oare după catastrofă apele au nivelat toată întinderea unde fusese capitala Algeriei?

Era puțin probabil.

Cît despre adîncul mării, în alcătuirea sa nu se găseau nici stînci, nici nămol, nici nisip, nici scoici. Sonda nu aduse la suprafață decît un fel de praf cu aspect metalic. Se caracteriza prin irizații aurii, dar nu i se putu stabili natura. Cu siguranță, nu așa ceva scoteau de obicei sondele din fundul Mediteranei!

— Vedeți, domnule locotenent, spuse Hector Servadac. Sîntem mai departe de coasta algeriană decît ați presupus.

— Dacă am fi mai departe, răspunse locotenentul Procop clăti-nînd din cap, n-aș avjea numai opt metri adîncime, ci cinci sau șase sute.

— Așadar?... întrebă contele Timașev.

— Nu știu ce să cred.

— Domnule conte, zise căpitanul Servadac, vă cer ca o favoare să mergem mai spre sud și să vedem dacă nu găsim acolo ceea ce zadarnic căutăm aici.

Contele Timașev se sfătui cu locotenentul Procop și, timpul fiind favorabil, se hotărî ca încă 36 de ore *Dobrîna* să înainteze spre sud.

Hector Servadac îi mulțumi gazdei sale. Noua direcție fu indicată timonierului și timp de 36 de ore, adică pînă la 4 februarie, explorarea mării se făcu cu cea mai mare grijă. Nu se mulțumiră să trimită în ciudatele adîncuri sonda, care întîlni pretutindeni un fund neted de 6 pînă la 8 metri, ci scormoniră și cu dragele. Dar nu dădură de nici o piatră șlefuită, de nici o rămășiță de metal sau de o bucată de creangă ruptă și nici măcar de una singură din hidrofitile sau zoofi-tele cu care e presărat de obicei solul mărilor. Ce adîncuri înlocui-seră fundul Mării Mediterane?

Dobrîna coborî pînă la 36 grade latitudine. Examinînd pămîntu-rile însemnate pe hărțile de bord se convinseră că vasul naviga acum pe locul unde odinioară se întindea Sahelul, masivul muntos care despărțea marea de bogata cîmpie a Mitidjei, și unde se ridica altădată falnic vîrful cel mai înalt, de 400 de metri, al lanțului Buza-reah. Chiar după scufundarea pămînturilor înconjurătoare, o asemenea culme ar fi trebuit să apară măcar ca o insuliță deasupra apelor.

Dobrîna, coborînd mereu, depăși Duera, cea mai însemnată așezare din Sahel, depăși Bufarik, orașul cu străzi largi, umbrite de

54

platani, depăși Blidah, din care nu se zări nici măcar fortul care întrecea cu 400 metri Qued-el-Kebir!

Locotenentul Procop, temîndu-se să se aventureze mai departe pe această mare cu totul necunoscută, ceru îngăduința să se întoarcă spre nord sau est, dar la rugămintea căpitanului Servadac *Dobrina* se îndreptă tot mai departe spre sud.

Explorarea se prelungi astfel pînă la munții Muzaia, cu grotele lor legendare, unde odinioară veneau Kabilii, munți mărginiți de roșcovi, de micoculi¹, de stejari de toate soiurile și locuiți de lei, hiene și șacali! Cea mai înaltă creastă a lor, care se ridica cu șase săptămîni în urmă între Bou-R'umi și Șiffa, ar fi trebuit să se ivească mult deasupra valurilor, de vreme ce altitudinea ei depășea 1600 de metri. Nu se zărea însă nimic nici pe locul acesta, nici în zare, acolo unde cerul se contopea cu marea!

Fură nevoiți să se întoarcă în cele din urmă spre nord și *Dobrina*, făcînd un viraj de 180°, pluti din nou în apele fostei Mediterane, fără a fi găsit vreo urmă din ceea ce alcătuia altădată provincia Alger.

Capitolul XI

UNDE CĂPITANUL SERVADAC REGĂSEȘTE, CRUȚATĂ DE CATASTROFĂ, O INSULIȚĂ CARE NU ESTE ALTCEVA DECÎT UN MORMÎNT i

Nu putea fi pus deci la îndoială faptul că o însemnată porțiune a coloniei algeriene dispăruse deodată sub apă. Era chiar mai mult decît o simplă dispariție a pămînturilor în adîncul mării. Se părea că globul, întredeschis o clipă ca să le înghită, închisese în măruntaiele lui un teritoriu întreg. într-adevăr, masivul stîncos al ținutului se scufundase fără urmă și un sol nou, alcătuit dintr-o substanță necunoscută, înlocuise fundul de nisip pe care odihnea marea. în ce privește cauza acestui îngrozitor cataclism, ea continua să le scape exploratorilor de pe *Dobrina*. Se pune acum problema de a vedea pînă unde se întinde dezastrul.

După discuții serioase, se hotărî ca goeleta să-și urmeze drumul spre est, de-a lungul liniei ce contura altădată continentul african pe această mare ale cărei margini nu mai puteau fi regăsite. Navigația era ușoară și trebuiau să profite de timpul favorabil și vîntul prielnic.

Dar nu descoperiră nici o urmă pe acest traseu, de-a lungul coas-

¹ Micocul: arbore din regiunile sudice, cu trunchiul din lemn tare din care se fac mînere pentru unelte agricole (n.t.).

tei de la capul Matifu pînă la frontiera Tunisului; nici orașul maritim Dellys, construit în amfiteatru, nici o umbră în zare acolo unde era lanțul munților Jurjura, cu vîrful lor care se ridica pînă la 2300 m, nici orașul Bougie, nici văile prăpăstioase ale Gouraye, nici muntele Adrar, nici Didjela, nici munții din Kabylia mică, nici Tritonul antic, acest ansamblu de șapte capuri cu culmea lor care atingea 1100 m, nici Collo — vechiul port din Constantine, nici Sora — portul modern din Philippeville, nici Bone, așezat pe malurile unui golf larg de 40 km. Nu se zărea nimic din capul Garde, nici din capul Rose, nici din crupele munților Edough, nici din dunele de nisip ale litoralului, din Mafrag sau din Caile, vestite datorită însemnatei industrii a coraliilor. Și cînd o sondă scufundată pentru a suta oară atinse fundul, ea nu readuse la suprafață nici măcar unul din speciile admirabilelor zoofite din apele mediteraneene.

Contele Timașev hotărî atunci să urmeze latitudinea care tăia altădată coasta tunisiană pînă la capul Blanc, adică pînă la capătul cel mai nordic al Africii. în locul acesta marea, prinsă la mare strîmtoare între continentul african și Sicilia, poate va prezenta unele particularități demne de relevat.

La 7 februarie, *Dobrina*, ținînd deci direcția paralelei 37, depăși 7 grade longitudine.

Iată motivul care făcuse pe contele Timașev, în înțelegere cu căpitanul Servadac și cu locotenentul Procop, să persevereze în explorarea spre est.

în perioada aceea, cu toate că multă vreme se renunțase la o asemenea acțiune, se făurise, grație influenței franceze, noua mare sahariană. Această vastă lucrare, simplă reconstituire a

vastului bazin al Tritonului unde fusese aruncată corabia argonauților, schimbase în bine condițiile climatice din ținut și monopolizase în favoarea Franței traficul între Sudan și Europa.

Ce înfrîurire avusese refacerea mării antice asupra noii stări de lucruri? Rămînea de văzut. În dreptul golfului Gabes, la 34 grade latitudine, un canal larg dădea acces apelor Mediteranei în întinsa depresiune a pămînturilor unde erau altădată șoturile¹ Kebir, Gharsa și altele. Istmul, aflat la 26 km mai la nord, acolo unde odinioară golful Triton intra în mare, fusese tăiat și apele își luaseră din nou albia pe locul unde, din lipsa unei alimentații permanente, mai înainte se evaporaseră sub acțiunea soarelui libian.

Ei bine, nu în locul acesta se făcuse oare secțiunea, nu aici se produsese tocmai spărtura, cauză a dispariției unei însemnate părți a Africii? După ce va coborî pînă la paralela 34, *Dobrîna* n-o să regăsească oare coasta tripolitană care, în cazul de față, va fi fost o

¹ Lagune sărate în nordul Saharei (n.t.).

56

pedică de neînvins pentru întinderea dezastrului?

— Dacă, ajunși în acest punct, spuse pe bună dreptate locotenentul Procop, vedem mai departe marea întinându-se la nesfîrșit spre sud, nu ne rămîne decît să ajungem pe malurile europene și să căutăm acolo soluția problemei pe care n-am putut-o rezolva pe meleagurile acestea.

Așadar, fără să-și cruțe combustibilul, *Dobrîna* își continuă cu toată viteza drumul spre capul Blanc, dar nu dădu nici de capul Negro, nici de capul Serrat. Ajunși în dreptul Bizertei, acest fermecător oraș în întregime oriental, echipajul nu revăzu nici lacul care scliea dincolo de intrarea îngustă a portului, nici moscheele lui umbrite de palmieri minunați. Sonda aruncată pe locul acestor ape străvezii nu întîlni decît fundul neted și pustiu care purta, neschimbat, valurile mediteraneene.

În ziua de 7 februarie trecură de capul Blanc sau, mai bine-zis, de punctul unde se contura el acum cinci săptămîni. Goeleta despica cu etrava ceea ce ar fi trebuit să fie apele golfului Tunis. Dar din acest admirabil golf nu rămăsese nici o urmă, nici din orașul construit în amfiteatru, nici din fortul arsenalului, nici din Goulette, nici din cele două piscuri de la Bou-Kournein. Capul Bon, acest promontoriu care forma punctul cel mai apropiat de Sicilia al Africii, fusese și el atras, împreună cu întregul continent, în adîncimile globului.

Odinioară, înainte de numeroasele întîmplări atît de ciudate prin care treceau, fundul Mediteranei urca aici printr-o pantă abruptă și se înfățișa sub forma unui povârniș. Schelăria terestră se ridica, asemeni unei creste, de-a curmezișul strîmtorii libiene din care nu mai rămăseseră decît vreo 17 metri de apă. De fiecare parte a crestei, dimpotrivă, adîncimea apei era de 170 de metri. Era chiar de presupus că în epocile de formație geologică capul Bon se unea cu capul Furina la capătul Siciliei, cum se întîmplase fără îndoială cu Ceuta și Gibraltarul.

Locotenentul Procop, în calitate de marinar care cunoștea Medi-terana pînă-n cele mai mici amănunte, nu putea să nu cunoască această particularitate. Era deci un prilej să-și dea seama dacă fundul apei se modificase de curînd între Africa și Sicilia sau dacă acea creastă submarină a strîmtorii libiene mai exista încă.

Contele Timașev, căpitanul Servadac și locotenentul asistau toți trei la operația de sondaj. La un ordin, matelotul care stătea pe platforma catargului aruncă plumbul sondei.

— Cîte picioare? întrebă locotenentul Procop.

— 25, răspunse marinarul.

— Și fundul mării?

— Neted.

Trebuia cercetat cît era de mare depresiunea de fiecare parte a crestei submarine.

Dobrîna pluti deci pe rînd cîte o jumătate de milă la dreapta și la stînga și se făcură sondaje

pe cele două funduri de mare.

Pretutindeni tot 25 de picioare adâncime. Lanțul muntos scufundat între capul Bon și capul Furina nu mai exista. Era limpede că dezastrul provocase o nivelare generală a solului din fundul Mediteranei. Ot despre natura acestui sol, el era alcătuit din aceeași pulbere metalică de o compoziție necunoscută. Nu se mai întâlneau bureții, actiniile, comatulele, cidipii hialini, hidrofitile sau scoicile cu care erau acoperite altădată stîncile submarine.

Dobrîna făcu o întoarcere și se îndreptă spre sud, continuîndu-și călătoria de explorare.

Printre ciudățeniile drumului trebuie amintit și faptul că marea era mereu pustie. Nu se vedea pe suprafața ei nici măcar un singur vas către care echipajul goeletei să poată alerga pentru a cere știri despre Europa. *Dobrîna* părea să străbată singură apele părăsite și fiecare, simțind pustiul dimprejur, se întreba dacă goeleta nu este acum unicul punct locuit al globului terestru, o nouă arcă a lui Noe care închidea pe singurii supraviețuitori ai catastrofei, singurele ființe vii de pe pămînt.

La 9 februarie *Dobrîna* plutea tocmai dincolo de orașul Didon, antica Byrsa, mai nimicită acum decît fusese Cartagina punică de către Scipio Emilianul sau cartagina romană de Hassan Gassanidul.

În seara aceea, în clipa cînd Soarele dispărea la est, căpitanul Servadac, sprijinit de balustrada goeletei, era cufundat în gînduri. Privirea lui rătăcea fără țintă pe cerul unde sclipeau cîteva stele printre aburii mișcători, pe marea unde valurile lungi începeau să se liniștească odată cu briza.

Deodată, în timpul cît stătea întors către zarea meridională din partea din față a goeletei, ochii lui avură un fel de senzație de lumină. Mai întîi crezu că e o iluzie optică și privi cu mai multă atenție. O lumină îndepărtată se ivi în acea clipă și unul din marinari, chemat de el, o văzu și el deslușit.

Contele Timașev și locotenentul Procop fură imediat încunoștințați.

— O fi pămînt?... întrebă căpitanul Servadac.

— Poate mai degrabă un vapor cu focurile de poziție aprinse, răspunse contele Timașev.

— Peste o oră vom ști despre ce e vorba, strigă căpitanul Servadac.

— Nu, căpitane, n-o să știm pînă mîine, susținu locotenentul Procop.

— Nu ne-ndreptăm de îndată spre focul acela? îl întrebă Timașev, destul de uimit.

— Nu! Prefer să mă opresc cu pînzele strînse și să aștept să se facă ziuă. Dacă într-adevăr acolo se află vreo coastă, n-aș vrea să mă aventurez noaptea pe meleaguri necunoscute.

Contele făcu un semn de încuviințare și *Dobrîna* coborî pînzele în

58

așa fel, încît să înainteze foarte încet, în timp ce noaptea cuprinse întreaga mare. ,

Deși o noapte de șase ore nu este lungă, de astă dată ea păru că durează un veac.

Căpitanul Servadac, care nu părăsi puntea, se temea în fiecă clipă ca slaba licărire să nu se stingă. Dar ea lucea mai departe în întuneric, cum lucește un foc slab la mare depărtare.

— Mereu în același loc! remarcă locotenentul Procop. Se poate trage concluzia, fără teamă de a greși, că avem în fața noastră pă-mîntul și nu un vas.

La răsăritul Soarelui, toate ochenele de la bord erau ațintite către punctul de unde păruse să vină lumina. Licărirea pieri în curînd sub primele raze de soare. Dar în locul ei se ivi, la șase mile de *Do-brina*, un fel de stîncă ciudată ca formă. S-ar fi spus că e o insuliță singuratică în mijlocul mării pustii!

— Nu-i decît o stîncă, spuse colitele Timașev, sau mai curînd vîr-ful unui munte scufundat.

Cu toate acesta, stîncă trebuia cercetată, căci oricum alcătuia un pericol de care vasele trebuiau să țină seama pe viitor. *Dobrîna* se îndreptă deci spre insulița semnalată și trei

sferturi de oră mai târziu se afla doar la 400 metri de țintă.

Insulița era un soi de colină golașă, aridă, prăpăstioasă, care nu se ridica decât cu 40 de picioare deasupra nivelului mării. Nici un lanț de stînci nu-i apăra malurile, ceea ce lăsa să se presupună că se cufundase încetul cu încetul, sub influența inexplicabilului fenomen, pînă cînd un nou punct de sprijin o menținuse definitiv deasupra valurilor.

— Dar există o așezare pe insulița asta! strigă căpitanul Servadac care, cu ocheanul la ochi, nu încetase să-i cerceteze pînă și cele mai mici scobituri. Și poate și vreun supraviețuitor...

La această ipoteză locotenentul Procop răspunse printr-o clătinare a capului cît se poate de clară. Insulița părea cu desăvârșire pustie și, într-adevăr, o lovitură de tun trasă de pe goeletă nu aduse pe mal nici un locuitor.

Adevărat, însă, că un fel de clădire de piatră se ridica în partea superioară a insuliței. Acest monument avea în ansamblu o oarecare asemănare cu un marabut¹ arab. Barca de pe *Dobrîna* fu lăsată pe mare. Căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop luară loc în ea împreună cu patru marinari care începură să vîslească repede. Cîteva clipe mai târziu, exploratorii acostară și, fără să piardă o clipă, urcară povârnișurile abrupte ale insuliței pentru a ajunge la marabut.

Acolo fură opriți mai întîi de un zid exterior încrustat cu vestigii

Mică moschee (n.t.).

59

ale antichității: vase, coloane, statuete, stele presărate fără nici o simetrie și în afara oricărui preocupări artistice.

Contele Timașev și cei doi însoțitori ai săi, după ce înconjurară acest zid, ajunseră la o poartă îngustă, deschisă larg, pe care intrară îndată. O a doua ușă, deschisă și ea, le îngădui să pătrundă înăuntrul marabutului. Pereții erau sculptați după moda arabă, dar ornamentele n-aveau nici o valoare.

În mijlocul unicei săli a moscheii se înălța un mormînt de o mare simplitate. Deasupra își prefîra lumina o uriașă lampă de argint ce mai conținea cîteva litri de ulei în care era scufundat un fitil lung, aprins.

Lumina lămpii fusese cea care, în timpul nopții, atrăsese atenția căpitanului Servadac.

Marabutul nu era locuit. Paznicul ei — dacă avusese cîndva vreunul — fugise, fără îndoială, în clipa catastrofei. Cîteva cormorani se adăpostiseră apoi aici, dar pînă și aceste păsări sălbatice zburară cît ai clipi spre sud cînd intrară exploratorii.

O veche carte de rugăciuni fusese pusă într-un colț al mormîntului. Cartea, scrisă în limba franceză, sta deschisă la ritualul special pentru aniversarea zilei de 25 august.

În mintea căpitanului Servadac se făcu deodată lumină. Punctul din Mediterana unde se afla această insuliță, mormîntul acum izolat în mijlocul mării, pagina la care se oprise cititorul cărții, toate îi arătau în ce loc se găsea împreună cu însoțitorii săi.

— E mormîntul lui Ludovic cel Sfînt, domnilor, le spuse.

Într-adevăr, aici murise acest rege al Franței. Aici, de mai bine de zece secole, mîini franceze îi înconjurau cu o grijă pioasă mormîntul.

Căpitanul Servadac se plecă înaintea veneratului lăcaș de veci și însoțitorii lui îi urmară, plini de respect, pilda.

Lampa care ardea la capătul sfîntului era poate singurul far care lumina valurile Mediteranei, dar și el se va stinge în curînd!

Cei trei exploratori părăsiră marabutul, apoi stîncă pustie. Barca îi aduse din nou la bord și *Dobrîna*, îndreptîndu-se spre sud, se îndepărtă în scurtă vreme de mormîntul regelui Ludovic al IX-lea, singurul punct din provincia tunisiană pe care catastrofa îl cruțase.

Capitolul XII

ÎN CARE, DUPĂ CE S-A PURTAT CA UN MARINAR DESTOINIC, LOCOTENENTUL PROCOP SE LASĂ ÎN VOIA SOARTEI

Cormoranii care, speriați, își luaseră zborul, fugind din marabut, se îndreptaseră spre sud. Poate că în direcția aceea se află vreo fișie de pământ nu prea îndepărtată. Iată dar o nouă nădejde de care se agățară exploratorii de pe *Dobrîna*.

Cîteva ceasuri, după ce părăsiseră insulița, goeleta străbătea apele de curînd ivite, cu fundul lor puțin adînc, acoperind acum toată peninsula Dakhul care despărțea odinioară golful Tunis de golful H'Amamât. Două zile mai tîrziu, după ce căutară în zadar coasta Sahelului tunisian, ajunseră la paralela 34, care ar fi trebuit să taie în locul acela golful Gabes.

Din estuarul prin care, cu șase săptămîni înainte se vărsa canalul mării sahariene, nu mai rămăsese nici urmă. Cît cuprindeai cu ochii spre vest se zărea numai apa. Totuși, în ziua de 11 februarie, strigătul „pământ” răsună în sfîrșit la cîrma goetei și o coastă se ivi într-un loc unde, din punct de vedere geografic, nu era cazul s-oîn-tîlnești.

Coasta nu putea face parte din litoralul Tripolitaniei care este îndeobște jos, nisipos, greu de deslușit de la o mare distanță. Pe deasupra, acest litoral trebuia să se găsească cu două grade mai la sud.

Noul pământ, foarte vălurit, se-ntindea mult spre răsărit și spre apus, închizînd tot orizontul sudic. La sînga tăia în două golful Gabes, nemailăsînd să se zărească insula Djerba care alcătuia capătul său cel mai înaintat. Pământul fu trecut cu grijă pe hărțile de bord și ajunseră la concluzia că marea sahariană fusese umplută în parte de un nou continent.

— Așadar, remarcă Hector Servadac, după ce am cutreierat Me-diterana acolo unde altădată se afla continentul, iată că întîlnim continentul acolo unde trebuia să fie Mediterana.

— Și prin părțile astea, adăugă locotenentul Procop, nu se zărește nici o tartană¹ din Malta, nici un sciabecco² levantin, care se vedeau altădată atît de des pe aici.

— Trebuie să ne hotărîm acum, interveni atunci cqntele Timașev, dacă mergem de-a lungul acestei coaste spre est sau spre vest.

— Spre vest, dacă îngăduiți, domnule conte, sări ofițerul francez. Să știu măcar dacă dincolo de Șelif n-a mai rămas nimic din Algeria. Am putea lua, în trecere, pe însoțitorul meu de pe insula Gurbi,

¹ tartană — mică ambarcațiune cu pînze (n.t.).

² sciabecco — mică ambarcațiune cu trei catarge care poate fi condusă și cu vîsle, frecventă pe Mediterana (n.t.).

să ajungem apoi la Gibraltar și vom afla, poate, știri din Europa.

— Căpitane Servadac, răspunse liniștit contele Timașev cu rezerva lui obișnuită, goeleta vă stă la dispoziție. Procop, dă ordinele necesare.

— Aș avea ceva de spus, grăi Procop, după ce cugetă cîteva clipe.

— Vorbește.

— Vîntul suflă dinspre răsărit și se întetește din ce în ce, răspunse Procop. Numai cu ajutorul aburului am putea merge împotriva lui, dar și atunci extrem de greu. Dimpotrivă, luînd-o spre est, cu pînzele sus și mașina în funcțiune, goeleta ar ajunge în cîteva zile pe coasta egipteană și acolo, la Alexandria sau oriunde în altă parte, vom afla aceleași vești ca și la Gibraltar.

— Ați auzit părerea lui Procop, domnule căpitan? zise contele Timașev întorcîndu-se spre Hector Servadac.

O rid t de mare îi era dorința de a se apropia de provincia Oran și de a-l revedea pe Ben-Zuf,

Hector Servadac recunoscuse că Procop avea dreptate. Briza din vest se făcea tot mai tare și, luptînd împotriva ei, *Dobrîna* nu putea naviga repede, în timp ce cu vîntul în spate putea atinge în scurt timp coasta egipteană. Se îndreptară deci spre est. Vîntul amenința să se transforme în furtună. Din fericire hula din larg avea aceeași direcție cu goeleta și valurile nu se spăr- • geau de punte.

De 15 zile încoace putuseră constata că temperatura care scăzuse simțitor nu era în medie decît de 15 pînă la 20 de grade. Această descreștere progresivă se datora unei cauze foarte naturale: depărtarea crescîndă a globului pe noua lui traiectorie. Nu încăpea nici o îndoială. Pămîntul, după ce se apropiase de centrul său de atracție pînă la depășirea planetei Venus, se depărta treptat de el și ajungea la o distanță pe care n-o atinsese niciodată înainte. Se pare că la 1 februarie revenise la 1 milion de leghe de Soare, pe locul unde fusese la 1 ianuarie, iar de atunci depărtarea sa se mărise cu cel puțin o treime, ceea ce reieșea nu numai din scăderea temperaturii, ci și din aspectul discului solar, vădit redus. Văzut din Marte, ar fi înfățișat aceeași micșorare a diametrului pentru ochii unui observator. Se putea deduce, așadar, că Pămîntul ajungea pe orbita acestei planete, asemănător constituită din punct de vedere fizic. Consecința era că noua traiectorie pe care trebuia s-o străbată în lumea solară lua forma unei elipse foarte alungite.

Totuși, nu fenomenele cosmice îi preocupau pentru moment pe exploratorii de pe *Dobrîna*. Nu^i mai îngrijorau mișcările dezordonate ale globului în spațiu, ci doar schimbările de pe scoarța sa, a căror întindere nu o cunoșteau încă.

Așadar, goeleta urma, la o distanță de două mile, linia noului țărîm, de-a lungul căruia orice vapor, dacă nu putea merge mai departe, ar fi fost fără doar și poate pierdut, căci pe liziera acestui continent nu se zărea nici un loc unde să poată ancora.

62

Baza lui, de care talazurile se izbeau cu furie, se ridica abruptă pînă la o înălțime de 200—300 de picioare. Temelia, netedă ca zidul dintre două bastioane, nu avea nici o ieșitură unde să poți pune piciorul.

Deasupra se decupa pe cer o pădure de săgeți, de obeliscuri, de mici piramide. S-ar fi zis că era o solidificare uriașă ale cărei cristale aveau mai mult de 1 000 m înălțime.

Dar nu acesta era aspectul cel mai ciudat al giganticului masiv. Ceea ce îi uimea nemăsurat pe exploratorii de pe *Dobrîna* era faptul că masivul părea „nou-nou”. Acțiunea atmosferică parcă nu începuse să-i macine netezimea muchiilor, claritatea liniilor, culoarea substanței din care era alcătuit. Se profila deosebit de limpede pe cer. Toate blocurile din care era format erau lustruite și sclipitoare ca și cum în clipa aceea ieșiseră din forma topitorului. Luciul lor metalic, stropit cu scînteieri aurii, amintea de pirită. Rămînea de văzut dacă masivul, aruncat de forțele lui Pluto deasupra apelor, nu era alcătuit dintr-un singur metal, asemănător cu acela pe care sonda îl adusese sub formă de pulbere de pe fundul mării. În sprijinul acestei presupuneri venea și o altă constatare. De obicei, în orice colț al globului te-ai afla, masele stîlcoase cele mai abrupte sînt brăzdate de firicele de umezeală pe care condensarea vaporilor le formează la suprafața lor și care curg șerpuind după zigzagurile povîrnișurilor. Afară de asta, oricît de golașă ar fi o faleză, nu se poate să nu crească pe ea cîteva plante chircite și cîteva tufe de buruieni puțin pretențioase. Dar aici nu se afla nimic, nici cel mai subțire firicel, nici cele mai sărăcicioase ierburi. Nici măcar o pasăre nu însuflețea acest ținut aspru. Nu trăia nimic, nu se mișca nimic, nici din regnul vegetal, nici din cel animal.

Echipajul de pe *Dobrîna* nu se mai miră deci cînd păsările de mare: albatroșii, pescărușii și goelanzii, ca și porumbeii de stîncă veniră să-și caute adăpost pe goeletă. Degeaba trăgeau cu pușca pentru a alunga zburătoarele care zi și noapte stăteau prinse de catarge. Dacă li se aruncau cîteva firimituri de hrană pe punte se re-pezeau pe loc asupra lor, băfîndu-se cu furie și înghițindu-le cu nemaipomenită lăcomie. Văzîndu-le atît de înfometate, era de presupus că nicăieri pe meleagurile acestea nu putuseră găsi ceva de mîn-care. Oricum, pe litoralul din

fața lor nu aveau ce găsi, căci părea cu desăvârșire lipsit de plante și de apă. Așa arăta coasta ciudată de-a lungul căreia pluti *Dobrina* câteva zile în șir. Conturul ei se schimba uneori și, timp de mai mulți kilometri, avea câte o singură creastă, netedă și puternică de parcă ar fi fost cioplită cu grijă. Apoi, într-un haos cumplit, apăreau din nou lamelele mari în formă de prizmă. Dar la poalele falezei nu întâlneau nicăieri o fișie de nisip sau un mal acoperit de pietriș, nici colțurile de stîncă obișnuite pe lîngă un țărm unde apa are o adîncime mică. Ici și colo abia dacă se întredeschideau unele golfulețe. Nu se vedea nici un ochi de apă dulce unde un vapor s-ar fi putut aproviziona.

63

Pretutindeni se întindeau aceste vaste rade deschise pe trei părți.

Dobrina, după ce urmăse linia coastei pe o distanță de vreo 400 km, fu oprită în cele din urmă de o cotitură neașteptată a litoralului. Locotenentul Procop, care, ceas de ceas, trecuse pe hartă marginea noului continent, constată că în acel moment faleza se întindea de la sud spre nord. Mediterana era, așadar, închisă în acest loc, aproape de meridianul 12? Barajul ajungea pînă în regiunea Italiei și Siciliei? Aveau s-o afle în curînd și, dacă așa stăteau lucrurile, vastul bazin ale cărui ape scăldau Europa, Asia și Africa fusese redus la jumătate.

Goeleta, stăruind în a explora fiecare punct al noului țărm, se îndreptă spre nord și urcă drept spre Europa. Mergînd în direcția aceasta câteva sute de kilometri, ea trebuia să se apropie în curînd de Malta, în caz că vechea insulă, ocupată pe rînd de fenicieni, cartaginezi, sicilieni, romani, vandali, greci, arabi și de cavalerii din Rhodos, fusese cruțată de cataclism.

Dar nu se întîmplă așa. La 14 februarie, sonda scufundată în locul unde trebuia să se afle Malta, nu aduse la suprafață decît aceeași pulbere metalică, acoperită de apele mediteraneene, și a cărei natură rămînea mai departe necunoscută.

— Distrugerile s-au întins dincolo de continentul african, atrase atenția contele Timășev.

— Da, răspunse locotenentul Procop, și nici măcar nu putem determina limitele îngrozitorului dezastru. Ce planuri de viitor aveți? Spre ce parte a Europei trebuie să se îndrepte *Dobrina*?

— Spre Sicilia, Italia, Franța, strigă căpitanul Servadac, unde vom putea afla în sfîrșit...

— Dacă *Dobrina* nu are la bord pe singurii supraviețuitori ai globului! răspunse cu o voce gravă contele Timășev.

Căpitanul Servadac nu mai scoase nici un cuvînt^căci tristețe lui presimțiri erau aceleași ca și ale contelui Timășev. Între timp ținta fusese schimbată și goeleta depăși punctul-unde se încrucișau paralela și meridianul pe care se afla insula dispărută.

Coasta se desena în continuare spre sud și spre nord neîngăduind nici o comunicare cu golful Sydra, vechea Syrta Mare, care se întindea odinioară pînă la ținuturile egiptene. Constatară de asemenea că pînă și dinspre meleagurile nordice trecerea pe mare către țărmurile Greciei și porturile imperiului otoman nu mai era cu putință. Așadar, era imposibil să treci prin Arhipelag, Dardanele, Marea de Marmara, Bosfor, Marea Neagră și să acostezi pe țărmul de sud al Rusiei.

Goeleta, din clipa cînd își stabilise planul de navigație și începuse să-l pună în aplicare, nu va avea alt drum de ales decît cel spre vest ca să poată ajunge astfel în părțile septentrionale ale Mediteranei.

Ea încercă să execute acest proiect în ziua de 16 februarie. Dar ca și cum elementele ar fi vrut să lupte împotriva vasului, vîntul și valurile își împletiră strădaniile ca să i se pună în cale. Se dezlănțui o

64

Albatroșii, pescărușii și goelanzii, ca și pescărușii de stîncă veniră să-și caute adăpost pe goeletă.

Hcelor Servaiiac coafa 5

furtună puternică, și pentru un vapor de numai 200 de tone era deosebit de greu să țină piept

mării zbuciumate. Primejdia deveni chiar foarte mare, căci vîntul bătea dintr-o parte. Locotenentul Procop era foarte îngrijorat. Trebuise să strîngă toate pînzele, să aplece catargele pînă la platformă. Dar numai cu mașina cu aburi nu putea înainta împotriva furtunii. Talazuri uriașe ridicau goeleta în aer pînă la 100 de picioare și o azvîrleau de la această înălțime în prăpastia dintre valuri. Elicea, învîrtindu-se de cele mai multe ori în gol, nu mai mușca apa și-și pierdea întreaga putere. Cu toate că aburii supraîncălziți fuseseră aduși la o presiune maximă, *Dobrîna* era împinsă înapoi de uragan.

În ce port se puteau adăposti? Coasta inabordabilă nu le oferea nici unul.

Locotenentul Procop să fie silit oare să adopte soluția disperată de a eșua pe coastă? Se întreba dacă să facă acest lucru. Dar dacă vasul se sfărîma, ce vor deveni naufragiații, în caz că vor ajunge să pună piciorul pe faleza aceasta atît de abruptă? Ce resurse îi puteau aștepta pe un pămînt atît de sterp? Proviziile, odată sfîrșite, cum le vor reînnoi? Puteau nădăjdui să găsească dincolo de cadrul acesta neprimitor o parte cruțată de cataclism din vechiul continent?

Dobrîna încercă să țină piept furtunii și echipajul ei curajos și devotat execută manevrele cu mult sînge rece. Nici unul din marinarii care credeau în destoinicia comandanților lor și în soliditatea vasului nu avu o clipă de slăbiciune. Dar mașina, încălzită la maximum, duduia atît de tare, încît era adesea gata să se desfacă în bucăți. Dealtfel, nemaiputînd folosi din plin elicea și fără pînze — căci nu putuseră ridica nici cel mai mic foc prevăzut pentru timp de furtună, deoarece uraganul l-ar fi sfîșiat pe loc — goeleta fu minată spre coastă.

Tot echipajul urcase pe punte, înțelegînd starea disperată în care-i aruncase furtuna. Pămîntul se afla la numai patru mile în direcția vîntului și *Dobrîna* plutea în derivă într-acolo cu o viteză care nu mai lăsa nici o nădejde că va putea fi oprită.

— Puterile omului sînt mărginite, spuse locotenentul Procop contelei Timășev. Nu mă pot împotrivi curentului care ne tîrăște.

— Ca marinar ai făcut tot ce era cu putință? îl întrebă contele Timășev a cărui față nu trăda nici o emoție.

— Tot, răspunse locotenentul Procop. Dar în mai puțin de o oră goeleta noastră va fi aruncată pe coastă.

— În mai puțin de o oră, zise contele Timășev în așa fel, încît să-l audă toată lumea, se poate întîmpla o minune.

— Nu vom scăpa decît dacă acest continent se deschide ca să lase drum de trecere *Dobrînei*.

— Sîntem în mîna soartei! răspunse contele Timășev descoperindu-se.

Hector Servadac, locotenentul, marinarii, fără să tulbure tăcerea, îi urmară cuvioși pilda.

66

Procop, socotind că este cu neputință să se depărteze de pămînt, luă atunci toate măsurile ca să atingă coasta în condiții cît mai puțin rele. Avu grijă ca naufragiații, dacă scapă vreunii de mînia mării, să nu rămînă fără resurse primele zile după ce vor ajunge pe noul continent. Puse să se aducă pe punte lăzi cu alimente și butoiașe cu apă dulce care fură legate de poloboace goale ca să plutească deasupra valurilor după sfărîmarea vasului. Într-un cuvînt, luă toate măsurile de prevedere pe care le putea lua un marinar.

Nu mai exista, într-adevăr, nici o speranță ca goeleta să fie salvată. De-a lungul uriașului zid nu se vedea nici un golfuleț, nici o crăpătură unde un vas în primejdie să se poată adăposti. *Dobrîna* nu mai putea nădăjdui decît într-o bruscă schimbare a vîntului care s-o împingă din nou spre larg sau, cum spusese locotenentul Procop, ca printr-o minune litoralul să se deschidă pentru a o lăsa să treacă.

Dar vîntul nu-și schimbă direcția, și n-avea să și-o schimbe nici de aici încolo.

Peste puțin timp, goeleta nu mai era decât la o milă de coastă. Treptat vedeau cum se mărește uriașa faleză și, datorită unei iluzii optice, li se părea că ea se prăvălește asupra goeletei ca și cum ar fi vrut s-o strivească. În câteva clipe *Dobrina* nu mai fu decât la 600 de metri de mal. Nu era nimeni pe bord care să nu fie încredințat că se apropia ceasul de pe urmă!

— Adio, conte Timașev, zise căpitanul Servadac întinzînd mîna însoțitorului său.

— Adio căpitane, răspunse contele.

Nici nu sîrșise bine că *Dobrina* ridicată de talazurile fîroase și azvîrlită spre coastă, urma să se sfarme de faleză, din clipă în clipă. Dar deodată răsună un glas:

— Hei, repede, băieți. Ridicați focul! Lăsați lest! Ridicați trinca. Grma la dreapta!

Era vocea lui Procop care, în picioare pe puntea din față, dădea aceste ordine. Oricît de neașteptate erau, echipajul le execută cu iuțeală, în timp ce locotenentul, alergînd spre partea din spate a vasului, puse el însuși mîna pe roata cîrmei.

Ce voia locotenentul Procop? Să conducă fără îndoială goeleta în așa fel, încît să eșueze pe coastă cu capătul dinainte al vasului.

— Atențiune! strigă el mai departe. Scotele!

În acea clipă se auzi un țipăt... dar nu un țipăt de groază izbucni din toate piepturile.

O creștătură a falezei, largă de cel mult 40 de picioare, se ivi între două vîrfuri stîlcoase. Era cel puțin un adăpost dacă nu o trecere. *Dobrina*, condusă de mîna locotenentului Procop și minată de vînt, intră cu iuțeala fulgerului în ea.

Poate nu-i mai era dat să iasă de acolo niciodată!

Capitolul XIII

UNDE E VORBA DE GENERALUL DE BRIGADĂ MURPHY, DE MAIORUL OLIPHANT, DE CAPORALUL PIM ȘI DE UN PROIECTIL CARE SE PIERDE DINCOLO DE ZARE

— Vă voi lua nebunul, dacă binevoiți să-mi permiteți, spuse generalul- de brigadă Murphy care, după două zile de șovăială, se hotărî, în sîrșit, să facă mutarea îndelung chibzuită.

— Vă permit, de vreme ce nu pot să vă împiedic, răspunse maiorul Oliphant, cufundat în contemplarea tablei de șah.

Acestea se petreceau în dimineața zilei de 17 februarie — după calendarul vechi — și se făcu seară înainte ca maiorul Oliphant să fi ripostat la mutarea generalului Murphy.

Se cuvine, dealtfel, să precizăm că partida de șah fusese începută cu patru luni în urmă și că cei doi adversari nu făcuseră decât douăzeci de mutări. Amîndoi se numărau printre elevii vestitului Philidor care susținea că nu poți fi un bun jucător dacă nu știi să muți pionii pe care el îi numea „sufletul șahului”. Prin urmare, nici un pion nu fusese pierdut cu ușurință pînă atunci. Cu atît mai mult cu cît generalul de brigadă Henage Finch Murphy și maiorul John Temple Oliphant nu sacrificau niciodată nimic la împlinire și nu făceau nici cel mai mic lucru decât după o matură chibzuință. Generalul Murphy și maiorul Oliphant erau doi onorabili ofițeri ai armatei engleze, pe care soarta îi adunase laolaltă într-un post îndepărtat, unde își treceau timpul liber jucînd șah. Amîndoi în vîrstă de patruzeci de ani, amîndoi înalți, amîndoi cu părul roșu, cu fața împodobită de cei mai frumoși favoriți din lume, în colțurile cărora se pierdeau mustățile lor lungi, amîndoi veșnic îmbrăcați în uniformă, veșnic netulburați în fața oricărei împrejurări, foarte mîndri de a fi englezi și dușmani a tot ce nu era englezesc, dintr-un orgoliu, înnăscut, ei cădeau repede de acord că anglo-saxonul este

făcut dintr-o plămadă deosebită, nedescoperită încă de analizele cliimice. Acești doi ofițeri erau poate două sperietori din acelea care alungă păsările, dar care știu minunat de bine să apere câmpul încredințat pazei lor. Cei doi englezi se simțeau oricînd și oriunde la ei acasă, chiar dacă soarta îi trimitea la cîteva mii de leghe de țara lor, și gata mereu să colonizeze, să colonizeze pînă și Luna... în ziua în care ar putea să înfigă acolo steagul britanic.

Cataclismul care adusese schimbări atît de adînci pe o porțiune a globului terestru avusese loc fără să stîrnească, se cuvine s-o recunoaștem, o mirare nemăsurată nici maiorului Oliphant, nici generalului Murphy, două figuri cu adevărat excepționale. Ei se pomeniseră deodată izolați, cu 11 oameni în postul pe care-l ocupau în momentul cînd se petrecuse catastrofa. Din stîncă uriașă, unde stăteau încazarmați mai multe sute de ofițeri și soldați, nu mai rămă-

68

șese decît o insuliță îngustă, înconjurată de marea nesfîrșită.

— Aoh! se mulțumise să spună maiorul. Iată ce se poate chema o împrejurare deosebită.

— Deosebită, într-adevăr! fu tot ce răspunse generalul.

— Dar Anglia veghează.

— întotdeauna.

— Și vasele ei vor veni să ne repatrieze?

— Vor veni.

— Să rămînem, deci, la postul nostru.

— La postul nostru.

Dealtfel, chiar dacă ofițerii și cei 11 oameni ai lor ar fi vrut să-și părăsească postul, le-ar fi venit destul de greu, căci nu aveau la în-demîină decît o simplă barcă. Din locuitori ai unui continent cum fuseseră în ajun, ajunși peste noapte insulari, cei doi ofițeri, 10 soldați și servitorul lor Kirke așteptau cu cea mai desăvîrșită răbdare clipa în care vreun vapor va veni să le dea știri despre patria-mamă.

În plus, acești oameni cumsecade aveau hrana asigurată. În subteranele insuliței se găsea cu ce să nutrești 13 stomacuri, fie ele și stomacuri englezești, și încă timp de cel puțin zece ani. Ei, cînd ai conserve de vită, bere și brandy, totul este „all right” cum spun ei.

În ce privește fenomenele fizice întîmplate ca: schimbarea punctelor cardinale, scăderea forței de atracție pe suprafața Pămîntului, scurtarea zilelor și nopților, devierea axei de rotație, descrierea unei noi orbite în lumea solară, nici cei doi ofițeri, nici oamenii lor, după ce le constataseră, nu s-au sinchisit prea mult de ele.

Generalul și maiorul puseseră din nou pe masa de șah piesele răsturnate de zguduitură și, netulburați, își reluaseră interminabila partidă,

Poate că nebunii, caii, pionii, mai ușori acum, aveau mai puțină stabilitate ca altădată, regii și reginele mai ales, a căror mărime îi făcea să cadă mai des; dar cu oarecare grijă, Oliphant și Murphy sfîrșiră prin a pune pe picioare mica lor oaste de fildeș. Am spus că cei zece soldați, prizonieri pe insulă, nu se prea sinchisiră de fenomenele cosmice. Ca să respectăm întru totul adevărul, trebuie să adăugăm totuși că unul din aceste fenomene a fost

pricina a două întîmpinări din partea lor.

Trei zile după catastrofă, caporalul Pim, ca purtător de cuvînt al celorlalți ostași, ceruse o întrevvedere celor doi ofițeri. întrevederea fiind acordată, Pim, urmat de nouă soldați,

intră în camera generalului Murphy. Aici, cu mîna la chipiul pe care și-l pusese puțin aplecat pe urechea dreaptă și bine prins cu curelușa petrecută pe sub buza inferioară, cu pieptul tare strîns în vestonul roșu și cu pantalonii verzui prea largi, caporalul așteptă ca șefii săi să bine-voiască a-i adresa cuvîntul.

Aceștia își întrerupseră partida de șah.

— Ce vrea caporalul Pim? întrebă generalul Murphy, ridicînd capul cu demnitate.

69

— Să discute mai întîi cu domnul general de brigadă despre plata oamenilor și, în al doilea rînd, cu domnul maior în legătură cu hrana lor.

— Caporalul să-și susțină prima cerere, răspunse Murphy făcînd un semn de încuviințare.

— În ce privește solda, înălțimea voastră, zise caporalul Pim, acum, cînd zilele au scăzut la jumătate, va fi și ea proporțional mai mică?

Generalul Murphy, luat prin surprindere, cugetă o clipă și clăti-nînd aprobativ din cap de cîteva ori arată că socotește observația caporalului cît se poate de bine venită. Apoi se întoarce spre maiorul Oliphant și după un schimb de priviri cu acesta rosti:

— Caporal Pim, solda a fost calculată pe intervalul de timp care se scurge de la răsăritul Soarelui pînă la răsăritul Soarelui din ziua următoare. Oricare ar fi durata acestui interval, solda rămîne cît a fost. Anglia este destul de bogată ca să-și plătească soldații.

Era un fel binevoitor de a arăta că armata și gloria Angliei se contopeau într-un singur gînd.

— Ura! grăiră drept răspuns cei zece oameni, dar fără să ridice glasul mai mult decît dacă ar fi spus: „mulțumesc”.

Caporalul Pim se întoarce atunci spre maiorul Oliphant.

— Caporalul să-și susțină a doua cerere, zise maiorul privindu-și subalternul.

— în legătură cu hrana, înălțimea voastră, spuse caporalul Pim. Acum, că zilele n-au mai mult de șase ore, nu vom avea dreptul decît la două mese în loc de patru?

Maiorul cugetă o clipă, făcu generalului Murphy un semn de încuviințare pentru a arăta că îl socoate pe caporalul Pim un om plin de bun simț și de judecată.

— Caporale, rosti el, fenomenele geografice nu au nici o putere în fața regulamentelor militare. Dumneata și oamenii dumitale veți lua cele patru mese la un răstimp de un ceas și jumătate fiecare. Anglia este destul de bogată ca să se supună legilor universului cînd o cere regulamentul, mai adăugă maiorul care făcu o ușoară plecăciune către generalul Murphy, fericit că aplică unui fapt nou fraza rostită de superiorul său.

— Ura!! repetară cei zece soldați, ceva mai puternic de astă dată, pentru a întări mulțumirea de care erau cuprinși. Apoi, făcînd stîn-ga-mprejur, în frunte cu caporalul Pim, părăsiră în pas reglementar camera celor doi ofițeri, iar aceștia își reluară fără zăbavă partida întreruptă.

Englezii de pe insulă aveau toate motivele să se bizuie pe Anglia, căci Anglia nu-și părăsește niciodată supușii. Dar era, fără îndoială, foarte ocupată în aceste momente¹ și ajutorul, așteptat cu atîta răb-

¹ încîntată de reușita Mării sahariene, făurită de căpitanul Rondaire, și nevoind să rămînă mai prejos, Anglia făuri și ea o Mare australiană în centrul Australiei (n.a.).

dare, nu sosi. La urma urmei, poate că nu se știa în nordul Europei ce se petrecuse în sud.

Între timp, 49 din vechile zile de câte 24 de ore trecuseră de la memorabila noapte de 31 decembrie spre 1 ianuarie și nici un vas englezesc sau de altă naționalitate nu se ivise în zare. Partea de mare care se întindea la poalele insuliței, cu toate că fusese înainte una dintre cele mai umblate de pe glob, rămânea mereu pustie. Ofițerii și soldații nu simțeau însă nici cea mai mică îngrijorare, nici cea mai mică mirare și, prin urmare, nu se vedea la ei nici cel mai mic semn de descurajare. Toți își îndeplineau serviciul ca de obicei și făceau cu regularitate de pază. Cu tot atîta regularitate generalul și maiorul treceau garnizoana în revistă. Toți se simțeau, dealtfel, foarte bine datorită regimului recent care-i îngrășă vâând cu ochii, și dacă cei doi ofițeri rezistau primejdiei de a deveni obezi, era doar datorită faptului că gradul lor le interzicea orice prisos de grăsime ce ar fi putut strica linia uniformei.

La urma urmei, englezii noștri își petreceau cum se cuvine timpul pe această insuliță. Cei doi ofițeri, avînd aceeași fire și aceleași gusturi, se înțelegeau în orice privință. Dealtfel, un englez nu se plictisește niciodată, sau doar atunci cînd se află în țara sa, și în acest caz o face numai pentru a se conforma la ceea ce numește el „cant”.

În ce privește pe camarazii lor de arme care pieriseră, n regretau, bineînțeles, dar cu o rezervă cu totul britanică. Avînd în vedere, pe de o parte, că fuseseră 1895 de oameni înainte de catastrofă și, pe de alta, că nu se mai aflaseră decît 13 după aceea, o simplă operație de scădere le adusese la cunoștință că 1882 lipsesc la apel și trecuseră acest lucru în raport.

Am spus că insulița — rămășiță a unui masiv uriaș care se ridica la o înălțime de 2400 m deasupra nivelului mării — ocupată acum de 13 englezi, era singurul punct solid care se ivea din ape pe meleagurile acelea. Totuși nu era întru totul exact. O a doua insuliță, aproape la fel cu prima, ieșea la suprafață mai spre sud, la vreo 20 km depărtare. Era creasta altui masiv care se înălța mai încolo, simetric cu cel dinții unde se găseau englezii. Același cataclism le adusese pe amîndouă la starea de stînci aproape de nelocuit.

A doua insuliță era oare pustie sau slujea de adăpost vreunui supraviețuitor al catastrofei? Ofițerii englezi își puseră această întrebare și, mai mult ca sigur, între două mutări de șah au dezbătut problema în amănunțime. Li s-a părut probabil chiar destul de însemnată pentru a nu rămîne fără răspuns, fiindcă, într-o zi, profi-tînd de un răstimp cînd era frumos, trecură brațul de apă care despărțea cele două insulițe și se întoarseră abia după 36 de ore.

Un simțămînt de umanitate îi minase oare să exploreze această stîncă? Un interes de altă natură? Nu vorbiră cu nimeni despre rezultatele plimbării, nici măcar cu caporalul Pim. Insulița era locuită? Caporalul n-avea cum să știe. Oricum, cei doi ofițeri care pleca-

71

seră singuri se întoarseră tot singuri. Totuși, în ciuda rezervei lor, caporalul Pim avu impresia că sînt mulțumiți. Pînă într-atît, încît un plic gros, pregătît de maiorul Oliphant și semnat de generalul Murphy și purtînd pecetea regimentului 33, aștepta să poată fi predat fără întîrziere primului vapor care s-ar fi ivit în raza insulei. Pe acest plic sta scris:

AMIRALULUI FAIRFAX
Primul lord al Amiralității
Regatul Unit

Dar nici un vas nu se arăta și la data de 18 februarie nu se restabiliseră încă nici un fel de comunicații între insuliță și administrația din metropolă.

În ziua aceea, îndată ce se trezi, Murphy îi vorbi lui Oliphant.

— Astăzi este zi de sărbătoare pentru orice suflet cu adevărat englez.

— O mare sărbătoare, răspuse maiorul.

— Nu cred, urmă generalul, că împrejurările deosebite în care ne aflăm trebuie să împiedice pe doi ofițeri și zece soldați ai Regatului Unit să sărbătorească aniversarea regelui.

— Nici eu nu cred, răspuse maiorul Oliphant.

— Dacă maiestatea sa nu s-a pus încă în legătură cu noi, înseamnă că a socotit că nu e necesar.

— Desigur.

— Un pahar de porto, domnule maior?

— Cu plăcere, domnule general.

Băutura aceasta, care pare destinată cu precădere consumației englezilor, fu înghițită de gurile britanice, cărora li se spune în vorbirea populară „capcana cartofilor”, putînd însă fi tot atît de bine poreclită „moartea vinului de porto” prin asemănarea cu „moartea vinului de Ron”.

— Și acum, zise generalul, să trecem reglementar la urările care se obișnuiesc în asemenea ocazii.

— Reglementar, răspuse maiorul.

Chemat, caporalul Pim sosi cu buzele încă umezite de paharul de brandy de dimineată.

— Caporal Pim, rosti comandantul, astăzi este 18 februarie dacă socotim, așa cum trebuie s-o facă orice bun englez, după vechiul calendar britanic.

— Da, înălțimea voastră, răspuse caporalul.

— Este, așadar, aniversarea regelui. Caporalul salută militărește.

— Caporal Pim, urmă generalul, cele douăzeci și unu de lovituri de tun după cum cer dispozițiile.

— La ordin, înălțimea voastră.

— Ah, caporale, adăugă generalul, veghează pe cît cu putință ca servanților să nu li se smulgă brațele din loc.

72

— Pe cît cu putință, răspuse caporalul care nu voia să ia asupra-și mai mult decît trebuia.

Din numeroasele piese de artilerie, cu care era înzestrat altădată fortul, nu mai rămăsese decît un tun mare cu calibrul de 27 centimetri care se încărca pe gură. Era deci o mașină uriașă. Cu toate că salvele de salut se trăgeau de obicei prin guri de dimensiuni mai mici, trebuia întrebuințat acest tun de vreme ce, el singur, alcătuia toată artileria insulei. Caporalul Pim, după ce-și vesti oamenii, se duse la reduta blindată care lăsa să treacă salva printr-un crenel oblic. Se aduse încărcătura de care era nevoie pentru cele 21 de lovituri obișnuite. Nu trebuie să mai spunem că urmau să fie trase doar cu pulbere.

Generalul Murphy și maiorul Oliphant, în mare ținută și cu bicornul cu pene pe cap, veniră să ia parte la operațiune.

Tunul fu încărcat după toate regulile din „Manualul artileristu-lui” și voioasele detunături începură să bubuie.

După fiecare lovitură, așa cum i se recomandase, caporalul Pim veghea ca deschizătura

pe unde se dădea foc pulberii să fie astupată cu grijă, pentru a se feri de explozii neașteptate care să preschimbe în proiectile brațele celor ce încărcau tunul, fenomen ce se petrece adesea la marile serbări publice. De astă dată nu avu loc nici un accident. Sîntem datori să. atragem atenția că, în această împrejurare, straturile de aer mai puțin dense se mișcă cu mai puțin zgomot, împinse de gazele pe care le vărsa gura tunului, așa că detunăturile nu erau atît de răsunătoare cum ar fi fost cu șase săptămîni înainte. Faptul fu un prilej de nemulțumire pentru cei doi ofițeri. încetaseră și repercutările puternice ale sunetului care, izbindu-se de văgăunile stîlcoase, schimba zgomotul sec al detunăturii în bubuitul îndelungat al tunetului. Nu se mai auzeau maiestuoasele bubuituri propagate la mari depărtări de elasticitatea aerului. Se înțelege dar că, în aceste condiții, amorul propriu al celor doi englezi ce sărbătoreau aniversarea suveranului avu oarecum de suferit.

Se trăsese 20 de lovituri.

în clipa cînd să se încarce tunul pentru a 21-a oară, generalul Murphy opri printr-un gest brațul servantului.

— Pune o ghiulea, zise el. Nu m-ar supăra să cunosc noua rază de acțiune a acestei arme.

— E bine ca experiența să fie făcută, răspunse maiorul. Ai auzit, caporale?!

— La ordinele înălțimii voastre! rosti caporalul Pim.

Unul din servanți aduse pe un cărucior o ghiulea plină care nu cîntărea mai puțin de 200 de livre, proiectil pe care de obicei tunul îl trimitea pînă la o distanță de două leghe. Urmărind ghiuleaua cu ocheanul în timpul traiectoriei sale, se va putea vedea cu ușurință locul unde va cădea în mare și, prin urmare, se va putea evalua cu aproximație raza de acțiune actuală a uriașei guri de foc.

73

Tunul fu încărcat, așezat în unghi de 42 de grade față de țintă pentru a mări desfășurarea traiectoriei sale și la comanda maiorului ghiuleaua porni.

— Sfinte Gheorghe! strigă generalul.

— Sfinte Gheorghe! strigă maiorul.

Cele două exclamații de uimire «fuseseră scoase în același timp. Cei doi ofițeri rămaseră încremeniți, cu gura căscată și nu le venea să-și creadă ochilor.

Era cu neputință de urmărit proiectilul asupra căruia forța de gravitație își exercita atracția mai puțin decît pe Pămînt. Nu reușiră nici cu ochenele să vadă căderea ghiulelei în mare. Trebuiră deci să tragă concluzia că ea se duse să se piardă dincolo de zare.

— Mai mult de trei leghe! spuse generalul.

— Mai mult... da... sigur! îngînă maiorul.

Și era doar o închipuire? Dar la această lovitură de tun a englezilor păru că răspunde o slabă detunătură care venea din larg.

Cei doi ofițeri și soldații de lîngă ei ascultară, ciulind urechile, cu deosebită atenție. încă trei detunături una după alta se auziră din aceeași direcție.

— O navă! zise generalul. Și dacă este așa, nu poate fi decît o navă englezească.

Jumătate de oră mai tîrziu, cele două catarge ale unui vas se iviră în zare.

— Anglia vine la noi! grăi generalul Murphy cu aerul omului căruia faptele îi dăduseră dreptate.

— A recunoscut glasul tunului nostru, răspunse maiorul Oliphant.

*

— Numai să nu fi atins vasul cu ghiuleaua noastră! murmură pentru sine caporalul" Pim.

Peste jumătate de oră, coca vasului zărit se contura limpede la orizont. O trîmbă lungă de fum^negru se zugrăvi pe cer, arătînd că aveau de-a face cu un steamer. În curînd recunoscură o goeletă cu aburi care venea drept spre insulă, apropiindu-se cu vădita intenție de a acostă. Un steag flutura la cornul vasului, dar era încă greu să deslușești de ce naționalitate era.

Murphy și Oliphant priveau prin ocean fără să piardă nici o clipă goeleta din ochi în grabnica dorință de a-i saluta culorile. Dar, deodată, oceanele se plecară, printr-o mișcare simultană și parcă automată a celor două brațe, și ofițerii se priviră uluiți spunînd: „Steagul rusesc!"

Într-adevăr, pe mătasea albă care se vedea fluturînd, cu liniile ei dantelate, se încrusta crucea albastră a Rusiei.

Capitolul XIV

CARE ÎNFĂȚIȘEAZĂ O ANUMITĂ ÎNCORDARE ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI SFÎRȘEȘTE CU UN EȘEC GEOGRAFIC

.Goeleta se apropia cu rapiditate de insuliță și englezii putură să citească pe tăblița de la capătul vasului numele de *Dobrîna*.

Un cot al lanțului de stînci alcătuia, în partea de sud, un mic golf, care n-ar fi fost în stare să adăpostească patru vase de pescari. Goeleta putea găsi însă aici un loc de acostare ferit și chiar sigur, cu condiția ca vînturile de sud și de est să nu se întetească. Ea intră deci în golfuluț. Se aruncă ancora și o barcă cu patru rînduri de vîsle în care se aflau contele Timașev și căpitanul Servadac acostă peste puțin timp pe malul insulei.

Generalul Murphy și maiorul Oliphant, țepeni și țănoși, așteptau cu solemnitate. Primul care le adresă cuvîntul fu Hector Servadac, năvalnic cum obișnuiesc să fie francezii...

— Ah, domnilor! strigă el. Ați scăpat ca și noi din acest dezastru și sîntem fericiți că putem strînge mîinile a doi din semenii noștri.

Ofițerii englezi, care nu făcuseră nici un pas în întîmpinarea lor, nu schițară de asemenea nici un gest.

— Aveți cumva, urmă Hector Servadac fără să bage de seamă ținuta lor bătoasă, aveți cumva știri din Franța, Rusia, Anglia, din Europa? Unde s-a oprit cataclismul? Ați putut intra în legătură cu cei din patrie? Ați...

— Cu cine avem cîstea să vorbim? întrebă generalul Murphy, avînd grijă să nu se clintească din loc ca să nu-și piardă un deget din înălțime.

— Adevărat, spuse Hector Servadac înălțînd ușor, 'aproape neobservat, din umeri, nu am fost încă prezentați unii altora.

Apoi întorcîndu-se spre însoțitorul său, a cărui rezervă nu era cu nimic mai prejos de răceala englezilor, spuse: Domnul conte Vasili Timașev.

— Maiorul Sir John Temple Oliphant, răspunse generalul pre-zentînd pe colegul său.

Rusul și englezul se salutară.

— Căpitanul de stat major Hector Servadac, spuse la rîndul său contele Timașev.

— Generalul de brigadă Henage Finch Murphy, răspunse cu o voce gravă maiorul Oliphant.

Alte saluturi ale ultimilor prezentați.

Regulite etichetei fuseseră respectate cu cea mai mare strictețe. Se putea deci sta de vorbă. <tfără ca cineva să scadă în ochii celorlalți.

E de la sine înțeles că toată convorbirea avusese loc în limba franceză, cunoscută și de englezi și de ruși — rezultat pe care com-

75

patrioții căpitanului Servadac îl obținuseră încăpățânându-se să nu învețe nici rusa nici engleza. Generalul Murphy, poftindu-i printr-un semn cu mâna, o luă înaintea oaspeților săi, pe care maiorul Oliphant îi urmă, și îi duse în încăperea locuită de el și colegul lui. Era un fel de cazemată, scobită în stîncă, dar nu lipsită de un anume confort. Luară loc și convorbirea putu să-și urmeze cursul firesc.

Hector Servadac, pe care îl enervaseră atâtea ceremonii, îl lăsă pe contele Timașev să vorbească. Acesta, înțelegînd că cei doi englezi considerau că „se cuvenea” să nu fi auzit nimic din cuvintele rostite înainte de a se face prezentările, începu *ab ovo*¹.

— Domnilor, știți fără îndoială că un cataclism, a cărui cauză și întindere n-am putut-o cunoaște încă, s-a petrecut în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie. Văzînd ce-a rămas din teritoriul pe care l-ați ocupat mai înainte, adică această insuliță, este limpede că ați resimțit puternic urmările lui.

Cei doi ofițeri se înclinară în semn de încuviințare.

— însoțitorul meu, căpitanul Servadac, urmă contele, a fost și el greu încercat de această catastrofă. El îndeplinea o misiune ca ofițer de stat major, pe coasta Algeriei...

— O colonie franceză, mi se pare, nu-i așa? întrebă maiorul Oliphant închizînd pe jumătate ochii.

— Qt se poate de franceză, răspunse tăios căpitanul Servadac.

— Era în apropiere de gurile Șerifului, urmă netulburat contele Timașev. Acolo, în timpul acelei nopți îngrozitoare, o parte a continentului african s-a transformat deodată în insulă, iar restul pare să fi dispărut cu desăvîrșire de pe suprafața globului.

— Ah, făcu generalul Murphy, întîmpinînd știrea doar cu această interjecție.

— Dar dumneavoastră, domnule conte, întrebă maiorul Oliphant, se poate ști unde erați în noaptea aceea funestă?

— Pe mare, domnule, la bordul goletei mele și socot că numai o minune a făcut să nu pierim.

— Nu putem decît să vă felicităm, domnule conte, răspunse generalul Murphy.

Contele Timașev continuă astfel:

— întîmplarea mîinîndu-mă din nou spre coasta algeriană, am fost destul de mulțumit să regăsesc pe noua insulă atît pe căpitanul Servadac, cît și pe ordonanța sa, Ben-Zuf.

— Ben...? se miră maiorul Oliphant.

— Zuf! strigă Hector Servadac ca și cum ar fi spus „uf pentru a se descărca.

— Căpitanul Servadac, reluă contele Timașev, voind să afle grabnic ceva știri, se îmbarcă pe *Dobrîna* și îndreptîndu-ne spre vechiul

„de la ou” — expresie latină însemnînd „de la început” (n.t.).

76

»—...—

— *Cu cine avem cînstea să vorbim? întrebă generalul Murphy.*

est, am căutat să cercetăm ce-a rămas din colonia algeriană. N-a mai rămas nimic.

Generalul Murphy țuguie din buze ca și cum ar fi vrut să arate că, numai prin faptul de a fi franceză, o colonie nu putea prezenta o prea mare garanție de soliditate. La aceasta, Hector Servadac se ridică pe jumătate de pe scaun ca să-i răspundă, dar reuși să se stăpînească.

— Domnilor, rosti contele Timașev, dezastrul este uriaș. Pe toată porțiunea orientală a Mediterane: n-am găsit nici o urmă a pămîin-turilor de odinioară, nici a Algeriei, nici a Tunisiei, în afară de un singur punct, o stîncă răsărind din valuri lîngă Cartagina unde se află mormîntul regelui Franței...

— Ludovic al IX-lea, nu? spuse generalul.

— Mai cunoscut sub numele de Ludovic cel Sfînt, domniile! interveni căpitanul Servadac, căruia generalul Murphy se hotărî în sfîrșit să-i surîdă puțin în chip de încuviințare.

Apoi contele Timașev povesti că goeleta navigase pînă în dreptul golfului Gabes, că Marea sahariană nu mai exista — ceea ce cei doi englezi socotiră cît se poate de firesc de vreme ce era o mare franceză — că o coastă nouă dintr-o materie'ci udată se înălțase în fața litoralului tripolitan și că se întindea spre nord, cam pînă în dreptul Maltei, urmînd linia celui de-al 12-lea meridian.

— Și această insulă engleză, se grăbi, să adauge căpitanul Servadac, Malta cu orașul ei, cu Goulette, cu forturile, soldații, ofițerii și guvernatorul ei, s-a dus și ea după Algeria în adîncul valurilor.

Fruntea celor doi englezi se umbri o clipă, dar aproape imediat pe chipul lor se citi cea mai vădită îndoială față de cele spuse de căpitanul francez.

— E destul de greu de admis că totul a fost înghițit de ape, obiectă generalul Murphy.

— De ce? întrebă căpitanul Servadac.

■ — Malta este o insulă engleză și în această calitate... începu maiorul Oliphant.

— A dispărut și ea de parcă ar fi fost chineză! ripostă căpitanul Servadac.

— Poate că v-ați înșelat în constatările dumneavoastră în timpul călătoriei.

— Nu, domnilor, spuse contele Timașev, nici o eroare n-a fost săvîrșită și trebuie să vă înclinați în fața adevărului. Anglia a suferit desigur mult din pricina dezastrului. Nu numai insula Malta a pierit, ci și un continent nou a închis complet partea de răsărit a Mării Mediterane. Fără o strîmtoare îngustă care deschide drum într-un singur punct al litoralului, n-am fi ajuns niciodată la dumneavoastră. Este dovedit, așadar, din păcate, că dacă n-a mai rămas nimic din Malta, n-a rămas nici mare lucru din Insulele Ionice care, de cîțiva ani de zile, au intrat sub protectoratul britanic.

— Și nu cred, adăugă căpitanul Servadac, că lordul, înaltul comi-

78

sar, șeful dumneavoastră, a avut de ce să se felicite în ce privește rezultatul cataclismului.

— Înaltul comisar, șeful nostru?... răspunse generalul Murphy cu aerul că nu înțelege ce i se spune.

— Nici dumneavoastră n-aveți dealtfel nici un motiv să vă felicitați, urmă căpitanul Servadac, pentru ceea ce a rămas din insula Corfu.

— Corfu?... răspunse maiorul Oliphant. Am auzit eu bine, domnul căpitan a spus Corfu?

— Da! Cor-fu, repetă Hector Servadac.

Cei doi englezi, mirați de-a binelea, zăboviră o clipă cu răspunsul, întrebîndu-se împotriva cui îi cășunase ofițerului francez. Dar surprinderea lor fu și mai mare cînd contele Timașev vru să

știe dacă primiseră de curind vești din Anglia, fie prin vasele britanice, fie prin cablul submarin.

— Nu, domnule conte, îi răspunse generalul Murphy, cablul s-a rupt.

— Ei bine, domnilor, nu v-ați pus în legătură cu continentul prin telegrafele italiene?

— Italiene? întrebă maiorul Oliphant. Vreți să spuneți, desigur, spaniole!

— Italiene sau spaniole, interveni căpitanul Servadac, ce contează, domnilor, dacă ați primit știri din metropolă.

— N-avem nici o veste, răspunse generalul Murphy. Dar nu sîntem îngrijorați, și în scurt timp...

— Dar dacă nu mai există metropolă? rosti cu seriozitate căpitanul Servadac.

— Să nu mai existe metropola?

— Da, în cazul că nu mai există Anglia!

— Anglia?

Generalul Murphy și maiorul Oliphant se sculară automat în picioare ca împinși de un arc.

— Mi se pare, spuse generalul Murphy, că înaintea Angliei, Franța e aceea care...

— Franța trebuie să se țină mai bine fiindcă-i legată de continent! răspunse căpitanul Servadac, înfierbîntîndu-se.

— Să se țină mai bine ca Anglia?...

— Anglia nu-i la urma' urmei decît o insulă, o insulă din straturi și așa destul de dislocate, pentru ca să nu se fi prăbușit în întregime.

Era gata să izbucnească o ceartă. Cei doi englezi se și ridicaseră cu o mutră amenințătoare, iar căpitanul Servadac era hotărît să nu dea înapoi nici un pas.

Contele Timașev vru să-i liniștească pe adversarii înfierbîntați, dar nu reuși.

— Domnilor, spuse cu răceală căpitanul Servadac, cred că această convorbire ar avea de cîștigat dacă ar continua în aer liber.

79

I

Sînteți aici la dumneavoastră acasă; n-ați vrea să ieșim...?

Hector Servadac părăsi camera, urmat imediat de contele Timașev și de cei doi englezi. Toți se strînseseră pe un platou, din partea de sus a insulei, pe care căpitanul îl socotea în gînd un teren

aproape neutru.

— Domnilor, rosti el către cei doi englezi, oricît de sărăcită ar fi Franța de cînd a pierdut Algeria, e totuși în măsură să răspundă la orice provocare, de oriunde ar veni! Eu, ofițer al armatei franceze, am onoarea s-o reprezint pe această insulă în aceeași calitate în care dumneavoastră reprezentați Anglia.

— Perfect, răspunse generalul Murphy.

— Și nu voi răbda...

— Nici *eu, sări maiorul Oliphant.

— Și, de vreme ce sîntem aici pe teren neutru...

— Neutru? strigă generalul Murphy. Sînteți pe pămînt englez, domnule!

.

— Englez?

— Da, într-un ținut străjuit de steagul britanic.

Și generalul îi arată steagul Regatului Unit, care flutura pe creasta cea mai înaltă a insulei.
— Să lăsăm! rosti ironic căpitanul Servadac. Credeți că pentru că v-a plăcut să înfigeți steagul ăsta acolo, după catastrofă...

— Acolo era și înainte.

— Steagul unui protectorat, nu al unei posesiuni, domnilor!

— Al unui protectorat? strigară indignați într-un glas cei doi ofițeri.

— Domnilor, spuse Hector Servadac bătînd din picior, această insulă este tot ce-a mai rămas acum dintr-o republică parlamentară, asupra căreia Anglia n-a avut niciodată decît un drept de protectorat.

— O republică! exclamă generalul Murphy holbînd ochii.

— Și dreptul ăsta, pe care vi l-ați arogat asupra Insulelor Ionice și pe care l-ați pierdut și l-ați recîștigat de vreo zece ori, este cît se poate de șubred.

— Insulele Ionice! strigă maiorul Oliphant.

— Și aici, la Corfu...

— Corfu?

Uluirea celor doi englezi era așa de mare, încît contele Timașev, foarte rezervat pînă atunci, oricît de mult îi dădea ghes inima să ia partea ofițerului de stat major, crezu de datoria lui să intervină în discuție. Era deci gata să se adreseze generalului Murphy, cînd acesta, îndreptîndu-se spre căpitanul Servadac, îi spuse cu un g'las mai calm:

— Domnule, nu pot să vă las să stăruieți mai departe într-o greșeală a cărei cauză nu o pot ghici. Sînteți aici într-o provincie cucerită de Anglia și care îi aparține din 1704, după cum o confirmă și tratatul de la Utrecht. Într-adevăr, Franța și Spania au încercat să

80

ne conteste acest drept în 1727, 1779, 1782, dar fără să izbutească. Așadar, sînteți în Anglia pe insulișta asta, cît de mică ar fi ea, la fel cum ați fi în piața Trafalgar, la Londra.

— Cum, nu sîntem la Corfu, în capitala Insulelor Ionice? întrebă contele Timașev cu un glas plin de-o adîncă uimire.

— Nu, domnilor, nu, răspunse generalul Murphy, sînteți aici la Gibraltar.

Gibraltar! Cuvîntul fu ca un trăsnet pentru contele Timașev și ofițerul de stat major! Ei se credeau la Corfu, la capătul oriental al Mediteranei, și de fapt erau la Gibraltar, în capătul occidental, cu toate că *Dobrîna* nu se-ntorsese niciodată îndărăt în timpul călătoriei ei de explorare!

Iată dar un fapt nou și trebuiau să țină seama de urmările lui. Contele Timașev se pregătea să tragă concluziile, cînd niște strigăte îi îndreptară atenția în altă parte. Întoarse capul și, spre marea lui mirare, văzu oamenii de pe *Dobrîna* certîndu-se cu soldații englezi. Care era pricina acestei înfruntări? Ea se datora unui schimb de cuvinte între marinarul Panovka și caporalul Pim. De ce? Pentru că ghiuleaua trasă de tun, după ce sfîrîmase unul din catargele de rezervă ale goletei, spărsese totodată pipa lui Panovka, nu fără să-i ia ceva și din nasul care era, poate, puțin prea lung. Așa că, în timp ce contele Timașev și căpitanul Servadac întîmpinau greutăți în a se înțelege cu ofițerii englezi, oamenii de pe *Dobrîna* erau gata să se în-caiere cu garnizoana de pe insulă.

Bineînțeles, Hector Servadac luă partea lui Panovka, ceea ce îl făcu pe maiorul Oliphant să spună că Anglia nu-i răspunzătoare de proiectilele ei, că era vina marinarului rus că se aflate acolo cînd a trecut ghiuleaua, și apoi dacă ar fi avut nasul cîrn nu i s-ar fi întîmplat nimic etc...

Auzind toate acestea, în ciuda rezervei sale, contele Timașev se supără și, după un schimb de cuvinte trufașe cu cei doi ofițeri, dădu ordin echipajului său să se îmbarce fără întîrziere.

— Ne vom mai vedea, domnilor, zise căpitanul Servadac celor doi englezi.

— Cum doriți! răspunse maiorul Oliphant.

De fapt, în fața acestui nou fenomen care așezase Gibraltarul acolo unde, din punct de vedere geografic, trebuia să se afle Corfu, contele Timașev și căpitanul Servadac nu aveau decât un singur gând, unul să se înapoieze în Rusia, celălalt în Franța.

De aceea, *Dobrîna* porni fără zăbavă și două ore mai târziu nu se mai vedea nimic din ceea ce rămăsese din Gibraltar.

Capitolul XV

ÎN CARE PRIETENII NOȘTRI DISCUTĂ PENTRU A AJUNGE SĂ DESCOPERE UN ADEVĂR, APROPIINDU-SE, POATE, DE DEZVĂLUIREA LUI

Primele ore de drum au fost folosite pentru discutarea faptului nou și neașteptat care survenise. Dacă nu putea deduce în întregime adevărul, cel puțin contele, căpitanul și locotenentul Procop aveau prilejul să pătrundă mai mult misterul ciudatei împrejurări în care se găseau.

Ce știau în realitate pînă acum, în mod incontestabil? Că *Do-brîna*, plecînd din Insula Gurbi, adică de la gradul 1 longitudine vestică, nu se oprise decât la 13 grade longitudine estică din pricina noului litoral. Așadar, în total, străbătuse un parcurs de 15 grade. Adăugînd și lungimea strîmtorii, care o lăsase să treacă de-a curmezișul continentului necunoscut, se mai adună vreo trei grade și jumătate, apoi distanța care despărțea celălalt capăt al strîmtorii de Gibraltar, încă aproape 4 grade, și în cele din urmă cea de la Gibraltar la Insula Gurbi, adică 7 grade, făceau în total 29 de grade. Deci, plecînd din Insula Gurbi și întorcîndu-se la punctul de pornire, după ce urmasse îndeaproape aceeași paralelă, sau altfel spus, după ce descrisese întreaga circumferință, *Dobrîna* străbătuse circa 29 grade. Și socotînd un grad egal cu 80 km, erau în total 2 320 km. De vreme ce în locul unde erau Corfu și Insulele Ionice navigatorii de pe *Dobrîna* găsiseră Gibraltarul, însemna că tot restul globului pămîntesc, însumînd 331 grade, lipsea cu desăvîrșire.

Înainte de catastrofă, pentru a merge de la Malta la Gibraltar pe ruta dinspre est trebuia să treci prin a doua jumătate estică a Medi-teranei, prin canalul de Suez, Marea Roșie, Oceanul Indian, pe lîngă insulele Sonde, Pacific și Atlantic. În locul acestui drum imens, o strîmtoare recentă de 60 km adusesese goeleta la 80 leghe de Gibraltar.

Acestea fură datele și cifrele stabilite de locotenentul Procop și, ținînd seama de eventualele greșeli, erau destule ca să slujească drept bază pentru un șir de deducții.

— Așadar, zise căpitanul Servadac, faptul că *Dobrîna* s-a întors la punctul ei de pornire fără să-și fi schimbat direcția ne face să tragem concluzia că sferoidul terestru n-ar mai avea decât o circumferință de 2 320 km.

— Da, răspunse locotenentul Procop, și asta înseamnă că și-a redus diametrul la doar 740 kilometri, adică este de 16 ori mai mic decât înainte de catastrofă, cînd avea 12 792 kilometri. Este de netăgăduit că am făcut înconjurul a ceea ce a mai rămas din lume.

— Iată cum s-ar lămuri mai multe din fenomenele pe care le-am observat pînă acum, spuse contele Timașev. Pe un sferoid redus la

82

aceste dimensiuni, atracția gravitațională, se-nțelege, este micșorată mult și pricep de asemenea de ce mișcarea sa de rotație în jurul propriului ax s-a accelerat într-o

asemenea măsură, încît răstimpul între două răsărituri de Soare nu mai este decît de 12 ore. Cît despre noua orbită pe care o descrie în jurul Soarelui... Contele Timașev se opri neștiind cum se putea lega acest fenomen de noul său sistem.

— Ei, domnule conte, întrebă căpitanul Servadac, în ce privește noua orbită...?

— Ce părere ai în această privință, Procop? se adresează contele locotenentului.

— Nu există două căi de a explica schimbarea de orbită, răspunse Procop, nu este decît una singură!

— Și anume?... întrebă căpitanul Servadac cu o deosebită nerăbdare, ca și cum presimțea ce va răspunde locotenentul.

— Anume, urmă Procop, să admitem că o bucată s-a desprins de Pămînt, ducînd cu sine o porțiune din atmosferă și că străbate lumea solară pe o orbită care nu mai e aceeași cu orbita terestră.

După această explicație atît de plauzibilă, contele Timașev, căpitanul Servadac și locotenentul Procop păstrară cîteva momente de tăcere. Încremeniți, ei cugetau la urmările nemăsurate ale noii stări de lucruri. Dacă, într-adevăr, un bloc uriaș se desprinsese din globul terestru, încotro mergea? Cum putea fi determinată îndepărtarea orbitei eliptice pe care o urma acum? La ce distanță de Soare va fi împins? Care va fi durata revoluției lui în jurul centrului de atracție? Va cutreiera asemenea cometelor sute de mii de leghe prin spațiu, sau va fi atras în curînd spre izvorul de căldură și lumină? În sfîrșit, planul orbitei sale coincidea cu ecliptica și se mai putea nutri speranța că o întîlnire o să-l alipească de globul de care fusese despărțit cu atîta furie?

Căpitanul Servadac rupse primul tăcerea, strigînd parcă împotriva voinței lui.

— Ei bine, nu, fir-ar să fie! Explicația dumitale, domnule locotenent, lămurește multe lucruri, dar nu poate fi admisă!

— Și de ce nu, domnule căpitan? se miră locotenentul. Mi se pare, dimpotrivă, că răspunde tuturor obiecțiilor.

— Nu! Dacă stau și mă gîndesc există cel puțin una care rămîne în picioare în fața ipotezei dumitale.

— Care? întrebă Procop.

— Stai să ne înțelegem. Dumneata stăruie să crezi că o bucată a globului, cuprinzînd o parte a bazinului mediteranean de la Gibraltar pînă la Malta, a ajuns astrul care ne duce cu el și străbate repede lumea solară?

— Stăruie să cred acest lucru.

— Ei bine, atunci, cum îți explici, domnule locotenent, apariția ciudatului continent care mărginește acum marea și straturile neobișnuite ale țărmului? Dacă am fi purtați pe o bucată de glob,

83

această bucată și-ar fi păstrat cu siguranță vechea conformație granitică sau calcaroasă și n-ar prezenta la suprafața scoarței această cristalizare minerală a cărei compoziție însăși ne este necunoscută.

Căpitanul Servadac ridicase o obiecție serioasă la teoria locotenentului, într-adevăr, se putea închipui, la nevoie, că un fragment s-a desprins din glob, luînd cu el o parte din atmosferă și o porțiune din apele mediteraneene; se putea chiar admite că mișcările sale de revoluție și de rotație nu sînt identice cu cele ale Pămîntului; dar de unde în locul malurilor roditoare care

tiveau la est și vest Mediterana, zidul abrupt lipsit de orice urmă de vegetație, dintr-o materie necunoscută?

Locotenentul Procop nu fu în stare să răspundă la obiecția adusă și trebui să se mărginească la afirmația că viitorul va da, fără îndoială, dezlegările care pentru moment nu puteau fi găsite. Oricum, socotea că nu era cazul să renunțe la un sistem care explica atâtea lucruri nelămurite. În ce privește cauza principală, îi scăpa încă. Oare să admită că o expansiune a forțelor din centrul Pământului a putut desprinde un asemenea bloc terestru azvîrlindu-l în spațiu? Era destul de greu de crezut. În această problemă atât de complexă mai erau încă multe necunoscute.

— La urma urmei, spuse în încheiere căpitanul Servadac, puțin îmi pasă că ne învîrtim prin lumea solară pe un nou astru, dacă Franța se învîrte împreună cu noi!

— Franța... și Rusia! adăugă contele Timașev.

— Și Rusia! se grăbi să încuviințeze ofițerul de stat major în fața legitimei revendicări a contelui.

Dar dacă într-adevăr numai o bucată de glob se mișca pe o nouă orbită și această bucată era de formă sferoidală, ceea ce o făcea să aibă dimensiuni foarte restrînse, nu era de așteptat ca o parte din Franța și, cel puțin, cea mai mare porțiune a imperiului rus să fi rămas pe vechea planetă? Același lucru și în ce privește Anglia, dealtfel, în fond, lipsa legăturii de șase săptămîni încoace între Gibraltar și Regatul Unit nu arătau cu prisosință că nu se putea comunica nici pe pămînt, nici pe mare, nici prin poștă, nici prin telegraf? Dacă Insula Gurbi ocupa ecuatorul astrului, cum era dat să credem ținînd seama de egalitatea constantă a zilelor și nopților, cei doi poli, nord și sud, trebuiau să fie la o depărtare de insulă egală cu semi-circumferința înregistrată în timpul călătoriei pe vasul *Dobrîna*, adică la vreo 1 160 km. Locul polului arctic deci putea fi stabilit la 580 km la nord de Insula Gurbi și al polului antarctic la tot atîția kilometri spre sud. Și cînd aceste puncte fură trecute pe hartă, se dovedi clar că polul nord nu depășea țarmul Provenței, iar polul sud cădea în pustiul Africii, în dreptul paralelei 29.

Așa stînd lucrurile, mai avea locotenentul Procop dreptate cînd stăruia să creadă în sistemul său cel nou? Fusese într-adevăr smuls un bloc din globul terestru? Era cu neputință să te pronunți. Soluționarea problemei se afla numai în puterea viitorului. Dar poate că

84

nu era o îndrăzneală prea mare să admiți că, dacă nu descoperise încă întregul adevăr, locotenentul Procop făcuse un pas mare spre el.

După ce trecuse de deschiderea îngustă care unea cele două extremități ale Mediteranei prin porțile Gibraltarului, *Dobrîna* se bucura din nou de un timp minunat. Avea vînt prielnic și, împinsă de el și de forța aburilor, mergea cu iuțeală spre nord.

Spunem spre nord și nu spre est, pentru că litoralul spaniol pierise cu totul, cel puțin pe porțiunea cuprinsă pe vremuri între Gibraltar și Alicante. Nici Malaga, nici Almeria, nici capul Gata, nici capul Paloș, nici Cartagina nu se aflau pe locurile indicate de coordonatele geografice terestre. Marea acoperise toată această parte a Peninsulei Iberice și goeleta fu nevoită să înainteze pînă în dreptul Sevillei pentru a regăsi nu malul andaluz, ci o faleză la fel cu cea pe care o întîlnise dincolo de Malta.

De-aici încolo, marea pătrundea în adîncul noului continent, alcătuiind un unghi ascuțit al cărui vîrf ar fi trebuit să-l ocupe orașul Madrid. Apoi coasta, coborînd iar spre sud, înainta la rîndul ei în larg în vechiul bazin și se prelungea ca o gheară amenințătoare deasupra Insulelor Baleare.

Abătîndu-se puțin din drum pentru a căuta cîteva urme din acest grup de insule binecunoscute, exploratorii făcură o descoperire cu totul neașteptată.

Era 21 februarie. La ora 8 dimineăta, un marinar care stătea la prova goeletei strigă:

— O sticlă plutește pe apă!

Sticla putea conține un document prețios, în legătură cu noua stare de lucruri. La strigătul marinarului, contele Timașev, Hector Servadac, locotenentul, toți alergară pe puntea din față. Goeleta manevră în așa fel, încât să se apropie de obiectul semnalat care fu pescuit fără întârziere și ridicat la bord.

Nu era o sticlă, ci un toc de piele, ca cele care servesc de obicei la păstrarea ocheanelor de mărime mijlocie. Cu multă grijă, capacul fusese lipit cu ceară și, dacă aruncarea lui în apă se făcuse de cu-rind, apa nu putuse pătrunde înăuntru.

Locotenentul Procop, în prezența contelui Timașev și a ofițerului de stat major, examina tocul cu atenție. Nu purta nici o marcă a fabricii. Ceara cu care fusese lipit capacul era neatinsă și avea încă o pecete pe care se citeau două inițiale:

P. R.

Pecetea fu ruptă, tocul deschis și locotenentul scoase din el o hîr-tie pe care marea o cruțase. Nu era decît o foaie în pătrățele, desprinsă dintr-un carnet. Pe ea fuseseră așternute, cu un scris mare și aplecat, următoarele cuvinte după care erau semne de întrebare și de mirare: Gallia? ? ?

Ab sole, la 15 febr., dist. 59.000.000 1.!

85

Drum parcurs din ian. pînă în feb.: 32.000.000 1. *Va bene! AU right! Parfait!'*

— Ce poate însemna asta? întrebă contele Timașev după ce sucise hîrtia pe toate părțile.

— N-am idee, răspunse căpitanul Servadac, dar sigur e că autorul acestui document, oricine ar fi el, trăia încă la 15 februarie, de vreme ce documentul menționează această dată.

— Fără îndoială, încuviință contele Timașev.

Hîrtia nu purta nici o semnătură. Nimic nu trăda de unde vine. Cuprindea cuvinte latinești, italienești, englezești, franțuzești, acestea din urmă în număr mai mare.

— Nu poate fi o înșelătorie. Este limpede că acest document se referă la noul sistem cosmografie ale cărui urmări le suferim. Tocul de piele, în care a fost închis, este probabil al vreunui observator de la bordul unui vas...

— Nu, domnule căpitan, răspunse locotenentul Procop, deoarece acest observator ar fi pus cu siguranță documentul într-o sticlă unde ar fi fost mai ferit de umezeală decît într-un toc de piele. Aș crede mai degrabă că vreun savant, rămas singur într-un loc de pe litoral cruțat de cataclism, vrînd să transmită rezultatele cercetărilor sale, a folosit acest toc poate mai puțin prețios pentru el în momentul acela decît o sticlă.

— La urma urmei, ce importanță are asta! zise contele Timașev. în clipa de față este mai util să lămurim ce înseamnă acest ciudat document decît să ghicim cine-i autorul său. Să procedăm deci sistematic, în primul rînd, ce să însemne oare Gallia? .

— Nu cunosc nici o planetă, mică sau mare, cu numele ăsta, spuse căpitanul Servadac.

— Domnule căpitan, rosti atunci locotenentul Procop, înainte de a merge mai departe cu raționamentul nostru, îngăduiți-mi să vă pun o întrebare.

— Vă rog domnule locotenent.

— Nu sînteți de părere că acest document pare să justifice ultima ipoteză, și anume că un fragment al globului terestru a fost azvîrlit în spațiu?

— Da, poate... răspunse Hector Servadac, cu toate că obiecția cu privire la compoziția astrului nostru rămîne în picioare.

— Și, în acest caz, adăugă contele Timașev, savantul cu pricina a dat noului astru numele de Gallia.

— Să fie un savant francez? se întrebă locotenentul Procop.

— E de presupus, fu de părere căpitanul Servadac. Vă rog să remarcați că din 18 cuvinte cîte

cuprinde documentul, 11 sînt franțuzești pe lîngă trei latinești, două italienești și două englezești. Aceasta ar dovedi și că sayantul, neștiind în mîinile cui va cădea

' Expresii în limbile italiană, engleză, franceză, însemnînd aproximativ „foarte bine” (n.t.).

— 86

— *O sticlă plutește pe apă!*

documentul, a vrut să întrebuițeze cuvinte din diferite limbi pentru a spori șansele de a fi înțeleș.

— Să admitem că Gallia este numele noului asteroid care se în-vîrtește prin spațiu, zise contele Timașev, și să mergem mai departe. „Ab sole distanța la 15 februarie 59 milioane de leghe.”

— Era într-adevăr distanța care trebuia să fi despărțit Gallia de Soare, răspunse locotenentul Procop, atunci cînd a întretăiat orbita lui Marte.

— Bine, încuviință contele Timașev. Iată că primul punct al documentului se potrivește cu observațiile noastre.

— întocmai, spuse locotenentul Procop.

— „Drum parcurs din ianuarie pînă în februarie”, își urmă contele Timașev lectura, „82 milioane de leghe”.

— Este vorba, desigur, spuse Hector Servadac, de drumul străbătut de Gallia pe noua orbită.

— Da, completă locotenentul Procop, și, după legile lui Kepler, viteza planetei Gallia, sau dacă vreți același lucru altfel exprimat — drumul străbătut în intervale de timp egale trebuie să fi scăzut treptat. Cea mai înaltă temperatură pe care am simțit-o a fost tocmai la acea dată, la 15 ianuarie. Este, așadar, foarte probabil ca, în acea zi, Gallia să fi fost la periheliul ei, adică la distanța cea mai mică de Soare, și că mergea atunci cu o viteză dublă față de cea a Pămîntu-lui care nu este decît de 28800 de leghe pe oră.

— Foarte bine, răspunse căpitanul Servadac, dar asta nu ne arată la ce distanță se va depărta Gallia de Soare, în punctul afeliu-lui¹, nici ce putem nădăjdui sau de ce trebuie să ne temem pe viitor.

— Nu, domnule căpitan, rosti locotenentul Procop, dar făcînd cercetări atente asupra diferitelor puncte de pe traiectoria Galliei, vom ajunge cu siguranță să-i determinăm elementele, aplicînd legea gravitației universale.

— Și, în consecință, drumul pe care-l va parcurge în lumea solară, încheie căpitanul Servadac.

— Dacă, într-adevăr, reluă Timașev, Gallia este un asteroid, ca toate corpurile în- mișcare este supus legilor mecanicii și Soarele acționează asupra mersului său cum acționează asupra tuturor planetelor. Din clipa în care acest bloc s-a despărțit de Pămînt, el a fost prins în lanțurile nevăzute ale atracției și orbita sa este acum stabilită pentru totdeauna.

— Afară doar de cazul că vreun astru nu-i va împiedica mersul sau îi va schimba mai tîrziu orbita, spuse locotenentul Procop. Ah! Gallia nu-i decît un corp ceresc foarte mic în comparație cu celelalte din sistemul solar, și planetele pot avea asupra sa influențe de neînlăturat.

— Bineînțeleș că Gallia poate avea întâlniri neplăcute în drumul ei, adăugă căpitanul Servadac, și poate devia de la calea dreaptă.

Afeliu — distanța cea mai mare de Soare. (n.t.).

88

Dar, domnilor, băgați de seamă că am început să judecăm ca și cum ar fi un fapt dovedit că am ajuns gallieni. Ei! Cine ne spune că Gallia, de care ne vorbește documentul, nu este pur și simplu o a suta șaptezecă planetă mică descoperită de curînd?

— Nu, îl contrazise locotenentul Procop, nu poate fi așa. Planetele mici nu se mișcă

decît într-o zonă îngustă, cuprinsă între orbitele lui Marte și Jupiter. Prin urmare ele nu se apropie niciodată de Soare atît de mult cît s-a apropiat Gallia la periheliul ei. Acest fapt nu poate fi pus la îndoială, de vreme ce documentul concordă cu propriile noastre ipoteze.

— Din păcate, spuse contele Timașev, ne lipsesc instrumentele pentru a face cercetările necesare și nu vom putea calcula elementele asteroidului nostru.

— Cine știe? rosti căpitanul Servadac. Pînă la sfîrșit totul se află, mai devreme sau mai tîrziu!

— Gt despre ultimele cuvinte ale documentului, urmă contele Timașev, „Va bene — All right — Parfait!", nu înseamnă nimic.

— Dacă nu cumva arată, răspunse Hector Servadac, că autorul documentului e încîntat de noua stare de lucruri și găsește că totul e cît se poate de bine în cea mai bună dintre lumile imposibile¹.

Capitolul XVI

ÎN CARE ÎL VOM VEDEA PE CĂPITANUL SERVADAC ȚINÎND ÎN MÎNĂ TOT CE A RĂMAS DINTR-UN MARE CONTINENT

în acest timp *Dobrîna*, după ce înconjurase uriașul promontoriu care îi bara drumul spre nord, se îndrepta spre locul unde trebuia de fapt să se contureze capul Creus. Exploratorii discutau zi și noapte, putem spune, despre aceste lucruri ciudate. Numele de Gallia revenea adesea în convorbirile lor și, pe nesimțite, aproape fără voia lor, își însușiseră ca pe o realitate această denumire geografică a asteroidului care-i purta prin lumea solară.

Dar discuțiile nu-i puteau face să uite că se ocupau cu efectuarea unei recunoașteri a litoralului mediteranean, ce devenise indispensabilă. De aceea goeleta urma, cît de aproape cu putință, noua margine a bazinului care se părea că formează unica mare a Galliei.

¹ Parafrază a celebrei afirmații a lui Voltaire din povestirea filozofică *Candide* (n.t.).

89

Partea superioară a uriașului promontoriu se afla pe locul unde fusese Barcelona pe litoralul iberic, dar acest litoral ca și cunoscutul oraș pieriseră, fără îndoială, și se cufundaseră în apele ale căror talazuri se izbeau puțin mai încolo de noua faleză. Această faleză cotea spre nord-est și cobora apoi spre mare chiar la capul Creus. Din capul Creus nu mai rămăsese nimic.

Acolo începea granița franceză, și e lesne de închipuit care trebuie să fi fost gîndurile căpitanului Servadac atunci cînd văzu că un alt pămînt înlocuise pămîntul patriei sale. O barieră de netrecut se ridica în fața litoralului francez, astupînd orice vedere. Înălțată ca un zid vertical de 1 000 de picioare, neavînd nici o ieșitură drept punct de sprijin, la fel de abruptă, la fel de stearpă, la fel de „nouă" pe cît era și în celălalt capăt al Mediteranei, ea se întindea chiar pe paralela unde ar fi trebuit să se arate malurile fermecătoare ale sudului Franței.

Oricît de aproape mergea *goekta de-a lungul acestei* coaste, nu văzură nimic din ceea ce alcătuia altădată liziera maritimă a departamentului Pirineilor Orientali, nici capul Bearn, nici Port-Vendres, nici cursul râului Tech, nici bazinul de la Saint-Nazaire, nici gura râului Tet, nici bazinul Salces. Pe hotarul departamentului Aude, loc pitoresc presărat odinioară de eleștee și insule, nu regăsiră nici o singură bucată din arondismentul Narbonne. De la capul Agde, de la hotarul ținutului Herault pînă la golful Aigües-Mortes, nu mai era nimic, nici Cette, nici Frontignan, nici o urmă din acel arc al arondismentului Nîmes scaldat înainte de Mediterana, nimic din cîmpiile Crau și Camargue, nimic din estuarul șerpuitor de la Gurile Ronului. Martigues pierise! Marsilia nicăieri! Era de presupus că nu vor mai întîlni nici unul din punctele continentului

Vlf»\UW

contelui

I

continentul

fpilfși

martori, călcăm tot pe globul terestru și dac i tot el ne într-o nouă direcție prin lumea planetara, daca pina in cele și Franța și iLia sînt încă aici, ca și întreaga Europa?

90

Trebuie să verificăm neapărat acest lucru. N-o să găsim oare un loc unde să debarcăm pe coastă? Nu există nici un mijloc să ne cățărăm pe faleza asta netedă și să cercetăm, măcar o singură dată, regiunea pe care o ascunde privirilor noastre? Să debarcăm, să debarcăm!

Dar cei de pe *Dobrina*, care plutea mereu cît se poate de aproape de peretele înalt și abrupt, nu zăreau nici cel mai mic golf unde vasul s-ar fi putut adăposti; nici măcar un singur colț de stîncă pe care membrii echipajului să poată păși.

Litoralul era în continuare alcătuit dintr-o temelie netedă, verticală, dreaptă, înaltă de două pînă la trei sute de picioare și încununată de o întreagă încîlceală stranie de lamele cristalizate. Era limpede că noua margine ce înconjura Mediterana prezenta peste tot aceeași îngrămădire de stînci și că peisajul uniform fusese turnat în același tipar.

Dobrina, duduind din plin cu toate cazanele încinse, naviga cu viteză spre est. Timpul era tot frumos. Atmosfera care se răcise neobișnuit de mult nu mai putea fi saturată de vapori. Abia cîțiva nori brăzdau azurul cerului și alcătuiau, ici și colo, niște ciruși aproape străvezii. În timpul zilei, discul micșorat al Soarelui trimitea raze palide care nu mai dădeau lucrurilor decît un contur nedeslușit. Noaptea stelele sclipeau cu o strălucire nemaîntîlnită, dar unele planete se stingeau din ce în ce în depărtare. Așa se întîmpla cu Ve-nus, cu Marte și cu acel astru necunoscut care, așezat în șirul planetelor inferioare, se iveau înaintea Soarelui cînd la răsărit, cînd la apus. Cît despre uriașul Jupiter și superbul Saturn, strălucirea lor dimpotrivă creștea, pentru simplul motiv că Gallia se apropia de aceste planete.

Locotenentul Procop le arătă planeta Uranus care se vedea acum cu ochiul liber, pe cînd altădată n-o puteai zări decît cu ajutorul lunetei. Gallia se învîrtea, așadar, depărtîndu-se de centrul ei de atracție, prin lumea planetară.

La 24 februarie, după ce urmaseră linia șerpuitoare care mărginea înaintea cataclismului departamentul Var, după ce căutaseră zadarnic urmele insulelor Hyeres, ale peninsulei Saint Tropez, ale insulelor Lerins, ale golfului Cannes și golfului Jouan,

Dobrina ajunse în dreptul capului Antibes.

Aici, spre marea uimire, dar și satisfacție a exploratorilor, o crăpătură îngustă spinteca uriașa faleză de sus în jos. La temelia ei, la nivelul mării, se întindea o mică plajă unde o barcă putea acosta cu ușurință.

— în sfârșit, putem debarca! strigă căpitanul Servadac care nu mai era stăpîn pe sine.

Nu trebui, dealtfel, să stăruie pe lîngă contele Timașev ca să-l determine să se oprească pe noul continent. Și acesta și locotenentul Procop erau la fel de nerăbdători să debarce ca și căpitanul Servadac. Poate că urmînd povîrnișul acestei scobituri, care semăna de departe cu albia rîpoasă a unui puhoi, vor izbuti să ajungă pînă la

91

creasta falezei și vor avea o perspectivă destul de largă, care să le permită să cerceteze măcar această regiune bizară, dacă teritoriul francez dispăruse.

La șapte dimineăta, contele, căpitanul și locotenentul debarcau pe țărîm.

Pentru prima oară găsiră cîteva mostre ale fostului litoral: conglomerate calcaroase, de culoare gălbuie, cu care sînt îndeobște presărate malurile provenșale. Dar această fîșie de țărîm îngustă, cu siguranță o bucată din vechiul golf, avea o suprafață doar de cîteva metri și, fără să se oprească, exploratorii porniră către rîpa pe care voiau s-o treacă. Era seacă, și se putea vedea cu ușurință că nici un torent nu-și revărsase în albia ei apele învolburate. Rocile care o alcătuiau, ca și cele ale povîrnișurilor care o mărgineau de o parte și de alta, aveau aceeași compoziție lamelată, observată și mai înainte de exploratorii noștri, și care nu păreau a fi suferit încă influența dezagregației seculare. Un geolog ar fi determinat poate locul lor adevărat pe scara litologică, dar nici contele Timașev, nici ofițerul de stat major, nici locotenentul Procop nu putură recunoaște de ce natură erau.

În schimb, dacă rîpa nu înfățișa nici o urmă de umezeală mai veche sau mai recentă, se putea prevedea că, dată fiind schimbarea radicală a condițiilor climaterice, va sluji într-o zi drept canal de scurgere al unor mari mase de apă. Într-adevăr, se și zăreau cîteva petice de zăpadă scînteietoare în numeroase locuri de pe povîrniș. Mai sus, ele deveneau din ce în ce mai întinse și mai groase, acoperind culmile înalte ale falezei. Era de așteptat ca în curînd creasta și poate întregul ținut de dincolo de peretele stîncos să dispară sub crusta albă a ghețarilor.

— Iată dar, le arată contele Timașev, primele ochiuri de apă dulce găsite pe suprafața Galliei.

— Da, răspunse locotenentul Procop, și, desigur, la o înălțime mai mare, din pricina frigului care crește neîncetat, o să întîlnim nu numai zăpadă, ci și gheață. Să nu uităm că, dacă Gallia are o formă sferoidală, aici ne aflăm aproape de ținuturile arctice, care nu primesc decît foarte pieziș razele Soarelui. Fără îndoială că aici nu se face niciodată întuneric în întregime ca la polii Pămîntului, pentru că Soarele nu părăsește ecuatorul datorită înclinației mici a axei de rotație, dar va fi probabil foarte frig, mai ales dacă Gallia se deplasează la mare distanță de centrul de căldură.

— Domnule locotenent, întrebă căpitanul Servadac, nu avem să ne temem că gerul va deveni afît de puternic pe suprafața Galliei, încît nici o ființă vie nu-l va putea îndura?

— Nu, domnule căpitan, răspunse locotenentul Procop. Oricît de mare va fi depărtarea noastră de Soare, frigul nu va depăși limitele obișnuite ale temperaturii din spațiile siderale, adică ale regiunilor cerești unde aerul lipsește cu desăvîrșire.

— Și aceste limite sînt...?

92

— Circa șaizeci de grade centigrade¹, după teoriile unui francez, savantul fizician Fourier.

— Șaizeci de grade! exclamă contele Timașev. Șaizeci de grade sub zero. Dar e o

temperatură care pare de neîndurat chiar pentru ruși.

— Asemenea geruri, răspunse locotenentul Procop, au și fost suportate de niște navigatori englezi în mărele polare și, dacă nu mă înșel, Parry a văzut în insula Melville cum scade termometrul pînă la 56 grade centigrade sub zero.

Exploratorii se opriseră pentru o clipă ca să-și tragă sufletul, căci așa cum se întîmplă alpiștilor, aerul, răbindu-se treptat, le îngreua urcușul. Pe deasupra, fără să fi ajuns la o prea mare înălțime — doar șase pînă la șapte sute de picioare — temperatura coborîse simțitor. Din fericire adînciturile scobite în substanța minerală din care era alcătuită albia rîpei le ușurau mersul și la vreo oră și jumătate după ce lăsaseră în urmă fișia de țarm, ajunseră pe culmea falezii.

De pe faleză se vedea nu numai marea spre sud, ci și toată regiunea din nord care cobora dintr-o dată.

Căpitanul Servadac nu se putu stăpîni să nu scoată un strigăt.

Franța nu mai era acolo! Nenumărate stînci se îngrămădeau șiruri, șiruri pînă spre marginea cea mai îndepărtată a zării. Toate aceste morene cu haina lor de zăpadă sau de gheață se amestecau unele cu altele într-o stranie monotonie. Era o uriașă aglomerare de materii care se cristalizaseră în formă de prizme hexagonale. Gallia nu părea să fie decît produsul unei formații minerale unice, necunoscute. Dacă partea superioară a falezii care mărginea Mediterana nu înfățișa aceeași uniformitate a vîrfurilor, era din pricină că un fenomen oarecare, probabil cel căruia i se datora și prezența apelor mării, schimbase în clipa cataclismului compoziția peretelui stîncos. Oricum ar fi fost, în partea nordică a Galliei nu se mai vedea nici urmă a vreunui ținut european. Pretutindeni, noua substanță înlocuise solul vechi. Nicăieri nu se mai vedeau cîmpiile vîlurite ale Provenței, nici grădinile de portocali și lămîi cu pămîntul lor roșiatic, așezat în scară pe lespezi uscate de piatră, nici păduricile de măsline cu frunzișul verzui, nici marile alei străjuite de arbori de piper, de micoculi, mimoze, palmieri și eucalipti, nici tufe de mușcate uriașe, împeștrite ici și colo cu barba popii, deasupra cărora se înălțau jerbele lungi, de aloe, nici stîncile oxidate ale litoralului,

nici munții din depărtări, CU perdelele lor întunecate de conifere.

Nu se vedea aici nimic din regnul vegetal căci și cea mai puțin prețioasă dintre plante, licnenul de zăpadă, de pildă, n-ar fi putut

¹ Nu există regiuni unde „aerul lipsește cu desăvîrșire”. În realitate în spațiul cosmic nu există vid desăvîrșit, ci peste tot în spațiile interstelare și intergalactice există gaze foarte rarefiate. Temperatura în spațiul interstelar este de aproximativ minus 265°— 270°C, adică doar cîteva grade peste zero absolut (n.r.).

93

crește pe solul acesta pietros. Nu se vedea nici o urmă din regnul animal, căci nici o pasăre a regiunilor arctice n-ar fi găsit cu ce să se hrănească o singură zi!

Se aflau în fața îngrozitoarei priveliști a regnului mineral, sterp cu desăvîrșire.

Căpitanul Servadac era adînc mișcat, pradă unei emoții de care pare-se ar fi trebuit să-l scutească firea lui nepăsătoare. Stînd nemișcat pe piscul unei stînci înghețate, el privea cu ochii înlăcrimați noul teritoriu care se întindea în fața lui. Refuza să creadă că Franța fusese vreodată în acele locuri!

— Nu! strigă el. Calculele noastre ne-au înșelat! N-am ajuns la paralela care taie Alpii Maritimi! Pămîntul ale cărui vestigii le căutăm se află dincolo de locurile astea. Că un zid de stînci s-a ivit din valuri, fie. Dar după ce vom trece de el, o să revedem ținuturile europene! Haidem, haidem, domnule conte! Să lăsăm în urmă acest teritoriu de ghețuri și să căutăm mai

departe, să nu ne lăsăm!...

Vorbind astfel, Hector Servadac făcu vreo douăzeci de pași înainte ca să dea de vreo potecă pe care să poată merge printre lamelele hexagonale ale falezei.

Deodată se opri. Picioarul lui se lovise sub zăpadă de o bucată de piatră cioplită. Prin forma și culoarea ei nu părea să fie de pe meleagurile noi. Căpitanul Servadac o luă în mână. Era o bucată de marmoră îngălbenită pe care se fnaî puteau citi cîteva litere gravate, între care:

Vil...

— Vila! strigă căpitanul Servadac lăsînd să-i cadă din mînă bucata de marmoră care se făcu țandări.

Piatra făcea parte, fără îndoială, dintr-o vilă, din vreo locuință luxoasă construită aproape de capul Antibes, în cel mai frumos loc din lume. Ce rămăsese din acest minunat cap, azvîrlit ca o ramură înverzită între golful Joiiian și golful Nisa, din splendida priveliște încununată de Alpii Maritimi, care se întindea de la lanțul pitoresc al munților Esterelle, trecînd prin Eza, Monaco, Roquebrune, Men-ton și Vintimille, pînă în partea italiană a capului Bordighera? Nici măcar bucata de marmoră care se făcuse praf și pulbere!

Căpitanul Servadac nu se mai putea îndoi că Antibes pierise în adîncurile noului continent. Zdrobit, căzu pe gînduri.

Contele Timașev, apropiindu-se de el, îi spuse cu o voce gravă:

— Domnule căpitan, cunoașteți deviza familiei Hope?

— Nu, domnule conte, răspunse Hector Servadac.

— Ei bine, iat-o:

*Orbe fracto, spes illaesa!*¹

Lumea distrusă, speranța nezdruncinată (în limba latină) (n.t.).

94

— E tocmai contrariul deznădăjduitelor cuvinte ale lui **Pante i!** ■

— Da, căpitane, și de acum înainte, trebuie să fie și deviza noastră!

Capitolul XVII

**CARE AR PUTEA FI INTITULAT PE BUNĂ DREPTATE: DE LA ACELAȘI
ACELORAȘI**

Navigațiilor de pe *Dobrîna* nu le mai rămînea altceva de făcut decît să se întoarcă pe Insula Gurbi. Această fișie îngustă de pămînt era, pe cît se părea, singura porțiune din vechiul sol care putea să-i adăpostească și să-i hrănească» pe cei purtați de noul astru prin lumea solară.

— La urma urmei, își spunea căpitanul Servadac, e aproape o pîrticică din Franța.

Proiectul de a se întoarce pe Insula Gurbi a fost discutat, așadar, și era pe cale de a fi acceptat, cînd locotenentul Procop le atrase atenția că noul perimetru al Mediteranei nu le era încă în întregime cunoscut.

— Ne mai rămîne să-l explorăm către nord, spuse el, de la punctul unde se afla altădată capul Antibes pînă la intrarea în strîmtoa rea care dă spre apele Gibraltarului, și către sud de la golful Gabes din nou pînă la strîmtoarea cu pricina. Noi am urmat într-adevăr îa sud conturul vechii coaste africane, dar nu am mers pe lîngă marginea noului litoral. Cine știe dacă e închisă orice ieșire spre sud și dacă vreo oază roditoare a deșertului african n-a scăpat din fîroasa catastrofă? Apoi Italia, Sicilia, arhipelagul Insulelor Baleare, marile insule ale Mediteranei au rezistat poate și trebuie ca *Dobrîna* să se îndrepte într-acolo.

— E adevărat ceea ce spui, Procop, rosti contele Timașev, și mi se pare, într-adevăr, absolut necesar să completăm pe cît putem schița hidrografică a noului bazin.

— Sînt de acord cu punctul dumneavoastră de vedere, li se alătură și căpitanul Servadac. Dar se pune problema dacă trebuie să ne desăvîrșim explorarea acum, înainte de a ne întoarce pe Insula Gurbi.

— Cred că trebuie să ne folosim de *Dobrîna* atîta vreme cît poate să mai slujească la ceva, răspunse locotenentul Procop.

— Ce vrei să spui, Procop? întrebă contele Timașev.

— Vreau să spun că temperatura scade mereu, Gallia urmînd o

' Aluzie la inscripția de pe poarta infernului „Lăsați orice speranță voi care intrați aici”. *Dante* —
INFERNUL (n.t.).

95

curbă care o îndepărtează din ce în ce mai mult de Soare, și că vom suferi deci în curînd geruri foarte mari. Marea va îngheța și ne va fi cu neputință să mai navigăm. Știți doar cît de mari sînt greutățile unei călătorii printre cîmpurile de gheață. Nu-i mai bine să continuăm explorarea cît timp apele mai sînt accesibile?

— Ai dreptate, Procop, încuviință contele Timașev. Să cercetăm ce-a mai rămas din vechiul continent, și dacă vreo bucată din Europa a fost cruțată, dacă niște nefericiți cărora le putem veni în ajutor au supraviețuit catastrofei, e cazul s-o știm înainte de a ne întoarce la locul de iernare.

Pe contele Timașev îl însuflețea, desigur, un simțămînt generos de vreme ce, în atari împrejurări, se gîndea în primul rînd la semenii săi. Și cine știe? A te gîndi la alții nu înseamnă oare a te gîndi la tine însuși? Nici o deosebire de rasă, nici o diferență de naționalitate nu mai putea exista între locuitorii de pe Gallia, purtați prin spațiile nesfîrșite. Erau reprezentanții aceluiași popor sau, mai cu-rînd, ai aceleiași familii, căci nu era de așteptat ca supraviețuitorii vechiului pămînt să fie prea numeroși. Dar, în sfîrșit, dacă se mai aflau pe undeva, trebuiau cu toții să se unească, să-și îndeplinească strădaniile pentru salvarea comună și, dacă nu mai era nici o nădejde să se întoarcă vreodată pe globul terestru, să încerce să refacă pe acest astru o nouă omenire.

La 25 februarie goeleta părăsi micul golf unde găsise un vremelnice adăpost. Navigînd pe lîngă litoralul nordic, ea se îndreptă spre est cu toată viteza. Gerul începea să fie mușcător mai ales pe un vînt biciuitor. Termometrul arăta, în medie, două grade sub zero. Din fericire marea nu îngheață decît la o temperatură mai scăzută decît apa dulce și *Dobrîna* nu întîmpină nici o piedică în drumul ei. Dar trebuiau să se grăbească.

Noaptea erau senine. Norii păreau că nu se mai formează decît cu greu în straturile din ce în ce mai reci ale atmosferei. Constelațiile străluceau pe cer cu o neasemuită claritate. Dacă locotenentul Procop regreta, ca marinar, că Luna dispăruse pentru totdeauna din zare, un astronom preocupat să pătrundă tainele lumii siderale ar fi fost, dimpotrivă, fericit de prielnică întunecime a nopților galliene.

Exploratorii de pe *Dobrîna*, care n-aveau parte de Lună, aveau în schimb prilejul să vadă mărunțișul astral. În perioada aceea o adevărată grindină de stele căzătoare brazdă atmosfera — o cantitate mult mai mare de stele decît cele pe care le înregistrează și clasifică observatorii de pe Pămînt în august și noiembrie. Și, în caz că, luînd în considerație afirmațiile lui Olmsted că circa 34 de mii de meteori de acest fel au apărut pe cer la Boston în 1833, aici cădeau, pe puțin, un număr înzecit.

Gallia străbătea tocmai acel inel, aproape concentric față de orbita Pămîntului, dar înafara ei. Corpusculii meteorici păreau să aibă ca punct de plecare astrul Algol, una din stelele constelației Perseu, și scînteierea lor deosebit de vie era minunată datorită vitezei nemaipomenite cu care veneau în atingere cu atmosfera Galliei. Nici o ploaie de artificii din milioane de focuri, capodoperă a unui Rug-gieri, nu s-ar fi putut asemui cu frumusețea acestor meteori. Stîncile de pe coastă, ogîndind corpusculii pe suprafața lor metalică, păreau smălțuite de lumini și marea își lua privirile de parcă ar fi fost șfichiuită de boabe mari arzătoare.

Dar această priveliște nu dură nici 24 de ore, atît de repede se depărta Gallia de Soare. La 26 februarie, *Dobrîna* fu oprită în drumul ei spre est de o lungă limbă de pămînt a litoralului, care o sili să coboare pînă la capătul vechii Corsice din care nu rămăsese nici o urmă. Acolo, strîmtoarea Bonifacio făcuse loc unei mări întinse, cu desăvîrșire pustie. Dar, pe data de 27, o insuliță fu semnalată înspre est, la cîteva mile depărtare

în direcția goeletei, și poziția ei te îndreptătea să crezi că, în caz că nu avea o origine recentă, făcea parte din nordul Sardiniei.

Dobrîna se apropie de ostrov. Barca fu lăsată și peste câteva clipe contele Timașev și căpitanul Servadac debarcau pe un tăpșan înverzit, care n-avea o întindere mai mare de un hectar. Cîteva tufe de mirt și sacîz, deasupra cărora se înălța un pîlc de trei-patru măsline bătrîni, creșteau ici și colo. Insula părea cu desăvîrșire pustie.

Exploratorii erau gata să plece, cînd auziră un behăit și îndată după aceea zăriră o capră sărind printre stînci. Era una din acele capre domestice numite pe bună dreptate „vaca săracului”. Capra, cu un păr negricios și niște coarne mititele, răsucite, nici gînd n-avea să fugă, la apropierea oaspeților. Dimpotrivă, ea alerga în în-tîmpinarea lor și, sărind și behăind, părea că-i cheamă s-o însoțească.

— Capra asta nu-i singură pe insulă! strigă Hector Servadac. Să ne luăm după ea! Așa și făcură și, câteva sute de pași mai încolo, căpitanul Servadac și contele Timașev ajunseră lîngă un soi de vizuină pe jumătate acoperită de tufe.

Acolo se afla o copilă de șapte-opt ani, cu chipul luminat de doi ochi mari întunecați și capul umbrit de plete lungi negre, frumoasă ca una din făpturile fermecătoare pe care le-a pictat în chip de înger Murillo, în pînzele ce înfățișau „înălțarea la cer a Maicii Domnului”.

Fetița, fără să fie prea speriată, privea printre ramuri. După ce se uită câteva clipe la cei doi exploratori, a căror înfățișare o liniști, fără îndoială, se ridică, alergă spre ei și le întinse mîinile în semn de încredere.

— Nu șînteți răi, nu-i așa? leșrjuse cu un glas dulce ca limba ita-

97

Hector Servadac coala 7

liană pe care o vorbea. N-o să-mi tăceți nici un rău? Nu trebuie să-mi fie frică, nu-i așa?

— Nu, răspunse pe italienește contele. Sîntem și vrem să rămî-nem prietenii tăi. Apoi, după ce privi un timp la drăgălașa fetiță, o întrebă: Cum te cheamă, micuțo?

— Nina.

— Nina, poți să-mi spui unde ne aflăm?

— La Madalena, răspunse fetița. Acolo mă găseam cînd totul s-a schimbat pe neașteptate. Madalena era o insulă de lîngă Caprera, la nord de Sardinia care dispăruse în uriașul dezastru. Gteva întrebări urmate de răspunsurile istețe ale fetiței îl ajutară pe contele Timașev să afle că Nina este singură pe insulă, că n-are părinți, că păzea turma de capre a unui rentier, că în clipa catastrofei totul se scufundase deodată în jurul ei, în afară de acest petic de pămînt, că împreună cu Marzy, favorita ei, fuseseră singurele care scăpaseră, că-i fusese tare teamă, dar că se liniștise după puțin timp și se silea să-și ducă aici traiul cu Marzy laolaltă. Mai avusese din fericire niște merinde care nu se sfîrșiseră încă și tot sperase că un vas va veni să o ia. De vreme ce vasul sosise, nu dorea altceva decît să plece dacă i se îngăduia să ia și capra cu ea, urmînd să fie dusă la fermă cînd s-o putea.

— Iată încă un locuitor drăgălaș al Galliei, spuse căpitanul Servadac după ce o îmbrățișa. Jumătate de ceas mai tîrziu, cu Marzy alături, Nina se afla pe bord unde, după cum vă închipuiți, toată lumea o primi cu brațele deschise. Găsirea acestui copil era un semn bun. Marinarii ruși, oameni cumsecade, o socotiră un soi de înger, și cîțiva se uitară chiar să vadă dacă n-avea într-adevăr aripi. O numiră din prima zi între ei „mica madonă”.

Dobrîna se depărta și, după câteva ore, Insula Madalena se pierdu în zare. Coborînd spre sud-est, dădură iar de noul litoral care se înălța cu cincizeci de leghe în fața fostului țărm italian. Un alt continent înlocuise, așadar, peninsula din care nu mai rămăsese nici urmă. Pe paralela unde se aflase Roma se săpase un golf mare care înainta spre interior mult dincolo de locul unde ar fi trebuit să se afle orașul etern. Apoi, noua coastă nu se întorcea iar spre largul mării

dinainte decît în dreptul Calabriei ca să se prelungească pînă în vîrfurile cizmei. Dar nu se mai vedea nici farul din Messina, nici Sicilia, nici măcar creștetul Etnei care se ridicase, totuși, la o înălțime de 3 350 m deasupra nivelului mării.

Șaizeci de leghe mai la sud, *Dobrîna* zări din nou intrarea strîmtoării, pe care soarta le-o scosese în cale în chip atît de fericit în timpul furtunii, și care se deschidea la sud spre marea Gibraltarului.

De aici pînă la strîmtoarea Gabes, exploratorii cercetaseră noul perimetru al Mediteranei. Locotenentul Procop, pe drept cuvînt zgîrcit în ce privește timpul, tăie drumul în linie dreaptă pînă la pa-raJela unde se găseau malurile neexplorate ale continentului.

Nina și capra ei, Marzy.

Era în 3 martie.

Din punctul unde se aflau coasta urma marginea Tunisiei, trecea prin fosta provincie Constantine în dreptul oazei Ziban. Apoi, cotind brusc, cobora pînă la paralela 32 și urca din nou formînd un golf neregulat, scobit în chip ciudat în uriașul bloc de minereu cristalizat. De aici, pe o distanță de circa 150 de leghe, se întindea de-a curmezișul fostei Sahare algeriene pentru a se apropia de Maroc, la sud de Insula Gurbi, printr-o limbă de pămînt care i-ar fi putut sluji Marocului drept hotar natural, dacă acest ținut ar mai fi existat.

Trebură deci să urce spre nord pînă la capătul acestui pînten pentru a-l putea depăși. Dar, trecînd de el, exploratorii fură martorii unor fenomene vulcanice pe care le observară pentru prima oară pe suprafața Galliei.

La capătul acelei limbi de pămînt se găsea un vulcan în erupție, care se ridica la o înălțime de 3 000 de picioare. Nu era stins nici acum, căci craterul lui era învăluit de fum, dacă nu și de flăcări.

— Gallia are, așadar, în adîncurile ei un centru incandescent! strigă căpitanul Servadac cînd vulcanul fu semnalat de marinarul de cart de pe *Dobrîna*.

— Și de ce nu, căpitane? întrebă contele Timașev. De vreme ce Gallia nu-i decît o bucată din globul terestru, asteroidul nostru nu putea lua cu el și o parte din focul din centrul Pămîntului, cum a luat o parte din atmosferă, din mări și din continente?

— O parte tare mică! răspunse căpitanul Servadac, dar care la urma urmei ajunge pentru actuala ei populație.

— în legătură cu asta, căpitane, îi ceru sfatul contele Timașev, o dată ce călătoria noastră în jurul asteroidului trebuie să ne ducă prin împrejurimile Gibraltarului, credeți că e cazul să-i încunoștiințăm pe englezi de noua stare de lucruri și de urmările pe care le comportă?

— La ce bun? răspunse căpitanul Servadac. Englezii știu unde se găsește Insula Gurbi și, dacă vor, n-au decît să poftescă ei la noi. Nu sînt niște nenorociți lipsiți de mijloace. Dimpotrivă. Au cu ce să reziste, și încă vreme îndelungată. Cel mult 120 de leghe despart insulița lor de insula noastră și, după ce marea va îngheța, vor putea să vină la noi cînd doresc. Nu putem să ne mîndrim cine știe cît de primirea pe care ne-au făcut-o și, dacă sosesc în Insula Gurbi, o să ne răzbunăm...

— Primindu-i bineînțeles mai bine decît au făcut-o ei, nu? întrebă contele Timașev.

— Da, domnule conte, răspunse căpitanul Servadac, fiindcă în realitate acum nu se mai află aici francezi, englezi, ruși...

— Oh! îl întrerupse contele Timașev, clătînd din cap. Un englez e englez, pretutindeni și întotdeauna.

— Ei, încuviință Hector Servadac, felul ăsta de a fi e în același timp un cusur și o însușire a lor.

100

Așa se hotărî comportarea pe care so aibă față de mica garnizoană din Gibraltar. Dealtfel, chiar dacă s-ar fi hotărît să reia relațiile cu cei câțiva englezi, acest lucru n-ar fi fost posibil pentru moment, deoarece *Dobrina* n-ar fi putut, fără riscuri, să revină în preajma insulei lor. Într-adevăr, temperatura scădea mereu. Locotenentul Procop observa, destul de îngrijorat, că marea nu va întârzia să înghețe în jurul goalei. Apoi, datorită faptului că vasul mergea în plină viteză, cambuza era aproape goală și cărbunele avea să lipsească în curînd dacă nu va fi întrebuințat cu multă economie. Locotenentul le înfățișă aceste motive, cu siguranță foarte serioase, și, după discutarea lor, se hotărî întreruperea călătoriei în dreptul regiunii vulcanice. Mai încolo, coasta cobora spre sud și se pierdea în marea nesfîrșită. Să începi, cu riscul de a rămîne fără combustibil, un drum printr-un ocean gata să înghețe ar fi fost o imprudență ale cărei urmări puteau fi foarte grave. Era de așteptat, dealtfel, ca pe întreaga porțiune a Galliei, unde fusese altă dată deșertul african, să nu se găsească alt sol decît cel întâlnit pînă acum, adică un sol lipsit cu de-săvîrșire de apă și humus și pe care nici o trudă nu-l putea face vreodată să rodească. Deci, nici o pierdere dacă se întrerupea explorarea, chiar dacă aveau s-o reia apoi pe o vreme mai favorabilă.

Așa că, în ziua de 5 martie, se hotărî ca *Dobrina* să nu se mai îndrepte spre nord, ci să se întoarcă la Insula Gurbi de care o despărteau cel mult 20 de leghe.

— Bietul meu Ben-Zuf! spuse căpitanul Servadac, care se gîndise adesea la tovarășul său în timpul acestor cinci săptămîni de călătorie. Să sperăm că nu i s-a întîmplat nimic rău! În timpul drumului scurt de la vulcan pînă la Insula Gurbi nu se petrecu decît o singură întîmplare mai deosebită: fu găsit un al doilea bilețel al misteriosului savant care, reușind desigur să calculeze elementele Galliei, urmarea, zi de zi, cum evoluează asteroidul pe noua lui orbită.

În zori se semnală că un obiect plutește pe mare. Fu pescuit. De data aceasta, un butoiăș înlocuia sticla obișnuită în asemenea ocazii, capacul ei fiind închis ermetic tot cu un strat gros de ceară pentru pecetea, pe care se aflau aceleași inițiale ca și pe tocul pescuit în împrejurări asemănătoare.

— De la același acelorași! spuse căpitanul Servadac. Butoiașul fu deschis cu grijă și în el se găsi un document cu următorul conținut:

Gallia (?)

Ab sole, la 1 martie, dist. 78 000 000 l.!

Drum parcurs din febr. pînă în martie: 59 000 000 l.!

Va bene! AH right! Nil desperandum!

încîntat!

— Și nici o adresă, nici o semnătură! strigă căpitanul Servadac. Ai putea crede că e o mistificare la mijloc.

101

— Ar fi o mistificare într-un număr cam mare de exemplare! răspunse contele Timașev. De vreme ce am cules de două ori documente de acestea ciudate, înseamnă că autorul său a aruncat în mare destule tocuri de piele și butoiășe!

— Dar cine o fi savantul ăsta trăsniț, căruia nici măcar nu-i trece prin gînd să-și dea adresa?

— Adresa lui? Este în puțul astrologului! răspunse contele Timașev, amintindu-și de fabula lui La Fontaine.¹

— Nu-i deloc exclus, dar unde o fi puțul ăsta? întrebarea căpitanului Servadac avea să rămînă deocamdată fără răspuns. Autorul documentului trăia oare pe vreo insulă scăpată din cataclism de care

cei de pe *Dobrîna* nu aveau habar? Era pe bordul unui vas care cutreiera noua Mediterană cum făcuse și goeleta? Nu se putea ști.

— în orice caz, socoti locotenentul Procop, dacă documentul este serios — și cifrele scrise în el tind să o dovedească — ne dă prilejul să facem două constatări importante. Prima, că viteza mișcării de translație a Galliei a scăzut cu 23 milioane leghe, deoarece drumul parcurs de ea din ianuarie până în februarie a fost de 82 milioane leghe, iar cel din februarie până în martie nu mai e decât de 59 milioane. A doua, că distanța dintre Gallia și Soare, care era numai de 59 milioane leghe la 15 februarie, a ajuns la 1 martie de 78 milioane leghe, adică a crescut cu 19 milioane leghe. Deci, pe măsură ce Gallia se depărtează de Soare, viteza mișcării ei de revoluție pe orbită scade, ceea ce e întru totul în conformitate cu legile mecanicii cerești.

— Și ce concluzie tragi, Procop? întrebă contele Timașev.

— Că urmăm, așa cum am mai constatat, o orbită eliptică, dar a cărei excentricitate este cu neputință de calculat.

— Mai observ, afară de asta, reluă contele Timașev, că autorul documentului se slujește iarăși de numele de Gallia. Propun deci să-l adoptăm definitiv ca nume al noului astru care ne poartă și să numim ■ această mare „Marea galliană”.

— Da, consimți locotenentul Procop, și o voi înscrie sub acest nume când voi întocmi noua noastră hartă

a ^eia remaTA^Po5^{Ve}șter^sP^{use} căpitanul Servadac, am de adăugat O tru^eX" în^Si^ncîm ^
CUm * arată a fi «vantuf nos-s-ar întîrnpia, voi s%, TMXZ? TM**£ *«TM_t* în care se află și,
orice *desperandum!*² un *slas* cu eJ¹ mereu ș, *pretutinden*- Nil

InSITcSbi^^{tifZ1U} mannarul de ^t a. *Dobnnei* zări în sfîrsu

¹ Este vorba de fabula „Astrologul care se lasă să cadă într-un puț”, în care sînt ridiculizați prezicătorii și ghicitorii (n.t.).

² Să nu desperăm! (în limba latină) (n.t.).

102

Capitolul XVIII

CARE ISTORISEȘTE CE PRIMIRE S-A FĂCUT GUVERNATORULUI GENERAL AL INSULEI GURBI ȘI CE EVENIMENTE S-AU PETRECUT ÎN LIPSA LUI

Goeleta părăsise insula la 31 ianuarie și se întorcea la 5 martie, după un drum de 35 de zile — anul terestru fiind bisect. Acestor 35 de zile le corespundeau 70 de zile galliene, căci Soarele trecuse de 70 de ori la meridianul insulei.

Hector Servadac se simți mișcat, apropiindu-se de singura parte din solul algerian care scăpase din dezastru. De mai multe ori, în timpul îndelungatei sale absențe, se întrebese dacă o va mai găsi în locul unde o lăsase și tot așa și pe credinciosul său Ben-Zuf. Îndoielile lui erau îndreptățite, după ce atîtea evenimente cosmice schimbaseră atît de mult suprafața Galliei.

Dar temerile ofițerului de stat major se dovediră fără temei. Insula Gurbi se afla tot acolo și chiar — ciudățenie destul de mare — înainte de a ajunge la portul Șelifului, Hector Servadac observă că un nor cu o înfățișare cu totul deosebită plutea la 100 de picioare deasupra pămîntului ce alcătuia domeniul său.

Gnd goeleta nu mai era decât la vreo cîteva sute de metri de coastă, norul le apăru ca o masă compactă ce urca și cobora automat în aer. Căpitanul Servadac remarcă atunci că nu era vorba de vapori condensati, ci de o îngrămădire de păsări, înghesuite cum stau scrumbiile în apă. Acest nor uriaș scotea strigăte asurzitoare, cărora le răspundeau

dealtfel dese detunături.

Dobrîna își semnală sosirea printr-o lovitură de tun și aruncă ancora în micul port al Șelifului.

În acea clipă, un om cu o pușcă în mînă alergă spre ei și se avîntă dintr-o săritură sus pe stîncile din față.

Era Ben-Zuf.

Ben-Zuf rămase întîi nemișcat, cu ochii ațintiți la o distanță de 15 pași — „atît cît îngăduie conformația omenească”, cum spun sergenții instructori — arătîndu-și vădit și în toate chipurile respectul pe care-l datora superiorului său. Dar bunul ostaș nu se putu stă-pîni și, repezindu-se în întîmpinarea căpitanului care tocmai debarcase, îi sărută mîinile cu duioșie.

În loc de cuvintele obișnuite: „Ce fericire că vă văd iar! Cît de îngrijorat am fost! Ce lungă mi s-a părut lipsa dumneavoastră!” Ben-Zuf strigă:

— Ah, ticăloșii, bandiții! Ce bine că v-ați înapoiat, domnule căpitan! Hoții! Pirații!

— Pe cine ești așa de supărat, Ben-Zuf? Întrebă Hector Servadac, pe care aceste exclamații ciudate îl făcură să creadă că o bandă de hoți a dat năvală pe domeniul lor.

103

— Ei, pe cine! Pe blestematele astea de păsări! strigă Ben-Zuf. Uite, se împlinește luna de cînd îmi irolesc praful de pușcă pe ele. Dar cu cît stau să le omor, cu atît se string mai multe. Ah! Dacă i-aș lăsa în voia lor, pe jefuitorii ăștia cu pene și cioc, n-am mai avea în curînd nici un bob de grîu pe insulă!

Contele Timașev și locotenentul Procop, care-l ajunseră din urmă pe căpitan, se putură încredința că Ben-Zuf nu exagerase cu nimic. Semănăturile care crescuseră repede datorită marilor călduri din ianuarie în momentul cînd Gallia trecea la periheliul său, erau acum pradă cîtorva mii de păsări. Lacomile zburătoare tindeau să ia tot ce rămăsese din recoltă. Trebuie să spunem „tot ce rămăsese din recoltă”, pentru că Ben-Zuf nu stătuse cu mîinile în sîn în timpul călătoriei întreprinse de *Dobrîna*; numeroase clăi de grîu se ridicau pe cîmpul întins, în parte gol. În ce privește cîrduurile de păsări, însumau toate zburătoarele pe care Gallia le luase cu sine cînd se despărțise de globul terestru. Și era firesc că-și căutaseră adăpost pe Insula Gurbi, căci numai acolo găseau cîmpii, poiene, apă dulce — dovadă că pe nici o altă parte a asteroidului nu aflau hrana trebuincioasă. Dar era, de asemenea, adevărat că voiau să trăiască păgu-bindu-i pe locuitorii insulei — pretenție la care trebuia să te împotrivești prin toate mijloacele.

— O să luăm o hotărîre în această problemă, zise Hector Servadac.

— Ei bine, domnule căpitan, întrebă Ben-Zuf, și camarazii noștri de arme din Africa, ce s-a întîmplat cu ei?

— Camarazii noștri din Africa sînt tot în Africa, răspunse Hector Servadac.

— Bravii noștri tovarăși!

— Numai că Africa nu mai este unde a fost! adăugă căpitanul Servadac.

— Nu mai este Africa! Dar Franța?

— Franța! E tare departe de noi, Ben-Zuf!

— Și Montmartre?

Era un strigăt ieșit din inimă! În cîteva cuvinte, căpitanul Servadac îi explică ordonanței sale ce se petrecuse, cum Montmartre, și împreună cu Montmartre Parisul, și împreună cu Parisul Franța, și împreună cu Franța Europa, și împreună cu Europa

globul pământ-tesc era la mai mult de 24 de milioane leghe de Insula Gurbi. Prin urmare trebuiau să renunțe aproape definitiv la speranța de a se întoarce vreodată acolo.

— Haida de! exclamă ordonanța. Niciodată! Laurent zis Ben-Zuf, din Montmartre, să nu mai vadă Montmartre! Prostii, domnule căpitan, nu vă fie cu supărare, prostii! Și Ben-Zuf clătină din cap ca un om căruia e cu neputință să-i schimbi părerea.

— Bine, prietene, răspunse căpitanul Servadac. Speră cât vrei. Nu trebuie să te lași niciodată pradă disperării. Asta-i și deviza corespondentului nostru anonim. Dar acum să începem prin a ne instala pe

104

Insula Gurbi, ca și cum am rămîne aici pentru totdeauna.

Tot vorbind, Hector Servadac, luînd-o înaintea contelui Timașev și a locotenentului Procop, ajunsese la gurbiul reclădit de Ben-Zuf. Și clădirea postului era în stare bună, iar Gallette și Zefir aveau un culcuș cum se cuvine. Acolo, în micuța cabană, Hector Servadac îi găzdui pe oaspeții săi, precum și pe Nina însoțită de capra ei. Pe drum ordonanța crezu de cuviință să dea Ninei și lui Marzy două sărutări apăsate, pe care aceste fapte iubitoare i le înapoiară din toată inima.

Apoi se ținu sfat, în gurbi, cu privire la cele ce aveau în primul rînd de făcut

Problema cea mai serioasă care se punea în viitor era cea a locuinței. Cum să se instaleze pe insulă în așa fel, încît să înfrunte gerurile îngrozitoare prin care va trece Gallia în drumul ei prin spațiile interplanetare, fără să se poată măcar calcula cît timp vor dura? Acest timp depindea, de fapt, de excentricitatea orbitei parcurse de asteroid. Poate că aveau să treacă mulți ani înainte ca el să se întoarcă din nou înspre soare. Combustibilul nu era în cantitate mare. Cărbune deloc, copaci puțini și exista perspectiva ca nici să nu mai crească nimic pe acest frig îngrozitor. Ce era, de făcut? Cum să preîntîmpine aceste teribile împrejurări? Trebuia găsită o ieșire în cel mai scurt timp. Alimentarea coloniei nu prezenta greutăți pentru moment. În ce privește băutura nu era, desigur, nici un pericol. Q-teva rîuri brăzdau cîmpia și apa umplea cisternele. Pe deasupra, peste puțin timp, frigul va provoca înghețarea Mării Galliene, iar gheața va fi un izvor abundent de lichid potabil, căci nu va conține nici o singură moleculă de sare.

Cît despre hrana propriu-zisă, necesară alimentației omului, ea era asigurată vreme îndelungată. Pe de o parte cerealele gata să fie strînse în hambare, pe de alta turmele răspîndite prin insulă alcătuiau o grămadă de rezerve. Desigur, în perioada gerurilor pămîntul nu va rodi și recolta de nutreț pentru animale nu va putea fi înnoită. Trebuiau luate măsuri și, dacă reușeau să calculeze durata mișcării de translație a Galliei în jurul centrului ei de atracție, ar fi fost nimerit să reducă numărul de animale păstrînd doar pe cele necesare.

În ce privește populația actuală a Galliei — fără să punem la socoteală pe cei 13 englezi din Gibraltar, de care nu era nevoie să aibă deocamdată grijă — ea cuprindea 8 ruși, 2 francezi și o mică italiancă. Pe acești 11 locuitori trebuia să-i hrănească Insula Gurbi. Dar, după ce Hector Servadac anunță această cifră, iată că Ben-Zuf

sare în sus: — Ah, domnule căpitan, nu și iar nu! îmi pare rău că trebuie să vă contrazic, dar socoteala nu-i bună.

— Ce vrei să spui

— Vreau să spun

— Pe insulă?

că sîntem 22 de locuitori.

105

— Pe insulă.

— Vrei să mă lămurești, Ben-Zuf?

— Păi n-am avut încă prilejul să vă previn, domnule căpitan. În timpul absenței dumneavoastră ne-au sosit musafiri la masă.

— La masă?

— Da, da... Dar ce să mai vorbim, mai bine veniți cu mine, adăugă Ben-Zuf, și dumneavoastră de asemenea, domnilor ruși. Vedeți doar că muncile câmpului sînt foarte înaintate și cele două brațe ale mele n-ar fi putut să le facă pe toate.

— într-adevăr, spuse locotenentul Procop.

— Veniți. Nu-i departe. Numai doi kilometri. Să ne luăm puștile cu noi.

— Ca să ne apărăm? întrebă căpitanul Servadac.

— Nu de oameni, răspuse Ben-Zuf, ci de blestematele astea de păsări.

În culmea curiozității, căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop îl urmară pe Ben-Zuf, lăsînd-o pe Nina cu capra ei în gurbi.

Pe drum, căpitanul Servadac și însoțitorii săi traseră un șir lung de focuri asupra norului de păsări care zbura deasupra capului lor. Erau mai multe mii de rațe sălbatice de diferite soiuri, becaține, cio-cîrlui, corbi, rindunici și alte zburătoare care se amestecau cu păsări de mare, lișițe, pescăruși, goelanzi, becațe etc. Fiecare foc de armă nimerea în plin, și zburătoarele cădeau cu zecile. Nu era vînațoare, ci o nimicire a bandelor de hoți.

În loc să meargă pe malul nordic al insulei, Ben-Zuf tăie drumul prin cîmpie. După zece minute, datorită ușurinței specifice a trupului lor, căpitanul Servadac și însoțitorii lui străbătuseră cei doi kilometri despre care le vorbise Ben-Zuf. Ajunseră lîngă o pădurice de sicomori și eucalipti care se îngrămădeau la poalele unui deal, alcătuiind o priveliște pitorească. Acolo se opri.

— Ah! Ticăloșii! Bandiții! Nerușinații! strigă Ben-Zuf bătînd din picior.

— Tot de păsări vorbești? întrebă căpitanul Servadac.

— Aș! Nu, domnule căpitan! Vorbesc de blestemații ăștia de trintori care iar au lăsat munca baltă! Ia uitați-vă...

Și Ben-Zuf îi arătă diferite unelte ca seceri, greble și coase risipite pe jos.

— Măi să fie, jupîne Ben-Zuf, îmi spui odată despre ce-i vorba? întrebă căpitanul Servadac pe care începuse să-l cuprindă nerăbdarea.

— Sst! Domnule căpitan, ascultați, ascultați! răspuse Ben-Zuf. Nu m-am înșelat. Ciulind urechile, Hector Servadac și cei doi însoțitori ai săi auziră o voce care cînta, o gîtară care zdrăngănea, niște castaniete care sunau în tact.

— Spanioli! strigă căpitanul Servadac.

106

— Și ce ați fi vrut să fie? răspuse Ben-Zuf. Oamenii ăștia ar pocni din castaniete și la gura unui tun.

— Dar cum se face că...?

— Mai ascultați! Acum e rîndul bătrînului.

Un alt glas, care numai de cîntat nu cînta, scotea cele mai mî-nioase dojeni.

^
Căpitanul Servadac, ca gascon, înțelegea destul de bine spaniola, și în timp ce cîntecul spunea:

„Tu sandunga y cigarro

Y una cana de Jerez,

Mi jamelgo y un trabuco, Ane mas gloria puede haver”

Cealaltă voce repeta cu asprime:

— Banii mei! Banii mei! O să-mi plătiți odată ce-mi datorați, mizerabili majos²?

Și cîntecul continua:

„Para Alcarrazas, Chiclana, Para trigo, Trebujena,

*Y para ninas bonitas,
San Lucar de Barrameda". **

— Da, o să-mi plătiți ce mi se cuvine, bineînțeles! se auzi iar glasul printre sunetele de castaniete.

— Ei drace, un evreu! strigă căpitanul Servadac.

— Un evreu n-ar fi nimic, răspunse Ben-Zuf, am cunoscut mulți care nu șovăiau să se poarte ca niște oameni de ispravă, dar ăsta e un_A evreu neamț și un renegat al tuturor țărilor și religiilor.

În clipa când cei doi francezi și cei doi ruși voiau să intre în pădurice, un spectacol neobișnuit îi făcu să se oprească la marginea ei. Spaniolii începuseră un adevărat fandango național. Și prin faptul că aveau o greutate mai mică, cum se întâmpla cu toate obiectele de pe suprafața Galliei, săreau în aer la o înălțime de 30—40 de picioare. Nimic mai hazliu decât să vezi pe dansatori iviridu-se astfel deasupra copacilor. Erau patru majos voinici și mușchiuloși care trăgeau cu ei în aer un bătrîn, ridicat fără voia lui la această înălțime nefirească. Apărea și dispărea ca Sancho Pânza când a fost păcălit cu atîta iscusință de veselii postăvari din Segovia.

Hector Servadac, contele Timașev, locotenentul Procop și

¹ Gingășia ta și un trabuc/ Un pahar de Xeres/ Calul meu și o flintă/ Ce poate fi mai bun pe lume? (n.t.).

² Majos — flăcăi (în 1. spaniolă) (n.t.).

³ Pentru cei din Alcarraz. Chiclana/ Pentru griu. Trebujena/ Și pentru fetele frumoase/ San Lucar de Barrameda (n.t.).

107

Ben-Zuf o luară prin pădure și ajunseră într-o poieniță. Acolo, un ghitarist și un mînuitor de castaniete, tolăniți pe iarbă, rideau de se prăpădeau, îndemnîndu-i pe dansatori să joace mai departe.

Cînd îl văzură pe căpitanul Servadac și pe însoțitorii lui, cîntăre- {ii încetară pe loc și dansatorii, aducînd și victima cu ei, se lăsară ușurel pe pămînt.

Dar de îndată bătrînul, fără suflare, scos din fire, se repezi la ofițerul de stat major și, vorbind de astă dată franțuzește, deși cu un puternic accent german, strigă:

— Ah!-, domnule guvernator general! Ticăloșii ăștia vor să mă jefuiască de avutul meu! Dar o să-mi faceți dreptate!

În acest timp, *căpitanul Servadac se uita la Ben-Zuf, întrebîndu-l din ochi ce va să însemne acest titlu onorific care i se dădea, iar ordonanța, cu o mișcare a capului, părea să spună: „Ei, da, domnule căpitan, chiar dumneavoastră sînteți guvernatorul general! Eu am pus asta la cale!”*

Căpitanul făcu atunci bătrînului semn să tacă și acesta, plecînd supus capul, își încrucișa brațele pe piept.

Putură să-l cerceteze în voie. Avea 50 de ani, dar părea de 60. Mic, slăbănog, cu o privire vioaie, dar prefăcută, cu nasul coroiat, cu o bărbuță gălbuie, părul nepieptănat, picioare mari, mîini lungi cu degete încovoiate ca niște gheare, era tipul clasic al cămătarului pe care-l recunoșteai dintr-o mie, mereu întorcîndu-se după cum bate vîntul, cu inima uscată, lacom de galbeni și zgîrcit de mama focului. Banii trebuiau că atrag o asemenea ființă ca un magnet, și dacă acest Shylock ar fi reușit să obțină trupul debitorului său ca plată a datoriei, l-ar fi vîndut fără îndoială, bucățică cu bucățică. Dealtfel, cu toate că era evreu de felul lui, se făcea mahomedan în provinciile mahomedane, cînd i-o cereau interesele, creștin la nevoie în fața unui catolic și ar fi ajuns fără îndoială și păgîn ca să cîștige mai mult.

Acest evreu se numea Isac Hakhabut și era din Colonia, adică în primul rînd prusac și

în al doilea german. Dar, așa cum îi spuse căpitanului Servadac, cea mai mare parte a anului negoțul îl silea să călătorească. Meseria lui era, de fapt, comerțul cu vasele de coastă. Prăvălia lui — o corabie de 200 de tone — era o adevărată băcănie plutitoare, care transporta mii de articole din cele mai diferite, de la chibrituri pînă la poze colorate și abțibilduri.

Singurul domiciliu al lui Isac Hakhabut era, la drept vorbind, corabia sa, *Hansa*. Neavînd nici nevastă, nici copii, trăia la bordul vasului. Un șef de echipaj și trei oameni erau de ajuns pentru a conduce această navă care făcea cabotaj de-a lungul coastelor Algeriei, Tunisiei, Egiptului, Turciei, Greciei și tuturor porților Orientului. Acolo Isac Hakhabut, cu o încărcătură bogată de cafea, zahăr, orez, tutun, stofe, praf de pușcă etc, vindea, schimba, făcea pe tela-lul și dacă le adunai pe toate, cîștiga mulți bani.

Hansa se găsea tocmai la Ceuta, la capătul pintenului marocan,

108

De îndată bătrînul, fără suflare, scos din fire, se repezi la ofițerul de stat major.

cînd avu loc catastrofa. Șeful și cei trei oameni, care nu se aflau pe bord în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, pieriseră în același timp cu atîția alții dintre semenii lor. Dar vă aduceți aminte că ultimele stînci de la Ceuta, cele ce stau față în față cu Gibraltarul, fuseseră cruțate de dezastru — dacă în această împrejurare se potrivesc asemenea cuvinte — și odată cu ele vreo zece spanioli care nici nu visau ce se petrecuse.

Acești spanioli, majos din Andaluzia, nepăsători din fire, trîntori după pofta inimii, tot atît de gata să cînte din gitară pe cît erau să mînuiască navaja¹, erau niște țărani care aveau un conducător, un anume Negrete, ceva mai învățat decît ceilalți doar pentru că apucase să umble mai mult ca ei prin lume. Qnd se văzură singuri și părăsiți pe stîncile Ceutei fură puși într-o mare încercătură. *Hansa* era acolo cu proprietarul ei și cei zece voinici nu erau oameni să se dea înapoi de la însușirea vasului pentru a se repatria. Dar printre ei nu se găsea nici un marinar. Totuși nu puteau rămîne veșnic pe-o stîncă și cînd li se terminară proviziile îl siliră pe Hakhabut să-i primească la bord.

În aceste împrejurări, doi ofițeri englezi din Gibraltar îi făcură o vizită lui Negrete — vizită pe care am pomenit-o înaintea. Isac nu știa ce vorbiseră englezii cu spaniolii. Fapt este că, în urma acestei vizite, Negrete îl sili pe Hakhabut să ridice pînzele ca să-l ducă pe el și pe ai lui în locul cel mai apropiat al coastei marocane. Isac, obligat să asculte, dar obișnuit să stoarcă bani și din piatră seacă, ceru spaniolilor să-i plătească drumul, iar aceștia consimțiră, cu atît mai bucuros cu cît erau hotărîți să nu-i dea nici un real.

Hansa plecă la 3 februarie. Briza suflînd dinspre est, era ușor să conduci corabia. Era de ajuns să mergi cu vîntul în spate. Marinarii de ocazie nu avură deci altceva de făcut decît să ridice pînzele ca să plutească fără să știe că se îndreaptă spre unicul punct de pe globul pămîntesc care le putea da adăpost.

Și iată dar cum Ben-Zuf văzu într-o bună zi răsărind la orizont un vapor care nu era *Dobrîna* și pe care vîntul îl împingea domol spre portul Șelifului, pe fostul mal drept al fluviului. Povestea lui Isac fu terminată de Ben-Zuf care adăugă că încărcătura *Hamei*, pe atunci completă, va fi foarte folositoare locuitorilor de pe insulă. Fără îndoială că vor cădea greu la înțelegere cu Isac Hakhabut, dar ținînd seama de împrejurări, era limpede că rechiziționarea mărfurilor pentru binele obștesc nu era un lucru necinstit, de vreme ce tot nu le-ar mai fi putut vinde.

— în ce privește frecușurile dintre proprietarul *Hansei* și pasagerii lui, mai spuse Ben-Zuf, s-a hotărît că vor fi rezolvate cu binișo-rul de Excelența sa guvernatorul general care se afla „într-o inspecție”.

Hector Servadac nu-și putu stăpîni un zîmbet cînd auzi explicați-
Cuțit în limba spaniolă (n.t.).

110

ile date de Ben-Zuf. Apoi făgădui lui Isac Hakhabut că i se va face dreptate, ceea ce îl făcu să înceteze cu nesfîrșitele chemări către „Domnul”.

— Dar, zise contele Timașev după ce Isac se retrăsese, cum ar putea să-i plătească oamenii ăștia?

— O! Au bani la ei, răspunse Ben-Zuf.

— Spanioli să aibă bani! exclamă contele Timașev. Nu-mi vine să cred.

— Au, întări Ben-Zuf, i-am văzut cu ochii mei, pot spune chiar că sînt bani englezești. <r •

— Ah! făcu căpitanul Servadac care-și aminti de vizita ofițerilor englezi la Ceuta. În sfîrșit, n-are nici o importanță. O să rezolvăm treaba asta mai tîrziu. Vă dați seama, domnule conte, că Gallia are acum și mai multe mostre de populație din bătrîna noastră Europă?

— într-adevăr, domnule căpitan, răspunse contele Timașev, există pe această bucată a vechiului nostru glob cetățeni originari din Franța, Rusia, Italia, Spania, Anglia, Germania.

Capitolul XIX

ÎN CARE CĂPITANUL SERVADAC ESTE RECUNOSCUT ÎN UNANIMITATE DE VOTURI, INCLUSIV AL SĂU, GUVERNATOR GENERAL AL GALLIEI

Spaniolii veniți pe bordul *Hansei* erau în număr de zece, socotind și pe un băiat de doisprezece ani numit Pablo, salvat împreună cu ei. Întîmpinară cu mult respect pe acela care le fusese prezentat de Ben-Zuf drept guvernatorul general al provinciei și, după plecarea lui din poiană, își reluară lucrul.

În acest timp căpitanul Servadac și însoțitorii săi, urmași la o distanță respectuoasă de Isac Hakhabut, se îndreptau spre acea parte a litoralului unde acostase *Hansa*.

Situația era acum binecunoscută. Din vechiul Pămînt nu mai rămăsese decît Insula Gurbi și patru insulițe: Gibraltarul ocupat de englezi, Ceuta părăsită de spanioli, Madalena unde o găsiseră pe micuța italiancă și mormîntul lui Ludovic cel Sfînt, pe țărmul tunisian. Marea Galliană înconjură aceste puncte cruțate de cataclism, cuprinzînd cam jumătate din fosta Mediterană. În jurul ei, faleze stîlcoase, dintr-o substanță de origine necunoscută, alcătuiau un zid

de nepătruns.

Numai două din aceste puncte erau locuite: stîncă Gibraltarului, pe care o ocupau treisprezece englezi, aprovizionați pentru ani mulți de aici înainte, și Insula Gurbi, numărînd 22 locuitori, care urmau să se hrănească numai cu produsele ei.

Poate că mai exista, pe vreo insuliță neștiută, un ultim supravie-

111

țuitor al vechiului pămînt, misteriosul autor al biletelor culese în timpul călătoriei *Dobrînei*. Așadar, pe noul asteroid se găsea o populație de 36 de suflete.

Chiar dacă toată această mică lume ar fi fost strînsă într-o bună zi pe Insula Gurbi, insula cu cele 350 de hectare de pămînt arabil ale ei, cultivate la ora aceea, bine îngrijite, putea să le ajungă cu prisosință. Totul era să se știe în ce perioadă va deveni din nou solul productiv, cu alte cuvinte după cît timp Gallia, eliberată de frigurile spațiilor siderale, își va redobîndi, prin apropierea de Soare, puterea vegetativă.

Două probleme se puneau în fața gallienilor: 1 — Astrul lor urma o curbă care trebuia să-i aducă într-o zi aproape de centrul de lumină, adică o curbă eliptică? 2 — Dacă era eliptică, atunci care era mărimea ei, adică în ce perioadă Gallia, după ce va trece de punctul ei de

afeliu, se va întoarce spre Soare?

Din nefericire, în actualele împrejurări, gallienii, lipsiți de orice mijloace de cercetare, nu puteau în nici un fel să rezolve aceste probleme.

Trebuiau deci să se bazeze numai pe resursele de care dispuneau în prezent, adică proviziile de pe *Dobrîna*: zahăr, vin, rachiu, conserve etc, care puteau ajunge pentru două luni și pe care contele Timașev le punea la dispoziția tuturor; însemnata încărcătură de pe *Hansa*, pe care Isac Hakhabut va fi obligat s-o dea, de voie de nevoie, mai devreme sau mai târziu pentru consumul general și, în sfîrșit, produsele vegetale și animale de pe insulă, care, gospodărite cu grijă, puteau să asigure hrana populației pe mulți ani.

Căpitanul Servadac, contele Timașev, locotenentul Procop și Ben-Zuf discutau, firește, în timp ce se îndreptau spre mare, despre toate aceste lucruri importante. Mai întîi, contele Timașev, adresîndu-se ofițerului de stat major, îi spuse:

— Domnule căpitan, le-ați fost prezentat acestor oameni de ispravă drept guvernator al insulei și socotesc că trebuie să vă păstrați acest titlu. Sînteți francez, ne găsim pe ceea ce a mai rămas dintr-o colonie franceză, și cum se cuvine ca orice grup de oameni să aibă un șef, eu și oamenii mei vă recunoaștem ca atare.

— Pe cinstea mea, domnule conte, răspunse fără urmă de șovăială căpitanul Servadac, accept situația și odată cu ea întreaga răspundere ce-mi revine. Lăsați-mă să nădăjduiesc că ne vom înțelege de minune și că ne vom strădui din răspuțeri pentru binele tuturor. Ei drăcie! Mi se pare că ce-a fost mai greu s-a făcut și, sînt convins, că vom ieși din încurcătură, dacă vom rămîne pe vecie despărțiți de semenii noștri!

Rostind aceste cuvinte, Hector Servadac întinse mîna contelui Timașev. Acesta i-o strinse și înclină ușor din cap. Era prima strîngere de mînă pe care o schimbau cei doi, de cînd se găsiseră unul în prezența celuilalt. Dealtfel, nici o aluzie cu privire la rivalitatea lor de odinioară nu fusese și nu avea să fie niciodată făcută.

112

— Înainte de toate, spuse căpitanul Servadac, avem o problemă importantă de rezolvat. Oare trebuie să le aducem la cunoștință spaniolilor adevărata situație?

>

— Ah, nu, domnule guvernator! sări ca ars Ben-Zuf. Oamenii ăștia sînt și așa destul de molateci din fire. Dacă le-am mai și spune cum stau lucrurile și-ar pierde orice urmă de nădejde și n-ar mai fi buni de nimic!

— Dealtfel, adăugă locotenentul Procop, îmi închipui că sînt ignoranți și cred că n-ar înțelege absolut nimic din tot ceea ce li s-ar putea spune din punct de vedere cosmografic!

— Ei, și! urmă căpitanul Servadac. Chiar dacă ar înțelege, nu s-ar sinchisi prea mult! Spaniolii nu se lasă impresionați peste măsură! Un cîntec de gitară, cîțiva pași de dans, niște castaniete și totul va fi uitat. Ce credeți, domnule conte?

— Cred, răspunse contele Timașev, că e mai bine să le spunem adevărul, așa cum am făcut și eu cu oamenii de pe *Dobrîna*.

— Este și părerea mea, întări căpitanul Servadac, și nu cred că trebuie să le ascundem situația unor oameni care vor împărtăși pericolele ce decurg din ea. Oricît de ignoranți ar putea fi acești spanioli, au băgat fără îndoială de seamă unele schimbări în fenomenele fizice, ca scurtarea zilelor, schimbarea mersului Soarelui, scăderea greutateii. Să le spunem, dar, că sînt acum purtați prin spațiu departe de Pămîntul din care n-a mai rămas decît această insulă.

— S-a făcut! răspunse Ben-Zuf. Să le spunem tot! Nici un ascunziș. Dar aș vrea să văd mutra lui Isac cînd va afla că se găsește la cîteva sute de milioane de leghe de vechiul lui Pămînt, unde un cămătar de teapa lui a lăsat pesemne mulți datornici! Acum prinde-i dacă poți, dragul meu!

Isac Hakhabut era la cincizeci de pași în spatele lor și prin urmare nu putea să audă nimic din

ceea ce se spunea. Mergea gârbo-vit, gemînd, rugîndu-se la toți zeii din lume de-a valma; dar, din cînd în cînd, din ochii lui mici și vii țîșneau fulgere, iar buzele i se strîngeau în așa fel, îneîț gura lui nu mai era decît o linie strîmbă. Și el observase fenomenele fizice noi și în mai multe rinduri vorbise despre asta cu Ben-Zuf pe care căuta să-l ademenească. Dar Ben-Zuf nutrea pentru el o antipatie vădită. Nu răspunsese deci decît cu glume la insistențele lui Hakhabut. Așa, de pildă, îi repeta că o ființă ca el nu avea decît de cîștigat din sistemul actual și că în loc să trăiască o sută de ani, ca orice fiu al lui Israel care se respectă, va trăi acum două sute, dar că, ținînd seama de scăderea greutateii lucrurilor pe suprafața pămîntului, povara anilor n-o să-i mai pară atît de grea! Mai adăuga că dacă Luna își luase zborul, faptul trebuia să-l lase rece, pentru că un zgîrcit ca el n-ar fi dat niciodată un ban pe ea! Îl încredința că dacă Soarele apunea acolo unde avea altădată obiceiul să răsară, pesemne că cineva îi mutase patul din loc. În sfîrșit, multe baliverne de soiul ăsta. Și cînd Isac Hakhabut devenea mai stăruitor, răspundea numai:

113

— Așteaptă-1 pe guvernatorul general, moșule. E deștept al naibii! O să te lămurească el!

— Și va avea grijă de mărfurile mele?

— Bineînțeles! Mai degrabă o să le confiște, decît o să le lase pradă jafului.

Aceste cuvinte nu prea mîngîietoare ale lui Ben-Zuf avuseseră totuși darul de a trezi nădejdi în inima lui Isac Hakhabut care pîndea zilnic venirea guvernatorului.

Între timp, Hector Servadac și însoțitorii lui ajunseră la țarm. Acolo, cam pe la jumătatea ipotenuzei pe care o forma această parte a insulei, era ancorată *Hansa*. Insuficient apărată de cîteva stînci, era foarte expusă și o rafală de vînt din apus putea foarte bine s-o izbească de stînci făcînd-o fărîme. Desigur nu putea rămîne ancorată acolo; trebuia neapărat dusă, mai curînd sau mai tîrziu, la gurile Șelifului, lîngă goeletă.

Qnd dădu cu ochii de tartana lui, Isac începu iar să se văicărească, țipînd și strîmbîndu-se atît de tare, încît căpitanul Servadac îi porunci să tacă. Apoi, lăsînd pe contele Timașev și Ben-Zuf pe mal, locotenentul Procop și căpitanul luară loc în barca *Hansei* ca-re-i lăsă pe dugheana plutitoare.

Tartana era în stare perfectă și prin urmare încărcătura nu avusese de suferit, lucru ușor de constatat. În cala *Hansei* se găseau sute de căpățîni de *zahăr*, lăzi de ceai, saci de cafea, păpuși de tutun, balerci cu rachiu, butoaie cu vin, putini cu pește sărat, baloturi de stofă, bucăți de pînză, haine de lînă, ghetete de toate mărimile și căciuli pentru orice măsură, unelte, obiecte gospodărești, vase de faianță, topuri de hîrtie, sticle cu cerneală, cutii de chibrite, sute de kilograme de sare, de piper și de alte condimente, un stoc de brînze-turi de Olanda, pînă și o colecție de almanahuri din Liege — totul în valoare de mai bine de 100 000 de franci. Numai cu cîteva zile înainte de catastrofă, tartana își reînnoise încărcătura la Marsilia, pentru ca s-o vîndă peste tot, de la Ceuta pînă la Tripolis, acolo unde Isac Hakhabut, viclean și iscusit, putea să încheie o afacere care să-i aducă un cîștig însutit.

— O mină nesecată pentru noi, încărcătura asta bogată! spuse căpitanul Servadac.

— Dacă proprietarul ne va lăsa s-o exploatăm, răspunse locotenentul Procop, clătîinînd din cap.

— Ei, domnule locotenent, ce vrei să faci Isac cu toate bogățiile astea? Qnd o să afle că nu mai există nici marocani, nici francezi, nici arabi de jecmănit, o să fie nevoit să se învoiască.

— Știu eu? Dar oricum o să vrea să i se plătească marfa.

— O să-i plătim, domnule locotenent, o să-l plătim cu polițe scadente pe vechea noastră lume!

— La urma urmei, domnule căpitan, adăugă locotenentul Procop, aveți tot dreptul să treceți la unele rechiziții...

114

i"

— Nu, domnule locotenent. Tocmai pentru că acest om este german socot de cuviință că trebuie să mă port cu el într-un fel mai puțin nemțesc. *Dealtfel, îți repet, în curînd va avea mai multă nevoie el de noi, decît n-ai de el!* Cînd va afla că se găsește pe un glob și probabil fără speranță să se întoarcă în lumea veche, o să-și dea mai ieftin bogățiile!

— Orice ar fi, răspunse locotenentul Procop, nu putem lăsa tartana aici. Ar fi pierdută la prima furtună. Nici n-ar putea să reziste, la presiunea ghețurilor, după ce va îngheța marea, ceea ce nu va în-

tîrzia să se întîmple.

— Bine, domnule locotenent. Dumneata și echipajul o veți duce în portul Șelif.

— Chiar mîine, domnule căpitan, răspunse locotenentul Procop, căci nu mai e vreme de pierdut.

Inventarul lucrurilor de pe *Hansa* fiind gata, căpitanul Servadac și locotenentul se-ntoarseră pe mal. Se hotărî atunci ca *întreaga* colonie să se întrunească la postul gurbiului și că în drum o să-i ia și pe spanioli. Isac Hakhabut fu invitat să-l urmeze pe guvernator, ceea ce și făcu după ce aruncă o privire îngrijorată spre tartana. O oră mai tîrziu, cei 22 locuitori de pe insulă erau strinși în încăperea cea mare a postului. Acolo, pentru înțîia dată, tînărul Pablo făcu cunoștință cu micuța Nina, care păru foarte mulțumită că-și găsește un tovarăș de aceeași vîrstă cu ea.

Căpitanul Servadac luă cuvîntul și vorbi în așa fel, încît să fie înțeles și de spanioli și de bătrînul evreu, spunînd că le va aduce la cunoștință situația gravă în care se aflau. Adăugă de asemenea că se bizuia pe devotamentul și pe curajul lor și că toți trebuiau de acum să muncească pentru binele obștesc.

y

Spaniolii ascultau în liniște, dar nu puteau răspunde neștînd încă ce li se cerea. Totuși, Negrete crezu de cuviință să ia cuvîntul, așa că se adresă căpitanului Servadac astfel:

— Domnule guvernator, tovarășii mei și cu mine am vrea să știm, înainte de a ne angaja, cam în cît timp va fi cu putință să ne întoarcem în Spania?

— Să ne întoarcem în Spania, domnule guvernator general?'

strigă Isac într-o franceză foarte bună. Asta nu, atîta timp cît nu-și vor fi plătit datoriile!

Șnapanii ăștia mi-au făgăduit cîte 20 reali de cap ca să-i iau pe bordul *Hamei*. Sînt zece. îmi datorează dar 200 de reali și iau ca martori pe...

— Tacă-ți gura! strigă Ben-Zuf.

— Vei fi plătit, spuse căpitanul Servadac.

— Așa e și drept, răspunse Isac Hakhabut. Fiecare după dreptul lui și dacă boierul rus vrea să-mi împrumute doi-trei din mateloții lui ca să-mi duc tartana la Alger, și eu îi voi plăti.... da... u voi plăti... numai să nu-mi ceară cine știe cît! ■

— Alger! sări iar Ben-Zuf, care nu putea să se stapîneasca, dar află că...

115

— Lasă-mă să le aduc la cunoștință oamenilor, Ben-Zuf, ceea ce ei nu știu încă! spuse căpitanul Servadac. Apoi continuînd în spaniolă zise: Ascultați, prieteni: un fenomen pe care nu l-am putut încă explica ne-a despărțit de Spania, de Italia, de Franța, într-un cuvînt de întreaga Europă! Din celelalte continente n-a mai rămas nimic în afară de această insulă unde ați găsit adăpost. Nu mai sîntem pe Pămînt, ci, după cît se pare, pe o bucată din glob, care ne poartă cu ea și e cu neputință să spunem dacă vom mai vedea vreodată vechea noastră lume!

Înțeleseseră oare spaniolii explicația dată de căpitanul Servadac? Era îndoielnic. Totuși Negrete îl rugă să repete ceea ce spusese. Hector Servadac o făcu cît mai bine cu putință și, folosind imagini pe înțelesul lor, izbuti să-i facă să priceapă adevărata situație. Oricum ar fi

fost, după ce Negrete schimbă câteva cuvinte cu ai lui, părură toți că privesc lucrurile cu desăvârșită nepăsare.

Qt despte Isac Hakhabut, după ce-l ascultă pe căpitanul Servadac, nu scoase un cuvînt, dar strînse din buze de parcă ar fi încercat să ascundă un zîmbet.

Hector Servadac se întoarce atunci spre el și îl întrebă dacă, după cele auzite, se mai gîndea să iasă în larg și să-și ducă tartana la Alger, oraș din care nu mai rămăsese nici urmă.

De astă dată Isac Hakhabut zîmbi de-a binelea, dar în așa fel, în-cît să nu fie zărit de spanioli. Apoi, vorbind în rusește ca să nu fie înțeles decît de contele Timașev și de oamenii lui, spuse:

— Nu-i așa că nimic din toate astea nu-i adevărat și că Excelența Sa guvernatorul general glumește?

La aceste cuvinte, contele Timașev întoarce spatele nesuferitului bătrîn cu un dezgust pe care nu se sili să-l ascundă.

Isac Hakhabut se întoarce atunci spre căpitanul Servadac și îi spuse în franceză:

— Poveștile astea sînt bune pentru spanioli! Pot fi duși. Dar cu mine, cu mine e altceva!

Apoi, apropiindu-se de mica Nina, urmă în italiană: Nu-i așa că nimic nu-i adevărat, fetițo?

Și ieși din clădirea postului ridicînd din umeri.

— Ei, fir-ar să fie! Țta știe toate limbile? spuse Ben-Zuf.

— Da, Ben-Zuf, răspunse căpitanul Servadac, dar în orice limbă ar vorbi, în franceză, în rusă, în spaniolă, în italiană, sau germană, el tot despre bani vorbește!

Capitolul XX

PRIN CARE SE DOVEDEȘTE CĂ, PRIVIND CU ATENȚIE, IZBUTEȘTI ÎN CELE DIN URMA SĂ ZĂREȘTI UN FOC LA ORIZONT

A doua zi, la 6 martie, fără să se mai sinchisească de părerile lui. Isac Hakhabut, căpitanul Servadac dădu ordinul ca *Hansa* să fie dusa în portul Șelif. Bătrînul nu spuse nimic, căci deplasarea tarta-nei îi apăra interesele. Dar trăgea nădejde să mituiască vreo doi-trei mateloți de pe goeletă, ca să poată ajunge la Alger sau în orice alt port de coastă.

Imediat începură lucrările în vederea apropiatei iernări. Aceste lucrări erau, dealtfel, mult înlesnite de forța musculară mai mare pe care muncitorii puteau s-o desfășoare. Se obișnuiseră cu fenomenele atracției scăzute și cu decompresiunea aerului, care le activase respirația, așa că acum nici nu le mai băgau în seamă.

Spaniolii, ca și rușii, se puseră, așadar, pe treabă cu rîvnă. Începură prin a amenaja, potrivit cu nevoile coloniei, postul care urma deocamdată să servească drept adăpost comun. Spaniolii veniră să locuiască aici, rușii rămăseseră pe goeletă, iar evreul pe bordul tar-tanei sale.

Dar vasele ca și casele de piatră nu puteau fi decît locuințe provizorii. Trebuiau, încă înainte de sosirea iernii, să găsească adăposturi mai sigure împotriva gerurilor din spațiile interplanetare, adăposturi care să fie călduroase, căci nu puteau fi încălzite din lipsă de combustibil. Numai niște gropi adînci săpate în pămînt puteau să constituie un adăpost potrivit pentru locuitorii de pe Insula Gurbi. Atunci cînd suprafața Galliei se va acoperi de un strat gros de gheață, substanță rea conducătoare de căldură, puteau trage nădejde că temperatura interioară a gropilor va ajunge la un grad de căldură suportabil. Căpitanul Servadac și tovarășii lui urmau să ducă acolo o existență de adevărați *troglodiți*, dar nu *âVeâU de âks*. . *?in (encire nu se găseau în aceleași condiții cu exploratorii sau vînătorii de balene din oceanele polare, căroră le lipsește cel mai adesea pămîntul de sub picioare. Trăind pe marea înghețată aceștia nu pot căuta în adîncurile ei un adăpost împotriva frigului. Fie că rămîn pe mare, fie că își ridică locuințe de lemn și zăpadă, ei sînt prost apărați de marile scăderi de temperatură.

Aici, pe Gallia, dimpotrivă, pămîntul era solid și chiar dacă erau siliți să-și sape locuințe la câteva sute de picioare adîncime, gallienii sperau că vor putea înfrunta cele mai joase scăderi

de temperatură Lucrările începură, Aşadar, de îndată. Se ştie că la Gurbi nu lipseau lopeţile, sapele, ăţyăcoapele, uneltele dd tot felul. Sub conducerea contraistraJui fien-Zuf, cei 10 majos spanioli şi marinarii ruşi se puseră *cu sîrg pe treabă*.

\ 117

Dar o piedică avea să se ivească în calea muncitorilor şi a inginerului Servadac care îi conducea.

Locul ales pentru a săpa vizuina era situat la dreapta postului, acolo unde pămîntul forma o uşoară ridicătură. În prima zi săpăturile se făcură fără nici o greutate, dar, ajunşi la o adîncime de opt picioare, muncitorii dădură de o materie atît de dură, că nu putură s-o sfarme cu nici o unealtă.

Hector Servadac şi contele Timaşev, preveniţi de Ben-Zuf, recunoscără în această substanţă materia necunoscută care alcătua litoralul Mării Galliene, precum şi fundul de mare. Era limpede că ea forma şi temelia Galliei. Mijloacele pentru a săpa pînă la o adîncime potrivită le lipseau. Praful de puşcă obişnuit n-ar fi fost suficient pentru a dezagrega această substanţă, mai rezistentă decît granitul şi, fără îndoială, că ar fi trebuit să folosească dinamita pentru a o arunca în aer.

— Ei drăcie! Dar ce mineral o fi ăsta? strigă căpitanul Servadac. Şi cum se face că o bucată din vechiul nostru glob e alcătuită din materia asta al cărei nume nu-l cunoaştem?

— Este cu desăvîrşire inexplicabil, răspunse contele Timaşev, dar dacă nu izbutim să ne săpăm un adăpost în pămîntul acesta, ne aşteaptă o moarte grabnică!

Într-adevăr, dacă cifrele din documente erau reale şi dacă distanţa dintre Gallia şi Soare crescuse treptat după legile mecanicii, atunci Gallia trebuia să se găsească la aproximativ 100 milioane leghe depărtare de Soare, distanţă de trei ori mai mare decît cea care desparte astrul de Pămînt atunci cînd trece la afeliu.

E lesne de înţeles cît trebuie să fi scăzut căldura şi lumina Soarelui.

E adevărat că, drept urmare a poziţiei pe care o avea axa ei ce făcea un unghi de 90° cu planul orbitei, Soarele nu se depărta niciodată de ecuatorul Galliei şi că Insula Gurbi, străbătută de paralela zero, beneficia de această situaţie. În această zonă, vara era veşnică, dar îndepărtarea de soare nu putea fi contrabalansată, iar temperatura continua să scadă. Gheaţa se şi formase între stînci, spre marea tulburare a fetei, şi era de aşteptat ca marea să îngheţe în cu-rînd în întregime.

Or, cu nişte geruri care mai tîrziu puteau să depăşească 60° sub zero, fără o locuinţă potrivită îi pîndea în scurtă vreme moartea, între timp termometrul se menţinea în medie la 6 grade sub zero, iar soba din încăperea postului înghiţa lemnul ce-l aveau la înde-mîină, nedînd totuşi decît o căldură destul de slabă. Nu se puteau deci bizui pe acest fel de combustibil şi trebuiau să găsească o altă locuinţă, care să fie la adăpost de asemenea scăderi de temperatură, pentru că, în curînd, aveau să vadă cum îngheaţă mercurul în termometre, poate chiar şi alcoolul! Qt despre *Dobrîna* şi *Hansa*, se ştie, aceste două vase erau cu totul nepregătite să înfrunte frigul, încă de pe acum aspru. Nici nu se

118

puteau gîndi să locuiască pe corabie. Dealtfel, cine putea şti ce aveau să devină aceste nave după ce gheţurile se vor strînge în jurul lor în blocuri enorme?

Dacă Hector Servadac, contele Timaşev şi locotenentul Procop ar fi fost oameni care să-şi piardă uşor cumpătul, atunci acesta ar fi fost prilejul cel mai bun. Într-adevăr, ce-ar mai fi putut născoci, de vreme ce ciudata duritate a solului îi împiedeca să sape un siloz?

Împrejurările deveneau tot mai grave.

Dimensiunea aparentă a discului solar se reducea tot mai mult datorită distanţei. Gnd trecea la zenit, razele sale perpendiculare mai trimiteau puţină căldură, dar în timpul

noapții frigul se simțea foarte tare.

Căpitanul Servadac și contele Timașev, călare pe Zefir și Galette, străbătură în lung și în lat insula ca să caute un loc unde să poată locui. Caii zburau deasupra obstacolelor de parcă ar fi avut aripi. Căutare zadarnică! în diferite puncte făcură sondaje, dar pretutindeni dădură, la numai câteva picioare de suprafața solului, de aceeași temelie de neclintit. Trebuiă să renunțe la gândul de a se adăposti sub pământ..

Luară atunci hotărîrea ca gallienii, în lipsa unui siloz, să locuiască în clădirea postului, pe care aveau s-o apere pe cît s-o putea de frigul de afară. Fu dat ordinul să se adune tot lemnul, uscat sau verde, de pe insulă, să fie doborîți copacii ce acopereau cîmpia. Nu era timp de stat pe gânduri. Tăierea copacilor începu de îndată.

Și totuși — căpitanul Servadac și tovarășii lui o știau prea bine — aceste măsuri nu ajungeau. Combustibilul se va termina repede. Ofițerul de stat-major, în culmea îngrijorării, deși nu lăsa să se vadă nimic, cutreiera insula repetînd întruna: „O idee! O idee!”

Apoi" vorbind într-o zi cu Ben-Zuf, îi zise:

— Ei drăcie! Tu n-ai nici o idee?

— Nu, domnule căpitan, răspunse ordonanța. Și adăugă:

— Ei, dacă măcar am fi în Montmartre. Acolo sînt cariere gata săpate de toată frumusețea!

— Dar, dobitocule! i-o întoarse căpitanul Servadac. Dacă am fi în Montmartre, n-am avea nevoie de carierele tale.

Totuși natura avea să le ofere tocmai adăpostul de care aveau nevoie pentru a lupta împotriva frigului din atmosferă. Iată în ce împrejurări îl descoperiră.

La 10 martie, locotenentul Procop și căpitanul Servadac se duseseră să exploreze capul de sud-est al insulei. Pe drum vorbiră de împrejurările cumplite ce-i puteau aștepta!

Discutau chiar cu o oarecare aprindere, nefiind de acord asupra felului în care trebuiau să facă față acestor împrejurări. Unul se încăpățîna să caute la nesfîrșit adăpostul de negăsit, celălalt se străduia să nascocoască un nou mod de încălzire a locuinței în care se găseau. Locotenentul Procop susținea cea din urmă soluție și-și expunea motivele, cînd, deodată, se opri în mijlocul argumentației. Se găsea în acel moment cu fața

120

spre sud, iar căpitanul Servadac îl văzu trecîndu-și mma peste frunte, ca și cum ar fi vrut să-și ia o ceață de pe ochi, apoi privind din nou cu o mare încordare.

— Nu! Nu mă înșel! strigă el. Văd o lumină acolo!

— O lumină?

— Da, în direcția aceea!

— Așa e! răspunse căpitanul Servadac, care zărise și el punctul luminos semnalat de locotenent.

Faptul nu mai putea fi pus la îndoială. O lumină se arăta deasupra orizontului, spre sud, sub forma unui punct sclipitor, din ce în ce mai luminos, pe măsură ce se lăsa seara.

— Să fie vreun vas? întrebă căpitanul Servadac.

— Atunci ar trebui să fie o navă în flăcări, răspunse locotenentul Procop. Nici un fanai nu ar putea fi văzut de la această distanță și mai ales la asemenea înălțime.

— Dealtfel, adăugă căpitanul Servadac, focul nu se mișcă și se pare că se vede un fel de reverberație în ceața inserării.

Cei doi observatori priviră cu mare atenție câteva clipe, apoi, în mintea ofițerului de

stat major se făcu lumină:

— Vulcanul! exclamă el. Vulcanul pe lângă care am trecut cu *Do-brina*! Și într-o inspirație adăugă: Locotenente Procop, iată adăpostul pe care-l căutăm! Iată o locuință în care toate cheltuielile de încălzire cad în seama naturii! Da! O să folosim pentru toate nevoile noastre această nesfârșită și arzătoare lavă care se revarsă din munți! Ah, locotenente, cerul nu ne-a părăsit! Vino! Vino! Mîine trebuie să ajungem pînă acolo, pe acel litoral. Ne vom duce să căutăm căldura, adică viața, pînă în măruntaiele Galliei dacă va fi nevoie.

În timp ce căpitanul Servadac vorbea cu atîta înflăcărare, locotenentul Procop se străduia să-și amintească fiecare amănunt. Existența vulcanului în direcția aceea îi apăru ca sigură. Își aduse aminte că la întoarcerea *Dobrinei*, în vreme ce naviga de-a lungul coastei meridionale a Mării Galliene, un lung promontoriu îi tăiasese calea și îl obligase să urce pînă la latitudinea unde se găsea altădată Oranul. Acolo trebui să ocolească un munte înalt, stîncos, a cărui culme era împodobită cu un nor de fum. Fumul fusese fără îndoială urmat de un val de flăcări sau lavă incandescentă, și această răbufnire lumina acum orizontul meridional și își trimitea reflexele prin nori.

— Aveți dreptate, domnule căpitan, spuse locotenentul Procop. E într-adevăr vulcanul. Chiar mîine îl vom explora!

Hector Servadac și locotenentul Procop se întoarseră în grabă la gurbi, unde la început nu vorbiră despre proiectele lor decît contelui Timașev.

— Vă voi însoți, răspunse contele. *Dobrîna* este la dispoziția dumneavoastră.

— Cred că goeleta poate rămîne în portul Șelif, spuse atunci Io-

121

Vulcanul! exclamă el.

Locotenentul Procop. Șalupa cu aburi va fi de ajuns pe timpul ăsta frumos, pentru un drum de cel mult opt leghe.

— Fă cum crezi de cuviință, Procop, zise contele Titnașev.

Ca și alte luxoase vase de plăcere, *Dobrîna* avea o șalupă cu aburi, de mare viteză, a cărei elice era pusă în mișcare de un cazan mic, dar puternic, sistem Oriolle.

Locotenentul Procop, neștiind ce meleaguri va trebui să străbată, avea dreptate să aleagă această ușoară ambarcațiune, căci ea îi îngăduia să cerceteze fără pericol cele mai mici golfuri ale litoralului.

Iată de ce, a doua zi, la 11 martie, șalupa cu aburi era încărcată cu cărbune, din care se mai găseau vreo zece tone pe *Dobrîna*. Apoi, după ce căpitanul, contele și locotenentul se urcară la bord, șalupa ieși din portul Șelif, spre marea uimire a lui Ben-Zuf, căruia secretul nu-i fusese împărtășit. Dar, oricum, ordonanța rămînea pe Insula Gurbi cu împuterniciri depline de guvernator general, lucru de care era tare mîndru.

Cei treizeci de kilometri, care despărteau insula de promontoriul unde se înălța vulcanul, fură străbătuți de șalupa rapidă în mai puțin de trei ore. Creasta promontoriului apăru toată în flăcări. Erupția părea considerabilă. Oxigenul, din atmosfera transportată de Gallia se combinase oare cu materiile eruptive din măruntaiele ei pentru a da naștere acestui incendiu intens sau, ceea ce era mai probabil, vulcanul acesta se alimenta dintr-o sursă proprie de oxigen?

Șalupa cu aburi naviga de-a lungul coastei, căutînd un loc de debarcare potrivit. După o jumătate de oră de explorare, găsi în fine o îngrămădire semicirculară de stînci, formînd un mic golf, și care putea să ofere pe viitor adăpost sigur goeletei și tartanei, dacă împrejurările vor îngădui să fie aduse pînă acolo.

Șalupa fu legată cu parîmele, iar pasagerii ei debarcară în partea de pe coastă opusă aceleia pe unde se scurgea către mare torentul de lavă. Apropiindu-se, căpitanul Servadac și însoțitorii lui constatară cu satisfacție că temperatura aerului crește simțitor.

Poate că speranțele ofițerului se vor împlini! Poate că, dacă în acest masiv uriaș se afla vreo adîncitură locuibilă, gallienii vor scăpa de cea mai mare primejdie ce-i pîndea. Iată-i, așadar, căutînd, scotocind, ocolind colțurile ascuțite ale muntelui, cățărîndu-se pe povîrnișurile lui cele mai abrupte, urcîndu-i poalele largi, sărînd de pe o stîncă pe alta ca niște capre sălbatice, căci acum erau tot atît de sprinteni ca și ele. Dar nicăieri nu călcau pe altceva decît pe aceeași substanță cu prisme hexagonale ce părea a fi singurul mineral de pe asteroid.

Totuși cercetările lor n-aveau să se dovedească zadarnice.

În spatele unui mare zid de stînci, al cărui vîrf se înălța ca o piramidă spre cer, un fel de galerie strîmtă, sau, mai degrabă, un tunel întunecos săpat în coasta muntelui se deschidea în fața lor. Pășiră imediat prin intrarea situată cam la 20 m deasupra nivelului mării.

Căpitanul Servadac și cei doi însoțitori ai săi înaintară tîrîndu-se

123

într-o beznă adîncă, pipăind pereții tunelului întunecat, sondînd depresiunile terenului. După bubuitul care se întărea, își dădeau bine seama că nu putea fi departe hornul central al vulcanului. Singura lor teamă era să nu le fie dintr-o dată tăiată calea printr-un zid terminal cu neputință de trecut.

Dar încrederea căpitanului Servadac era de nezdruccinat, și ea se transmitea contelui Timășev și locotenentului Procop.

— Haideți, haideți! striga el. În împrejurări excepționale trebuie să recurgi la mijloace excepționale! Focul e aprins, soba nu-i departe! Natura ne dă combustibilul! Ei drăcie! O să ne coste ieftin încălzitul.

Temperatura era de cel puțin 15 grade peste zero. Gnd exploratorii atingeau cu mîna pereții întortocheatei galerii, îi simțeau fierbinți. Părea că materia stîncoasă din care era alcătuit muntele avea proprietatea de a conduce căldura de parcă ar fi fost metal.

— Vedeți bine, spunea întruna Hector Servadac, înăuntru e un adevărat calorifer!

În sfîrșit, o lumină puternică țîșni în galeria întunecoasă și se ivi o mare peșteră de unde se zărea lumina. Temperatura era foarte ridicată, dar suportabilă.

Cărui fenomen îi datora această cavernă săpată în masivul enorm strălucirea și căldura ei? Pur și simplu, unui torent de lavă care se prăbușea într-un golf, larg deschis spre mare! Ai fi zis că sînt pîn-zele de apă ale Niagarei centrale, întinse în fața celebrei Grote a Vînturilor. Numai că aici, în fața largii deschizături a cavernei, se desfășurau nu niște perdele de apă, ci niște perdele de flăcări. — Ah! Cerule îndurător, strigă căpitanul Servadac, nu ți-am cerut atîta!

Capitolul XXI

ÎN CARE SE VA VEDEA CE ÎNCÎNTĂTOARE SURPRIZĂ LE FACE NATURA, ÎNTR-O FRUMOASĂ NOAPTE, LOCUITORILOR DE PE GALLIA

Într-adevăr, caverna era o locuință minunată, gata încălzită și luminată, destul de încăpătoare pentru toți cei de pe Gallia. Nu numai Hector Servadac și „supușii săi”, cum obișnuia să spună Ben-Zuf, puteau s-o locuiască în condiții bune, ci și cei doi cai ai căpitanului, precum și un mare număr de animale domestice aveau loc să se adăpostească aici împotriva frigului, pînă la sfîrșitul iernii galliene, dacă această iarnă va avea vreodată sfîrșit.

Își dădura numaidecît seama că enorma scobitură nu era altceva decît capătul a vreo douăzeci de galerii care, după ce se ramificaseră în interiorul masivului, dădeau toate în acest loc. Aerul cald răspîndea o temperatură foarte ridicată și ai fi zis că trece prin porii

124

minerali ai muntelui. Așadar, sub bolțile masive, feriți de toate intemperiiile unui climat polar, înfruntând gerurile din spațiu, oricât ar fi fost ele de aprige, toate viețuitoarele de pe noul astru aveau să găsească aici un adăpost sigur, atîta vreme cît vulcanul va fi în activitate. Dar, după cum remarcă pe drept cuvînt contele Timașev, nici un alt munte vulcanic nu fusese semnalat în timpul călătoriei *Dobrînei* pe perimetrul „noii mări, și, dacă acest unic horn servea drept supapă pentru focul interior de pe Gallia, erupția putea să dureze secole.

Nu era deci de pierdut nici o zi, nici un ceas. în timpul cît *Dobrî-na* mai putea naviga, trebuiau să se întoarcă la Insula Gurbi și să se mute în grabă, să transporte fără întîrziere la noul lor domiciliu oamenii și animalele, să înmagazineze cerealele și furajele, să se instaleze definitiv pe „Pămîntul Cald", după cum numiră pe bună dreptate această porțiune vulcanică de pe promontoriu.

Șalupa se întoarce chiar în ziua aceea pe Insula Gurbi, și, chiar de a doua zi, începură pregătirile.

Era vorba de o iernare îndelungată și trebuiau să prevadă totul. Da, o iernare lungă, poate nesfîrșită, cu mult mai amenințătoare de-cît cele șase luni de noapte și iarnă pe care le înfruntă navigatorii de pe mările arctice! Cine putea să prevadă, oare, clipa în care Gallia va fi eliberată din lanțurile ei de gheață? Cine putea să spună dacă în mișcarea ei de revoluție ea urmărea o curbă care revenea la punctul de pornire și dacă o orbită eliptică o va duce vreodată din nou aproape de Soare?

Căpitanul Servadac aduse la cunoștința tovarășilor săi fericita descoperire ce o făcuse. Numele de „Pămîntul Cald" fu primit cu urale de Nina și mai ales de spanioli. Cu toții mulțumiră, așa cum se cuvenea, providenței, care rînduise atît de bine lucrurile. în timpul următoarelor trei zile, *Dobrîna* făcu trei călătorii. încărcată pînă la înălțimea bastingajului, ea transportă mai întîi recolta de cereale și furaje, care fu depusă în adîncile încăperi ce trebuiau să servească drept depozite. La 15 martie, staulele stîncose primiră acele animale domestice, tauri, vaci, oi și porci, cam cincizeci la număr, a căror specie voiau să o perpetueze. Celelalte, pe care frigul avea să le stîrpească în curînd, trebuiau ucise în cantitate cît mai mare cu putință, conservarea cărnii pe termen nelimitat fiind ușoară în aceste regiuni friguroase. Gallienii vor avea în acest fel o uriașă rezervă. Perspectiva era liniștitoare, cel puțin pentru actuala populație a Galliei.

în ce privește problema băuturii, era foarte ușor de rezolvat. Trebuiau, bineînțeles, să se mulțumească cu apă dulce; dar apa nu le va lipsi niciodată, nici vara datorită rîurilor de pe Insula Gurbi, nici iarna, de vreme ce frigul o va produce prin înghețarea apei de mare.

în timp ce pe insulă se lucra, căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop se îndeletniceau cu amenajarea locuinței de

125

pe Pămîntul Cald. Trebuiau să se grăbească, căci gheața începuse să nu se mai topească nici la razele perpendiculare ale soarelui de amiază. Or pentru transporturi era mai bine să se folosească de mare, atîta vreme cît nu era încă prinsă de ghețuri, decît să treacă cu greu pe suprafața ei solidificată.

f Amenajarea diferitelor scobituri din masivul vulcanic fu organizată cu mare pricepere. Noi explorări duseseră la descoperirea altor galerii. Muntele semăna cu un fagure uriaș plin de

alveole. Albinele — vrem să spunem gallienii — aveau să găsească aici ușor locuințe și condiții bune de confort. Pentru felul în care era alcătuită, așezarea primi numele de „Fagurele-Nina”, în cinstea fetei.

Prima grijă a căpitanului Servadac și a însoțitorilor săi fu să întrebuințeze cât mai bine cu putință, pentru nevoile zilnice, căldura vulcanică pe care natura le-o oferea cu atîta dărnicie. Deschizînd drumuri noi șuvoaielor de lavă incandescentă, le aduseseră prin deviație pînă în locurile unde aveau să le folosească. Astfel, bucătăria de pe *Dobrîna*, instalată într-o încăpere potrivită în acest scop, fu încălzită de aici încolo cu lavă, și Moșel, bucătarul-șef de pe goeletă, se deprinse repede cu noul fel de încălzire.

— Eh! spunea Ben-Zuf. Ce progres ar fi dacă, în vechea lume, fiecare casă ar avea drept calorifer un mic vulcan care n-ar costa nici un ban!

Grota cea mare, adică scobitura principală în care dădeau galeriile muntelui, fu destinată să slujească drept încăpere comună și fu amenajată cu principalul mobilier din gurbi și de pe *Dobrîna*. Velele de pe goeletă fuseseră scoase de pe vergi și aduse la Fagurele-Nina, unde puteau servi la diverse scopuri. Biblioteca de la bord, bogată în cărți franțuzești și rusești, fu, bineînțeles, instalată în sala comună. O masă, lămpi, scaune completeau mobilierul, iar pereții fură împodobiți cu hărțile de pe *Dobrîna*.

Se știe că perdeaua de foc care masca golful din fața grotei principale dădea lumină și încălzea în același timp. Cascada de lavă cădea într-un mic bazin înconjurat de stînci, care părea că nu comunică în nici un fel cu marea. Era desigur gura unei prăpăstii foarte adînci, ale cărei ape vor rămîne lichide din pricina căldurii materiilor eruptive chiar atunci cînd frigul va îngheța toată Marea Gal-liană. O a doua scobitură, situată în fund, la stînga sălii comune, deveni camera căpitanului Servadac și a contelui Timașev. Locotenentul Procop și Ben-Zuf ocupau împreună un fel de adîncitură într-o stîncă, ce se deschidea spre dreapta. Găsiră chiar și un fel de firidă, unde făcură o adevărată cămăruță pentru micuța Nina. Cît despre mateloții ruși și spaniolii, ei își instalară c.ulușul în galeriile care dădeau spre sala comună și pe care căldura din hornul central, le făcea cît se poate de bune de locuit. Acesta era Fagurele-Nina. Micuța colonie, instalată astfel, putea să aștepte fără teamă lungă și aspră iarnă ce avea s-o sechestreze în masivul de pe Pămîntul Cald.

126

Aici putea îndura fără primejdie o temperatură care, în cazul cînd Gallia va fi tîrită pînă la orbita lui Jupiter, nu va fi decît a 25-a parte din temperatura terestră.

Dar, în timpul pregătirilor de mutare și în mijlocul activității înfrigurate care cuprinsese chiar și pe spanioli, ce se întîmplase cu Isac Hakhabut, rămas pe locul de ancorare de pe Insula Gurbi?

Isac Hakhabut, încă neconvins, surd la toate dovezile pe care din spirit de umanitate ceilalți le înmulțiseră ca să-i învingă neîncrederea, se afla la bordul tartanei lui, veghind asupra mărfurilor sale, așa cum își veghează un avar comoara, mormăind, gemînd, privind mereu zadarnic în zare, să vadă dacă nu cumva se ivește un vas în preajma Insulei Gurbi. Scăpaseră astfel de chipul lui hîd la Fagurele-Nina și nimeni nu se plîngea de acest lucru. Isac declarase sus și tare că nu va livra marfa decît pe bani avînd curs. De aceea, căpitanul Servadac interzisese să i se «ia ceva, dar totodată și să se cumpere ceva de la el. Se va vedea dacă încăpățînatul va ceda, strins cu ușa de realitatea care se va însărcina în curînd să-l convingă. Era vădit că Isac Hakhabut nu voia în ruptul capului să înțeleagă situația primejdioasă a micii colonii, cu care ceilalți se împăcaseră. El se credea tot pe sferoidul terestru, pe care un cataclism îl modificase doar pe alocuri, și socotea că, mai curînd sau mai tîrziu, se va ivi prilejul să plece de pe Insula Gurbi ca să se apuce iar de comerțul lui pe litoralul mediteranean. Cu neîncrederea sa în toți și în toate, își închipuia că pusese ceva la cale împotriva lui pentru a-l jefi. Așa că, nevoind să fie tras pe sfoară, respingea ipoteza că tui bloc enorm se desprinsese de Pămînt și era dus prin spațiu și veghea zi și noapte ca să nu-

i fie luate bunurile.

Dar, pînă la urmă, cum totul părea să verifice ipoteza unui nou astru rătăcind prin lumea solară — astru locuit numai de englezii de la Gibraltar și de coloniștii de pe Insula Gurbi — în zadar își plimba Isac Hakhabut pe linia orizontului vechiul său oceano, cîrpit ca un burlan de sobă, că tot nu vedea ivindu-se nici o navă și nici un cumpărător care să se repeadă să-și schimbe aurul pe bogățiile *Hansei*.

Isac cunoștea planurile de iernare care urmau să fie puse în aplicare. La început, după obiceiul lui, refuzase să le dea crezare. Dar cînd văzu că *Dobrîna* face dese călătorii spre sud, ducînd recolta și animalele domestice, trebui să admită că Hector Servadac și însoțitorii lui se pregăteau să părăsească Insula Gurbi.

Ce avea să se întîmple cu nenorocitul de Isac Hakhabut dacă, la urma urmei, tot ceea ce refuza să creadă era totuși adevărat? Cum? Să nu se mai găsească pe Mediterana, ci pe Marea Galliană!? Să nu-și mai vadă niciodată iubita sa patrie germană!? Nu va mai face negoț la Tripolis și Tunis, unde găsea cumpărători atît de ușor de înșelat? Dar asta însemna pentru el ruina!

127

Fu văzut părăsindu-și mai des tartana și amestecindu-se printre rușii și spaniolii care nu prea îl cruțau cu vorba. Încercă iar să-l ademenească pe Ben-Zuf, oferindu-i cîteva fire de tutun, dar ordonanța le refuză „căci așa era ordinul”.

— Nu, bătrine! îi spunea el. Nici măcar un firicel! Ăsta-i consemnul! O să-ți mănînci încărcătura, o s-o bei, o s-o prizezi toată singur singurel, Sardanapalule!

Isac Hakhabut, văzînd că nu poate obține nimic de la „sfinți”, se apropie de „Dumnezeu”. Într-o bună zi se hotărî să-l întrebe el însuși pe căpitanul Servadac dacă totul era adevărat, socotind că un ofițer francez nu va înșela pe un sărman om ca el.

— Ei, drăcie, sigur, sigur că e adevărat! răspunse Hector Servadac, scos din fire de atîta încăpăținare. Nu-ți mai rămîne decît timpul necesar ca să te refugiezi la Fagurele-Nina!

— Cerul să mă ajute! murmură Isac Hakhabut speriat.

— Vrei trei-patru oameni ca să ducă *Hansa* în micul port de lîngă Pămîntul Cald? îl întrebă căpitanul Servadac.

— Aș vrea să mă duc în Alger, răspunse Isac Hakhabut.

— Îți spun că Algerul nu mai există!

— E oare cu puțință?

— Pentru ultima dată te întreb, vrei să ne urmezi cu tartana dumitale la Pămîntul Cald, unde ne ducem să iernăm?

— Vai! S-a sfîrșit cu marfa mea!

— Nu vrei? Ei bine, află atunci c-o să punem în siguranță *Hansa* și fără dumneata, și chiar fără voia dumitale.

— Fără voia mea, domnule guvernator?

— Da, fiindcă nu vreau ca, din pricina încăpățînații dumitale prostești, să fie nimicită prețioasa încărcătură, fără ca nimeni să profite de ea!

— Dar asta înseamnă pentru mine ruina!

— Ar fi o ruină și mai mare dacă te-am lăsa după capul dumitale! răspunse Hector Servadac dînd din umeri. Și acum, lasă-mă-n pace!

Și Isac Hakhabut se întoarse pe tartana lui, ridicînd mîinile spre cer și protestînd împotriva nemaipomenitei rapacități a oamenilor.

La 20 martie, lucrările de pe Insula Gurbi erau terminate. Nu le mai rămînea altceva de făcut decît să plece. Termometrul scăzuse în medie pînă la 8 grade sub zero. Din apa cisternei nu mai rămăsese nici măcar o moleculă lichidă. Se hotărîră, așadar, că a doua zi să se îmbarce toți pe *Dobrîna* și să părăsească insula pentru a se refugia la Fagurele-Nina. Se deciseră, de asemenea, să ducă cu ei și tartana, în pofida protestelor proprietarului ei. Locotenentul Procop

declarasese că dacă *Hansa* rămânea la ancoră în portul Şelif nu va putea rezista presiunii gheţurilor şi va fi negreşit sfărîmată. În golful de la Pămîntul Cald, mai bine apărută, va fi în siguranţă şi, în orice caz, chiar dacă vasul ar fi fost pierdut — încărcătura putea fi salvată.

128

Iată de ce, cîteva clipe după ce goeleta ridicase ancora, *Hansa* se pregăti şi ea de plecare, în ciuda ţipetelor şi blestemelor lui Isac Hakhabut. Patru marinari ruşi se urcaseră la bordul ei din ordinul locotenentului şi, cu marele ghiu întins, vasul-dugheană, cum îi spunea Ben-Zuf, părăsi Insula Gurbi şi se îndreptă spre sud.

Nu se poate s-pune ce blesteme rosti bătrînul în timpul traversării, ţinînd-o întruna că acţionau împotriva voinţei lui, că n-avea nevoie de nimeni, că nu ceruse nici un fel de ajutor. Plîngea, se văicărea, gemea — cel puţin din buze — căci nu se putea împiedica să nu arunce fulgere din ochii lui mici, cenuşii, printre lacrimile false. Apoi, trei ore mai tîrziu, cînd vasul fu bine prins în odgoane în golful de la Pămîntul Cald, şi cînd se văzu în siguranţă, împreună cu toate bunurile lui, dacă cineva s-ar fi apropiat de el ar fi fost izbit de vădita satisfacţie ce i se citea în priviri şi, ciulind urechile, l-ar fi auzit murmurînd:

— Pe degeaba, de data asta! Tîmpiţii! Proştii! M-au dus pe gratis!

Toată fiinţa lui se arăta în aceste cuvinte. Pe degeaba! I se făcuse un serviciu „pe degeaba”! Insula Gurbi era acum cu desăvîrşire părăsită de oameni. Nu mai rămăsese nimic pe acest ultim petec de pămînt dintr-o colonie franceză, în afară doar de animalele care scăpaseră de vînători şi pe care frigul nu va întîrzia să le nimicească. Păsările, după ce încercaseră să găsească în depărtare un continent mai primitiv, se întorseseră pe insulă, dovadă incontestabilă că nu se afla nicăieri un pămînt în stare să le hrănească.

În ziua aceea, căpitanul Servadac şi însoţitorii lui îşi luară solemn în posesie noul domiciliu. Amenajarea interioară a Fagurelui-Nina plăcu tuturor şi toţi fură bucuroşi că aveau o locuinţă atît de confortabilă şi, mai ales, atît de călduroasă. Numai Isac Hakhabut nu împărtăşi mulţumirea generală. Nu voi nici măcar să viziteze galeriile din munte şi rămase pe bordul tartanei sale.

9

— Se teme, desigur, să nu-l punem să ne plătească chirie! zise Ben-Zuf. Ei, nu-i nimic! Nu va trece mult şi vulpea asta bătrînă o să fie la strîmtoare în vizuina ei. O să-l alunge frigul!

Seara, se sărbători instalarea în noua locuinţă şi o masă bună, cu mîncăruri pregătite la focul vulcanic, îi strînse pe toţi în sala comună. Mai multe pahare, umplute cu vinuri fanţuzeşti scoase din pivniţa de pe *Dobrîna*, fură închinat pentru guvernatorul general şi „consiliul său de administraţie”. Ben-Zuf, fireşte, îşi avu şi el partea.

Se veseliră mult şi spaniolii se întrecură în voie bună. Unul din ei îşi luă ghitara, altul castanietele şi toţi cîntară în cor. La rîndul său, Ben-Zuf intona celebrul refren al „zuavului”, atît de cunoscut în armata franceză, dar al cărui farmec nu poate fi apreciat decît de cei care l-au auzit executat de un virtuoz ca ordonanţa căpitanului Servadac:

129

Hector Servadac coala 9

„*Mişti goth dar dar tire lure!*

Flic! floc! flac! lirecte, lira! . ’

Far la rira,

Tour tala rire,

Tour la Ribaud,

Ricandau.

Neodihnit, tihnit, lihnit, repads, pe loc,

cioc, boc!

De prindeţi cîntarea mea,

Sînteţi cineva.”

Apoi se improviza un bal — fără îndoială primul de pe Gallia. Mateloţii ruşi jucau

cîteva dansuri din țara lor, foarte gustate de public după minunatul fandango al spaniolilor. Chiar Ben-Zuf execută cu atîta eleganță și înfocare un dans binecunoscut la Elysee-Montmartre, încît simpaticul dansator primi sincere felicitări din partea lui Negrete.

Era ora 9 seara cînd se isprăvi serbarea inaugurării. Simțiră cu toții nevoia să iasă puțin la aer, căci dansurile și căldura din sala cea mare îi înfierbîntaseră.

Luînd-o înaintea prietenilor lui, Ben-Zuf intră în galeria principală care ieșea pe țărmul Pămîntului Cald. Căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop îl urmau mai domol, cînd niște strigăte ce răsunau afară îi făcură să grăbească pasul. Dar nu erau strigăte de groază, ci strigăte de bravo, urale care răsunau ca niște împușcături în aerul uscat și curat.

Ajunși la gura galeriei, căpitanul Servadac și cei doi însoțitori ai lui îi zăriră pe toți ceilalți cocoțați pe stînci. Ben-Zuf, cu mîna întinsă spre cer, căzuse în extaz.

— Ah! Domnule guvernator general. Ah! Monsenior! striga ordonanța cu o undă de bucurie în glas ce nu poate fi redată în cuvinte.

— Ei bine, ce s-a întîmplat? întrebă căpitanul Servadac.

— Luna! răspunse Ben-Zuf.

într-adevăr, Luna ieșea din cețurile nopții și lumina pentru întîia oară orizontul Galliei!

Capitolul XXII

CARE SE ÎNCHEIE CU O MICĂ EXPERIENȚĂ DE FIZICĂ DISTRACTIVĂ

DESTUL DE CIUDATĂ

Luna! Dacă era Luna de ce dispăruse! Și dacă apărea iar, de unde venea oare? Pînă atunci nici un satelit nu însoțise Gallia în mișcarea ei de revoluție în jurul Soarelui. Necredincioasa Diana părăsise Pămîntul ca să treacă în serviciul noului astru?

— Nu, e cu neputință, spuse locotenentul Procop. Pămîntul este la mai multe milioane leghe de noi și Luna s-a învîrtit tot timpul în jurul lui!

— Ce știm noi? remarcă Hector Servadac. De ce n-ar fi căzut de curînd Luna în centrul de atracție al Galliei și de ce n-ar fi devenit satelitul ei?

— S-ar fi arătat pînă acum la orizontul nostru, spuse contele Ti-mașev, și n-am fi așteptat trei luni ca s-o revedem.

— Pe cîntea mea, tot ce ni se întîmplă e atît de ciudat! răspunse căpitanul Servadac.

— Domnule căpitan, reluă locotenentul Procop, ipoteza că atracția exercitată de Gallia a fost destul de puternică pentru a-i răpi Pă-mîntului satelitul este inadmisibilă!

— Bine, domnule locotenent! răspunse căpitanul Servadac. Cine știe dacă același fenomen, care ne-a smuls de pe globul terestru, n-a scos în același timp și Luna din drumul ei? Apoi, rătăcind prin lumea solară, ea ni s-a alăturat...

— Nu, domnule căpitan, nu! răspunse locotenentul Procop. Și dintr-un motiv de netăgăduit.

— Și care este acest motiv?

— Greutatea Galliei fiind mult mai mică decît cea a satelitului terestru, Gallia ar fi devenit luna acestuia și nu invers.

— De acord, domnule locotenent, urmă Hector Servadac. Dar cine ne poate spune dacă nu sîntem cumva o lună a lunii și dacă satelitul terestru, fiind aruncat pe o nouă orbită, noi nu-l însoțim prin lumea interplanetară?

— Țineți mult să resping și această ipoteză? Întrebă' locotenentul Procop.

— Nu, răspunse zâmbind căpitanul Servadac, fiindcă într-adevăr, dacă asteroidul nostru n-ar fi decît un subsatelit, el n-ar avea nevoie de trei luni ca să dea o jumătate de ocol Lunii, și ea ar fi apărut de mai multe ori de la catastrofă!

În timpul acestei discuții, satelitul Galliei, oricare ar fi fost el, se înălța repede la orizont — ceea ce și justifică ultimul argument al căpitanului Servadac. Putură să-l observe cu atenție. Aduseră ochenele și curînd se vădi că nu era străvechea Phoebe din nopțile terestre.

131

Într-adevăr, deși satelitul era parcă mai aproape de Gallia decît e Luna de Pămînt, părea mult mai mic, iar suprafața lui nu era mai întinsă decît a zecea parte a satelitului terestru. Deci nu era decît o Lună redusă, care reflecta destul de slab lumina Soarelui și n-ar fi fost în stare să facă să pălească stelele de gradul al optulea. Se ridicase la apus, adică tocmai în opoziție cu astrul luminos, și trebuia să fie acum plină. Era cu neputință s-o confunzi cu Luna. Căpitanul Servadac fu nevoit să recunoască că nu se vedeau pe ea nici mări, nici dungi, nici cratere, nici munți, nici unul din amănuntele care sînt desenate atît de clar pe hărțile selenografice. Nu mai era chipul acela blînd al surorii lui Apollo care, proaspătă și tînără după unii, bătrînă și zbîrcită după alții, privea liniștită, de atîtea veacuri, pe muritorii sublunari.

Era deci o lună deosebită și, așa cum observă contele Timașev, foarte probabil vreun asteroid pe care Gallia îl atrăsese.

Era oare vorba de una din cele 169 de planete pitice catalogate pînă la acea dată, sau de alta de care astronomii încă nu luaseră cunoștință? Poate le va fi dat să afle mai tirziu. Există și unii asteroizi atît de mici, încît un bun drumeț le-ar putea face înconjurul în 24 de ore.

Greutatea lor, în acest caz, e cu mult inferioară greutateii Galliei, a cărei putere de atracție ar fi putut foarte bine să se exercite asupra uneia din aceste planete în miniatură.

Prima noapte petrecută la Fagurele-Nina trecu fără nici un incident. A doua zi, viața în comun fu definitiv organizată. „Excelența Sa guvernatorul", cum obișnuia să spună cu multă emfază Ben-Zuf, nu admitea ca cineva să stea cu brațele încrucișate. Într-adevăr, căpitanul Servadac se temea, mai mult decît de orice, de trîndăvie și de relele ei urmări. Treburile zilnice fură, așadar, rostuite cu cea mai mare grijă și lucrul nu lipsea. Îngrijirea vitelor era o treabă destul de grea. Pregătirea conservelor, pescuitul, atît timp cît marea nu îngheța de tot, amenajarea galeriilor, care pe alocuri trebuiră curățate ca să fie practicabile — mii de lucruri mărunte care se iveau neîncetat nu le lăsau o clipă de răgaz.

Trebuie să adăugăm că cea mai deplină înțelegere domnea în mica colonie. Rușii și spaniolii se înțelegeau de minune și începură să îndrume cîteva cuvinte în franceză, care era limba oficială de pe Gallia. Pablo și Nina deveniseră elevii căpitanului Servadac care le dădea lecții. Ben-Zuf se însărcinase să-i distreze. Ordonanța îi învăța nu numai franceza, ci și pariziana, care e mult mai distinsă. Le promise că într-o zi o să-i ducă într-un „oraș clădit la poalele unui munte", oraș fără pereche în lume, descriindu-l ca pe-o priveliște de vis. Se înțelege ușor despre ce oraș vorbea înflăcăratul profesor.

Tot în acea vreme fu pusă la punct și o chestiune de etichetă.

Vă aduceți aminte că Ben-Zuf îl prezentase pe căpitanul său drept guvernator general al coloniei. Dar el nu se mărgini să-i acorde numai acest titlu, ci îl numea cu orice prilej monseniore, ceea ce pînă la urmă îl scoase din sărite pe Hector Servadac, care îi

IM

ordonă să nu i se mai adreseze cu acest titlu onorific.

— Totuși, monseniore?... răspundea netulburat Ben-Zuf.

— Taci odată, dobitocule!

— Da, monseniore!

În sfîrșit, căpitanul Servadac nemaîștiind cum să se facă ascultat, îi spuse într-o zi:

- N-ai de gînd să nu-mi mai spui monseniore?
- Cum vrea monseniorul! răspunse Ben-Zuf.
- Dar bine, încăpățînatule, știi tu ce faci numindu-mă astfel?
- Nu, monseniore.
- Știi ce Înseamnă cuvîntul ăsta pe care-l folosești fără să-l pricepi?
- Nu, monseniore!
- Află că înseamnă: „bătrînul meu", în latină, și astfel dai dovadă că nu-ți respecți superiorul cînd i te adresezi spunîndu-i „bătrîne".

Și, pe legea mea, după această mică lecție, titlul onorific dispăru din vocabularul lui Ben-Zuf.

Marile geruri nu veniră totuși în a doua jumătate a lunii martie, așa că Hector Servadac și însoțitorii lui nu se claustrară încă. Organizară chiar cîteva excursii de-a lungul litoralului și în interiorul noului continent. îl explorară pe o rază de cinci-șase kilometri în jurul Pămîntului Cald. Pretutindeni, același groaznic pustiu stîncos, fără urmă de vegetație. Cîteva șuvițe de apă înghețată, ici și colo petice de zăpadă, provenind din vaporii condensați în atmosferă, trădau apariția elementului lichid pe suprafața lui. Dar cîte veacuri nu se vor scurge pînă cînd un fluviu va putea să-și croiască albia în acest sol pietros și să-și rostogolească apele pînă la mare! Cît despre această cristalizare omogenă, căreia gallienii îi dăduseră numele de Pămîntul Cald, era oare un continent sau o insulă și se întindea sau nu pînă la polul austral? Nu se putea ști, iar o expediție printre cristalizările metalice trebuia socotită ca imposibilă.

Căpitanul Servadac și contele Timașev putuseră să-și facă într-o zi o imagine generală asupra acestei regiuni, cercetînd-o de pe vîrfurile vulcanului. Acest munte se înălța la capătul promontoriului de la Pămîntul Cald și avea cam 900—1 000 de metri deasupra nivelului mării. Era un bloc enorm, avînd forma unui trunchi de con construit cu destulă regularitate. Chiar pe locul unde era trunchiat se deschidea craterul îngust prin care se revărsau materiile eruptive și deasupra acestuia se înălța neîncetat o imensă cunună de vaporii. Pe vechiul pămînt urcușul pe vulcan nu s-ar fi putut face decît cu mare greutate și oboseală. Povîrnișurile lui foarte abrupte, văile extrem de lunecoase ar fi fost o piedică de netrecut în calea alpiniștilor celor mai încercați. În orice caz, această expediție ar fi cerut o mare risipă de forțe, iar ținta n-ar fi fost atinsă decît cu eforturi foarte mari. Aici, dimpotrivă, datorită însemnatei scăderi a atracției gravitaționale, Hector Servadac și contele Timașev înfăptuiră mi-

133

nuni în ce privește sprinteneala și energia. O ciută n-ar fi sărit mai iute de pe o stîncă pe alta, o pasăre n-ar fi trecut mai ușor peste crestele ascuțite ce mărgineau abisul. După mai puțin de o oră de mers străbătuseră cei aproape o mie de metri care despărteau vîrfurile muntelui de poale. Ajunși pe buza craterului erau mai puțin obosiți ca după un kilometru și jumătate de drum drept. Hotărit lucru, dacă locuirea planetei Gallia prezenta unele neajunsuri, ea oferea în schimb și unele avantaje.

De pe vîrfurile muntelui, cei doi exploratori, cu ochii la ochi, își dădură seama că înfățișarea asteroidului era oarecum aceeași. La nord se întindea imensa Mare Galliană, netedă ca oglinda, fiindcă nu bătea nici cea mai mică adiere, de parcă gazele din atmosferă s-ar fi solidificat din pricina frigului din paturile superioare ale atmosferei. Un mic punct, ce se pierdea în ceață, arăta locul ocupat de Insula Gurbi. La est și vest se desfășura cîmpia lichidă, pustie ca întotdeauna.

Spre sud, dincolo de marginea zării, se pierdea Pămîntul Cald. Acest capăt al continentului părea că formează un vast triunghi al cărui vîrf era vulcanul, dar baza sa nu putea fi zărită. Văzut de la această înălțime, care ar fi trebuit să niveleze toate ridicăturile, solul teritoriului necunoscut nu părea practicabil. Milioanele de lamele hexagonale care-l împînzeau îl făceau

cu totul inaccesibil unui
drumeț.

— Un balon sau aripi, spuse căpitanul Servadac, iată ce ne-ar
trebui ca să explorăm noul ținut! Drace! Sîntem tîrîți în spațiu pe un adevărat produs chimic,
tot atît de ciudat, zău, ca cele expuse în
vitrinele muzeelor!

— Băgați de seamă, domnule căpitan, spuse contele Timașev, cît se rotunjește de repede
Gallia sub ochii noștri și, prin urmare, cît de scurtă este distanța care ne desparte de
orizont?

— Da, domnule conte, răspunse Hector Servadac. E aceeași impresie pe care am avut-o și de
sus de pe falezele insulei. Pentru un observator aflat la o înălțime de 1 000 metri pe vechiul
nostru Pă-mînt, orizontul nu s-ar închide decît la o distanță mult mai mare.

— Ce mic este globul gallian în comparație cu sferoidul terestru!
spuse contele Timașev.

— Fără îndoială, dar e prea de ajuns pentru populația care-l locuiește! Observați că porțiunea
lui fertilă se reduce actualmente la cele 350 hectare cultivate pe Insula Gurbi!

— Da, domnule căpitan, porțiune fertilă timp de două sau trei luni de vară și poate
nefertilă timp de mii de ani de iarnă!

— Ce să facem! zise căpitanul Servadac surîzînd. Nu ni s-a cerut părerea la îmbarcarea
noastră pe Gallia și cel mai bun lucru este să fim înțelepți!

— Nu numai înțelepți, domnule căpitan, ci și recunoscători celui care a aprins cu mîna lui
lava vulcanului! Fără suvoiul acesta fierbinte, eram osîndiți să murim de frig.

134

— Trag nădejdea, domnule conte, că aceste focuri nu se vor stinge înainte de
sfîrșitul...

— Ce sfîrșit, domnule căpitan?

— Acela pe care ni-l va hotărî soarta!

Căpitanul Servadac și contele Timașev, după ce aruncară o ultimă privire asupra
pămîntului și apelor, se gîndiră să coboare. Dar înainte de asta hotărîră să cerceteze
craterul vulcanului. Observară mai întîi că erupția era — lucru ciudat — destul de
potolită. Nu era întovărășită de vuietele dezordonate și bubuiturile asurzitoare care
anunță îndeobște izbucnirea materiilor vulcanice. Acest calm relativ nu putea să scape
atenției exploratorilor. Nu era nici măcar o fierbere de lave. Substanțele lichide, în
stare de incandescență, se ridicau în crater printr-o mișcare continuă și se revărsau
liniștit, ca și cum apele ar fi dat peste marginea unui lac prea plin. Să ne fie îngăduită
această comparație. Craterul nu semăna cu un ceainic pus la foc mare și din care apa
dă pe dinafară cu furie; era mai degrabă un lighean, umplut ochi, care se revărsa ușor,
aproape fără zgomot. De aceea și lipseau celelalte materii eruptive, ca ploaia de pietre
arzătoare, azvîrlite printre volutele de fum, care încununează îndeobște creștetul
muntelui, sau cenușa amestecată cu fum, ceea ce explica și de ce la poale solul nu era
presărat cu pietrele poroase, de materiile sticloase și de alte minerale de natură
plutonice, atît de răspîndite în apropierea vulcanilor. Nu se vedea nici măcar un singur
bloc erratic, de vreme ce nici un ghețar nu se putuse încă forma.

Această particularitate, după cum remarcă Hector Servadac, era un semn bun și
prevestea o erupție neîntreruptă și veșnică. Furtunile cele mai cumplite ca și furiile
oarbe nu se prelungesc niciodată. Aici, riul de foc curgea cu un debit atît de egal, se
revărsa atît de lin, încît izvorul din care ieșea părea nesecat. În fața cascadei Niagara,
ale cărei unde curg atît de domol pe fundul albiei lor în amonte, nici nu-ți dă prin gînd

că apele acestea s-ar putea opri vreodată din drumul lor. Avură aceeași senzație în vârful vulcanului pe care se găseau și rațiunea ar fi respins idea că lava ar înceta vreodată să se reverse din craterul său.

În ziua aceea se petrecu o schimbare în starea fizică a unuia din elementele de pe Gallia; dar trebuie să recunoaștem că ea fu chiar opera coloniștilor.

Într-adevăr, colonia fiind definitiv instalată pe Pământul Cald, după mutarea completă de pe Insula Gurbi, li se păru nimerit să provoace solidificarea suprafeței Mării Galliene. Comunicația cu insula ar fi devenit posibilă pe apele înghețate, iar vânătorii ar fi văzut astfel cum se lărgește terenul lor de vânătoare. Așadar, în ziua aceea, căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop întruniră toată populația pe o stîncă ce se înălța deasupra mării, chiar la capătul promontoriului.

Cu toate că temperatura scăzuse, marea era tot lichidă. Faptul se datora imobilității ei desăvârșite, căci nici un suflu de aer nu-i încre-

135

tea suprafața. Se știe că, în aceste condiții, apa poate să reziste, fără să înghețe, la un anumit număr de grade sub zero. Un simplu șoc e de ajuns, de altfel, s-o facă să înghețe brusc.

Micuța Nina și prietenul ei Pablo avuseseră grijă să nu lipsească de la întâlnirea generală.

— Drăguță, spuse căpitanul Servadac, poți să arunci un bulgăre de gheață în mare?

— O, da! răspunse fetița. Dar prietenul meu Pablo l-ar arunca mult mai departe decît mine.

— Înceartă totuși, urmă Hector Servadac, punînd în mîna Ninei o bucătică de gheață. Apoi adăugă: Uită-te bine, Pablo, ai să vezi că Nina noastră e o mică zîină.

Nina își legănă de cîteva ori mîna încoace și încolo și aruncă bucata de gheață care căzu în apa liniștită...

De îndată se auzi un sfîrșit imens care se întinse pînă dincolo de zare.

Marea Galliană se solidificase pe întreaga ei suprafață!

Capitolul XXIII

ÎN CARE SE VORBEȘTE DE UN EVENIMENT DE MARE IMPORTANTĂ, DIN PRICINA CĂRUIA TOATĂ COLONIA INTRĂ ÎN FIERBERE

La 23 martie, trei ore după apusul Soarelui, Luna se înălța la orizontul opus, iar gallienii oputură vedea cum intră în ultimul ei pătrar.

În patru zile, satelitul Galliei trecuse din opoziție în cuadratură, ceea ce îi dădea o perioadă de vizibilitate de aproape o săptămînă; prin urmare, 15—16 zile despărteau perioadele de lună nouă. Așadar, pentru Gallia, lunile selenare scăzuseră la jumătate, ca și zilele solare.

Trei zile mai tîrziu, în ziua de 26, Luna intra în conjuncție cu Soarele și dispărea în razele lui.

— O să se întoarcă? se întreba Ben-Zuf care, fiind primul care semnalase prezența acestui satelit, se interesa de el din toată inima.

Într-adevăr, după atîtea fenomene cosmice a căror cauză rămînea pe mai departe necunoscută gallienilor, observația lui Ben-Zuf nu era o vorbă în vînt.

În ziua de 26, vremea era foarte senină, aerul uscat, iar termometrul scăzut pînă la minus 12 grade centigrade.

La ce distanță de Soare se găsea oare Gallia? Ce drum străbătuse pe orbita ei de la data indicată pe ultimul, document găsit în largul mării? Nici unul din locuitorii Pământului Cald n-ar fi putut s-o spună. Micșorarea aparentă a discului solar nu mai putea servi

136

drept bază pentru un calcul, fie el și aproximativ. Era păcat că savantul anonim nu le mai trimisese note cu rezultatele ultimelor lui observații. Căpitanul Servadac regreta mai mult decît ceilalți faptul că ciudata corespondență cu unul din compatrioții săi — se încăpă-țîna să-l socotească ca atare — nu continuase.

— La urma urmei, spuse el tovarășilor săi, se prea poate ca astronomul nostru să ne fi scris

mai departe prin cutii de conserve sau tocuri de piele, dar nici unele, nici altele n-au ajuns pînă la Insula Gurbi sau pînă la Pămîntul Cald! Și acum, cînd marea a înghețat, putem să ne luăm nădejdea de a primi vreo scrisorică de la acest original!

După cum se știe, marea era complet înghețată. Trecerea din stare lichidă în stare solidă avusese loc pe un timp splendid și într-un moment cînd nici o adiere nu tulbura apele galliene. De aceea, suprafața solidificată era netedă cu desăvîrșire, ca aceea a unui lac, sau a unui teren de patinaj. Nici o umflătură, nici o adîn-citură, nici o crăpătură. Era o gheață curată, fără eroziuni, fără nici un cusur și se întindea pînă dincolo de zare.

Ce deosebire față de aspectul obișnuit al mărilor polare în apropierea banchizelor! Acolo, peste tot numai aisberguri, sfărîmături de banchize, sloiuri unele peste altele, într-un echilibru veșnic instabil. Dealtfel, cîmpurile de gheață nu sînt altceva decît o îngrămădire de blocuri de gheață rău îmbucate, sfărîmături pe care frigul le ține în pozițiile cele mai ciudate, munți cu temelii șubrede care se înalță pînă peste cele mai înalte catarge ale balenierelor. Nimic solid în aceste oceane arctice sau antarctice, nimic stabil; banchiza nu e turnată în bronz și o pală de vînt, o modificare a temperaturii provoacă schimbări spectaculoase de peisaj. Aici, dimpotrivă, Marea Galliană era definitiv încremenită, mai mult chiar decît în perioada cînd suprafața ei tresărea la atingerea vîntului din larg. Imensa cîm-pie albă era mai netedă decît podișurile Saharei sau stepele Rusiei, și pentru o vreme îndelungată, fără îndoială. Pe apele ferecate ale mării, platoșa ce se îngroșa pe măsură ce frigul se întetea va rămîne tot atît de rigidă pînă la dezgheț... dacă dezghețul va mai veni vreodată.

Rușii erau deprinși cu mărilor înghețate ale nordului, care oferă aspectul unui cîmp cristalizat în mod neregulat. De aceea se uitau cu oarecare mirare la Marea Galliană, lucie ca un lac, cu mirare, dar și cu plăcere, căci cîmpul de gheață, perfect neted, era minunat pentru exercițiile de patinaj. Pe *Dobrîna* se găsea un sortiment bogat de patine și el fu pus la dispoziția amatorilor care dădură năvală. Rușii îi învățară să patineze pe spanioli și scurt timp după aceea, în timpul frumoaselor zile ce urmau, pe gerul întepător, dar suportabil datorită lipsei rafalelor de vînt, toți gallienii pînă la unul se străduiau să descrie curbele cele mai elegante. Micuța Nina și tînărul Pablo se întrecură pe ei înșiși și avură mult succes. Căpitanul Servadac, îndemînat la toate exercițiile de gimnastică, își ajunse re-

137

pede din urmă profesorul, pe contele Timașev. Pînă și Ben-Zuf înfăptui minuni; dealtfel, patinase de multe ori pe marele bazin din piața Montmartre, „o adevărată mare, zău așa!”

Felul acesta de exercițiu, foarte sănătos, deveni totodată o distracție folositoare pentru locuitorii Pămîntului Cald. La nevoie putea fi și un mijloc rapid de locomoție. Într-adevăr, locotenentul Procop, unul din cei mai buni patinatori de pe Gallia, făcu în mai multe rînduri drumul de la Pămîntul Cald pînă la Insula Gurbi, adică vreo zece leghe, în timp de două ore.

— Iată ce va înlocui pe suprafața Gajliei drumurile de fier din lumea veche, spunea căpitanul Servadac. În fond patina nu-i altceva decît o șină mobilă, prinsă de piciorul călătorului.

Între timp temperatura scădea treptat, iar media arătată de termometre era de 15—16 grade sub zero. Odată cu frigul scădea și lumina, ca și cum discul solar ar fi fost acoperit de Lună la nesfîrșit, într-o eclipsă parțială. Un fel de clarobscur se lăsase asupra tuturor obiectelor, oferind ochilor o priveliște plină de tristețe, ceea ce ducea la un fel de depresiune sufletească împotriva căreia trebuiau să lupte.

Cum ar fi putut acești exilați de pe globul terestru, odinioară atît de prinși în vîrtejul

lumii, să nu se gîndească la singurătatea ce se aşternuse în jurul lor? Cum ar fi putut uita că Pămîntul, gravitînd la milioane de leghe de Gallia, se depărta din ce în ce mai mult? Puteau crede oare că o să-l mai vadă vreodată, cînd blocul desprins de el se afunda tot mai adînc în spaţiile interplanetare? Nimic nu-i asigura că, într-o bună zi, Gallia, lăsînd în urmă aceste spaţii supuse puterii astrului solar, nu va alerga prin lumea siderală şi se va mişca în cîmpul de atracţie al altui Soare.

Contele Timaşev, căpitanul Servadac şi locotenentul Procop erau, fireşte, singurii din colonia galliană care îşi puteau imagina o asemenea eventualitate. Totuşi, însoţitorii lor, fără a pătrunde prea adînc tainele şi ameninţările viitorului, îndurau, fără s-o ştie, urmările unei situaţii fără precedent în analele lumii. Trebuia să se găsească un mijloc pentru a-i abate de la gînduri negre, fie instruindu-i, fie dîndu-le o ocupaţie, fie distrîndu-i, aşa că patinajul fu o diversivne fericită de la monotonele treburi zilnice. Cînd am spus că toţi locuitorii Pămîntului Cald luau parte, mai mult sau mai puţin, la acest exerciţiu sănătos, nu l-am socotit, bineînţeles, printre ei şi pe Isac Hakhabut. În ciuda frigului năprasnic, Hakhabut nu se mai arătase de la sosirea lui din Insula Gurbi. Căpitanul Servadac interzisese cu străşnicie să se intre în legătură cu el, aşa că nimeni nu se dusesese să-l vadă pe *Hansa*. Dar un firişor de fum se ridica din coşul cabinei, arătînd că proprietarul tartanei era tot la bordul ei. Trebuie că suferea din pricină că-şi ardea combustibilul, oricît de puţin ar fi fost, cînd ar fi putut să profite gratuit de căldura vulcanică din Fagurele-Nina. Dar prefera această cheltuială suplimentară obligaţiei de a părăsi *Hansa*,

Era o gheaţă curată, fără eroziuni.

pentru a împărtăşi traiul comun. Cine ar fi vegheat în lipsa lui asupra preţioasei încărcături? Dealtfel, atît tartana, cît şi goeleta fuseseră astfel adăpostite, încît să poată suporta primejdiiile unei iernări îndelungate. Locotenentul Procop avusese grijă de toate. Solid înţepenite în micul golf şi prinse acum în carapacea de gheaţă, stăteau amîndouă nemişcate. Dar coloniştii luaseră măsura, aşa cum fac cei ce iernează în mările arctice, să taie gheaţa pieziş sub coca vaselor. În felul acesta, blocurile de apă îngheţată se uneau sub chilă şi nu-şi mai exercitau puternica presiune asupra copastiei celor două vase, riscînd să le sfărîme. Dacă nivelul cîmpului de gheaţă s-ar fi ridicat, goeleta şi tartana s-ar fi înălţat şi ele tot cu atît; iar odată cu dezgheţul, nădăjduiau ca ele să revină pe linia de plutire potrivită cu elementul lor natural. Marea Galliană era, aşadar, îngheţată pe toată întinderea ei şi, cu ocazia ultimei lui vizite pe Insula Gurbi, locotenentul Procop văzuse cum cîmpul de gheaţă se desfăşura cît vezi cu ochii la nord, la est, la vest.

Numai un singur loc din vastul bazin rezistase fenomenului de so-lidificare, şi anume, locul ce se găsea sub peştera principală şi unde se revărsau valurile de lavă incandescentă. Acolo, apele erau neacoperite de gheţuri, în cadrul lor de stînci, iar ţurţurii şi sloiurile care tindeau să se formeze sub acţiunea frigului erau îndată mistuiţi de căldură. Apa sfîrîia şi se evaporă în atingere cu lava şi un clocot continuu menţinea moleculele într-o stare de fierbere neîntreruptă. Această mică porţiune de mare, tot timpul lichidă, ar fi trebuit să îngăduie pescarilor să-şi arate meşteşugul. Dar, după cum spunea Ben-Zuf, „peştii erau prea fierţi ca să mai poată muşca din momeală”.

În primele zile de aprilie, timpul se schimbă, cerul se întunecă pe negîndite. Totuşi, temperatura nu se schimbă, deoarece scăderea temperaturii nu depindea de o stare anumită a atmosferei, nici de cantitatea mai mare sau mai mică de vapori care o saturau. Într-adevăr, pe Gallia lucrurile stăteau cu totul altfel, supuse cu necesitate influenţei atmosferice, şi unde iernile cunosc oarecari întreruperi sub influenţa vîntului. Gerul de pe noul sferoid nu avea importante variaţii de temperatură, pentru că el nu se datora decît îndepărtării de sursa de

lumină și căldură și avea să se întetească pînă cînd va atinge limita fixată de Fourier pentru temperaturile cos-

în acea vreme bîntui o adevărată furtună, fără ploaie sau zăpadă, în timpul căreia însă vîntul se dezlănțui cu o neasemuită violență. Năpustindu-se prin" perdeaua de foc, care închidea pe dinafară intrarea în sala comună, el producea efectele cele mai ciudate. Fura nevoiți să se păzească strașnic de lava pe care o împingea înăuntru. Dar nu avură motive să se teamă că o va răci. Dimpotrivă, satu-rind-o cu oxigen, uraganul activa arderile întocmai ca un uriaș ventilator. Cîteodată rafala era atît de puternică, încît timp de o clipa

140

perdeaua lichidă era spintecată și un curent rece pătrundea în sala comună, dar crăpătura se închidea aproape imediat după aceea, așa că această împrăștiere a aerului din interior era mai degrabă binevenită decît dăunătoare.

La 4 aprilie, Luna de curînd dobîndită începuse să se desprindă din iradiația solară sub forma unui corn subțiratic. Ea apărea, deci, din nou după o absență de aproape opt zile, așa cum era de prevăzut conform cu mișcarea ei de revoluție pe care o observaseră.

Temerile mai mult sau mai puțin întemeiate că n-au s-o mai vadă nu se împliniseră — spre marea satisfacție a lui Ben-Zuf — iar noul satelit părea hotărît să-și facă cu conștiinciozitate serviciul în jurul Galliei.

Vă aduceți aminte că, drept urmare a dispariției oricărui alt pă-mînt cultivat, păsările luate de atmosfera galliană se refugiaseră pe Insula Gurbi. Aici, pămînturile cultivate fuseseră suficiente pentru a le hrăni în timpul zilelor frumoase, așa că se năpustiseră cu miile asupra insulei, sosind din toate colțurile asteroidului.

Dar odată cu venirea gerurilor, cîmpurile se acoperiră de zăpadă, iar zăpada, curînd preschimbată în gheață compactă, nu mai dădea posibilitate nici măcar pliscurilor celor mai puternice să pătrundă pînă la sol. Urmarea fu emigrarea generală a păsărilor care, din instinct, dădură năvală asupra Pămîntului Cald.

Continental acesta, e adevărat, nu le oferea nici o hrană, în schimb era locuit. În loc să fugă de prezența omului, păsările se grăbeau să o caute. Toate rămășițele aruncate zilnic în afara galeriilor dispăreau într-o clipită, dar nu erau nici pe departe îndeustătoare pentru miile de exemplare din toate speciile. Curînd, împinse atît de frig cît și de foame, cîteva sute de zburătoare pătrunseră în tunelul îngust -și se instalară în interiorul Fagurelui-Nina.

Fură prin urmare siliți din nou să le alunge, căci altfel situația ar fi devenit de neîndurat. Era un nou divertisment de la ocupațiile zilnice, iar vînătorii "din mica colonie nu statură cu brațele încrucișate. Numărul păsărilor era atît de mare, încît părea o adevărată cotropire. Se arătau atît de înfometate și, în consecință, atît de hrăpărețe, încît ajunseseră să smulgă bucăți de carne sau de pîine pînă și din mîinile mesenilor din sala comună. Erau alungate cu pietre, cu bîte, cu focuri de armă, chiar. Dar numai după un șir de. lupte înverșunate izbutiră să scape, în parte, de nesuferiții musafiri, după ce mai întîi păstraseră cîteva perechi pentru perpetuarea speciei.

Ben-Zuf era cel mai bun organizator al acestor vînători! Cum se mai zbătea, cum mai striga! Cu cîte înjurături cazone nu le mai copleșea pe bietezele zburătoare! Iar dintre cele care se distingeau prin calitățile lor comestibile, cum ar fi rațe sălbatice, potîrnichi, becațe, becaține etc, cîte nu fură mîncate, zile de-a rîndul, de coloniștii Galliei! E chiar de presupus că vînătorii le ucideau cu vădită plăcere tocmai pe acestea.

Apoi, totul reintră în normal la Fagurele-Nina. Nu mai rămăse-

141

mi?i, wic își iacuseră cuiburile în scobiturile din stînci, de unde nu puteau fi ușor alungați. Dar pînă la urmă acești intruși se socotiră, ei stăpîinii locului și nu mai lăsară înăuntru pe nimeni altul. Așa că urmă o perioadă de încetare a ostilităților din partea ambelor tabere care luptau pentru independența domiciliului lor, și, printr-o înțelegere tacită, le lăsară pe aceste încăpățînate să facă de pază. Și cum o mai făceau! Nefericita pasăre, rătăcită în galerii fără nici un drept, era repede gonită sau ucisă, de se-menele ei nemiloase.

Într-o zi, la 15 aprilie, se auziră țipete la intrarea galeriei principale. Era Nina care striga după ajutor.

Pablo îi recunoscuse vocea și, luînd-o înaintea lui Ben-Zuf, se grăbi să sară s-o scape pe micuța lui prietenă. — Vîno! Vîno! striga Nina. Vor să mă omoare. Repezindu-se, Pablo zări o jumătate de *duzină* de goeianzi mari care se războiau cu fetița. Înarmat cu o bîță, se aruncă în vîlmășag și reuși să alunge hrăpărețele păsări de mare, dar nu înainte de a primi cîteva lovituri puternice de cioc.

— Ce ai acolo, Nina? întrebă el.

— Ia te uită, Pablo! răspunse fetița, arătîndu-i o pasăre pe care o strîngea la pieptul ei.

Ben-Zuf, care sosise și el în clipa aceea, luă pasărea din mîinile fetiței și strigă:

— E un porumbel!

Era într-adevăr un porumbel și chiar un exemplar din specia porumbeilor călători, căci avea aripile ușor despicate și trunchiate la capete.

— Ah! zise deodată Ben-Zuf. Pe toți sfinții din Montmartre, are un săculeț de gît!

Gteva clipe mai tîrziu, porumbelul se găsea în mîinile căpitanului Servadac, iar însoțitorii lui, întruniți în sala cea mare, îl priveau nerăbdători.

— Avem vești de la savantul nostru! strigă căpitanul Servadac. Marea fiind prinsă de ghețuri, el se folosește de păsări ca să-și trimită mesajele. Ah! Numai de și-ar fi dat de data aceasta numele și mai ales adresa.

Săculețul fusese în parte sfîșiat în timpul luptei porumbelului cu goelanzii. Îl deschiseră și găsiră înăuntru o scurtă notă, redactată concis în termenii următori:

'

„Gallia.

Drum parcurs de la 1 martie pînă la 1 aprilie: 39 700 000 l. Depărtare de Soare: 110 000 000 l. Captat pe Nerina în trecere. Hrana va lipsi și...”

Restul mesajului, rupt de pliscurile goelanzilor, citi.

nu se mai putea

142

— Ah! Blestemat ghinion! strigă căpitanul Servadac. Semnătura era aici, firește, și data și locul de plecare al notei! E scrisă toată în franceză, de data asta, și a scris-o un francez! Și să nu poți veni în ajutorul acestui nenorocit!

Contele Timașev și locotenentul Procop se întoarseră la locul luptei în speranța că vor găsi, pe vreo fișie ruptă, un nume, o semnătură, un semn oarecare să-i poată pune pe urmele necunoscutului... Căutările lor se dovediră zadarnice.

— Nu vom ști niciodată unde se găsește acest ultim supraviețuitor al pămîntului! exclamă căpitanul Servadac.

— Ah! zise deodată micuța Nina. Prietene Zuf, ia te uită aici! Și spunînd acestea, îi arătă lui Ben-Zuf porumbelul pe care cu atîta grijă îl ține-a încă în mîini.

Pe aripa stîngă a păsării se deslușea foarte bine urma unei ștampile umede, care purta în partea de jos, unde se notează locul și data, un singur cuvînt care spunea tot ceea ce era mai important de

aflat:

„Formentera”.

Capitolul XXIV

ÎN CARE CĂPITANUL SERVADAC ȘI LOCOTENENTUL PROCOP AFLĂ, ÎN SFÎRȘIT, DEZLEGAREA TAINEI COSMOGRAFICE

— „Formentera!” strigară aproape într-un glas contele Timașev și căpitanul Servadac.

Era numele unei mici insule din grupul Balearelor, situată în Mediterana, și arăta precis locul în care se găsea autorul documentelor. Dar ce căuta acolo un francez și, dacă se mai afla în acel loc, mai

era el oare în viață?

Era limpede că savantul își trimisese chiar din Formentera notele în care indica pozițiile succesive ale fragmentului de glob pămîntesc pe care-l numea Gallia.

Oricum, documentul adus de porumbel dovedea că la data de 1 aprilie, adică cu 15 zile în urmă, el era încă la postul lui. Dar, între acest mesaj și cele anterioare exista o deosebire importantă: lipsea orice semn care ar fi trădat mulțumirea autorului.

Nu mai era nici un „*va bene*”, „*all right*”, „*nil desperandum*”! Mai mult încă, mesajul redactat numai în franceză conținea un apel deznădăjduit, de vreme ce hrana amenința să se termine pe Formentera.

Aceste observații fură formulate în câteva cuvinte de căpitanul

Servadac, care adăugă:

— Prieteni, vom veni imediat în ajutorul acestui năpăstuit...

.43 .

— Sau al acestor năpăstuiți, întări contele Timașev. Domnule căpitan, sînt gata să vă însoțesc.

— E limpede, spuse atunci locotenentul Procop, că *Dobrîna* a trecut pe lîngă Formentera, atunci cînd am explorat regiunea fostelor Baleare. Și dacă n-am văzut nici un pămînt, asta înseamnă că n-a mai rămas decît o insuliță din tot arhipelagul, ca la Gibraltar sau la Ceuta.

— Oricît de mică ar fi insulița, o vom găsi! răspunse căpitanul Servadac. Domnule locotenent, ce distanță desparte Pămîntul Cald de Formentera?

— Gam o sută douăzeci de leghe, domnule căpitan. Pot să vă întreb cum aveți de gînd să străbateți această distanță?

— Pe jos, firește, răspunse Hector Servadac, de vreme ce marea e înghețată, dar cu patinele! Nu-i așa, domnule conte Timașev?

— Să plecăm, domnule căpitan, spuse contele Timașev, pe care soarta aproapei nu-l lăsa niciodată indiferent și șovăielnic.

— Am și eu ceva de spus, zise repede locotenentul Procop. Nu ca să vă împiedic să vă faceți datoria, ci, dimpotrivă, ca să puteți s-o îndepliniți mai sigur.

— Vorbește, Procop.

— Veți pleca împreună, dumneavoastră și căpitanul Servadac. Gerul însă e năprasnic, termometrul arată 22 de grade sub zero și bate un vînt furios dinspre sud, așa că temperatura este insuportabilă. Admițînd că ați face douăzeci de leghe pe zi, v-ar trebui șase zile ca să ajungeți la Formentera. Pe deasupra sînt necesare și merinde nu numai pentru voi, ci și pentru cei sau cel pe care vreți să-l salvați...

— Vom merge cu ranița în spate, ca doi soldați, răspunse repede căpitanul Servadac, care nu voia să ia în considerație decît greutatea călătoriei și nicidecum imposibilitatea de a o face.

— Fie, răspunse cu răceală locotenentul Procop. Dar va fi nevoie să vă odihniți pe drum în mai multe rînduri. Or, cîmpul de gheață este neted și nu veți putea să tăiați o colibă într-un ghețar, după pilda eschimoșilor.

— Vom alerga zi și noapte, domnule locotenent, răspunse Hector Servadac, și în loc de șase

zile vom face numai trei sau chiar numai două pînă la Formentera!

— Fie și așa, domnule căpitan. Admit că s-ar putea să sosiți în două zile — ceea ce este imposibil din punct de vedere material. Și ce veți face cu cei pe care îi veți găsi pe insuliță aproape morți de frig și de foame? Dacă îi luați ca muribunzi de acolo, veți sosi cu ei morți la Pămîntul Cald!

Cuvintele locotenentului Procop făcură o impresie adîncă. Imposibilitatea de a înfăptui o călătorie în astfel de condiții apăru limpede în ochii tuturor. Era clar că Hector Servadac și contele Timașev, fără un adăpost pe imensul cîmp de gheață, dacă se va dezlănțui un viscol ar cădea fără speranță să se mai ridice vreodată.

144

Hector Servadac, înflăcărat de un profund sentiment de generozitate, de gîndul datoriei pe care o avea de îndeplinit, se împotriva evidenței. Se îndărătnicea să nu cedeze în fața judecății reci a locotenentului Procop. Pe de altă parte, credinciosul Befi-Zuf se silea și el să-i dea tot sprijinul, declarîndu-se gata să iscălească foaia de drum odată cu cea a căpitanului, în cazul cînd contele Timașev ar fi șovăit să plece.

— Ei bine, domnule conte? întrebă Hector Servadac.

— Vă voi urma în toate, domnule căpitan.

— Nu putem totuși să ne părăsim semenii fără hrană, fără adăpost poate!

— Nu, hotărît, nu putem, întări contele Timașev. Apoi întorcîndu-se spre Procop: Dacă nu există un alt mijloc de a ajunge pînă la Formentera, în afara celui pe care tu îl respingi, îi spuse el, ne vom folosi totuși de acesta, Procop, și soarta ne va veni în ajutor!

Locotenentul căzuse pe gînduri, așa că nu răspunse contelui Timașev.

— Ah! Dacă am avea măcar o sanie! strigă Ben-Zuf.

— O sanie ar fi ușor de construit, răspunse contele Timașev, dar de unde să luăm cîini sau reni ca să o tragă?

— N-avem caii noștri pe care am putea să-i potcovim pentru gheață? se repezi iar Ben-Zuf.

— N-ar suporta temperatura asta extrem de joasă și ar cădea pe drum! răspunse contele.

— N-are a face, spuse atunci căpitanul Servadac. Nu avem de ales. Să facem sania...

— Sania e făcută, spuse locotenentul Procop.

— Ei bine, să înhămăm...

— Nu, domnule căpitan. Avem un motor mai sigur și mai rapid decît caii care n-ar rezista oboselii drumului.

— Ce motor? întrebă contele Timașev.

— Vîntul, răspunse locotenentul Procop.

Vîntul, da, vîntul! Americanii au știut să-l folosească de minune pentru sâniile lor cu pînze.

Aceste sâni se iau la întrecere cu trenurile rapide din vastele preerii ale Statelor Unite, atîngînd viteze de 50 m pe secundă, adică 180 km pe oră.

Or, în clipa aceea, vîntul bătea cu toată puterea dinspre sud și putea să imprime acestui fel de vehicul o viteză de 12 pînă la 15 leghe pe oră. Era deci posibil ca între două răsărituri de soare la orizontul Galliei sania să ajungă pînă la Insulele Baleare, sau cel puțin pînă la singura insulă din arhipelag care scăpase din imensul dezastru.

Motorul era gata de a fi pus în/uncțiune. Bine... Dar Procop mai adăugase că sania era gata și ea. într-adevăr you-you-ul¹ de pe *Do-*

¹ Barcă cu unul sau două rinduri de vîsle care asigură legătura navei eu cheiul (n.t.).

145

brîna, lung de vreo douăsprezece picioare, îri care încăpeau cinci-șase persoane, nu era oare o sanie gata făcută? Nu ajungea să-i pui două tălpici false de fier care, sprijinind părțile, ar fi ca două patine pe care ar aluneca? Și cît timp îi trebuia mecanicului de pe goeletă ca să potrivească tălpicile? Cel mult cîteva ceasuri. Atunci pe cîmpul de gheață neted ca în palmă, fără o piedică, fără o ridică-tură, fără o zgîrietură chiar, ușoara ambarcațiune dusă de

pînza ei și cu vîntul în spate nu va alerga cu o viteză neasemuită? În plus, puteau să acopere you-you-ul cu un acoperiș de lemn, căptușit cu pînză groasă. Ar adăposti, în felul acesta, pe cei ce vor conduce sania la dus și pe cei ce s-ar putea să-i aducă la înapoiere. Plină cu blănuri, încărcată de provizii diverse și de întăritoare, cu o sobiță portativă încălzită cu spirt, sania prezenta condițiile *cele* mai favorabile pentru a ajunge pînă la insuliță și a transporta pe supraviețuitorii din Formentera.

Nu se putea născoci *ceva mai potrivit, mai practic*. O singură obiecție se putea însă aduce. Vîntul era bun pentru ca să se îndrepte spre nord. Dar atunci cînd vor trebui să se întoarcă spre sud?...

— N-are a face, strigă căpitanul Servadac. Să nu ne gîndim acum decît cum să ajungem! Ne vom gîndi după aceea și la întoarcere!

Dealtfel, you-you-ul, dacă nu putea să înainteze ca un vas ce navighează cu ajutorul cîrmei împotriva curentului, poate că cel puțin va reuși să se folosească de vînt, într-o oarecare măsură, mergînd pieziș. Tălpile de fier, mușcînd din suprafața înghețată, trebuiau să-i asigure cel puțin stabilitatea pe direcție. Era prin urmare cu putință, dacă vîntul nu se va schimba la întoarcere, să poată înainta și spre sud. Dar vor vedea ei mai tîrziu ce va fi de făcut. Mecanicul de pe *Dobrina*, ajutat de cîțiva mateloți, se puse imediat pe treabă. Pe seară, you-you-ul, prevăzut cu o dublă armătură de fier în față, apărât de un acoperiș ușor, ca de șopron, avînd și un fel de cîrmă de metal care trebuia să-l ferească oarecum de smu-cituri, plin cu provizii, ustensile și pături, era gata de drum.

Dar atunci, locotenentul Procop ceru îngăduința să-l însoțească el pe căpitanul Servadac în locul contelui Timașev. Pe de o parte, you-you-ul nu putea lua cu el mai mult de doi călători, pentru cazul că ar fi trebuit la întoarcere să aducă mai multe persoane, iar pe de alta, manevrarea pînzelor ca și direcția ce trebuia urmată cereau mîna și priceperea unui marinar. Conte Timașev insistă, dar la rugămințile stăruitoare ale căpitanului Servadac, care-i ceru să-l înlocuiască pe lîngă tovarășii-ce rămî-neau, trebui să cedeze. În fond, călătoria era plină de primejdii. Pasagerii de pe you-you erau expuși la tot felul de pericole. Era de ajuns un viscol mai violent ca fragilul vehicul să se desfacă în bucăți, iar în cazul că Hector Servadac nu se mai întorcea, numai contele Timașev putea să fie șeful firesc al micii colonii... Așa că acesta se învoi să ramînă.

146

n ce-l privea, căpitanul Servadac nici nu voia să audă să-și cedeze locul. Cel care cerea sprijin și ajutor era fără îndoială un francez, așa că lui, ca ofițer francez, îi revenea sarcina de a-l ajuta și salva.

În ziua de 16 aprilie, la răsăritul Soarelui, căpitanul Servadac și locotenentul Procop se îmbarcară în you-you. Își luară rămas bun de la tovarășii lor, care erau foarte mișcați văîndu-i gata să se avînte pe imensa cîmpie albă, pe un ger de minus 25 grade centigrade. Ben-Zuf era trist. Marinarii ruși și spaniolii voră cu toții să strîngă mîinile căpitanului și locotenentului. Conte Timașev îl îmbrățișa pe viteazul ofițer și îl sărută pe credinciosul său Procop. O sărutare apăsată a micuței Nina, care-și stăpînea cu greu lacrimile, încheie înduioșătoarea scenă de despărțire.

Apoi, cu pînza desfășurată, you-you-ul luat ca de o imensă aripă se făcu nevăzut la orizont în cîteva clipe.

Vela tura you-you-ului se compunea dintr-o brigantină și un foc, dispus în așa fel, încît să primească vîntul din spate. Viteza acestui ușor vehicul era deci excesiv de mare, iar călătorii socotiră că ea atîngea cel puțin douăsprezece leghe pe oră. O gaură practică în partea din spate a acoperișului îngăduia locotenentului Procop să-și scoată prin ea capul bine înfofolit, fără să se expună prea mult frigului, așa că se puteau îndrepta, cu ajutorul busolei, direct spre Formentera.

You-you-ul mergea foarte lin. Nu se simțea nici măcar acea slabă frecare, de care nu sînt scutite nici trenurile care circulă pe șinele cele mai bune. Mai puțin greu pe suprafața Galliei decît ar fi fost pe Pămînt, aluneca fără rului și fără tangaj și de zece ori mai repede decît în mediul său firesc.

Căpitanul Servadac și locotenentul Procop aveau din cînd în cînd senzația că erau ridicați în aer, ca și cum un aerostat i-ar fi plimbat deasupra cîmpului de gheață. Dar nu se desprindeau niciodată de acest cîmp înghețat, a cărui pătură superioară se spulbera sub armătura de fier a you-you-ului, lăsînd în urmă un nor de pulbere de zăpadă.

Putură să-și dea seama ușor că peste tot marea înghețată avea aceeași înfățișare. Nici o viețuitoare nu însuflețea întinderea pustie. Impresia produsă era deosebit de tristă.

Totuși, o oarecare poezie se desprindea din peisaj, impresionîndu-i diferit pe cei doi tovarăși de drum, pe fiecare după firea sa.

Locotenentul Procop îl contempla ca un savant, căpitanul Servadac ca un artist sensibil la orice nouă emoție.

Cînd Soarele apuse și noaptea înlocui cu desăvîrșire ziua, se apropiară unul de celălalt cu o mișcare involuntară, iar mîinile lor se strînseră în tăcere.

Noaptea era foarte întunecoasă pentru că din ajun era Lună nouă; în schimb stelele clipeau cu o strălucire neasemuită pe cerul întunecat. În lipsa busolei, locotenentul Procop ar fi putut fără în-

147

doială să se călăuzească după noua stea polară, care lucea la orizont. Se înțelege că, oricît de mare era distanța care despărțea acum Gallia de Soare, ea era cu totul neînsemnată în comparație cu ne-sfîrșita depărtare a stelelor.

Cît despre distanța Galliei, ea era de pe acum considerabilă. Ultima notă stabilea cu precizie acest lucru. Iată la ce cugeta locotenentul Procop, în timp ce căpitanul Servadac, dînd alt curs frămîn-tărilor sale, nu se gîndea decît la acel sau acei compatrioți ai săi în ajutorul cărora alerga.

Viteza Galliei de-a lungul orbitei sale scăzuse cu 20 milioane leghe de la 1 martie la 1 aprilie, conform celei de-a doua legi a lui Kepler. În același timp, depărtarea de Soare crescuse cu 32 milioane leghe. Se găsea deci cam la jumătatea zonei străbătute de planetele mici, care circulă între orbitele lui Marte și Jupiter. Lucrul era dovedit de altfel de captarea satelitului, care, după nota primită, era Nerina, unul din ultimii asteroizi descoperiți de curînd. Așadar, Gallia se îndepărta tot mai mult de centrul ei de atracție, după o lege foarte riguroasă. Așa stînd lucrurile, nu puteau oare spera că autorul documentelor va izbuti să calculeze orbita și să stabilească cu precizie matematică epoca în care Gallia va fi la afeliu, dacă urmează o orbită eliptică? Punctul acesta ar marca atunci depărtarea ei maximă și, începînd din acea clipă, ea va începe să se apropie din nou de Soare. S-ar cunoaște atunci precis durata anului și numărul zilelor galliene ce-l compun.

Locotenentul Procop cugeta la aceste probleme grave cînd ziua îl surprinse brusc.

Atunci se sfătui cu căpitanul Servadac. După calcul, socotind că străbătuseră de la plecare un drum de cel puțin 100 de leghe în linie dreaptă, hotărîră să micșoreze viteza you-you-ului. O parte din vele fură strînse și, în ciuda gerului năprasnic, cei doi exploratori cercetară cîmpia albă cu cea mai mare atenție.

Era cu desăvîrșire pustie. Nici o îngrămădire de stînci nu-i strica minunata netezime.

— Nu sîntem cumva prea la vest de Formentera? spuse căpitanul Servadac după ce

consultă harta.

— E posibil, răspuse locotenentul Procop. După cum aş fi făcut şi pe mare, m-am ținut în direcția insulei. Acum putem însă să cercetăm şi spre est.

— Bine, răspuse căpitanul Servadac. Să nu pierdem o clipă! You-you-ul fu manevrat în așa fel, încît să se îndrepte spre nord-est. Hector Servadac, înfruntînd vîntul aspru, stătea în picioare în faţă. Toată forța lui se concentra în priviri. Nu căuta să zărească în aer vreun fir de fum, care să trădeze locuința nefericitului savant, lipsit probabil de combustibil şi de hrană. Nu! încercă să descopere la orizont vîrfurile unei insulițe răsărind pe cîmpul de gheață. Deodată ochii căpitanului Servadac se aprinseră. întinse mîna spre un punct în depărtare.

148

— E acolo! strigă el.

Şi arată spre un fel de construcție de lemn care se desprindea pe linia circulară trasată între cer şi cîmpul de gheață. Locotenentul Procop îşi luase ocheanul.

— Da! răspuse el. Acolo e un pilon care servește vreunei măsurători geodezice! Nu mai încăpea nici o îndoială! Pînza fu manevrată pe direcție şi you-you-ul, care se găsea nu mai departe de şase kilometri de punctul semnalat, se avîntă cu o viteză uimitoare într-acolo.

Căpitanul Servadac şi locotenentul Procop, prada celei mai vii emoții, n-ar mai fi fost în stare să rostească un cuvînt. Pilonul se mărea repede în fața ochilor, şi curînd văzură o îngrămădire de stînci joase, ca o pată pe covorul alb al cîmpului de gheață, deasupra căroră se înălța pilonul.

Aşa cum presimțise căpitanul Servadac, nici un fir de fum nu se ridica de pe insulă. Pe acest frig cumplit, nu trebuia să-şi mai facă nici un fel de iluzie. Fără îndoială, you-you-ul alerga cu toate pîn-zele sus spre un mormînt.

După zece minute, cu vreun kilometru înainte de a sosi, locotenentul Procop strînse brigantina, căci avîntul you-you-ului era de ajuns să-l ducă pînă la stînci.

Atunci o emoție şi mai mare strînse inima căpitanului Servadac.

în vîrfurile pilonului vîntul răsuca o fişie de pînză albastră. Era tot ce mai rămăsese din steagul Franței!

You*you-ul se izbi de primele stînci. Insulița nu avea o circumferință mai mare de o jumătate de kilometru. Din Formentera, din Arhipelagul Balearelor, nici o altă rămăşiță.

La baza pilonului se înălța o biată baracă de lemn cu obloanele ermetice închise.

Să se repeadă pe stînci, să se cațere pe pietrele lunecoase, să ajungă la cabană fu pentru căpitanul Servadac şi pentru locotenentul Procop treabă de o clipă.

Hector Servadac dădu cu pumnul în uşa cabanei, închisă pe dinăuntru.

Strigă. Nici un răspuns.

— Ajută-mă, domnule locotenent! zise căpitanul Servadac.

Şi amîndoi, punînd voiniceşte umărul, scoaseră din ţîţîni uşa pe jumătate putredă.

în singura încăpere a cabanei efa întuneric deplin, linişte desăvârşită. Ultimul locuitor al acestei cabane ori plecase ori era acolo, dar mort.

Deschiseră obloanele şi lumina năvăli înăuntru.

Pe vatra rece a sobei nu mai era nimic altceva decît cenuşa unui foc stins.

într-un colţ, un pat. Pe pat, un trup întins.

Căpitanul Servadae se apropie şi un strigăt îi ieşi din piept:

— Mort de frig! Mort de foame!

150

Locotenentul Procop se aplecă asupra nefericitului.

— Trăiește! strigă el.

Și deschizînd o sticluță cu un întăritor puternic, strecură cîteva picături între dinții muribundului.

Un oftat ușor se auzi, urmat imediat de cîteva cuvinte, rostite cu un glas slab:

— Gallia?

— Da!... Da!... Gallia!... răspunse căpitanul Servadac. Și e...

— E cometa mea, a mea!...

După aceste cuvinte, muribundul căzu într-o toropeală adîncă, în timp ce căpitanul Servadac își spunea:

„Dar îl cunosc pe acest savant! Oare unde l-am mai întîlnit?”

Nici nu se puteau gîndi că s-ar putea să-i dea îngrijirile necesare și să-l salveze de la moarte în cabana aceea unde lipseau cele trebuitoare. Hotărîrea lui Hector Servadac și a locotenentului Procop fu repede luată. În cîteva clipe, muribundul și cele cîteva instrumente de fizică și de astronomie, hainele sale, hîrțiile, cărțile și o ușă veche, ce-i servea de tablă pentru calcule, fură transportate pe you-you.

Vîntul care, din fericire, își schimbase pe trei sferturi direcția le era aproape favorabil. Se folosiră de el, ridicară pînza și singura stîncă ce mai rămăsese din Insulele Baleare fu lăsată în urmă.

La 19 aprilie, după treizeci și șase de ore, fără ca savantul să fi deschis ochii sau să fi rostit vreun cuvînt, fu adus în marea sală din Fagurele-Nina, în timp ce coloniștii îi primeau cu urale pe îndrăzneții lor tovarăși, a căror sosire o așteptaseră cu atîta nerăbdare.

Sfîrșitul primei părți.

Partea a doua

Capitolul I

ÎN CARE ESTE PREZENTAT, FĂRĂ MULTĂ CEREMONIE, AL TREIZECI ȘI ȘASELEA LOCUITOR AL SFEROIDULUI GALLIAN

Cel de al treizeci și șaselea locuitor al Galliei își făcuse, în sfîrșit, apariția pe Pămîntul Cald. Singurele cuvinte — și acelea aproape de neînțeleas — pe care le rostise erau: „E cometa mea, a mea!”

Oare ce voia să însemne acest răspuns? Voia să spună că fenomenul, pînă atunci neexplicat, al proiectării în spațiu a unui enorm fragment desprins de pămînt se datora ciocnirii de o cometă? Întîl-nirea avusese loc pe orbita terestră? Căruia dintre cei doi asteroizi îi dăduse singuraticul de pe Formentera numele *Gallia*, astrului cu coadă sau blocului azvîrlit prin lumea solară? Problema nu putea fi rezolvată decît de savantul care-și revendicase cu atîta energie „cometa”!

Muribundul era, fără tăgadă, autorul notelor culese în timpul călătoriei *Dobrinei*, astronomul care scrisese mesajul adus de porumbelul călător la Pămîntul Cald. Numai el putuse să arunce tocul și cutiile în mare și să pună în libertate pasărea pe care instinctul urma s-o îndrepte spre singurul teritoriu locuibil și locuit de pe noul astru. Acest savant — căci era fără îndoială un savant — cunoștea unele elemente ale Galliei. Putuse să-i măsoare depărtarea treptată de Soare și să calculeze micșorarea vitezei ei orbitale. Dar — și acesta era lucrul cel mai important — izbutise el să calculeze natura orbitei astrului și reușise să-și dea seama dacă era o hiperbolă, o parabolă sau o elipsă? Determinase oare curba prin observarea celor trei poziții succesive ale Galliei? În sfîrșit, aflase dacă noul astru se găsea în condițiile necesare pentru a se întoarce pe Pămînt și în cîtă vreme se va întoarce?

Iată întrebările pe care contele Timașev și le puse mai întîi sieși, apoi căpitanului Servadac și

locotenentului Procop. Aceștia nu putură să-i dea un răspuns. Luaseră în considerație și discutaseră aceste ipoteze în timpul călătoriei lor de întoarcere, dar fără să reușească să le rezolve. Din nenorocire era de temut că singurul om care putea să posede cheia problemei nu fusese adus decât ca un

152

trup neînsuflețit. Dacă așa stăteau lucrurile, se vor vedea nevoiți să renunțe pentru totdeauna la speranța de a cunoaște viitorul sortit lumii galliene!

Înainte de toate, trebuia reînsuflețit trupul acela de astronom, care nu mai dădea nici un semn de viață. Farmacia de pe *Dobrîna*, bine aprovizionată cu medicamente, nu putea fi întrebuițată mai cu folos ca în acest scop important. Zis și făcut, după remarca menită să-i încurajeze a lui Ben-Zuf:

— La lucru, domnule căpitan! Nici nu-ți vine să crezi ce greu mor savanții ăștia!

Începură să aplice muribundului mai întâi un tratament extern, masaje atât de strașnice încât ar fi dârîmat și pe un om sănătos, și apoi unul intern prin medicamente atât de întăritoare, încât ar fi înviat și un mort.

Ben-Zuf, schimbat periodic de Negrete, fusese însărcinat cu tratamentul externăși putem fi încredințați că cei doi vâinici își făcură cu grijă treaba. Între timp, Hector Servadac se întreba în zadar cine era acest francez, pe care-l culesese pe insulița Formentera, și în ce împrejurări fusese, mai demult, în legătură cu el.

Ar fi trebuit totuși să-l recunoască, dar nu-l văzuse decât la vîrsta numită, pe bună dreptate, ingrată, căci așa și este, atât din punct de vedere moral cît și fizic.

Într-adevăr, savantul care se odihnea acum în sala cea mare de la Fagurele-Nina nu era altul decât fostul profesor de fizică al lui Hector Servadac de la liceul Charlemagne.

Acest profesor se numea Palmyrin Rosette. Era un adevărat savant, foarte bine pregătit în toate disciplinele matematice. După ultimul an al cursului inferior, Hector Servadac plecase de la liceul Charlemagne ca să intre la Saint-Cyr și de atunci, nemai-întîlnindu-se cu profesorul lui, cei doi se uitaseră sau mai degrabă crezuseră că au uitat unul de celălalt. Elevul Servadac, se știe, nu se omorîse niciodată cu cartea. În schimb, cîte farse nu jucase împreună cu alți ștregari de teapa lui nefericitului Palmyrin Rosette.

Cine băga grăunțe de sare în apa distilată din laborator, ceea ce provoca reacțiile chimice cele mai neașteptate? Cine scotea o picătură din mercurul barometrului ca să-l facă să vină în contradicție flagrantă cu starea atmosferei? Cine încălzea termometrul cu cîteva clipe înainte ca profesorul să-l consulte? Cine vîra insecte vii între ocular și obiectivul lunetei? Cine distrugea izolația mașinii electrice, așa încît să nu poată produce nici măcar o singură scînteie? În sfîrșit, cine făcuse o găurică invizibilă în placa pe care se sprijinea clopotul mașinii pneumatice, încît Palmyrin Rosette se spetea pompînd afară aerul care pătrundea mereu?

Acestea erau isprăvi dintre cele mai obișnuite ale elevului Servadac și ale veselei sale bande. Și farsele aveau cu atât mai mult farmec pentru elevi, cu cît profesorul lor își ieșea mai repede din fire.

153

Furiile și supărările lui îi făceau să rîdă pe elevii din clasele mari de la liceul Charlemagne. Doi ani după ce Hector Servadac plecase de la liceu, Palmyrin Rosette, care se simțea mai curînd cosmograf decât fizician, părăsise cariera profesorală ca să se consacre cu precădere studiilor de astronomie, încercă să intre la Observator. Dar firea lui nesuferită, atât de cunoscută în lumea savanților, îi închise toate porțile. Cum avea o oarecare stare, începu să facă astronomie pe cont propriu, fără vreun titlu oficial, și să critice cu mare plăcere sistemele celorlalți astronomi. Lui i se datora, dealtfel, descoperirea ultimelor trei planete pitice și calcularea elementelor celei de a 325-a comete din catalog. Dar, așa cum am spus, profesorul

Rosette și elevul Servadac nu se mai găsiseră niciodată față în față pînă la întâlnirea întâmplătoare de pe insulița Formentera. Or, după doisprezece ani,, nu era de mirare că Hector Servadac nu recunoscuse, mai ales în starea în care se afla, pe fostul său profesor Palmyrin Rosette.

Înd Ben-Zuf și Negrete îl scosese pe savant din blănurile care-l învăluiau din cap pînă în picioare, se găsiseră în fața unui omuleț de cinci picioare și două degete, slăbit fără îndoială, dar pîrpiriu de felul lui, foarte chel, cu unul din acele crani lustruite care seamănă cu partea mai mare a unui ou de struț, fără barbă, afară doar de un fir care nu mai fusese ras de o săptămîină, un nas lung și coroiat, servind drept bază unei perechi din acei ochelari formidabili, care, la unii miopi, par că fac parte integrantă din însăși ființa lor.

Trebuie că omulețul era foarte nervos. Puteai să-l compari cu o bobină Rhumkorff, al cărei fir înfășurat ar fi fost un nerv lung de mai mulți hectometri și în care curentul nervos ar fi înlocuit un curent electric de aceeași intensitate. Pe scurt, în „bobina Rosette”, „nervozitatea” — să admitem pentru o clipă acest cuvînt barbar — era înmagazinată la o foarte înaltă tensiune, tot așa ca electricitatea în bobina Rhumkorff. Totuși, oricît de nervos ar fi fost profesorul, nu era un motiv să-l lași să-și dea duhul. Într-o lume care nu număra decît treizeci și cinci de locuitori, viața celui de-al treizeci și șaselea nu e de disprețuit. După ce muribundul fu în parte dezbrăcat, putură să constate că inima lui mai bătea încă — slab, dar mai bătea. Era deci cu puțință să-și vină în simțiri, datorită îngrijirilor energice ce i se dădeau. Ben-Zuf freca și iar freca trupul uscat ca iasca, de ți-era teamă să nu ia foc, ca și cum și-ar fi lustruit sabia pentru paradă, și fredona refrenul atît de cunoscut:

„*La Tripoli, cuceritorul, Luciul spadei cîștigă...*”

În sfîrșit, după douăzeci de minute de masaj neîntrerupt, un oftat ieși de pe buzele muribundului, apoi două, trei. Gura, lipită parcă pînă atunci, i se descleștă. Ochii i se întredeschiseră, se închiseră din nou, apoi se deschiseră de-a binelea, deși nu-și dădea seama nici de locul unde se afla, nici de felul cum ajunsese acolo. Rosti cîteva cu-

154

vinte, pe care însă nimeni nu le înțelese. Mîna dreaptă a lui Palmyrin Rosette se întinse, se ridică, se îndreptă spre frunte de parcă ar fi căutat un obiect ce nu se găsea la locul lui. Apoi savantul se încruntă, se înroși și, ca și cum ar fi revenit la viață printr-un acces de furie, strigă:

— Ochelarii mei! Unde-mi sînt ochelarii?

Ben-Zuf căută ochelarii ceruți. Fură găsiți. Ochelarii aceia monumentali erau prevăzuți cu niște adevărate lentile de telescop în chip de sticle. În timpul masajului se desprinseseră de tîmplele pe care păreau înșurubați de parcă o vergea străbătea capul profesorului de la D ureche la cealaltă. Fură potriviți pe nasul ca un cioc de vultur, la locul lor firesc, și atunci profesorul scoase un alt oftat, urmat de un hm! hm! ce putea fi interpretat ca un semn bun.

Căpitanul Servadac se aplecase deasupra lui și-l privea cu mare atenție. În clipa aceea, savantul deschise niște ochi foarte mari. O privire ascutită trecu prin lentilele groase ale ochelarilor și cu o voce plină de supărare spuse:

— Elev Servadac, cinci sute de rinduri de copiat pentru mîine! Cu aceste cuvinte îl salută Palmyrin Rosette pe căpitanul Servadac.

Dar la această ciudată intrare în materie, iscată în mod evident de amintirea bruscă a unor vechi nemulțumiri, Hector Servadac, deși crezuse o clipă că visează, recunoscuse pe fostul lui profesor de fizică de la liceul Charlemagne.

— Domnul Palmyrin Rosette! strigă el. Fostul meu profesor, aici! în carne și oase.

— Numai în oase, răspunse Ben-Zuf.

— Ei drăcie! Ce ciudată întâlnire... adăugă căpitanul Servadac uimit la culme.

Între timp Palmyrin Rosette căzuse iar într-un fel de somn ce se

cuvenea respectat.

— Fiți pe pace, domnule căpitan, spuse Ben-Zuf. Va trăi, pe răspunderea mea. Omuleții ăștia sînt numai nervi! Am văzut eu și mai uscați ca el, întorcîndu-se de mai departe!

— Și de unde se-ntorceau, Ben-Zuf?

— Din Egipt, domnule căpitan, în cutii pictate!

— Erau mumii, dobitocule!

— Precum spuneți, domnule căpitan!

Profesorul adormise, așa că-l duseră într-un pat cald, fiind deci nevoiți să amîne pînă la deșteptarea lui chestiunile urgente privitoare la cometă.

Toată ziua, căpitanul Servadac, contele Timășev, locotenentul Procop — care reprezentau Academia de Științe a micii colonii — în loc să aștepte cu răbdare pînă a doua zi, nu se putură împiedica să nu emită cele mai neverosimile ipoteze. Care era de fapt cometa pe care Palmyrin Rosette o botezase Gallia? Numele acesta nu se aplica, așadar, fragmentului desprins de Pămînt? Calculele de dis-

155

tanță și viteză cuprinse în note se refereau la cometa Gallia nu la noul sferoid care-i purta pe căpitanul Servadac și pe cei treizeci și cinci însoțitori ai lui în spațiu? Așadar, nu mai erau gallieni acești supraviețuitori ai lumii terestre?

Iată întrebările ce și le puneau. Or, dacă așa stăteau lucrurile, aceasta însemna răsturnarea tuturor *presupunerilor* la care *ajunseseră cu atîta strădanie și care toate* duceau la concluzia că *un sferoid* smuls chiar din măruntaiele pămîntului fusese proiectat în spațiu — concluzie care se potrivea cu noile fenomene cosmice.

— *Ei bine, strigă Hector Servadac, profesorul Rosette e aici și el ne va spune cum stau lucrurile!*

Venind vorba despre Palmyrin Rosette, căpitanul Servadac îl prezentă însoțitorilor săi așa cum era, un om nesuferit, cu care nu se putea trăi în pace. Le vorbi despre el ca de *un original fără leac, foarte* încăpățînat, tare iute la mînie, dar în fond foarte cumsecade. Cel mai bun lucru era să-l lași să-i treacă supărarea, așa cum aștepti să treacă o furtună, punîndu-te la adăpost. . După ce căpitanul Servadac își încheie mica digresiune biografică, contele Timășev luă cuvîntul și spuse:

— Fiți încredințat, domnule căpitan, că ne vom strădui să trăim în bună înțelegere cu profesorul Palmyrin Rosette. Cred, dealtfel, că ne va face un mare serviciu comunicîndu-ne rezultatele cercetărilor sale. Dar nu poate s-o facă decît cu o singură condiție.

— Și anume? întrebă Hector Servadac.

— Ca el să fie autorul documentelor pe care le-am găsit, răspunse contele Timășev.

— Vă îndoiiți de acest lucru?

— Nu, domnule căpitan. Toate probabilitățile ar fi împotriva mea și n-am vorbit astfel decît pentru a încheia șirul ipotezelor defavorabile.

— Ei, cine altul ar fi putut să scrie diversele note, dacă nu fostul meu profesor? le atrase atenția căpitanul Servadac.

— Poate că vreun alt astronom, părăsit într-un alt punct al fostului glob terestru.

— Nu se poate, obiectă locotenentul Procop, deoarece numai din documentele acelea cunoaștem noi numele de Gallia, nume care a fost pronunțat chiar de la bun început de profesorul Rosette!

La această remarcă foarte justă nu se putea găsi răspuns și nu mai încăpea îndoială că solitarul de pe Formentera era autorul notelor. Dar ce căuta el acolo, asta o vor afla chiar din gura lui. Apoi, nu numai ușa, ci și hîrțile lui fuseseră aduse, odată cu el, și nu comiteau nici o indiscreție consultîndu-le în timp ce dormea. Asta și făcură.

Scrisul și cifrele erau de aceeași mînă care întocmise și documentele. Ușa era încă acoperită

de semne algebrice făcute cu cretă și avuseseră mare grijă să nu se șteargă. Cît despre hîrtii, erau mai ales foi volante, acoperite de figuri geometrice. Se încrucișau hiper-

156

bole, acele curbe deschise ale căror capete sînt infinite și se depărtează tot mai mult una de alta; parabole, curbe caracterizate prin întoarcerea către punctul de pornire, dar ale căror ramuri se îndepărtează și ele la infinit, în sfîrșit, elipse, curbe mereu închise, oricît de prelungi ar fi.

Locotenentul Procop remarcă că toate aceste curbe se refereau tocmai la orbitele cometelor, care pot fi parabolice, hiperbolice, eliptice — ceea ce însemna, în primele două cazuri, că acele dintre comete ce fuseseră zărite de pe pămînt puteau să nu se mai întoarcă niciodată la orizontul terestru; iar în al treilea, ca apăreau periodic la intervale de timp mai mult sau mai puțin îndelungate.

Era, așadar, sigur, examinînd doar hîrțiile și ușa, că profesorul se consacraseră calculelor de orbite ale cometelor. Dar nu puteau să înțeleagă nimic din diversele curbe pe care le studiaseră pe rînd, căci, pentru a-și începe calculele, astronomii presupun întotdeauna că orbita cometei este parabolică.

În sfîrșit, din toate rezulta că Palmyrin Rosette, în timpul șederii lui pe Formentera, calculase, integral sau în parte, elementele unei noi comete, al cărei nume nu era înscris în catalog.

Calculul acesta îl făcuse oare înainte sau după cataclismul de la 1 ianuarie?

Nu puteau s-o afle decît de la el.

— Să așteptăm, spuse contele Timașev.

— Aștept, dar fierb! răspunse căpitanul Servadac, care nu-și găsea locul. Aș da o lună din viață pentru fiecare oră din somnul profesorului 'Rosette!

— Cred că ați încheia un tîrg rău, domnule căpitan, spuse atunci locotenentul Procop.

— Cum! Ca să aflăm care este viitorul astrului nostru...

— N-aș vrea să vă răpesc iluziile, domnule căpitan, răspunse locotenentul Procop, dar faptul că profesorul știe multe despre cometa Gallia nu dovedește deloc că el ar putea să ne informeze despre fragmentul care ne duce cu el! Oare există vreo legătură între apariția ei la orizontul terestru și proiectarea în spațiu a unei bucăți din glob?

— Da! Drace! strigă căpitanul Servadac. E o legătură vădită! E limpede că lumina zilei că...

— Că?... spuse contele Timașev ca și cum ar fi așteptat răspunsul interiocutorului său.

— Că Pămîntul s-a ciocnit de o cometă și că ciocnirea a provocat desprinderea blocului ce ne poartă!

La această ipoteză, emisă atît de categoric de căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop se priviră mirați timp de cîteva minute. Oricît de puțin probabilă ar fi fost întîlnirea unei comete cu Pămîntul, ea nu era imposibilă. O ciocnire de acest fel era o explicație dată, în sfîrșit, inexplicabilului fenomen, era cauza de nedescoperit ale cărei efecte fuseseră atît de extraordinare.

157

— S-ar putea să aveți dreptate, domnule căpitan, răspunse locotenentul Procop, după ce examinase problema din acest nou unghi. Nu e cu neputință să se producă o astfel de ciocnire datorită căreia să se desprindă un fragment considerabil din globul pămîntesc. Dacă s-a întîmplat într-adevăr așa, uriașul disc pe care l-am văzut în noaptea de după catastrofă nu era altceva decît cometa care fusese, fără îndoială,

deviată de pe orbita ei normală, dar a cărei viteză era atât de mare, încît Pămîntul n-a putut-o reține în cîmpul său de atracție. ■

— Este singura explicație pe care am putea s-o dăm cu privire la apariția aceluiastru necunoscut, răspunse căpitanul Servadac.

— Iată o nouă ipoteză care pare foarte plauzibilă, spuse contele Timășev. Ea pune de acord observațiile noastre cu cele ale profesorului Rosette. Ar însemna atunci că aceluiastru rătăcitor, de care ne-am ciocnit, i-a dat el numele de Gallia.

— Evident, domnule conte.

— Foarte bine, domnule căpitan, dar mai este un lucru pe care nu mi-l pot explica.

— Și anume?

— Cum se face că acest savant e mult mai preocupat de cometa aceea decît de blocul care-l duce prin spațiu!

— Ah, domnule conte, răspunse căpitanul Servadac, știți bine cît de originali sînt uneori fanaticii aștia ai științei, și omul nostru, vă spun eu, e teribil de ciudat!

— E foarte probabil, adăugă locotenentul Procop, ca el să fi calculat elementele Galliei înainte de ciocnirea. Profesorul putea foarte bine să vadă apropierea cometei și s-o cerceteze în perioada anterioară catastrofei.

Observația locotenentului Procop era justă. Oricum, ipoteza căpitanului fu în principiu adoptată. Totul se reducea la următorul fapt: o cometă, tăind ecliptica, s-a lovit de Pămînt în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, iar ciocnirea desprinsese din globul pămîntesc o bucată uriașă care, de atunci, gravita prin spațiile interplanetare.

Dacă membrii Academiei de Științe de pe Gallia nu ajunseseră încă să cunoască tot adevărul, ei erau în orice caz foarte aproape de el. Numai Palmyrin Rosette putea să lămurească pe deplin problema!

Capitolul II

LA SFÎRȘITUL CĂRUIA CITITORUL AFLĂ CEEA CE, FĂRĂ ÎNDOIALĂ, GHICISE MAI DE MULT

Așa se încheie ziua de 19 aprilie. În timp ce șefii discutau în chipul știut, coloniștii își vedeau de treburile zilnice. Intrarea neașteptată a profesorului în scena galliană nu-i preocupa peste măsură. Spaniolii, nepăsători din fire, rușii, încrezători în stăpînul lor, nu se prea sinchiseau de cauze și efecte. Nu se străduiau deloc să afle dacă Gallia îi va întoarce într-o bună zi pe Pămînt sau dacă vor trebui să trăiască, sau mai bine-zis să-moară, aici! Iată de ce, în noaptea următoare, nu pierdură nici un ceas de somn și se odihniră ca niște înțelepți pe care nimic nu-i putea tulbura.

BenrZuf, preschimbat în infirmier, nu se dezlipi de la căpătâiul profesorului Rosette. Se dedicase trup și suflet acestei misiuni. Se jurase că-l va pune iar pe picioare. Onoarea lui era în joc. Și cum îl mai îngrijea! Cîte picături de tonice nu-i mai băga pe gît la cel mal mic prilej! Cum îi mai număra suspinele! Și cum îi pîndea cuvintele ce-i ieșeau de pe buze! Adevărul ne obligă să mărturisim că numele *Galliei* revenea adesea în somnul zbuciumat al lui Palmyrin Rosette, iar tonul lui era cînd neliniștit, cînd furios. Visa oare profesorul că voiau să-i fure cometa, că i se contesta descoperirea Galliei, că se pune la îndoială înțaietatea observațiilor și calculelor sale? **Era** foarte probabil să fie așa. Palmyrin Rosette era dintre aceia care și în somn își ies repede din sărite.

Dar oricît de atent ar fi fost Ben-Zuf, el nu prinse din vorbele fără șir ale profesorului nimic ce l-ar fi ajutat să lămurească marea problemă. Pe de altă parte, profesorul dormi toată noaptea, iar suspinele, la început ușoare, se preschimbară în curînd în sforăieli sonore, ceea ce era un semn bun.

Cînd Soarele se înălță la orizontul occidental al Galliei, Palmyrin Rosette se mai odihnea încă, iar Ben-Zuf socoti de cuviință să-i respecte somnul. Dealtfel, în clipa aceea, atenția ordonanței

fu atrasă în altă parte de un incident.

Mai multe lovituri răsunară la poarta cea mare care închidea intrarea în galeria principală a Fagurelui-Nina. Poarta îi apăra nu atât de musafirii nepoftiți, cât de frigul de afară.

Ben-Zuf era gata să plece de lângă bolnav, dar după ce se gândi o clipă, își spuse că, pesemne, i se păruse. La urma urmei nu era portar și, apoi, erau alții mai puțin ocupați ca el care puteau face acest serviciu. Așa că nu se clinti din loc.

La Fagurele-Nina toți dormeau adânc. Zgomotul se auzi iar. Era limpede că fusese provocat de o ființă vie cu ajutorul unui obiect contondent.

— Ei drăcia dracului, asta-i prea de tot! își spuse Ben-Zuf. Cine poate să fie?

Și se îndreptă spre galeria principală. Ajuns în fața porții întrebă cu o voce cât se poate de neprietenoasă:

— Cine-i acolo?

— Eu, îi răspunse un glas mioros..

— Cine, eu?

— Isac Hakhabut.

— Și ce vrei?

— Să-mi deschideți, domnule Ben-Zuf.

— Ce cauți aici? Nu cumva vrei să-ți vinzi marfa?

— Știți prea bine că nu vor să mi-o plătească.

— Ei atunci, du-te la naibal

— Domnule Ben-Zuf, spuse atunci Isac cu multă umilință în glas, aș vrea să vorbesc cu Excelența Sa guvernatorul general.

— Doarme.

— Aștept pînă cînd se va scula.

— Ei bine, așteaptă acolo unde ești.

Ben-Zuf se pregătea să plece fără să mai stea pe gânduri, cînd se ivi căpitanul Servadac, pe care-l trezise zgomotul.

— Ce s-a întîmplat, Ben-Zuf?

— Mai nimic. Cîinele ăsta de Hakhabut vrea să vorbească cu dumneavoastră, domnule căpitan.

— Deschide, răspunse Hector Servadac. Să vedem ce vînt îl aduce.

— Care altul, dacă nu interesul!

— Deschide cînd îți spun!

Ben-Zuf se supuse. Îndată după aceea, Isac Hakhabut, învăluit în caftanul lui vechi, se repezi în galerie. Căpitanul Servadac se întoarse în sala principală, iar Isac se ținu după el, adresîndu-i-se cu toate titlurile onorifice.

— Ce dorești? întrebă căpitanul Servadac, uitîndu-se drept în ochii lui Isac Hakhabut.

— Ah, domnule guvernator, strigă acesta, nu ați aflat nimic nou în ultimele ceasuri?

— Deci după vești ai venit aici?

— Bineînțeles, domnule guvernator, și îndrăznesc să sper că-mi veți spune...

— Nu-ți voi spune nimic, jupîne Isac, pentru că nu știu nimic.

— Cu toate astea în cursul zilei de ieri a mai venit cineva pe Pămîntul Cald!

— Ai și aflat?

— Da, domnule guvernator! De pe biata mea tartană am văzut cum pleacă you-you-ul pe un drum lung și cum se întoarce! Mi s-a părut că văd cum coborîți cu multă grijă...

- Ei, și?
- Ei bine, domnule guvernator, nu-i așa că ați adus un străin?...
- îl cunoști?

160

- O, nu spun asta, domnule guvernator, dar, în sfârșit, aș fi vrut... aș fi dorit...
- Ce anume?
- Să vorbesc cu străinul, căci poate vine...
- De unde?
- De pe coasta nordică a Mediteranei și îmi închipui că aduce...
- Că aduce, ce?
- Vești din Europa! spuse Isac, aruncînd o privire lacomă către căpitanul Servadac.

Va să zică, tot nu-și schimbase părerea, după trei luni și jumătate de ședere pe Gallia, încăpățînatul! Cu firea lui, îi era desigur mai greu decît oricui să se desprindă din punct de vedere moral de lucrurile pămîntești, cu toate că din punct de vedere material o făcuse de mult! Dacă se văzuse nevoit cu mare regret să recunoască apariția unor fenomene nefirești, ca scurtarea zilelor și a nopților, schimbarea punctelor cardinale în raport cu răsăritul și apusul Soarelui, toate acestea, în mintea lui, se petreceau pe Pămînt! Marea aceasta era tot Mediterana! Dacă o parte din Africa pierise fără putință de tăgadă în vreun cataclism, Europa rămăsese întreagă la cîteva sute de leghe depărtare spre nord! Locuitorii ei nu-și schimbaseră felul de a trăi și el va mai putea să facă trafic, să cumpere, să vîndă, într-un cuvînt să facă negoț! *Hansa* va naviga acum de-a lungul coastei europene, în lipsa celei africane, și poate nu va avea nimic de pierdut din această schimbare! Iată de ce alergase de îndată Isac Hakhabut la Fagurele-Nina ca să afle vești din Europa.

Să cauți să-i deschizi ochii lui Isac, să-i învingi îndărătnicia, era timp pierdut. Căpitanul Servadac nici nu se gîndi măcar să încerce. Cînd auzi ce vrea de la el se mulțumi să ridice din umeri.

Dar cel care ridica și mai tare din umeri era Ben-Zuf. Ordonanța auzise cererea lui Isac și răspunse el la rugămințile stăruitoare ale lui Hakhabut, deoarece căpitanul îi întorsese spatele.

- Așadar, nu m-am înșelat? continuă traficantul a cărui privire se aprinse. A sosit un străin ieri?

\- — Da, răspunse Ben-Zuf.

- Trăiește?
- Nădăjduim.
- Aș putea să știu, domnule Ben-Zuf, din ce parte a Europei sosește călătorul acesta?
- Din Insulele Baleare, răspunse Ben-Zuf care voia să vadă unde vrea să ajungă Isac Hakhabut. '

— Insulele Baleare! Ce loc potrivit pentru comerț pe Mediterana! Ce afaceri bune am făcut eu acolo altădată! Toată lumea cunoștea

Hansa în arhipelag!

- O cunoștea și încă prea bine!
- Dar insulele acestea sînt la mai puțin de douăzeci și cinci de leghe de coasta Spaniei și e cu neputință ca prea cinstitul călător să nu fi adus ceva vești din Europa.

161

Hector Servadac coala 11

- Ba a adus și-ți va da unele vești care o să-ți facă plăcere!
- Adevărat, domnule Ben-Zuf?
- Adevărat.
- Nu m-aș uita la... reluă Isac șovăind... Nu... Fără îndoială... Deși nu sînt decît un om sărman... N-o să mă uit la cîteva reali, acolo... Ca să pot vorbi cu el...

— Ba, te-ai uita!

— Da, dar tot i-aș da... Numai să vorbesc neîntârziat cu el!

— Vezi că drumetul nostru e foarte ostenit, răspunse Ben-Zuf, și acum doarme!

— Dar dacă l-am trezi...

— Hakhabut! spuse atunci căpitanul Servadac, dacă îndrăznești să trezești pe cineva aici, te dau afară!

— Domnule guvernator, răspunse Isac cu un glas și mai umil, și mai rugător, aș vrea totuși să aflu...

— Și vei afla, adăugă căpitanul Servadac. Vreau să fii de față, când noul nostru tovarăș ne va da vești despre Europa!

— Și eu, căci vreau să văd ce mutră vei face!

Nu-i fu dat lui Isac Hakhabut să aștepte prea mult. În clipa aceea, Paimyrin Rosette îi chema cu voce nerăbdătoare.

La chemarea lui, toți se repeziră spre patul profesorului, căpitanul Servadac, contele Timașev, locotenentul Procop și Ben-Zuf a cărui mînă vînjoasă îl ținea cu greu pe Hakhabut. Profesorul nu era treaz decît pe jumătate și, probabil încă sub puterea unui vis, striga:

— Ei, Joseph! Dracu să te ia, dobitocule! N-ai de gînd să vii odată, Joseph?

Joseph era fără îndoială servitorul lui Paimyrin Rosette; dar el nu putea să vină pentru bunul motiv că mai locuia încă în lumea veche.

Ciocnirea Galliei avusese ca rezultat să despartă dintr-o dată și, pesemne, pentru totdeauna pe stăpîn de servitorul lui.

între timp profesorul se trezea de-a binelea, țipînd întruna:

— Joseph! Joseph, fir-ai să fii de rîs! Unde mi-e ușa?

— Iată-mă! spuse atunci Ben-Zuf. Ușa dumneavoastră e la loc sigur!

Paimyrin Rosette deschise ochii și—l privi țintă, încruntînd din sprîncene.

— Tu ești, Joseph? întrebă el.

— La ordinele dumneavoastră, domnule Paimyrin, răspunse netulburată ordonanța.

— Ei bine, Joseph, cafeaua, și mai repede!

— Cafeaua, imediat! răspunse Ben-Zuf, alergînd la bucătărie, în acest timp, căpitanul Servadac îl ajuta pe Paimyrin Rosette să se ridice în capul oaselor.

— Dragă domnule profesor, ați recunoscut, așadar, pe fostul dumneavoastră elev de la Charlemagne? îl întrebă el.

162

— Da, Servadac, da! răspunse Paimyrin Rosette. Sper că te-ai mai cumințit în ultimii doisprezece ani!

— M-am cumințit de tot! răspunse rîzînd căpitanul Servadac.

— Bine! Bine! spuse, Paimyrin Rosette. Dar unde e cafeaua mea? Fără cafea, mintea nu-i limpede și astăzi am nevoie să fiu cu mintea limpede!

Din fericire, Ben-Zuf sosi aducînd băutura de care era vorba, o uriașă ceașcă cu cafea neagră, fierbinte.

După ce goli ceașca, Paimyrin Rosette se sculă din pat, intră în sala comună, aruncă o privire în jurul lui și, în cele din urmă, se tolăni într-un fotoliu, în cel mai bun din cîte fuseseră aduse de pe *Do-brîna*.

Atunci, deși chipul lui era încă încruntat, profesorul, cu un ton plin de satisfacție ce amintea biletele încheiate cu „*all right*”, „*va bene*”, „*nil desperandum*”, intră în materie cu aceste cuvinte:

— Ei bine, domnilor, ce părere aveți despre Gallia? Căpitanul tocmai voia să-l întrebe înainte de toate ce-i Gallia,

cînd Isac Hakhabut se repezi s-o facă. La vederea lui, profesorul încruntă iar din sprîncene și,

cu tonul unui om care n-a fost tratat cu respectul cuvenit, exclamă, dîndu-l la o parte cu mîna pe Hakhabut:

— Dar ăsta cine mai e?

— Nu-i dați atenție, răspunse Ben-Zuf.

Dar nu era ușor să-l oprești pe Isac și nici să-l împiedici să vorbească. Trecu din nou la atac fără să-i pese de cei din jur.

— Domnule, spuse el, în numele lui Dumnezeu, dați-mi vești despre Europa!

Palmyrin Rosette sări de pe fotoliu ca împins de un arc.

— Vești despre Europa, vrea să afle vești despre Europa!

— Da... da... răspunse Isac, agățîndu-se de fotoliul profesorului ca să-i reziste mai bine lui Ben-Zuf care îl trăgea de-acolo.

— Și la ce ți-ar folosi? reluă Palmyrin Rosette.

— Ca să mă întorc acolo!

— Să te întorci! În ce zi sîntem astăzi? întrebă profesorul întor-cîndu-se spre fostul său elev.

— 20 aprilie, răspunse căpitanul Servadac.

— Ei bine, astăzi 20 aprilie, urmă Palmyrin Rosette cu fața luminată, astăzi Europa este la 123 milioane de leghe de noi!

Isac Hakhabut se prăbuși ca un om căruia i se smulsese inima din piept.

— Ei, asta-i bună! Pe aici nu știți nimic?

— Iată ce știm! răspunse căpitanul Servadac.

Și în cîteva cuvinte îl puse pe profesor la curent cu situația. Povesti tot ce se întîmplase, din noaptea de 31 decembrie, cum *Dobri-na* făcuse o călătorie de explorare, cum descoperise ce mai rămăsese din vechiul continent, adică cele cîteva puncte din Tunis, Sardinia, Gibraltar, Formentera, cum în trei rînduri documente anonime căzuseră în mîinile exploratorilor, cum, în sfîrșit, plecaseră din Insula

163

Gurbi ca să vină pe Pămîntul Cald, cum părăsiseră postul ca să vină să locuiască la Fagurele-Nina.

Palmyrin Rosette ascultase povestirea dînd oarecare semne de nerăbdare. Qnd căpitanul Servadac încheie, spuse:

— Domnilor, unde credeți că sînteți în clipa de față?

— Pe un nou asteroid care gravitează în lumea solară, răspunse căpitanul Servadac.

— Și, după părerea dumneavoastră, acest asteroid este...?

— Un uriaș fragment smuls din globul pămîntesc.

— Smuls! Nu, zău, smuls! Un fragment din globul pămîntesc! Dar oare de către cine, de către ce?...

— Prin ciocnirea cu o cometă, căreia i-ați dat numele de Galliâ, scumpe domnule profesor.

— Ei bine, nu, domnilor, spuse Palmyrin Rosette ridicîndu-se. E mai mult decît atît!

— Mai mult decît atît? întrebă surprins locotenentul Procop.

— Da, urmă profesorul, da! Este adevărat că o cometă necunoscută s-a ciocnit de Pămînt, în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, la orele două și 47 de minute, 35 secunde și 6 zecimi, dimineața, dar de abia l-a atins, ca să zic așa, luînd cu ea cele cîteva parcele pe care le-ați găsit în cursul călătoriei de explorare!

— Și atunci, strigă căpitanul Servadac, sîntem?...

— Pe astrul pe care l-am botezat Gallia, răspunse Palmyrin Rosette cu glas triumfător. Vă, aflați pe cometa mea!

Capitolul III

CÎTEVA VARIAȚII PE VECHEA TEMĂ ATÎT DE CUNOSCUTĂ A COMETELOR DIN LUMEA SOLARĂ ȘI ALTELE

Atunci cînd profesorul Palmyrin Rosette ținea o conferință definea astfel, după cei mai mari astronomi, cometele:

„Aștri constituiți dintr-un punct central care se numește nucleu, dintr-o nebuloasă care se cheamă coamă, dintr-o dîră luminoasă care se numește coadă — aștri care nu pot fi văzuți de locuitorii pămîntului decît într-o anumită parte a drumului lor, datorită orbitei foarte excentrice pe care o descriu în jurul Soarelui”.

Apoi, Palmyrin Rosette nu uita niciodată să adauge că definiția lui era riguros exactă — cu rezerva că acești aștri puteau să fie lipsiți fie de nucleu, fie de coadă, fie de coamă, și totuși să fie comete. De aceea avea grijă să adauge, după Arago, că, pentru a merita frumosul nume de cometă, un astru trebuie: 1) să fie dotat cu mișcare proprie, 2) să descrie o elipsă foarte alungită și, prin urmare, să se îndepărteze la o distanță atît de mare, încît să nu mai poată fi văzut

164

nici de pe Soare, nici de pe Pămînt. Prima condiție îndeplinită, astrul nu mai putea fi confundat cu o stea, iar cea de a doua nu permitea să fie luat drept o planetă. Or, neputînd să facă parte din clasa meteorilor, nefiind planetă, nefiind stea, astrul trebuia neapărat să fie cometă.

Atunci cînd făcea o astfel de expunere din fotoliul lui de conferențiar, profesorul Palmyrin Rosette nici nu se gîndea că într-o zi va fi purtat de o cometă prin lumea solară. Arătase întotdeauna pentru acești aștri, cu coamă sau fără, o înclinare deosebită. Poate presimțea de atunci ceea ce îi rezerva viitorul, cine știe? De aceea era și foarte priceput în cometografie. Regretul lui cel mai mare la For-mentera, după ciocnire, fusese desigur faptul că nu avea un auditoriu în față, căci imediat ar fi ținut o expunere despre comete după următorul plan:

- 1) Care este numărul cometelor în spațiu?
- 2) Care sînt cometele periodice, adică acelea care se întorc într-un timp determinat, și care cele neperiodice?
- 3) Care este probabilitatea unei ciocniri între Pămînt și una dintre aceste comete?
- 4) Care ar fi urmările acestei ciocniri după cum cometa ar avea un nucleu dur sau nu?

Răspunzînd la aceste patru întrebări, Palmyrin Rosette ar fi mulțumit fără îndoială chiar pe auditorii cei mai exigenți, ceea ce se va și întîmpla în capitolul de față.

La prima întrebare: Care este numărul cometelor în spațiu?

Kepler a pretins că sînt tot atît de multe comete pe cer cîți pești în apă.

Arago, baîndu-se pe numărul aștrilor de acest fel care gravitează între Mercur și Soare, a fixat doar la 17 milioane numărul celor care rătăcesc în lumea solară.

Lambert susține că sînt 500 de milioane numai pînă la Saturn, adică pe o rază de 364 milioane de leghe.

Alte calcule stabilesc chiar cifra de 74 milioane de miliarde de comete.

Adevărul este că nu se știe nimic cu privire la numărul aștrilor cu coamă, că nu au fost numărați, că nu vor fi niciodată numărați, dar că sînt foarte numeroși. Putem spune, ducînd mai departe comparația lui Kepler, că un pescar, așezat pe suprafața Soarelui, n-ar putea să-și arunce undița în spațiu fără a prinde una din aceste comete. Și asta nu-i totul. Mai sînt multe altele care au scăpat de influența Soarelui și aleargă prin univers. Unele din ele sînt așa de vagabonde, atît de dezordonate, încît părăsesc cînd nu

gîndești un centru de atracție pentru a intra în altul. Ele trec dintr-o lume. solară într-alta cu o ușurință vrednică de plîns, unele care nu au fost niciodată zărite își fac apariția la orizontul terestru, altele dispar pe veci.

Dar ca să ne* limităm la cometele care aparțin într-adevăr lumii

165

solare, au ele, oare, orbite fixe pe care nimic nu le poate schimba și care prin urmare fac cu neputință ciocnirea acestor corpuri fie unele cu altele, fie cu Pămîntul? Ei bine, nu! Orbitele acestea nu sînt ferite de influențe străine. Din eliptice, ele pot să devină parabolice sau hiperbolice. Și ca să nu vorbim decît de Jupiter, trebuie să spunem că acest astru „deranjează” cel mai mult orbitele. Așa cam au remarcat astronomii, pare că le aține mereu calea cometelor și că exercită asupra acestor mici aștri o influență explicabilă prin marea sa putere de atracție, care le poate fi fatală.

Aceasta e, în mare, lumea cometelor care numără cu milioanele aștri ce-o alcătuiesc.

A doua întrebare: Care sînt cometele periodice și care cele neperiodice?

Parcurgînd analele astronomice, găsim cam 5—600 de comete care au fost obiectul unor cercetări serioase la diferite epoci. Dar din acestea, numai la vreo patruzeci se cunoaște exact perioada de revoluție. Acești patruzeci de aștri se împart în comete periodice, și comete neperiodice. Primele apar din nou la orizontul terestru după un interval de timp mai mult sau mai puțin lung, dar aproape regulat. Celelalte, a căror întoarcere nu poate fi stabilită, se îndepărtează de Soare la distanțe pe drept cuvînt incommensurabile.

Printre cometele periodice se află zece numite „cu perioade scurte” și ale căror mișcări sînt calculate cu mare precizie. Sînt cometele Halley, Encke, Gambart, Faye, Brorsen, Arrest, Tuttle, Wi-necke, Vico și Tempel.

E nimerit să spunem cîteva cuvinte despre fiecare, căci una dintre ele s-a comportat față de globul pămîntesc tot așa cum s-a purtat cometa Gallia.

Cometa Halley este cea mai demult cunoscută. Se presupune că a fost văzută în anii 134 și 52 înainte erei noastre, apoi în anii 400, 855, 930, 1006, 1230, 1305, 1380, 1456, 1531, 1607, 1682, 1759 și 1835. Se mișcă de la răsărit spre apus, adică în sens invers față de mișcarea planetelor în jurul Soarelui. Intervalele care despart aparițiile ei sînt de 75—76 de ani, după cum este de tulburată în revoluția ei de vecinătatea lui Jupiter și a lui Saturn. Întîrzierile ei pot depăși 600 de zile. Celebrul Herschell, aflîndu-se la Capul Bunei Speranțe, în 1835 cînd a apărut cometa, a putut, în condiții mai bune decît astronomii din emisfera boreală, s-o urmărească pînă la sfîrși-tul lui martie 1836, epocă la care din pricina prea marii depărtări de Pămînt, ea nu s-a mai văzut. La periheliul ei, cometa Halley trece la 22 milioane de leghe de Soare, adică la o distanță mai mică decît Venus, ceea ce pare că s-a întîmplat și cu Gallia. La afeliu, se, depărtează de Soare cu 1 300 milioane de leghe, adică pînă dincolo de orbita lui Neptun.

Cometa Encke este cea care-și îndeplinește revoluția în perioada cea mai scurtă, în medie de 1205 zile, adică mai puțin de trei ani și jumătate. Se mișcă în sens direct de la apus spre răsărit. A fost des-

166

coperită la 26 noiembrie 1818 și, după calcularea elementelor ei, se descoperi că ea era una și aceeași cu cometa observată în 1805. Așa cum au prevăzut astronomii, ea fu revăzută în 1822, 1825, 1829, 1832, 1835, 1838, 1842, 1845, 1848, 1852 etc. și nu a încetat niciodată să se arate la orizontul terestru în perioada stabilită. Orbita ei este cuprinsă în cea a lui Jupiter. Ea nu se depărtează deci de Soare cu mai mult de 156 milioane leghe și se apropie de el pînă la 13 milioane, adică mai mult decît Mercur. Observație importantă: s-a văzut că diametrul mare al orbitei eliptice a cometei scade treptat și, prin urmare, distanța medie față de Soare devine din ce în ce mai mică. E probabil, deci, ca această cometă să cadă pînă la urmă pe astrul luminos care o va absorbi, afară doar dacă nu se va volatiliza înainte, din pricina căldurii sale prea

mari.

Cometa zisă a lui Gambart sau a lui Biela a fost zărită în 1772, 1789, 1795, 1805, dar numai la 28 februarie 1826 i-au fost calculate elementele. Mișcarea sa e directă. Revoluția ei durează 2 410 zile, cam șapte ani. La periheliu, trece la 32 710 000 leghe de Soare, adică puțin mai aproape decât Pământul; la afeliu, la 235 370 000 de leghe, adică dincolo de orbita lui Jupiter. Un fenomen ciudat s-a petrecut în 1846. Cometa Biela a apărut la orizontul terestru în două bucăți. Se despărțise în drum, fără îndoială, sub acțiunea unei forțe interioare. Cele două fragmente călătoreau împreună, la o distanță de 60 000 de leghe unul de celălalt; dar în 1852, distanța crescuse la 500 000 de leghe.

Cometa Faye a fost semnalată prima oară la 22 noiembrie 1843, în timp ce-și îndeplinea revoluția în sens direct. Elementele orbitei sale au fost calculate și s-a prezis atunci că va apărea din nou în 1850 și 1851, după șapte ani și jumătate sau 2 718 zile. Previziunea se împlini: astrul apărut la vremea arătată și în epocile următoare, după ce trecuse la 64 650 000 leghe de Soare, adică mai departe decât Marte, și se depărtase la 226 560 000 leghe, adică mai mult decât Jupiter.

Cometa Brorsen, cu mișcare directă, a fost descoperită la 26 februarie 1846. Ea își îndeplinește mișcarea de revoluție în cinci ani și jumătate sau 2 042 de zile. Distanța ei la periheliu e 24 614 000 de leghe; distanța la afeliu este de 216 000 000 de leghe.

Cît despre celelalte comete cu perioadă scurtă, aceea a lui Arrest își îndeplinește revoluția în ceva mai mult de șase ani și jumătate și a trecut în 1862 doar la 11 milioane de leghe depărtare de Jupiter; aceea a lui Tuttle în 13 ani și 8 luni, aceea a lui Winecke în cinci ani și jumătate, aceea a lui Tempel cam tot în atîta timp, iar aceea a lui Vico s-a rătăcit, se pare, în spațiile cerești. Dar acești aștri n-au fost obiectul unor observații atît de amănunțite ca cele citate mai sus.

Rămîne să enumerăm principalele comete „cu perioadă lungă”.

Cometa din 1556 zisă „a lui Carol Quintul”, așteptată cam prin anul 1860, n-a mai fost zărită.

167

Cometa din 1860, studiată de Newton și care după Wiston ar fi provocat potopul fiindcă se apropiase prea mult de Pământ, pare să fi fost văzută cam prin anii 619 și 43 înaintea erei noastre, apoi în 531 și 1106. Revoluția ei ar fi de 675 de ani și la periheliu trece atît de aproape de Soare, încît primește o cantitate de căldură de 28 000 de ori mai mare decât cea pe care o primește Pământul, adică de două mii de ori temperatura de topire a fierului.

Cometa din 1586 poate fi asemuită prin strălucirea ei cu o stea de mărimea 1. Cometa din 1744 țira după ea mai multe cozi, ca un pașă care se învîrte în jurul marelui sultan.

Cometa din 1811, care a dat numele său anului cînd'a apărut, avea un inel cu un diametru de 171 leghe, o nebuloasă de 450 de mii de leghe și o coadă de 45 de milioane.

Cometa din 1843, despre care s-a crezut că este cea din 1668, din 1494, și 1317, a fost observată de Cassini, dar astronomii nu sînt de acord asupra duratei revoluției sale. Ea trece la o distanță doar de 12 mii de leghe de astrul luminos, cu o viteză de 15 mii de leghe pe secundă; căldura pe care o primește atunci este egală cu aceea pe care ar trimite-o Pământului 47 de mii de sori. Coadă ei era vizibilă chiar în plină zi, într-atît îi mărea densitatea această înspăimîntătoare căldură.

Cometa Donați, care strălucea atît de minunat în mijlocul constelațiilor boreale, are o masă evaluată la a 700-a parte din cea a Pământului.

Cometa din 1862, împodobită cu egrete luminoase, semăna cu o scoică de formă ciudată. În sfîrșit, cometa din 1864, în revoluția ei care se îndeplinește în nu mai puțin de 2 800 de secole, se va pierde, ca să spunem așa, în spațiul nesfîrșit.

Cu privire la cea de a treia întrebare: Care este probabilitatea unei ciocniri între Pământ și una din aceste comete?

Dacă se desenează pe hîrtie orbitele planetare și orbitele cometelor, se vede că ele se încrucișează în multe locuri. Dar nu același lucru se întîmplă în spațiu. Planurile acestor orbite sînt înclinate în unghiuri diferite față de ecliptică, adică față de planul orbitei terestre, în ciuda acestei „precauții” a naturii, nu se poate oare întîmplă, dat fiind numărul atît de mare al cometelor, ca una dintre ele să se ciocnească de Pămînt?

Iată ce se poate răspunde:

Pămîntul, după cum se știe, nu iese niciodată din planul eclipticii, iar orbita pe care o descrie în jurul Soarelui este toată cuprinsă în acest plan.

Ce trebuie, așadar, să se întîmple ca Pămîntul să fie lovit de o cometă? Trebuie:

- 1) Ca această cometă să-l întîlnească în planul eclipticii;
- 2) Ca punctul pe unde trece în acea clipă cometa să fie chiar punctul curbei pe care o descrie Pămîntul;

168

- 3) Ca distanța care desparte centrele celor doi aștri să fie mai mică decît raza lor.

Aceste trei condiții pot ele oare să se realizeze simultan și să provoace, prin urmare, ciocnirea?

Atunci cînd i se cerea părerea lui Arago în această privință el răspundea:

„Calculul probabilităților oferă mijlocul de a evalua șansele unei întîlniri de acest fel, și el arată că, la apariția unei comete necunoscute, se poate paria pe 280 milioane contra unu că nu se va izbi de globul nostru”.

Laplace nu respingea posibilitatea unei asemenea întîlniri și el i-a descris urmările în lucrarea sa „Expunere asupra sistemului lumii”.

Aceste șanse sînt oare destul de liniștitoare? Fiecare va judeca după firea lui. Trebuie, de altfel, să remarcăm că atunci cînd ilustrul astronom a făcut acest calcul l-a bazat pe două elemente care pot să varieze la infinit. El cere într-adevăr: 1) ca la periheliu, cometa să fie mai aproape de Soare decît Pămîntul; 2) ca diametrul acestei comete să fie egal cu un sfert din diametrul Pămîntului.

Și pe deasupra nu se vorbește în acest calcul decît de întîlnirea nucleului cometei cu globul pămîntesc. Dacă am socoti șansele unei întîlniri cu nebuloasa, ar trebui să le înzecim, adică 281 milioane contra 10 sau 28 100 000 contra unu. Dar rămînînd în cadrul primei probleme, Arago adaugă:

„Să admitem un moment că acea cometă, care s-ar ciocni de Pămînt, ar nimici toată specia omenească; atunci pericolul de moarte prin care ar trece fiecare individ ar fi exact același ca în cazul cînd într-o urnă n-ar fi decît o singură bilă albă față de un total de 281 milioane bile, iar condamnarea lui la moarte ar fi consecință inevitabilă a ieșirii bilei albe la prima tragere!”

Din toate acestea rezultă, așadar, că nu e imposibil ca Pămîntul să fie izbit de o cometă.

Dar a fost el izbit vreodată?

Nu, răspund astronomii, pentru că din faptul că pămîntul se în-vîrtește în jurul unei axe invariabile, așa cum susține Arago, se poate trage concluzia certă că n-a fost întîlnit de o cometă. Fînt-a-devâr, ca urmare a acestei vechi ciocniri, o axă instantanee de rotație ar fi înlocuit axa principală, iar latitudinile terestre ar fi fost supuse unei continue variații pe care cercetările nu le-au semnalat. Caracterul constant al latitudinilor terestre dovedește deci că, de la originea lui, globul nostru nu s-a ciocnit de o cometă... Deci și că, așa cum au făcut-o unii savanți, nu se poate atribui ciocnirii cu o cometă depresiunea de 100 m sub nivelul Oceanului formată de Marea Caspică”.

Prin urmare n-a existat în trecut nici o ciocnire, lucrul pare sigur, dar a putut să se producă una?

Aici intervine, firește, incidentul Gambart.

În 1832, reparația cometei Gambart a semănat groaza în lume. O coincidență cosmografică destul de ciudată a făcut ca orbita acestei

169

comete să taie aproape pe cea a Pământului. Or, la 29 octombrie înainte de miezul nopții, cometa trebuia să treacă foarte aproape de unul din punctele orbitei terestre. Pământul se va găsi oare în acest punct în clipa aceea? Dacă da, se vor întâlni, căci, după observațiile lui Olbers, lungimea razei cometei fiind egală cu cinci raze terestre, o parte din orbita terestră va fi înecată în nebuloasă.

Din fericire, Pământul nu sosit în punctul respectiv al eclipticei de-cît cu o lună mai tîrziu, la 30 noiembrie, și cum are o mișcare de revoluție de 674 mii de leghe pe zi, atunci cînd trecu prin el, cometa ajunsese la mai bine de 20 de milioane de leghe depărtare.

Foarte bine; dar dacă Pământul ar fi sosit în acel punct al orbitei sale cu o lună mai devreme, sau ar fi sosit cometa cu o lună mai tîrziu, întâlnirea ar fi avut loc. Oare faptul acesta putea să se întîm-ple? Desigur, căci dacă nu admitem că sferoidul terestru poate fi abătut din drum, nimeni nu poate îndrăzni să pretindă că o cometă nu poate fi întîrziată — acești aștri fiind supuși atîtor influențe de temut în drumul lor.

Deci, dacă ciocnirea nu s-a produs în trecut, este sigur că ea ar putea să se producă în viitor.

Dealtfel, sus-numita cometă Gambart trecuse în 1805 de zece ori mai aproape de Pămînt, la numai 2 milioane de leghe. Dar cum faptul n-a fost cunoscut, trecerea ei nu a stîrnit panică. Nu tot așa s-a petrecut cu cometa din 1843, căci era de temut că Pămîntul va fi cuprins cel puțin de coada ei, ceea ce ar fi viciat atmosfera.

Cu privire la a patra întrebare: Admițînd că o ciocnire între Pămînt și o cometă se poate produce, care ar fi efectele acestei ciocniri?

Vor fi diferite, după cum cometa va avea sau nu un nucleu, într-adevăr, unii din acești aștri rătăcitori au un sîmbure, ca un fruct, alții n-au.

Cînd cometele n-au nucleu, ele sînt formate dintr-o nebuloasă atît de subțire, încît se pot zări prin ea stelele de mărimea a zecea. De aici și schimbările de formă pe care le suferă adesea cometele, de unde greutatea de a le recunoaște. Aceeași materie diafană intră și în compoziția cozii lor. E ca și cum s-ar evapora sub influența căldurii solare. Dovadă că așa stau lucrurile e faptul că această coadă începe să se dezvolte, fie ca un pămătuf lung, fie ca un evantai cu mai multe ramuri, imediat ce cometele nu se mai află decît la 30 milioane de leghe de Soare, distanță inferioară celei care îl desparte de Pămînt. Dealtfel, se întîmplă adesea ca unele comete, alcătuite în mod evident dintr-o materie mai densă, mai rezistentă, mai refractară acțiunii temperaturilor înalte, nu prezintă nici un fel de appendice de acest soi.

În cazul că ar avea loc o întîlnire între sferoidul terestru și o cometă fără nucleu, nu ar fi o ciocnire în adevăratul sens al cuvîntului. Astronomul Faye a spus că o pînză de păianjen ar opune, poate, mai multă rezistență unui glonte decît nebuloasa unei co-

170

mete. Dacă materia care alcătuieste coada sau coama nu e insalubră, atunci nu există nici un pericol. Dar ceea ce ar putea să fie de temut este sau ca vaporii cozilor să fie incandescenti, în care caz ar arde totul pe fața pămîntului, sau să introducă în atmosferă elemente gazoase

improprii vieții. Totuși pare greu de acceptat ca această ultimă eventualitate să se împlinească. Într-adevăr, după Babinet, atmosfera terestră, oricât de subțire ar fi în păturile ei superioare, are totuși o densitate foarte mare în comparație cu nebuloasele sau cozile cometelor și nu s-ar lăsa pătrunsă. Atît de subțiri sînt acești vapori, încît Newton a putut să afirme că dacă o cometă fără nucleu, cu o rază de 365 milioane de leghe, ar fi condensată pînă la gradul atmosferei terestre, ar încăpea toată într-un degetar cu diametrul de 25 de milimetri. Așadar, în ce privește cometele formate doar din nebuloase, ele nu prezintă pericole mari în caz de ciocnire. Dar ce s-ar petrece dacă astrul cu coamă ar fi format dintr-un nucleu tare? Dar mai întîi, există astfel de nuclee? Se va putea răspunde că da, atunci cînd cometa a atins un grad de concentrare, suficient pentru a trece din stare gazoasă în stare solidă. În acest caz, atunci cînd se interpune între o stea și un observator de pe Pămînt, steaua nu se mai vede. Or, se pare că, după Anaxagora, cu 480 de ani înaintea erei noastre, în timpul lui Xerxes, Soarele a fost eclipsat de o cometă. De asemenea, cîteva zile înaintea morții lui August, Dion observă o eclipsă de acest fel, eclipsă care nu se putea datora interpușii Lunii, de vreme ce Luna în ziua aceea se găsea în opoziție.

Trebuie să spunem însă că cometografi resping această îndoită mărturie și poate că nu greșesc. Dar două observații mai recente nu mai îngăduie să se pună la îndoială existența nucleelor cometare. Într-adevăr, cometele din 1774 și din 1828 au acoperit stele de mărimea a 8-a. Se admite de asemenea că, după observații directe, cometele din 1402, 1532, 1744 au nuclee solide. În ce privește cometa din 1843, faptul este cu atît mai sigur cu cît astrul putea fi văzut ziua în amiaza mare, aproape de Soare și fără ajutorul vreunui instrument.

Nu numai că unele comete au nuclee tari, dar aceste nuclee au fost chiar măsurate. Astfel se cunosc diametrele reale, începînd cu 11—12 leghe pentru cometele din 1798 și 1805 (Gambart) pînă la 3 200 leghe pentru cea din 1845. Aceasta din urmă ar avea deci un nucleu mai mare decît globul terestru, astfel încît, în cazul unei în-tîlniri, cometa ar ieși, poate, învingătoare.

Cît despre nebuloasele cele mai însemnate pentru care s-au făcut măsurători, s-a găsit că ele variază între 7 200 și 450 000 de leghe. Pentru a încheia trebuie să spunem ca și Arago: Există sau pot exista:

- 1) Comete fără nucleu,
- 2) Comete al căror nucleu este poate diafan,

171

- 3) Comete mai strălucitoare decît planetele, avînd probabil un nucleu solid și opac.
- Și acum, înainte de a căuta să stabilim care ar fi consecințele unei în-tîlniri a Pămîntului cu unul din acești aștri, se cuvine să remarcăm că, chiar dacă nu ar exista o ciocnire directă, cele mai grave fenomene s-ar putea totuși produce.

Într-adevăr, trecerea la mică distanță a unei comete, dacă masa ei este destul de însemnată, nu ar fi lipsită de pericole. Cu o masă inferioară, nimic de temut. Astfel cometa din 1770, care s-a apropiat de Pămînt la 100 000 de leghe, n-a schimbat nici cu o secundă durata anului terestru, în timp ce acțiunea Pămîntului a întîrziat cu două zile revoluția cometei.

Dar în cazul cînd masele celor două corpuri ar fi egale și cometa ar trece la numai 55 000 leghe de Pămînt, ea ar face să crească durata anului terestru cu 16 ore și 5 minute și ar schimba cu 2 grade înclinarea eclipticii. Poate că ar capta și Luna în trecere.¹ în sfîrșit, care ar fi urmările unei ciocniri?

Le vom afla.

Sau cometa, atingînd numai Pămîntul, i-ar lăsa o bucată din ea, sau ar smulge ea cîteva parcele din glob, — ca în cazul Galliei — sau s-ar lipi de Pămînt formînd la suprafața lui un nou continent.

în toate cazurile, viteza tangențială de revoluție a Pământului ar putea fi dintr-o dată distrusă. Atunci, ființe, arbori, case ar fi proiectate cu viteza de opt leghe pe secundă pe care o aveau înainte de ciocnire. Mările s-ar revărsa din bazinele lor naturale și ar nimici totul. Substanțele din centrul globului, care sînt încă lichide, l-ar spinteca și ar tinde să iasă afară. Axa Pământului fiind alta, un nou ecuator l-ar înlocui pe cel vechi. În sfîrșit, viteza globului ar putea fi stăvilită cu desăvîrșire și, prin urmare, forța de atracție a Soarelui nemaifiind contrabalansată, Pământul ar cădea spre el în linie dreaptă, pentru a fi absorbit după 64 zile și jumătate.

De asemenea, prin aplicarea teoriei lui Tyndall, conform căreia căldura nu este decît o formă de mișcare, viteza globului, oprită brusc, s-ar transforma mecanic în căldură. Atunci, Pământul, sub acțiunea unei temperaturi de cîteva milioane de grade, s-ar volatiliza în cîteva secunde.

Dar pentru a sfîrși acest rezumat rapid, există 281 milioane de șanse contra unu ca să nu aibă loc o ciocnire între o cometă și Pământ.

— Fără îndoială, așa cum va spune mai tîrziu Palmyrin Rosette, fără îndoială că numai noi am scos bila albă.

¹ Masa cometelor reprezintă cel mult 1/10 000 din masa Pământului. Luna, care are masa egală cu 1/81 din masa Pământului, este deci mult mai mare decît cometele, în consecință, lucrul acesta nu este posibil niciodată (n.r.).

Capitolul IV

ÎN CARE ÎL VOM VEDEA PE PALMYRIN ROSETTE ATÎT DE ÎNCÎNTAT DE SOARTA LUI, ÎNCÎT FAPTUL DĂ DE GÎNDIT

— Cometa mea! acestea erau ultimele cuvinte rostite de profesor. Apoi privind la auditorii săi, încruntă din sprincene ca și cum vreunul dintre ei avea de gînd să-i conteste dreptul de proprietate asupra Galliei. Poate că se întreba chiar în ce calitate se instalaseră acești intruși, strînși în jurul lui, pe domeniul ce-i aparținea.

Căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop rămăseseră tăcuți. Aflaseră, în sfîrșit, adevărul, de care se apropiaseră atît de mult. Se știe care au fost ipotezele admise, rînd pe rînd, după îndelungate discuții: mai întîi, schimbarea axei de rotație a Pământului și a celor două puncte cardinale; apoi un fragment desprins din sferoidul terestru și purtat prin spațiu, în sfîrșit, o cometă necunoscută care, după ce a atins ușor Pământul, îi luase cîteva bucățele și le ducea poate pînă în lumea siderală.

Trecutul îl cunoșteau. Prezentul îl vedeau. Care era viitorul? Savantul acesta original îl prevăzuse oare? Hector Servadac și însoțitorii lui șovăiau să-i pună această întrebare.

Dîndu-și aere de mare profesor, Palmyrin Rosette părea că așteaptă acurh ca străinii, întruniți în sala comună, să-i fie prezentați.

Hector Servadac îndeplini această formalitate, ca să nu-l mînie pe supărăciosul și arțăgosul astronom.

— Domnul conte Timașev, spuse el prezentîndu-și tovarășul.

— Fiți binevenit, domnule conte, răspunse Palmyrin Rosette, cu bunăvoința condescendentă a gazdei care se știe la ea acasă.

— Domnule profesor, spuse contele Timașev, n-aș putea spune că am venit pe cometa dumneavoastră de bunăvoie, dar nu vă sînt de aceea mai puțin recunoscător pentru ospitalitatea dumneavoastră.

Simțind unda de ironie din răspuns, Hector Servadac surise ușor și urmă:

— Locotenentul Procop, comandantul goeletei *Dobrîna* cu care am făcut ocolul lumii galliene.

— Ocolul?... strigă profesorul.

— Întocmai, ocolul, răspunse căpitanul Servadac. Apoi continuă: Ben-Zuf, ordon...

— Aghiotantul guvernatorului general al Galliei, se grăbi să adauge Ben-Zuf care nu voia ca dubla calitate, a lui și a stă pinului său, să fie contestată.

Apoi fură prezentați pe rînd marinarii ruși, spaniolii, și la sfîrșit tînărul Pablo și micuța Nina, pe care profesorul îi privi pe deasupra ochelarilor lui teribili, ca un ursuz căruia nu-i plac copiii.

173

Cît despre Isac Hakhabut, el înainta cîtiva pași și spuse:

— Domnule astronom, o întrebare, una singură, dar care e foarte însemnată pentru mine... Qnd putem nădăjdui să ne întoarcem?...

— Ei, răspunse profesorul, cine vorbește de întoarcere! De-abia am plecat!

Prezentările fiind făcute, Hector Servadac îl rugă pe Palmyrin Rosette să spună ce i se întîmplase.

Povestea lui poate fi cuprinsă în cîteva rînduri.

Vrînd să verifice măsura arcului stabilit la meridianul Parisului, guvernul francez numi în acest scop o comisie științifică din care, ținînd seama de ciudățeniile lui, Palmyrin Rosette nu făcea parte. Profesorul, înlăturat în acest fel și furios la culme, luă hotărîrea să lucreze pe cont propriu. Pretinzînd că primele operații geodezice erau pline de greșeli, el hotărî să verifice din nou măsurătorile rețelei extreme care legase Formentera de litoralul spaniol printr-un triunghi din care o latură măsura 40 de leghe. Era o muncă pe care Arago și Biot o îndeplăciseră înaintea lui cu o precizie remarcabilă. Palmyrin Rosette părăsi, așadar, Parisul. Se duse în Insulele Baleare, își instală observatorul pe vîrfurile cel mai înalt al insulei și se pregăti să trăiască aici ca un pustnic, împreună cu servitorul său Jo-seph, în timp ce unul din foștii săi laboranți, pe care-l angajase în acest scop, puse pe una din înălțimile de pe coasta Spaniei un felinar care să poată fi văzut de ochelanele de pe Formentera. Qteva cărți, instrumente de observație, hrană pentru două luni de zile, iată tot materialul luat, fără a mai pune la socoteală o lunetă astronomică de care Palmyrin Rosette nu se despărțea niciodată și care părea că face parte din însăși ființa lui. Fostul profesor de la liceul Charlemagne avea pasiunea să scotocească adîncurile cerului și nutrea nădejdea să facă o descoperire care să-i aducă nemurierea. Era ideea lui fixă.

Munca lui Palmyrin Rosette cerea, înainte de toate, o mare răbdare, în fiecare noapte trebuia să pîndească felinarul pe care ajutorul lui îl aprindea pe teritoriul spaniol, ca să poată fixa vîrfurile triunghiului, fără să uite că, în aceste condiții, trecuseră 61 de zile înainte ca Arago și Biot să-și poată atinge scopul. Din nefericire, așa cum s-a mai spus, o ceață foarte groasă învăluia nu numai această parte a Europei, ci aproape întregul Pămînt.

Or tocmai pe aceste meleaguri ale Insulelor Baleare se produsese în mai multe rînduri spărturi în cețurile groase. Trebuia să vegheze cu cea mai mare grijă, ceea ce nu-l împiedica pe Palmyrin Rosette să arunce o privire întrebătoare asupra firmamentului, căci se îndeletnicea pe atunci și cu revizuirea hărții acelei părți a cerului unde se află constelația Gemenilor.

Cu ochiul liber, această constelație arată cel mult șase stele; dar cu un telescop, avînd o

deschidere de 27 centimetri, se observă mai multe de șase mii. Palmyrin Rosette nu posedă un instrument atât

174

— *Cometa mea! acestea erau ultimile cuvinte rostite de profesor.*

de puternic și în lipsa lui trebuia să se mulțumească cu luneta astronomică.

Totuși, într-o zi, căutînd să măsoare adîncurile cerești în partea unde se găsea constelația Gemenilor, i se păru că vede un punct strălucitor ce nu era însemnat pe nici o hartă. Era fără îndoială o stea ce nu figura în nici un catalog. Dar, observînd-o cu atenție mai multe nopți de-a rîndul, profesorul văzu că astrul cu pricina se deplasa foarte repede față de stelele fixe. Să fi fost oare o mică planetă trimisă în dar de zeul astronomilor? Făcuse, în sfîrșit, o descoperire? Palmyrin Rosette își continuă cercetările cu și mai multă atenție. Viteza de deplasare a astrului îi arăta că era vorba de o cometă. Curînd după aceea se zări nebuloasa, apoi cînd cometa nu mai fu decît la o distanță de 30 de milioane de leghe de Soare se desfășură și coada.

Trebuie să mărturisim că, din acea clipă, marele triumfi fu dat uitării. Desigur, în fiecare noapte, ajutorul lui Palmyrin Rosette aprindea conștiincios felinarul pe coasta Spaniei, dar tot atât de sigur este că Palmyrin Rosette nu mai privea în acea direcție. Nu mai avea obiectiv și ocular decît pentru noul astru cu coamă pe care voia să-l studieze și să-l denumească. Trăia numai în acest colț al cerului unde se găsesc Gemenii.

Atunci cînd vrei să calculezi elementele unei comete, începi prin a-i presupune o orbită parabolică. Este cel mai bun procedeu, într-adevăr, cometele se arată în general în preajma periheliului lor, adică atunci cînd sînt la cea mai mică distanță de Soare, care se găsește într-unui din focarele orbitei. Ori, între elipsă și parabolă, care au focarul comun, diferența nu e simțitoare în această parte a curbilor, căci parabola nu e altceva decît o elipsă cu axă infinită. Palmyrin Rosette își bază deci calculele pe ipoteza unei curbe parabolice și, în acest caz, avu dreptate. Așa cum pentru a determina un cerc este necesar să cunoști trei puncte pe circumferința lui, tot așa pentru a stabili elementele unei comete trebuie să observi succesiv trei din pozițiile sale. Se poate atunci trasa drumul pe care astrul îl va urma în spațiu și i se pot stabili „efemeridele” — cum se spune.

Palmyrin Rosette nu se mulțumi cu trei poziții. Profitînd de norocul cu totul neașteptat că ceața se risipea la zenit, el notă zece, douăzeci, treizeci, în ascensiune dreaptă și în declinație, și astfel obținu cu mare exactitate cele cinci elemente ale noii comete, care înainta cu o iuțeală înspăimîntătoare.

Obținu astfel:

1) înclinarea orbitei cometei față de ecliptică, adică de planul care cuprinde curba de revoluție a Pămîntului în jurul Soarelui. În mod obișnuit, unghiul pe care aceste planuri îl fac este destul de mare — ceea ce, se știe, micșorează șansele de întîlnire. Dar, în cazul de față, cele două planuri coincideau.

176

2) Fixarea nodului ascendent al cometei, adică longitudinea sa pe ecliptică, altfel spus: punctul în care astrul cu coamă tăia orbita terestră.

După ce obținuse aceste două elemente, aflase poziția planului orbitei cometare în spațiu.

3) Direcția axei mari a orbitei. Ea fu obținută calculîndu-se longitudinea periheliului cometei. Palmyrin Rosette cunoscuse astfel situația curbei parabolice în planul gata determinat.

4) Distanța la periheliu a cometei, adică distanța care o va despărți de Soare cînd va trece prin punctul cel mai apropiat de el, calcul care, pînă la urmă, dădu exact forma orbitei parabolice, de vreme ce avea în mod obligatoriu Soarele într-unui din focare.

5) În sfîrșit sensul mișcării cometei. Această mișcare era retrogradă în raport cu cea a

planetelor, adică se mișca de la răsărit¹ spre apus.

Cunoscînd aceste cinci elemente, Palmyrin calculează data la care cometa va trece la periheliul ei. Constatînd, spre marea lui bucurie, că era o cometă necunoscută, îi dădu numele de Gallia, după ce șovăise întîi între Palmyra și Rosetta, și începu apoi să-și redacteze raportul. Se pune întrebarea dacă profesorul își dădea seama de posibilitatea unei ciocniri între Pămînt și Gallia?

Bineînțeles, ciocnirea era nu numai posibilă, ci chiar sigură.

Ar fi prea puțin dacă am spune că era încîntat. Fu cuprins de un adevărat delir astronomic. Da! Pămîntul va fi izbit în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, iar ciocnirea va fi cu atît mai cumplită cu cît cele două astre mergeau în sens opus.

Un altul, speriat, ar fi plecat de îndată din Formentera. El însă rămase la post. Nu numai că nu părăsi insula, dar nu spuse nimic despre descoperirea sa. Din ziare aflase că cețuri groase făceau imposibilă orice observație pe ambele continente, și cum nici un observator nu semnalase noua cometă, era îndreptățit să creadă că numai el o descoperise în spațiu.

Așa și era, iar această împrejurare scuti restul Pămîntului de imensa panică de care ar fi fost cuprinși locuitorii lui. Dacă ar fi știut ce primejdie îi amenința.

Astfel, Palmyrin Rosette era singurul care știa că va avea loc o întîlnire între Pămînt și cometa pe care cerul Balearelor îi îngăduise s-o vadă, în timp ce pretutindeni altundeva ea se ascundea de privirile astronomilor.

Profesorul rămase deci la Formentera, cu atît mai mult cu cît, după calculele sale, astrul cu coamă trebuia să se lovească de Pămînt în sudul Algeriei. Ori, el voia să fie acolo, căci cometa, fiind o cometă cu nucleu tare, „totul va fi foarte ciudat!”

Ciocnirea se produse cu toate efectele care se cunosc. Dar se în-

Din 252 comete, 123 au o mișcare directă, iar 129 o mișcare retrogradă (n.a.).

177

tîmplă că Palmyrin Rosette fu dintr-o dată despărțit de servitorul lui Joseph. Și, cînd se trezi dintr-un leșin destul de îndelungat, se găsi singur, pe o insuliță. Era tot ce mai rămăsese din Arhipelagul Balearelor.

Acestea erau întîmplările povestite de profesor, cu multe interjecții și încruntări din sprîncene, cu totul nejustificate de atitudinea binevoitoare a auditorilor săi. Și încheie spunînd:

— S-au produs schimbări importante: deplasarea punctelor cardinale, scăderea intensității forței de gravitație. Dar nu am crezut ca dumneavoastră, domnilor, că mă aflu încă pe sferoidul terestru! Nu! Pămîntul continuă să graviteze în spațiu, însoțit de Luna care nu l-a părăsit și-și urmează orbita obișnuită, pe care ciocnirea nu o schimbăse. El n-a fost dealtfel atins decît în treacăt de cometă, și n-a pierdut decît acele neînsemnate porțiuni pe care le-ați găsit. Totul s-a petrecut, deci, cum nu se poate mai bine și n-avem de ce să ne plîngem. Într-adevăr, sau am fi putut fi zdrobiți la ciocnirea cu cometa, sau aceasta ar fi putut rămîne lipită de Pămînt și, în amîn-două cazurile, nu am mai avea avantajul de a pribegi acum prin lumea solară.

Palmyrin Rosette spunea aceste lucruri cu atîta satisfacție, că nimănui nu-i da prin gînd să-l contrazică. Numai nefericitul de Ben-Zuf îndrăzni să emită părerea că „dacă, în loc să izbească un punct din Africa, cometa s-ar fi ciocnit de colina Montmartre, fără îndoială că aceasta ar fi rezistat și atunci...”

— Montmartre! • strigă Palmyrin Rosette, dar Montmartre ar fi fost făcut praf și

pulbere ca un mușuroi de cîrțiță ce este!

— Mușuroi de cîrțiță! strigă la rîndul său Ben-Zuf, jignit de moarte. Dar colina mea ar fi agățat din zbor fărîmitura aia de cometă și ar fi purtat-o ca pe-un chipiu. "Ca să curme discuția aceasta ce nu-și avea rostul, Hector Serva-dac îi ordonă lui Ben-Zuf să tacă, explicînd profesorului cît de ciudate erau ideile ordonanței sale cu privire la soliditatea colinei Montmartre.

Incidentul fu închis „din ordin”, dar ordonanța nu-i va ierta niciodată lui Palmyrin Rosette felul disprețuitor în care vorbise despre locul lui de naștere.

Acum însă era important să se afle dacă Palmyrin Rosette putuse, după ciocnire, să-și continue observațiile astronomice și care erau concluziile în ce privește viitorul cometei.

Locotenentul Procop, cu toate menajamentele pe care le cerea firea arțăgoasă a profesorului, puse această îndoită întrebare cu privire la drumul pe care-l urma acum Gallia în spațiu și la durata revoluției ei în jurul Soarelui.

— Da, domnule, spuse Palmyrin Rosette, stabilisem drumul cometei înainte de ciocnire, dar a trebuit să fac din nou calculele.

— Și pentru ce, domnule profesor? întrebă locotenentul Procop destul de mirat de răspuns.

178

— Pentru că, dacă orbita terestră n-a fost modificată de întâlnire, nu tot așa s-a petrecut cu orbita galliană.

— Orbita aceasta a fost modificată în urma ciocnirii?

— îndrăznesc să susțin cu toată tăria acest lucru, răspunse Palmyrin Rosette, ținînd seama de faptul că observațiile mele de după ciocnire au fost făcute cu o precizie extrem de mare.

— Și ați obținut elementele noii orbite? întrebă iute locotenentul Procop.

— Da, răspunse fără urmă de șovăire Palmyrin Rosette.

— Atunci știți?...

— Iată, domnule, ceea ce știu: Gallia s-a izbit de Pămînt în timp ce trecea la nodul său ascendent, la orele două și 47 minute, 35 secunde și 6 zecimi, dimineața, în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie; la 10 ianuarie a tăiat orbita planetei Venii, a trecut la peri-heliul ei la 15 ianuarie, a tăiat din nou orbita lui Venus, a depășit nodul" ei descendent la 1 februarie, s-a încrucișat cu orbita lui Marte la 13 februarie, a pătruns în zona planetelor mici la 10 martie, a atras Nerina ca satelit...

— Lucruri pe care le știm toți, scumpe domnule profesor, spuse Hector Servadac, de vreme ce am avut norocul să găsim notițele dumneavoastră. Numai că nu menționau locul și n-aveau nici semnătură.

— V-ați putut îndoii că erau de la mine? strigă cu multă trufie profesorul. De la mine care le-am aruncat cu sutele în mare, de la mine, Palmyrin Rosette.

— într-adevăr, nu se putea, răspunse grav contele Timașev.

Totuși întrebarea cu privire la viitorul Galliei rămăsese fără răspuns. Se părea chiar că profesorul voia să evite un răspuns direct. Locotenentul Procop se pregătea tocmai să repete într-un fel mai categoric întrebarea, dar Hector Servadac, socotind că e mai bine să nu-l sîcîie pe acest original, îi spuse:

— Vai, domnule profesor! Ne veți explica cum se face oare că n-am fost mai tare atinși de pe urma unei ciocniri atît de cumplite?

— E foarte firesc.

— Și credeți că Pământul n-a avut altceva de suferit decât pierderea unui teritoriu de câteva leghe pătrate și că, între altele, axa lui de rotație nu s-a schimbat brusc?

— Așa cred, căpitane Servadac, răspuse Palmyrin Rosette, și iată pe ce mă bazez. Pământul mergea atunci cu o viteză de 28 800 leghe pe oră, iar Gallia cu o viteză de 57 000 leghe pe oră. Este ca și cum un tren care face cam 86 000 leghe pe oră s-ar năpusti asupra unui obstacol. Cum a fost această ciocnire, domnilor, puteți să vă dați singuri seama. Cometa, al cărei nucleu este alcătuit dintr-o substanță foarte dură, a făcut întocmai ca un glonte tras de aproape printr-un geam: a trecut prin Pământ fără să spargă nimic.

— într-adevăr, răspuse Hector Servadac, așa se puteau petrece lucrurile.

179

— Așa trebuiau să se petreacă, reluă profesorul, tot categoric. Cu atât mai mult cu cât globul terestru n-a fost atins decât foarte pieziș. Dar dacă Gallia ar fi căzut normal, ar fi pătruns foarte adânc, pricinuind cele mai mari dezastre, și ar fi sfârșit pînă și colina Montmartre, dacă i-ar fi stat în cale!

— Domnule! strigă Ben-Zuf atacat direct și fără să-1 fi provocat el de data aceasta pe profesor.

— Tăcere, Ben-Zuf, spuse căpitanul Servadac.

În acea clipă Isac Hakhabut, convins de realitatea faptelor, se apropie de Palmyrin Rosette și îl întrebă cu multă neliniște în glas:

— Domnule profesor, ne vom întoarce oare pe Pământ și cînd se va întîmpla lucrul acesta?

— Ești tare grăbit? răspuse Palmyrin Rosette.

— Aș dori să formulez mai științific întrebarea pe care o pune feac, domnule, spuse atunci locotenentul Procop.

— Vă rog.

— Spuneți că vechea orbită a Galliei a fost modificată?

— Fără îndoială.

— Noua orbită, noua curbă pe care o urmează cometa, este hiperbolică, ceea ce ar duce-o la distanțe infinite în lumea siderală, fără nici o speranță de întoarcere?

— Nu! răspuse Palmyrin Rosette.

— Această orbită este cumva eliptică?

— Eliptică.

— Și planul ei tot mai coincide cu cel al orbitei terestre?

— Fără îndoială.

— Gallia este, așadar, o cometă periodică?

— Da, și cu perioadă scurtă, de vreme ce revoluția ei în jurul Soarelui, ținînd seama de perturbările aduse de Jupiter, Saturn și Marte, se va face exact în doi ani.

— Dar atunci, strigă locotenentul Procop, sînt toate șansele ca, la doi ani de la ciocnire, ea să întîlnească Pământul exact în punctul unde l-a mai întîlnit!

— E, într-adevăr, de temut că așa se va întîmpla!

— De temut! strigă căpitanul Servadac.

— Da, domnilor, răspuse Palmyrin Rosette, bățînd din picior. Sîntem foarte bine aici și, dacă n-ar depinde decât de mine, Gallia nu s-ar întoarce niciodată la Pământ!

Capitolul V

ÎN CARE ELEVUL SERVADAC ESTE BRUFTELUIT DE PROFESORUL PALMYRIN ROSETTE

Așadar, pentru cercetătorii noștri, pentru creatorii de ipoteze, totul era acum limpede, totul era lămurit. Erau purtați de o cometă ce gravita în lumea solară. Ceea ce văzuse căpitanul Servadac înde-părtîndu-se în spațiu, în spatele perdelei de nori groși, după

ciocnire, era Pământul. Globul terestru provocase puternica și singura maree pe care o cunoscuse Marea Galliană.

Oricum, cometa trebuia să se întoarcă la Pământ — cel puțin așa susținea profesorul. Totuși, erau calculele atât de precise pentru ca întoarcerea să se întâmple cu exactitate matematică? Trebuie să pi-cunoaștem că gallienii mai aveau multe îndoieli în această privință.

Zilele următoare fură consacrate instalării noului venit. Era, din fericire, unul din acei oameni care se mulțumesc cu orice și se adaptează ușor. Trăind zi și noapte în cer, printre stele, alergând după aștri rătăcitori prin spațiu, problemele locuinței și hranei — cu excepția cafelei — îl preocupau destul de puțin. Părea că nu vede nici măcar ingeniozitatea de care dăduseră dovadă coloniștii în amenajarea Fagurelui-Nina.

Căpitanul Servadac voia să dea cea mai bună cameră fostului său profesor. Dar acesta, nefiind prea dornic să împartă viața comună, refuză categoric. Ceea ce îi trebuia era un fel de observator, bine așezat, bine izolat, și în care să se consacre liniștit cercetărilor sale astronomice.

Hector Servadac și locotenentul Procop se străduiră, așadar, să-i găsească o locuință potrivită. Fură norocoși. În coasta masivului vulcanic, cam la o înălțime de o sută de picioare deasupra grotei centrale, descoperiră un fel de scobitură strimță, dar de ajuns de încăpătoare ca să cuprindă observatorul și instrumentele lui. Era loc pentru un pat, câteva mobile, o masă, un fotoliu, un dulap, fără a mai socoti și faimoasa lunetă, care fu așezată în așa fel, încât să poată fi ușor mînuită. Un firicel de lavă, derivat din marea cascadă, era suficient ca să încălzească observatorul.

Aici se instala profesorul, mîncînd din hrana ce i se aducea la ore fixe, dormind puțin, ziua calculînd, noaptea cercetînd, într-un cu-vînt, amestecîndu-se cît mai puțin în viața comună. Cel mai bun lucru, la urma urmei, odată ce recunoșteai că ai de-a face cu un original, era să-l lași în voia lui.

Frigul devenise foarte aspru. Coloana termometrului nu mai arăta în medie decît treizeci de grade centigrade sub zero. Ea nu oscila în tubul de sticlă așa cum ar fi făcut în alte climate mai capricioase, ci cobora încet, treptat. Și va continua să scadă așa pînă va atinge limita extremă a frigului din spațiu, iar temperatura nu va

181

urca decît atunci cînd Gallia se va apropia iar de Soare, urmîndu-și traiectoria eliptică.

Lipsa de oscilații ale coloanei de mercur în tubul termometrului se datora faptului că nici o adiere nu tulbura atmosfera galliană. Coloniștii se găseau în condiții climaterice cu totul deosebite. Nici o moleculă de aer nu se mișca. Tot ceea ce era lichid sau fluid pe suprafața cometei părea înghețat. Deci, nici o furtună, nici o ploaie, nici un nor, atât la zenit cît și la orizont. Nici urmă din cețurile umede sau negurile uscate care năvălesc în regiunile polare ale globului pămîntesc. Cerul era mereu senin, luminat ziua de raze solare, iar noaptea de raze stelare, fără ca unele să pară mai calde decît celelalte.

Trebuie să precizăm că această temperatură, extrem de joasă, era ușor de îndurat în aer liber. Într-adevăr, ceea ce nu pot îndura cei ce ierneză în ținuturile arctice, ceea ce le usucă plămîinii, făcîndu-i improprii pentru funcțiunile vitale, este aerul înghețat deplasat cu violență, viforul sălbatic, ceața nesănătoasă, sînt viscoalele cumplite. Acestea sînt cauza bolilor careucid pe navigatorii de la poli.

Dar în perioadele de calm, cînd atmosfera nu e tulburată, fie că se găsesc în insula Melville ca Parry, dincolo de gradul 81 cum a fost Kane, sau mai departe, dincolo de limitele atinse de viteazul Hali și exploratorii de pe *Polaris*, ei știu să înfrunte gerul oricît de năprasnic ar fi. Cu condiția să fie bine îmbrăcați, bine hrăniți, ei suportă cele mai joase temperaturi dacă nu bate

deloc vîntul, și au rezistat chiar cînd alcoolul din termometre arăta 60 de grade sub zero. Coloniștii de pe Pămîntul Cald se găseau deci în cele mai bune condiții ca să poată îndura frigul din spațiu. Blănurile de pe goeală, pieile tăbăcite nu le lipseau. Hrana era îmbelșugată și sănătoasă. În sfîrșit, atmosfera calmă le îngăduia să umble de colo pînă colo fără nici un pericol, cu toate scăderile extrem de mari ale temperaturii.

Guvernatorul general al Galliei avea grijă ca toți coloniștii să fie bine îmbrăcați și bine hrăniți. Exercițiile prescrise erau executate zilnic. Nimeni nu putea să se sustragă de la programul vieții obștești. Nici tînărul Pablo, nici micuța Nina nu făceau excepție. Bine înfodoliți în blănuri, aceste două făpturi încîntătoare păreau niște drăgălași eschimoși. Cînd patinau împreună, în fața litoralului ce mărginea Pămîntul Cald, Pablo era întotdeauna plin de grijă față de mica lui tovarășă; o ajuta în jocurile ei, o sprijinea cînd era prea obosită. Totul potrivit cu vîrsta lor.

Ce se întîmpla în acest timp cu Isac Hakhabut? După întîlnirea cu Palmyrin Rosette, Isac Hakhabut se întorsese plouat la tartana lui. În mintea lui se petrecuse o schimbare.

Amănuntele atît de precise furnizate de profesor nu mai lăsau nici umbră de îndoială, și el nu se mai îndoia. Se știa purtat prin spațiu de o cometă rătăcitoare, la milioane de leghe depărtare de globul pămîntesc pe care încheiasă atîtea afaceri mănoase!

182

S-ar fi putut crede că această situație ce depășea orice previziune omenească ar fi trebuit să-i schimbe felul de a fi și de a gîndi, că ar fi trebuit să-l facă să revină la sentimente mai bune față de cei cî-țiva semeni pe care soarta fusese atît de îndurătoare să-i lase pe lîngă el, și să nu-i mai socotească o marfă bună doar pentru a-i mări cîștigurile.

Dar nimic din toate acestea nu se întîmplă. Dacă Isac Hakhabut s-ar fi schimbat, el n-ar mai fi fost un specimen desăvîrșit a ceea ce poate să devină un om care nu se gîndește decît la el însuși. Dimpotrivă, se făcu și mai aspru și mai neîndurător, și nu se mai gîndea decît cum să profite cît mai mult de situație. Îl cunoștea îndeajuns pe căpitanul Servadac ca să fie sigur că nu i se va face niciodată vreun rău; știa că bunurile lui sînt apărute de un ofițer francez și că, în afară de un caz de forță majoră, nimeni nu se va atinge de ele. Iar cum acest caz de forță majoră nu părea că se va produce, iată cum avea de gînd Isac Hakhabut să profite de situație.

Pe de o parte, oricît de nesigure ar fi fost șansele de întoarcere pe Pămînt, trebuia să țină seama de ele. Pe de alta, aurul și argintul, englez sau rusesc, nu lipseau în mica colonie, dar aceste metale nu aveau valoare decît dacă ar fi fost puse din nou în circulație pe Pămînt. Trebuia deci ca, încet-încet, să pună mîna pe toată bogăția monetară a Galliei.

Interesul lui Isac era să-și vîndă mărfurile înainte de întoarcere, căci prin însăși raritatea lor aveau mai multă valoare pe Gallia decît pe Pămînt, dar aștepta ca, din cauza nevoilor coloniei, cererea să fie mai mare decît oferta. E aici o ridicare sigură de prețuri și un profit tot atît de sigur. Trebuia deci să vîndă, dar și să aștepte ca să poată vinde mai bine.

Iată la ce se gîndea Isac Hakhabut în strîmta-i cabină de pe *Han-sa*. În orice caz scăpaseră de chipul lui nesuferit și n-aveau de ce să se plîngă.

În timpul acelei luni, drumul străbătut de Gallia a fost de 39 milioane de leghe, iar la sfîrșitul lunii, ea se găsea la 110 milioane de leghe de Soare. Profesorul desenase exact orbita eliptică a cometei, cuprinzând și efemeridele ei. Pe această curbă erau însemnate 24 de diviziuni egale, care reprezentau cele 24 de luni ale anului gallian. Aceste

diviziuni arătau drumul parcurs în fiecare lună. Primele 12 segmente, însemnate pe curbă, scădeau treptat în lungime pînă la punctul de afeliu, conform cu una din cele trei legi ale lui Kepler; dincolo de acest punct, mergeau crescînd pe măsură ce se apropiau de periheliu.

Într-o zi — era la 12 mai — profesorul comunică rezultatele muncii sale căpitanului Servadac, contelui Timașev și locotenentului Procop. Aceștia le primiră cu un interes lesne de priceput. Întreaga traiectorie a Galliei se desfășura sub ochii lor și se putea vedea că ea se întindea puțin dincolo de orbita lui Jupiter. Drumurile parcurse în fiecare lună și distanțele față de Soare erau exprimate în cifre. Totul era foarte limpede și, dacă Palmyrin Rosette nu se înșelase, dacă Gallia își îndeplinea mișcarea de revoluție în doi ani, ea se va întîlni cu Pămîntul în punctul unde se ciocnise de el, de vreme ce în acest timp se vor fi îndeplinit exact două revoluții terestre. Dar care vor fi atunci consecințele noii ciocniri? Nici nu voiau să se gîndească la ele. În orice caz, dacă exactitatea lucrărilor lui Palmyrin Rosette putea fi pusă la îndoială, era bine să se ferească să i-o arate.

— Așadar, spuse Hector Servadac, în timpul lunii mai, Gallia nu va descrie decît 30 400 000 leghe și va ajunge la 139 milioane leghe de Soare?

— Întocmai, răspunse profesorul.

— Am părăsit, deci, zona planetelor mici? adăugă contele Timașev.

— Socotiți și dumneavoastră singur, domnule, căci am trasat zona acestor planete!

— Iar cometa va fi la afeliu exact la un an de cînd a trecut la periheliul ei? întrebă Hector Servadac.

— Așa e.

— La 15 ianuarie viitor?

— Firește, la 15 ianuarie... Ah! Ba nu! strigă profesorul. De ce spui 15 ianuarie, căpitane Servadac?

— Pentru că de la 15 ianuarie la 15 ianuarie e un an, presupun, altfel spus 12 luni!...

— 12 luni terestre, da! răspunse profesorul. Dar nu 12 luni gal-liene!

Locotenentul Procop, la vorbele acestea neașteptate, nu se putu împiedica să nu zîmbească.

— Zîmbești, domnule, se repezi Palmyrin Rosette. Și de ce zîm-bești?

— Oh, numai pentru că văd că vreți să reformați calendarul terestru, domnule profesor.

— Nu vreau, domnule, decît să fim logici!

— Să fim logici, dragă domnule profesor! strigă căpitanul Servadac. Să fim logici!

— Admiteți, întrebă Palmyrin Rosette pe un ton destul de tăios, că Gallia se va întoarce la periheliul ei la un interval de doi ani?

— Admitem.

— Această perioadă de doi ani, care constituie o revoluție completă în jurul Soarelui, constituie deci anul gallian!

— Întocmai.

— Acest an, ca orice an, trebuie împărțit în 12 luni?

— Cum vreți dumneavoastră, dragă domnule profesor.

— Nu e după cum vreau eu...

— Ei bine, în 12 luni! răspunse Hector Servadac.

— Și din cîte zile vor fi formate aceste luni?

— Din 60 de zile, de vreme ce zilele au scăzut la jumătate.

184

— Căpitane Servadac, spuse profesorul pe un ton sever, gîndeș-te-te la ceea ce spui!...

— Dar mi se pare că mă integrez în sistemul dumneavoastră, răspunse Hector Servadac.

— Nu, deloc.

— Explicați-ne atunci...

— Nimic mai simplu! urmă Palmyrin Rosette ridicînd disprețuitor din umeri. Fiecare lună galliană va trebui să cuprindă două luni terestre, nu?

— Fără îndoială, de vreme ce anul gallian trebuie să dureze doi ani.

— Și două luni au 60 de zile pe Pămînt, nu-i așa?

— Da, 60 de zile.

— Prin urmare?... întrebă contele Timașev adresîndu-se lui Palmyrin Rosette.

— Prin urmare, dacă două luni cuprind 60 de zile terestre, asta face 120 de zile galliene de vreme ce durata zilei pe suprafața Gal-liei nu mai este decît de 12 ore. S-a înțeles?

— S-a înțeles foarte bine, domnule, răspunse contele Timașev. Dar nu credeți că noul calendar e un pic cam încurcat...

— încurcat! strigă profesorul. De la 1 ianuarie nici nu mai socotesc altcum!

— Așa încît, întrebă căpitanul Servadac, lunile noastre vor avea acum cel puțin 120 de zile.

— Și ce vezi rău în asta?

— Nimic, dragă domnule profesor. Deci, acum, în loc să fim în mai nu sîntem decît în martie?

— în martie, domnilor, în a 266-a zi a anului gallian, care corespunde celei de a 133-a zi din anul terestru. Astăzi este deci 12 martie gallian și după ce vor mai trece 60 de zile galliene...

— Vom fi în 72 martie! strigă Hector Servadac. Bravo! Să fim logici!

Lui Palmyrin Rosette îi trecu prin gînd că fostul lui elev își cam bătea joc de el, dar, fiind tîrziu, cei trei vizitatori părăsiră observatorul.

Profesorul întemeiase, așadar, calendarul gallian. Totuși, trebuie să mărturisim că numai el se servea de acest calendar, că nimeni nu-l înțelegea atunci cînd vorbea de 47 aprilie sau 118 între timp luna iunie — după vechiul calendar — sosise, rioada aceasta, Gallia trebuia să străbată numai 27 500 000 leghe și să se îndepărteze de Soare la o distanță de 155 milioane. Temperatura scădea întruna, dar atmosfera era tot așa de curată, tot așa de calmă ca și pînă atunci.

Traiul de fiecare zi se scurgea pe Gallia cu o regularitate, am putea spune, cu o monotonie desăvîrșită. Pentru a tulbura această monotonie era nevoie de personalitatea zgomotoasă, nervoasă, capricioasă, arțăgoasă, a lui Palmyrin Rosette. Qnd binevoia să-și între-

mai, **în**

pe-

185

rupă observațiile și să coboare în sala comună, vizita lui stîrnea întotdeauna scene. Discuția se învîrtea mereu în jurul aceleiași probleme. Oricare ar fi fost pericolul unei noi întîlniri cu Pămîntul, căpitanul Servadac și însoțitorii săi erau încîntați de această eventualitate, ceea ce îl scotea din sărite pe profesor. El nici nu voia să audă de întoarcere și-și continua cercetările asupra Galliei ca și cum ar fi trebuit să rămînă aici pe vecie.

într-o zi — la 27 iunie — Palmyrin Rosette năvăli ca din pușcă în sala comună unde îi găsi pe căpitanul Servadac, pe locotenentul Procop, pe contele Timașev și pe Ben-Zuf.

— Locotenentul Procop, strigă el, răspunde fără ocol și fără ascunzișuri la întrebarea care ți-o voi pune.

— Dar nu prea am obiceiul... i-o întoarse locotenentul Procop.

— Bine! urmă Palmyrin Rosette, care părea că-l tratează pe locotenent așa cum tratează un profesor pe elevul său. Răspunde: ai făcut sau nu înconjurul Galliei cu goeleta dumitale aproape de ecuator, adică pe unul din marile cercuri?

s — Da, domnule, răspunse locotenentul căruia contele Timașev îi făcuse semn să-i facă pe voie strașnicului Rosette.

— Bine, urmă acesta. Și în timpul acestei călătorii de explorare, n-ai însemnat pe hartă drumul parcurs de *Dobrina*?

— Cu aproximație, răspuse Procop, adică cu ajutorul lochului și al busolei și nu după înălțimea Soarelui sau a stelelor care era cu neputință de calculat.

— Și ce-ai constatat?...

— Că circumferința Galliei trebuie să măsoare vreo 2 300 km, ceea ce ar însemna 740 km în diametru.

— Da... spuse Palmyrin Rosette ca pentru sine, acest diametru ar fi, de fapt, de 16 ori mai mic decât cel al Pământului care este de 12 792 de km.

Căpitanul Servadac și cei doi însoțitori ai săi se uitau la profesor și nu înțelegeau unde voia să ajungă.

— Ei bine, reluă Palmyrin Rosette, ca să-mi completez cercetările asupra Galliei, îmi rămîne să-i mai aflu suprafața, volumul, masa, densitatea și intensitatea gravitației.

— în ce privește suprafața și volumul, răspuse locotenentul Procop, de vreme ce cunoaștem diametrul Galliei, nimic nu-i mai ușor.

— Am zis eu că e greu? se răsti profesorul. Calculele astea le făceam cînd eram de o șchioapă.

— O! O! făcu Ben-Zuf, care de-abia aștepta prilejul să-l nemulțumească pe cel ce vorbise urît despre Montmartre.

— Elev Servadac, urmă Palmyrin Rosette, după ce se încruntase o clipă la Ben-Zuf, ia-ți tocul. Dacă cunoști circumferința marelui cerc al Galliei, spune-mi care-i suprafața ei?

— Iată, domnule Rosette, răspuse Hector Servadac, hotărit să

186

se poarte ca un elev bun, 2383 km circumferința Galliei, de înmulțit cu diametrul 740.

— Da, și mai repede! se repezi profesorul. N-ai terminat? Ei bine?

— Ei bine, răspuse Hector Servadac, iată rezultatul: suprafața Galliei este de 1719 020 km pătrați.

— Adică o suprafață de 287 de ori mai mică decât a Pământului, care are 510 milioane km pătrați.

— Pf! făcu Ben-Zuf țuguindu-și buzele a dispreț față de cometa profesorului. Profesorul îl fulgeră cu o privire cumplită.

— Ei bine, reluă profesorul care se aprindea, acum care e volumul Galliei?

— Volumul?... răspuse șovăind Hector Servadac.

— Elev Servadac, ai uitat să calculezi volumul unei sfere a cărei suprafață e dată?

— Nu, domnule Rosette, dar nu mă lăsați nici să răsufli. 3

— în matematică nu se răsufliă, domnule, nu se răsufliă!

Le trebuia multă putere de stăpînire celor de față ca să nu izbucnească în rîs.

— Gata? întrebă profesorul. Volumul unei sfere...

— Este egal cu suprafața... răspuse Hector Servadac șovăind, înmulțită cu...

— Cu o treime din rază, domnule! strigă Palmyrin Rosette. Cu o treime din rază! Ai terminat?

— Aproape! O treime din raza Galliei fiind 123, virgulă, 3, 3, 3, 3...

— 3, 3, 3, 3... repetă Ben-Zuf parcurgînd întreaga gamă a tonurilor.

— Liniște! strigă profesorul scos din sărite. Mulțumește-te cu primele două zecimale, lasă deoparte pe celelalte.

— Le las, răspuse Hector Servadac.

— Și?

— 1719 020 înmulțit cu 123,33 face 211439 460 km cubi.

— Iată volumul cometei mele! strigă profesorul. E o cantitate, nu?

— Fără îndoială, remarcă locotenentul Procop, dar acest volum este de 5166 ori mai mic

decît cel al Pămîntului care este, în cifre rotunde, de...

— Un trilion, 82 miliarde, 841 milioane de km cubi, ştiu, domnule, răspunse Palmyrin Rosette.

— Şi, prin urmare, adăugă locotenentul Procop, volumul Galliei este inferior şi volumului Lunii, care este a 49-a parte din volumul Pămîntului.

— Ei, şi? replică profesorul rănit în amorul său propriu.

— Aşadar, urmă neîndurător locotenentul Procop, văzută de pe Pămînt, Gallia n-ar părea mai mare decît o stea de mărimea a 7-a,

187

în matematică nu se răsuflă!

u u

adică n-ar putea fi zărită cu ochiul liber!

— Ei drăcie, strigă Ben-Zuf, ce mai cometă! Şi pe ea ne găsim noi!?

— Linişte! se răsti Palmyrin Rosette furios la culme.

— O alună, un bob de mazăre, o sămînţă de muştar! urmă, răz-bunîndu-se, Ben-Zuf.

— Taci, Ben-Zuf, spuse căpitanul Servadac.

— O gămălie de ac, acolo! O nimica toată!

— Ei, la naiba, n-ai de gînd să taci?

Ben-Zuf înţelese că domnul căpitan era gata să se supere şi ieşi din sală stîrnind toate ecourile din masivul vulcanic prin hohotele lui de rîs.

Era şi timpul să iasă. Palmyrin Rosette, gata să izbucnească, avu nevoie de cîteva clipe pînă să-şi vină în fire, pentru că nici el nu voia să-i atace cineva cometa, după cum nici Ben-Zuf nu voia să-i fie defăimat Montmartre. Fiecare îşi apăra bunul cu străşnicie.

În sfîrşit, profesorul îşi recapătă graiul şi adresîndu-se elevilor săi, mai bine-zis auditorilor săi, le spuse:

— Domnilor, cunoaştem acum diametrul, circumferinţa, suprafaţa şi volumul Galliei. E ceva, dar nu e totul. Vreau să obţin, prin măsurători directe, masa şi densitatea ei şi să aflui care este intensitatea gravitaţiei la suprafaţa ei.

— Va fi greu, zise contele Timaşev.

— N-are a face. Vreau să ştiu cît cîntăreşte cometa mea şi voi afla.

— Ceea ce va face şi mai grea soluţionarea problemei, observă locotenentul Procop, e că nu ştim din ce substanţă e alcătuită Gal-lia.

— Ah! Nu ştiţi ce substanţă e? urmă profesorul.

— Nu, nu ştim, şi dacă ne-aţi spune şi nouă...

— Ei, domnilor, ce-mi pasă! rosti Palmyrin Rosette... O să rezolv eu problema şi fără asta.

— Sîntem la ordinele dumneavoastră, cînd veţi crede de cuviinţă, domnule profesor! spuse atunci căpitanul Servadac.

— Observaţiile şi calculele mele mai durează o lună, răspunse oţărît Palmyrin Rosette, şi dacă vreţi să aşteptaţi pînă termin...

— Desigur, domnule profesor! răspunse contele Timaşev. Aşteptăm cît vreţi dumneavoastră!

— Şi chiar mai mult! întări căpitanul Servadac, care nu putu să se împiedice să nu facă această mică glumă.

— Ei bine, ne întîlnim peste o lună! răspunse Palmyrin Rosette, la 62 aprilie viitor!

...Adică 31 iulie terestru.

Capitolul VI

ÎN CARE SE VA VEDEA CĂ PALMYRIN ROSETTE ARE DREPTATE CÎND GĂSEŞTE MATERIALUL COLONIEI NEÎNDESTULĂTOR

În timpul acesta Gallia continua să circule prin spaţiile interplanetare sub puterea de atracţie a

Soarelui. Pînă atunci nimic nu-i stingherise mișcările. Planeta Nerina, pe care o luase în slujba ei tre-cînd prin zona asteroizilor, îi rămăsese credincioasă și-și îndeplinea conștiincios mica revoluție bilunară. Se părea că totul se va petrece fără nici o încurcătură în cursul anului gallian.

Dar marea preocupare a locuitorilor fără voie ai Galliei era mereu aceeași: se vor întoarce pe Pămînt? Astronomul nu greșise oare în calculele sale? Calculase bine noua orbită a cometei și durata revoluției ei în jurul Soarelui? (Palmyrin Rosette se supăra atît de ușor și nu i se putea cere să-și revadă rezultatele cercetărilor.)

Așadar, Hector Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop tot mai erau neliniștiți în această privință. Cît despre ceilalți coloniști, această problemă era ultima din grijile lor. Ce resemnare în fața soartei! Ce filozofie practică! Spaniolii mai ales, săraci în Spania, nu fuseseră niciodată pînă atunci atît de fericiți! Negrete și însoțitorii lui nu avuseseră nicicînd parte de condiții de trai atît de bune. Ce le păsa lor de drumul urmat de Gallia? De ce s-ar fi străduit să afle dacă va rămîne în cîmpul de atracție al Soarelui sau va scăpa de acesta și va începe să străbată alte ceruri? Cîntau nepăsători; și cum altfel și-ar fi putut petrece niște *majos* mai bine timpul decît cîntînd?

Dar cei mai fericiți locuitori ai coloniei erau, fără doar și poate, tînărul Pablo și micuța Nina. Ce de jocuri fermecătoare mai scorneau împreună alergînd de-a lungul nesfîrșitelor galerii din Fagure-le-Nina, cățărindu-se pe stîncile litoralului! Uneori petreceau pati-nînd pînă unde vedeau cu ochii, pe întinderea înghețată a mării. Alteori se distrau pescuind pe malul micii lagune pe care cascada de foc o menținea în stare lichidă. Toate acestea nu-i împiedicau să învețe cu Hector Servadac. Ajunseseră să se facă foarte bine înțeleși și, inai ales, se înțelegeau bine unul pe celălalt!

De ce s-ar fi preocupat de viitor băiatul și fetița? De ce ar fi regretat trecutul? Într-o zi Pablo o întrebă:

— Ai rude, Nina?

— Nu, Pablo, răspunse Nina. Sînt singură. Dar tu?

— Și eu sînt singur, Nina. Ce făceai tu înainte?

— Păzeam caprele, Pablo.

— Eu, rosti băiatul, alergam zi și noapte în întîmpinarea cailor diligentei.

— Acum, însă, nu mai sîntem singuri, Pablo.

19(1

— Nu, Nina, nicidecum.

— Guvernatorul e tatăl nostru, contele și locotenentul sînt unchii noștri.

— Și Ben-Zuf, prietenul nostru, adăugă Pablo. „

— Și toți ceilalți sînt tare drăguți, spuse Nina. Ne răsfăță, Pablo! Ei bine, nu trebuie să ne lăsăm răsfățați. Trebuie să-i facem să fie mulțumiți de noi... mereu.

— Ești așa de cuminte, Nina, încît alături de tine trebuie s* fiu la fel.

— Eu sînt sora ta și tu ești fratele meu, spuse grav Nina.

— Bineînțeles, răspunse Pablo.

Gingășia și drăgălășenia acestor două ființe făcuseră să fie îndrăgite de toți. Cu ei nimeni nu era zgîrcit în vorbe bune și mîngîieri, iar capra Marzy își avea și ea partea. Căpitanul Servadac și contele Timașev simțeau pentru acești copii o sinceră și părintească afecțiune. De ce ar fi regretat Pablo cîmpiile pîrjolate de arșiță ale Andaluziei, iar Nina stîncile sterpe ale Sardiniei? Se părea că această nouă lume fusese dintotdeauna a lor.

Sosi și luna iulie. În timpul acestei luni, Gallia n-avea de parcurs decît 22 milioane de leghe de-a lungul orbitei sale, depărtarea de Soare fiind de 172 milioane leghe. Ea se găsea, așadar, la o distanță de Soare de patru ori și jumătate mai jmare decît a

Pământului. avînd o viteză aproape asemănătoare. într-adevăr, media viteze; globului terestru cînd parcurge ecliptica este de aproximativ 21 de milioane leghe pe lună, adică 28 800 leghe pe oră.

La 62 aprilie gallian, profesorul îi trimise un bilet laconic căpitanul Servadac.

Palmyrin Rosette voia să înceapă chiar în ziua aceea operațiile care să-i permită să calculeze masa și densitatea cometei sale ca și intensitatea atracției gravitaționale la suprafața ei. Hector Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop se siliră să nu lipsească de la întîlnire. Cu toate că experiențele care se pregăteau nu-i interesau în același grad ca pe profesor, totuși ei ar fi vrut să afle din ce substanță era alcătuită temelia Galliei.

De dimineată Palmyrin Rosette venise la ei în sala cea mare. Nu părea să fie încă într-o foarte proastă dispoziție, dar ziua abia începuse..

Toată lumea știe ce înseamnă forța atracției gravitaționale. Este forța de atracție pe care o exercită Pământul asupra unui corp cu masa egală cu 1 și vă aduceți aminte cît de mult fusese micșorată această forță pe Gallia — fenomen care determina, firește, creșterea puterii musculare a gallienilor. Dar proporția exactă nu se cunoștea. În ce privește masa, ea este alcătuită din cantitatea de materie care constituie un corp și este reprezentată de însăși greutatea corpului. Densitatea este cantitatea de materie a unui corp într-un volum dat.

Deci prima problemă de rezolvat era: cît de mare este atracția gravitațională pe suprafața Galliei?

191

A doua problemă: care este cantitatea de materie din care este formată Gallia, cu alte cuvinte — care era masa sa și, prin urmare, greutatea sa.

A treia problemă: care era cantitatea de materie cuprinsă în Gallia, volumul ei fiind cunoscut, altfel spus: care este densitatea ei?

— Domnilor, spuse profesorul, astăzi vom termina studiul diferitelor elemente care constituie cometa mea. Cînd vom cunoaște forța de atracție gravitațională pe suprafața ei, masa și densitatea ei prin măsurători directe, ea nu va mai avea taine pentru noi. De fapt vom cîntări Gallia.

Ben-Zuf, care tocmai intrase în sală, auzi ultimele cuvinte ale lui Palmyrin Rosette. El părăsi fără un cuvînt încăperea și se întoarse peste cîteva clipe spunînd pe un ton ghiduș:

— Degeaba am cotrobăit prin magazia generală, n-am găsit nici o balanță și, dealtfel, nu văd unde am putea-o agăța!

Rostind aceste vorbe, Ben-Zuf se uită afară ca și cum ar fi căutat un cui în cer.

O privire a profesorului și un gest al lui Hector Servadac îl făcură să renunțe a mai face glume proaste.

— Domnilor, reluă Palmyrin Rosette, trebuie să știu, în primul rînd, cît cîntărește pe Gallia un kilogram terestru. Din pricina masei mai mici a Galliei, atracția ei este mai mică și consecința acestui fapt e că fiecare obiect cîntărește mai puțin pe suprafața ei decît ar cîntări pe suprafața Pământului. Dar care este diferența între cele două greutateți, iată ce trebuie să aflăm.

— Nimic mai adevărat, răspunse locotenentul Procop, și balanțele obișnuite — chiar dacă am fi avut una — n-ar fi putut servi la operația noastră, căci talgerele lor fiind supuse egal atracției gal-liene, n-ar fi putut arăta raportul între greutatea galliană și cea terestră.

— Așa-i, întări contele Timașev, kilogramul, de exemplu, de care v-ați fi servit, ar fi pierdut tot atât din greutatea lui ca și obiectul pe care trebuia să-l cântărească și...

— Domnilor, grăi Palmyrin Rosette, dacă spuneți toate astea pentru a mă informa pe mine, vă pierdeți vremea și vă rog să mă lăsați să-mi continui cursul de fizică. Profesorul vorbea mai mult ca oricând *ex cathedra*.

— Aveți un dinamometru și o greutate de un kilogram? întrebă el. În asta stă totul. La un dinamometru, greutatea este indicată de o lamă de oțel sau de un resort care acționează conform flexibilității și tensiunii lor. Atracția nu le influențează deci în nici un fel. Dacă atîrn o greutate de un kilogram terestru de cântarul meu, acul va indica exact cît cântărește acest kilogram pe suprafața Galliei. Aș cunoaște deci diferența care există între atracția Galliei și atracția Pămîntului. Pun, așadar, din nou întrebarea: aveți un dinamometru?

Auditorii lui Palmyrin Rosette se consultară din priviri. Apoi

192

Hector Servadac se întoarse către Ben-Zuf care cunoștea pînă în cele mai mici amănunte tot materialul coloniei.

— N-avem nici dinamometru și nici o greutate de un kilogram, spuse el.

Profesorul își exprimă dezamăgirea izbind puternic cu piciorul în pămînt.

— Dar, continuă Ben-Zuf, cred că știu unde se poate găsi un cîn-tar, dacă nu și o greutate.

— Unde?

— Pe tartana lui Hakhabut.

— Trebuia să ne spui pe loc, dobitocule! strigă profesorul dînd din umeri.

— Și mai ales trebuie să te duci să-l aduci! adăugă căpitanul Servadac.

— Mă duc, zise Ben-Zuf.

— Te însoțesc, se hotărî Hector Servadac, căci Hakhabut poate să ne facă greutatea, dacă e vorba să împrumute ceva, orice-ar fi!

— Haidem cu toții la tartană, propuse contele Timașev. Vom vedea cum stă Isac pe bordul *Hansei*.

Fiind de acord, erau gata să iasă din sală, cînd profesorul spuse:

— Conte Timașev, oare unul din oamenii dumitale n-ar putea ciopli din substanța stîncoasă a masivului un bloc care să aibă exact un decimetru cub?

— Mecanicul meu îl va confecționa fără nici o greutate, răspunse contele Timașev, dar cu o singură condiție: să i se dea un metru ca să obțină măsura exactă.

— Poate că n-aveți nici metru, așa cum n-aveți nici cântar? strigă Palmyrin Rosette.

Nu exista nici metru în magazia generală. Ben-Zuf fu nevoit să facă această penibilă mărturisire.

— Dar, adăugă el, e foarte posibil să se găsească la bordul *Hansei*.

— Să mergem, dar! răspunse Palmyrin Rosette, și o luă cu pas grăbit prin galeria cea mare. Îl urmară imediat și Hector Servadac, contele Timașev, Procop și Ben-Zuf printre stîncile înalte care dominau litoralul. Coborîră pînă la mal și se îndreptară spre golful îngust unde *Dobrina* și *Hansa* erau prinse în crusta lor de gheață.

Cu toate că temperatura era extrem de scăzută, 35° sub zero, călduros îmbrăcați, cu glugile pe cap, cu mantalele lor de blană strînse bine pe corp, căpitanul Servadac și însoțitorii lui puteau să înfrunte frigul fără prea mari neplăceri. Dacă barba, sprîncenele și genele lor fură acoperite pe loc de mici cristale, asta se datora faptului că aburii respirației înghețau în aerul rece. Pe obrazul lor se ridicau ace albe, subțiri, ascuțite ca cele ale porcului spinos, făcîndu-i să apară caraghioși la vedere. Fața profesorului, care, scund fiind, semăna cu un ursuleț, părea și mai sălbatică.

Era ora opt dimineața. Soarele se îndrepta repede spre zenit. Dis-

cui lui, micșorat mult din cauza distanței, arăta ca o Lună plină. Razele lui ajungeau pînă la solul planetei lipsite de căldură și cu luminozitate foarte scăzută. Toate stîncile litoralului de la poalele masivului, și vulcanul însuși, își arătau albeața neprihănită a ultimelor zăpezi căzute înainte ca vaporii să fi încetat să satureze atmosfera galliană. În fund, pînă la vîrfurile conului fumegînd care domina tot acest teritoriu, se desfășura uriașul covor pe care nici o pată nu-l murdărea. Pe versantul septentrional se revărsa cascada de lavă. Acolo, zăpezile făcuseră loc torentelor de foc care șerpuiău urmînd toanele pantelor pînă la golful peșterii centrale, de unde cădeau perpendicular în mare. Deasupra cavernei, la 500 de picioare mai sus, se căsca un fel de gură neagră peste care se bifurcau șuvoaiele erupției. Din această gură ieșea țeava unei lunete astronomice. Era observatorul lui Pal-myryn Rosette.

Plaja era în întregime albă și nu se deosebea de marea înghețată. Nici o linie de demarcație nu le despărțea. În contrast cu imensitatea albă, cerul părea de un albastru deschis. Pe plajă se vedeau urmele de pași lăsate de coloniști, care fie că se plimbau zilnic, fie că veneau să ia gheață pentru a obține apă dulce prin topire, fie că se duceau să patineze. Curbele patinelor se încrucișau pe pojghița tare ca cercurile făcute pe oglinda apei de insectele acvatice.

Urme de pași se îndreptau de pe litoral și spre *Hansa*. Erau cele lăsate de Isac Hakhabut după căderea zăpezii. Marginile zimțate ale acestor urme căpătaseră în bătaia marelui ger tăria bronzului.

O jumătate de kilometru despărțea primele stînci ale masivului de golful unde iernau cele două vase. Ajungînd la golf, locotenentul Procop le arată cît de mult se ridicase linia de plutire a *Hansei* și a *Dobrinei*. Tartana și goeleta se înălțaseră deasupra suprafeței mării cu vreo 20 de picioare.

— Iată un fenomen ciudat! spuse căpitanul Servadac.

— Ciudat și îngrijorător, răspunse locotenentul Procop. E limpede că sub coca vaselor, acolo unde adîncimea este mică, se petrece o mare acțiune de congelare. Puțin cîte puțin crusta se îngroașă și ridică cu o forță de neînvins tot ce e deasupra.

— Dar acțiunea asta va avea un sfîrșit? întrebă contele Timașev.

— Nu știu, răspunse locotenentul Procop, căci frigul nu a ajuns la maximum.

— Sper că nu! strigă profesorul. Altfel, degeaba te duci la 200 milioane de leghe departe de Soare, dacă nu găsești decît aceeași temperatură ca la polii terestri.

— Sînteți prea bun, domnule profesor, răspunse locotenentul Procop. Din fericire, gerurile din spațiu nu depășesc totuși 60 pînă la 70 de grade, ceea ce e destul de acceptabil.

— Aș! zise Hector Servadac, frigul fără vînt este un frig fără guturai și nici n-o să strănutăm măcar o dată toată iarna.

Locotenentul Procop îi împărtăși contelui Timașev temerile pe care i le inspira situația goeletei. Datorită straturilor înghețate n-ar fi fost cu neputință ca *Dobnna* să fie ridicată la o înălțime considerabilă, în aceste condiții, în perioada dezghețului, te puteai aștepta la o nenorocire de felul celor care distrug adesea baleniarele ce ierneză în mările arctice. Dar ce puteai face?

Ajunseră lîngă *Hansa*, închisă în carapacea ei de gheață. Trepte tăiate de curînd de Isac Hakhabut îți îngăduiau să urci pe bord. Ce s-ar face el dacă tartana s-ar ridica la vreo sută de picioare?

O trîmbă subțire de fum albastru ieșea din țeava de alamă care se ivea dintre zăpezile

întărite, îngrămădite pe punte. Era limpede că zgârcitul își folosea combustibilul cu o economie sîngeroasă. Dar nu suferea prea tare de frig. Într-adevăr, straturile de gheață care înveleau tartana, prin însuși faptul că erau rele conducătoare de căldură, trebuiau să păstrează înăuntru o temperatură suportabilă.

— Ohe! Nabiicodonosor! strigă Ben-Zuf.

Capitolul VII

ÎN CARE SE VA VEDEA CĂ ISAC GĂSEȘTE UN PRILEJ MINUNAT SĂ ÎMPRUMUTE BANI CU MAI MULT DE 1800 LA SUTĂ DOBÎNDĂ

Glasul lui Ben-Zuf fu auzit. Ușa capotei din spate se deschise și Isac Hakhabut își scoase afară partea de sus a trupului.

— Cine-i acolo? strigă el. Ce vreți de la mine? Nu-i nimeni aici! N-am nimic de împrumutat sau de vînzare!

Acestea fură primitoarele cuvinte care-i întîmpinară pe oaspeți.

— Frumos, n-am ce zice, jupîn Hakhabut, răspunse căpitanul Servadac cu o voce poruncitoare. Ne iei poate drept hoți?

— Ah, dumneavoastră sînteți, domnule guvernator general, zise bătrînul fără să iasă din cabină.

— În persoană, strigă Ben-Zuf care se și urcase pe putea tartanei. Vizita lui trebuie să fie o cinste pentru tine. Haide! Afară din cușcă!

Isac Hakhabut se hotărî să se arate în întregime în deschizătura capotei, a cărei ușă o ținea pe jumătate închisă ca să o poată împinge repede în caz de primejdie.

— Ce vrei? întrebă.

— Să stăm de vorbă o clipă cu dumneata, jupîne Isac, răspunse căpitanul. Dar fiindcă frigul e cam înțepător, n-o să refuzi să ne dai găzduire în cabina dumată.

— Ce! Vreți să intrați? strigă Isac care nu încerca să ascundă cit de suspectă îi părea această vizită.

— Da, vrem, îi confirmă Hector Servadac, cățărîndu-se pe scări, urmat de cei ce-l însoțeau.

195

— N-am nimic cu ce să vă servesc, spuse Isac cu un glas jalnic. Nu sînt decît un om sărman.

— Iar o ia cu jelaniile! spuse Ben-Zuf. Hai, bătrine, să facem pace.

Și Ben-Zuf, luîndu-l pe Hakhabut de guler, îl dădu la o parte fără multă vorbă.

Apoi deschise ușa cabinei. În clipa cînd să intre, căpitanul Servadac spuse:

— Bagă-ți bine în cap, Hakhabut, că nu venim să punem mîna împotriva voinței tale pe bunurile ce-ți aparțin. Repet că în ziua în care interesul obștesc va cere să dispunem de încărcătura tartanei, nu voi șovăi s-o fac, adică să te expropriez în folosul obștesc, plă-tindu-ți marfa la prețurile europene curente.

— La prețurile europene curente, bolborosi Isac Hakhabut printre dinți. Nici vorbă, ci la prețurile curente de pe Gallia, și eu voi fi acela care le va stabili.

În timpul acesta Hector Servadac și însoțitorii săi coborîseră în cabina *Hansei*. Nu era decît o încăpere strîmtă, locul cel mai mare cu putință fiind rezervat încărcăturii. O sobiță de tuci, unde doi cărbuni se căzneau să ardă, se afla într-un colț, în fața canapelei ca-re-i slujea de pat. Un dulap, a cărui ușă era încuiată cu grijă, se afla în fundul odaiei. Cîteva scaunele, o masă de brad de o curățenie îndoielnică și drept ustensile de bucătărie — strictul necesar. Mobilierul era, pe cît se vede, lipsit de confort, dar demn de proprietarul *Hansei*.

Prima grijă a lui Ben-Zuf, odată ajunși în cabină, după ce negustorul închisese ușa, fu să arunce în sobă cîteva cărbuni, prevedere îndreptățită de temperatura scăzută din odaie. Faptul stîrni protestele și gemetele lui Isac Hakhabut care și-ar fi ars mai bine oasele, dacă ar fi avut

altele de schimb, decît să risipească din combustibil. Dar nimeni nu-l băgă în seamă. Ben-Zuf rămase de pază Ungă sobă, și înteti focul suflînd în el cu multă pricepere. Apoi, oaspeții așezîndu-se de bine de rău fiecare pe unde găsi, îl lăsară pe căpitanul Servadac să-i aducă la cunoștință gazdei scopul vizitei lor.

Isac Hakhabut, care stătea în picioare într-un colț, încleștîndu-și mîinile. cu degetele cîrligate, părea un condamnat ascultînd sentința.

— Jupîne Isac, spuse atunci căpitanul Servadac, am venit aici ca să-ți cerem un serviciu.

— Un serviciu?

— în interesul nostru comun.

— Dar nu îmi amintesc să avem un interes comun.

— Ascultă întîi și nu te mai văicări, Hakhabut. Nu-i vorba să te jupuiri de viu.

— îmi cereți un serviciu, mie, un om sărac! exclamă el plîngăreț.

— Iată despre ce e vorba, răspunse Hector Servadac prefăcîndu-se că nu l-a auzit.

196

El își dădu seama că preambulul acesta solemn putea să-l facă pe Isac Hakhabut să creadă că i se va cere întreaga avere.

— într-un cuvînt, jupîne Isac, continuă căpitanul Servadac, am avea nevoie de un dinamometru. Poți să ne împrumuți unul?

— Un dinamometru! strigă Isac ca și cum i s-ar fi cerut să împrumute mai multe mii de franci. Un cîntar spuneți?...

— Da! Un cîntar pentru cîntărit! repetă Palmyrin Rosette, pe care atîtea formalități începuseră să-l supere peste măsură.

— N-aveți un cîntar? întrebă locotenentul Procop.

— Ba are, rosti Ben-Zuf.

— într-adevăr... Cred că da... răspunse Isac Hakhabut, care nu voia să se angajeze la nimic.

— Ei bine, jupîn Isac, fii atît de bun și împrumută-ne cîntarul dumitale.

— Să-l împrumut? strigă cămătarul. Domnule guvernator, îmi cereți să-l împrumut?

— Pentru o zi! rosti profesorul, pentru o zi, Isac. O să ți-l înapoiem.

— Dar este un instrument foarte delicat, dragă domnule, răspunse Isac Hakhabut.

Arcul se poate rupe pe gerurile astea mari.

— Ah, bestia! strigă Palmyrin Rosette.

— Și apoi poate vreți să cîntăriți ceva greu.

— Doar n-ai să crezi că vrem să cîntărim un munte? se băgă în vorbă Ben-Zuf.

— Mai mult decît un munte! grăi Palmyrin Rosette. Vom cîntări Gallia.

— Dumnezeuule! strigă Isac ale cărui văicărelî prefăcute urmăreau un scop, vădit, cusut cu ață albă.

Căpitanul Servadac interveni din nou.

— Jupîne Hakhabut, avem nevoie de cîntar pentru a cîntări o greutate de cel mult un kilogram.

— Un kilogram, Dumnezeuule!

— Și pe deasupra acest kilogram va cîntări mult mai puțin, ca urmare a atracției mai mici de pe Gallia. Astfel că n-ai de ce te teme pentru cîntarul dumitale.

— Fără îndoială... domnule guvernator... spuse Isac, dar să împrumut, să împrumut!

— De vreme ce nu vrei să-l împrumuți, îi propuse atunci contele Timășev, poate vrei să-l vinzi?

— Să-l vînd! exclamă Isac Hakhabut, să-mi vînd cîntarul! Dar după ce-l voi fi vîndut, cum îmi voi putea cîntări marfa? Doar n-am balanțe! N-am decît acest biet și

micuț instrument, așa de gingaș, dar așa de precis, de care vreți să mă lipsiți. Ben-Zuf nu pricepea cum de nu-l strânge căpitanul de gît pe omul acesta îngrozitor, care-l înfrunta. Dar Hector Servadac se amuza să meargă pînă la capăt cu toate formele de convingere.

— Haide, jupîne Isac, spuse fără să se supere defel, văd bine că

197

nu primești să ne împrumuți cîntarul.

— Vai! Pot oare s-o fac, domnule guvernator?

— Nici să-l vinzi?

— Să-l vînd! Niciodată!

— Ei atunci, poate vrei să-l închiriezi?

Ochii lui Isac Hakhabut se preschimbară în doi tăciuni aprinși.

— Răspundeți dumneavoastră de tot ce-ar putea să se întîmple? întrebă el cu interes.

— Da.

— Depuneți în mîinile mele o garanție care îmi va aparține în caz că se va întîmpla ceva?

— Da.

— Cît?

— 100 de franci pentru un instrument care valorează 20. E destul?

— Nu prea, domnule guvernator... nu prea... că, în sfîrșit, cîntarul acesta este singurul care se găsește în lumea noastră nouă. Dar sper, adăugă el, că e vorba de 100 de franci-aur!

— Aur.

— Și cîntarul acesta de care am atîta nevoie vreți să-l închiriați pe o zi întreagă.

— Pe o zi.

— Și prețul chiriei?

— Va fi de douăzeci de franci, spuse contele Timașev. Îți convine?

— Vai! Nu sînt eu cel mai tare! murmură Isac Hakhabut împreună-nîndu-și mîinile. Trebuie să știi să te resemnezi.

Tîrgul era încheiat și, bineînțeles, spre marea mulțumire a lui Isac. 20 de franci chirie, 100 de franci garanție și totul în aur francez sau rusesc.

De! Nu era Isac Hakhabut acela care să-și vîndă dreptul primului născut pe un blid de linte, boabele de linte ar fi trebuit să fie perle în cazul acesta.

Traficantul, după ce aruncă o privire bănuitoare în jur, se duse după cîntar.

— Ce om! spuse contele Timașev.

— Da, răspunse Hector Servadac. în felul lui, e chiar prea reușit. Aproape imediat Isac Hakhabut se întoarse aducînd instrumentul pe care-l stringea cu grijă sub braț.

Era un dinamometru, avînd un cîrlig de care se agăța obiectul pe care doreai să-l cîntărești. Un arc mișcîndu-se pe un cerc gradat arăta greutatea. Așadar, după cum le atrăsese atenția Palmyrin Ro-sette, gradele indicate de acest instrument nu depindeau de legea gravitației oricare ar fi fost ea. Făcut pentru cîntărirea lucrurilor de pe Pămînt, ar fi arătat un kilogram pentru orice obiect de un kilogram. Pentru același obiect însă, cît va arăta pe Gallia? Se va vedea mai tîrziu.

198

O sută de franci aur îi fură numărați lui Isac, care acoperi cu mîinile metalul prețios de parcă ar fi închis deasupra lui capacul unei casete. Cîntarul fu dat în grija lui Ben-Zuf, iar oaspeții *Hansei* se pregătiră să părăsească deîndată cabina.

Dar în clipa aceea, profesorul își aminti că-i mai lipsește un obiect de care nu se putea lipsi în cercetările sale. Un cîntar nu-i slujea la nimic dacă nu avea să atîrne de el un bloc din materia gal-liană ale cărui dimensiuni trebuiau măsurate cu exactitate, un bloc de, să zicem, un decimetru cub.

— Stați! Asta nu-i tot! rosti Palmyrin Rosette oprindu-se. Trebuie sa ne mai împrumuți...

Isac Hakhabut tresări.

— Trebuie să ne mai împrumuți un metru și o greutate de un kilogram.

— Ah! cât despre asta, bunul meu domn, răspunse Isac, mi-e cu neputință și-mi pare foarte rău. Aș fi fost atât de bucuros să vă pot fi de folos.

Și de data asta Isac Hakhabut rostea de două ori adevărul, adică afirmînd ca nu exista pe bordul tartanei nici metru, nici greutate de cîntar și a doua oară că îi părea tare rău că nu are așa ceva. Ar mai fi avut prilejul să încheie încă o afacere excelentă.

Palmyrin Rosette, foarte supărat, își privea însoțitorii ca și cum ar fi vrut să-i facă răspunzători de situație. Și avea tot dreptul să fie foarte dezamăgit, căci fără aceste instrumente nu prea vedea cum o s-o scoată la capăt și să obțină un rezultat satisfăcător.

— Trebuie totuși să mă descurc, chiar dacă n-am obiectele necesare! murmură el scarpinindu-se în cap.

Urcă apoi repede scara cabinei. însoțitorii săi îl urmară. Dar încă nu ajunseseră pe puntea tartanei, că se și auzi un clinchet argintiu din cabină. Isac Hakhabut stringea cu grijă aurul într-unui din sertarele dulapului.

La sunetul acesta, profesorul se întoarse cît ai clipi și se repezi către scara pe care o coborî, urmat tot atît de repede de ceilalți care însă nu pricepură nimic din purtarea lui Palmyrin Rosette.

— Ai monede de argint! strigă el apucîndu-l pe Isac de mîneca vechii sale haine.

— Eu!... Arginți!... răspunse Isac Hakhabut, galben la față, ca și cum s-ar fi aflat lîngă un hoț.

— Da!... Arginți!... repetă profesorul cu sufletul la gură... Monede franceze?...

Monede de 5 franci?

— Da... Nu... răspunse Isac fără să-și mai dea seama ce vorbește. Dar profesorul se aplecase peste sertarul pe care Isac Hakhabut

încerca zadarnic să-l închidă. Căpitanul Servadac, contele Timașev, locotenentul Procop, neînțelegînd nimic, dar hotărîți să fie de partea profesorului, lăsau scena să se desfășoare fără să se amestece.

— Am nevoie de aceste monede franceze! strigă Palmyrin Rosette.

— Niciodată! urlă la rindul lui traficantul căruia i se părea că vrea să-i smulgă măruntaiele.

— îmi trebuie și le voi avea!

— Doar dacă mă omori înainte! răcnii Isac Hakhabut. Căpitanul Servadac socoti atunci că a venit clipa să intervină.

— Dragă profesore, spuse el surizînd, lăsați-mă să duc eu această afacere la bun sfîrșit, cum am dus-o și pe cealaltă.

— Ah, domnule guvernator, strigă Isac Hakhabut, pierit cu totul, ocrotiți-mă, ocrotiți-mi avutul!

— Taci, jupîne Isac, răspunse Hector Servadac. Apoi întorcîndu-se spre Palmyrin Rosette, îl întrebă: Aveți nevoie de monede de 5 franci pentru experiențele dumneavoastră?

— Da, răsunse profesorul, pentru început îmi trebuie 40.

— 200 de franci! murmură cămătarul.

— Și pe deasupra, adăugă profesorul, 10 monede de 2 franci și 20 de monede de 50 de centime.

— 30 de franci! rosti o voce plîngăreată.

— în total 230 de franci, continuă Hector Servadac.

— Da, 230 de franci, încuviință Palmyrin Rosette.

— Bine, zise căpitanul Servadac. Și, adresându-se contelui Timașev, îl întrebă:

— Domnule conte, mai aveți cu ce să-i dați lui Isac o garanție pentru împrumutul forțat pe care-l voi face?

— Punga mea este la dispoziția dumneavoastră, domnule căpitan, răspunse contele Timașev, dar n-am la mine decât ruble în hîr-tii.

— Nu turtii! Nu hîrtii! strigă Isac Hakhabut. Hîr-tiile n-au curs pe Gallia.

— Oare banii de metal au? spuse rece contele Timașev.

— Jupîne Isac, spuse atunci căpitanul Servadac, jelaniile dumi-tale le-am ascultat pînă acum destul de binevoitor. Dar nu abuza de răbdarea mea. De bună voie sau fără, vrei ori nu să ne dai cei 230 de franci?

— Săriți, hoții! strigă Isac.

Dar nu putu urma, căci mîna puternică a lui Ben-Zuf îl și strîn-gea de gît.

— Lasă-l, Ben-Zuf, spuse, căpitanul Servadac, lasă-l, o să se supună singur.

— Niciodată!... Niciodată!

— Ce dobîndă eeri, jupîne Isac, ca să ne împrumuți 230 de franci?

— Un împrumut!... Nu-i decât un împrumut!... strigă Isac Hakhabut și fața i se luminea cît ai clipi.

— Da, un simplu împrumut... Ce dobîndă pretinzi?

— Ah, domnule guvernator general! răspunse mîeros cămătarul, banii sînt greu de cîștigat și mai ales se găsesc destul de rar astăzi pe Gallia.

200

— încetează cu observațiile astea protesti... Gt ceri? continuă Hector Servadac.

— Ce să zic, domnule guvernator general, răspunse Isac Hakha-but, cred că o dobîndă de 10 franci...

— Pe zi?...

— Bineînțeles... Pe zi!

Nici nu-și terminase bine fraza și contele Timașev aruncă pe masă cîteva ruble. Isac puse mîna pe ele și se apucă să numere biletele cu o repeziciune uimitoare. Cu toate că era vorba doar de „hîr-tii”, garanția era de natură să satisfacă pe cel mai hrăpăreț cămătar. Monedele franceze cerute de profesor îi fură date pe loc, iar el le puse cu vădită mulțumire în buzunar.

În ce-l privește pe Isac, reușise să-și plaseze fondurile cu o dobîndă de peste 1 800 la sută. Hotărît lucru, dacă în continuare dădea împrumuturi cu aceeași dobîndă, avea să se îmbogățească mai iute pe Gallia decât ar fi făcut-o pe Pămînt.

Cîteva clipe mai tîrziu căpitanul Servadac și însoțitorii săi părăsiseră tartana, și Palmyrin Rosette strigă:

— Domnilor, nu am luat cu mine 230 de franci, ci din ce să fac exact un kilogram și un metru.

Capitolul VIII

ÎN CARE PROFESORUL ȘI ELEVII SĂI JONGLEAZĂ CU SEXTILIOANE, CVINTILIOANE ȘI ALȚI MULTIPLI AI MILIARDULUI

Un sfert de oră mai tîrziu, oaspeții de pe *Hansa* se strînseseră în sala comună și ultimele cuvinte rostite de profesor aveau să se lămurească.

La ordinul său, Ben-Zuf strînsese diferitele obiecte de pe masă și făcuse loc. Monedele de argint, împrumutate de la Hakhabut, fură aranjate după valoare, două fișicuri de cîte 20 de monede de 5 franci, un fișic de 10 monede de doi franci și un fișic de 20 de monede de 50 de centime.

— Domnilor, spuse Palmyrin Rosette, foarte mulțumit de el însuși, pentru că n-ați avut prevederea ca,*în momentul cataclismului, să salvați un metru și o greutate de un kilogram din vechiul material terestru, a trebuit să mă gîndesc cum să înlocuiesc aceste două bunuri de

care nu mă pot lipsi pentru a calcula atracția, masa și densitatea cometei mele.

Această frază era puțin cam lungă, așa cum o întocmește orice orator sigur de el și de impresia pe care o va face asupra ascultătorilor. Nici căpitanul Servadac, nici contele Timășev, nici locotenentul Procop nu luară în seamă ciudata muștrare pe care le-o adresase Palmyrin Rosette. Se obișnuiseră cu purtările lui.

— Domnilor, urmă profesorul, m-am asigurat în primul rînd că

201

diferitele monede pe care le-am luat sînt aproape noi și n-au fost nici uzate, nici pilit de acest cămătar. Sînt, așadar, în condițiile necesare pentru a garanta operației toată precizia dorită. Și, pentru început, am să mă servesc de ele pentru a obține exact lungimea metrului terestru.

Hector Servadac și însoțitorii lui înțeleseseră ideea profesorului încă înainte de a o exprima în întregime. Cît despre Ben-Zuf, îl privea pe Palmyrin Rosette ca pe un scamator care se pregătea să prezinte cîteva numere într-o baracă din Montmartre.

Iată pe ce-și baza profesorul prima operație a cărei idee îi venise pe neașteptate, cînd auzise sunînd monedele în sertarul lui Isac Hakhabut.

Se știe că monedele franceze sînt zecimale și au toate monedele divizionare, între o centimă și o sută de franci, adică: 1) 1, 2, 5, 10 centime, de aramă; 2) 20 de centime, 50 de centime, un franc, doi franci, cinci franci, de argint; 3) cinci, zece, douăzeci, cincizeci și o sută de franci, de aur.

Deci, peste franc există toți multiplii zecimali ai francului, sub franc toate împărțirile zecimale ale francului. Francul este etalonul.

Și asupra acestui punct insistă întîi și întîi profesorul. Diferitele monede sînt exact calibrate, iar diametrul lor determinat riguros de lege este respectat cu precizie la fabricație. Așadar, ca să nu vorbim decît de monedele de 5 franci, de 2 franci și de 50 de centime de argint, primele au un diametru de 37 milimetri, a doua categorie un diametru de 27 milimetri și a treia de 18 milimetri. Nu era oare cu puțință ca, punînd una lîngă alta un număr anumit de monede de valori diferite, să se obțină lungimea exactă de 1 000 de milimetri pe care-i cuprinde metrul terestru?

Era posibil, profesorul o știa, și acest lucru îl făcuse să aleagă 10 monede de cîte 5 franci, din cele 20 pe care le adusesese, 10 monede de 2 franci și 20 de bucăți de cîte 50 de centime. Într-adevăr, făcînd iute următorul calcul pe un capăt de hîrtie, îl prezentă ascultătorilor săi:

10 monede a 5 fr. 10 „ „ 2 „ „ 20 „ „ 50 centime
de 0,037 m - 0,370 m „ 0,027 m = 0,270 m „ 0,018 m = 0,360 m
Total = 1,000 m

— Foarte bine, dragă profesore, zise Hector Servadac. Nu ne mai rămîne acum decît să punem una lîngă cealaltă cele 40 de monede, în așa fel, încît aceeași dreaptă să treacă prin centrele lor, și vom avea exact lungimea metrului terestru.

— Fir-ar să fie! strigă Ben-Zuf. E totuși grozav lucru să fii învățat!

202

— Asta numește el a fi învățat! răspunse Palmyrin Rosette dînd din umeri.

Cele 10 monede de 5 franci fură puse pe masă și așezate unele lîngă altele în așa fel, încît centrele lor să fie legate de aceeași linie dreaptă, apoi cele zece monede de doi franci și pe urma cele 20 monede de cîte 50 de centime. Un semn arăta pe masă cele două capete ale liniei alcătuite în acest fel.

— Domnilor, spuse profesorul, iată lungimea exactă a metrului terestru.

Operația fusese făcută cu cea mai mare precizie. Cu ajutorul unui compas, acest metru fu împărțit în zece părți egale, ceea ce dădu decimetri. Se tăie apoi o stinghie de această lungime și ea fu înmînată mecanicului de pe *Dobrîna*. Avînd un bloc din materia necunoscută a masivului vulcanic, pe care și-l procurase dinainte, nu-i mai rămînea acestuia, om foarte îndemînat de felul lui, decît să-i cioplească șase fețe de

un decimetru pătrat pentru a obține un cub perfect.

Era ceea ce ceruse Palmyrin Rosette.

Metrul fusese realizat. Se mai punea problema obținerii unei greutate de exact un kilogram, ceea ce era și mai ușor. Într-adevăr, monedele franceze au nu numai un diametru perfect determinat, ci și o greutate calculată cu cea mai mare precizie. Și, pentru a nu vorbi decât de monedele de 5 franci, ele cântăresc exact 25 de grame, adică greutatea a 5 monede de un franc cântă-rind fiecare 5 grame. Era deci de ajuns să pui laolaltă 40 de monede de 5 franci de argint pentru a avea o greutate de un kilogram.

Căpitanul Servadac și însoțitorii săi pricepuseră acest lucru de la bun început.

— Ei, ei! zise Ben-Zuf. Văd eu bine că, pentru toate astea, nu-i destul să fii învățat, trebuie să fii și...

— Și ce? întrebă Hector Servadac.

— Trebuie să fii bogat.

Observația lui Ben-Zuf stârni râsul tuturor.

În sfârșit, câteva ore mai târziu, decimetrul cub de piatră era cioplit cu o precizie mai mult decât suficientă și mecanicul îl puse în mâinile profesorului.

Palmyrin Rosette fiind în posesia unei greutate de un kilogram, a unui bloc de un decimetru cub și avînd, în sfârșit, un cântar cu care să le cântărească succesiv, era în măsură să calculeze atracția, masa și densitatea cometei sale.

— Domnilor, zise el, în cazul că nu știți — sau cel puțin nu mai știți — trebuie să vă amintesc vestita lege a lui Newton, după care atracția este direct proporțională cu masa și invers proporțională cu pătratul distanței. Vă rog să nu mai uitați acest principiu. Cum mai preda profesorul! Dar și cu ce elevi disciplinați avea de a face!

— Iată, urmă el, o grămadă de 40 de monede de 5 franci strînse

203

în sacul acesta. Grămada aceasta ar cântări pe Pămînt exact un kilogram. Deci, dacă fiind pe Pămînt l-aș atîrna de cîrligul cântarului acul ar arăta un kilogram. E limpede, nu?

Vorbind astfel, Palmyrin Rosette nu înceta să-și ațintească ochii asupra lui Ben-Zuf. În această privință îl imita pe Arago care, în timpul demonstrațiilor sale, se uita întotdeauna la unul din ascultătorii săi care i se părea a fi mai puțin inteligent și atunci cînd credea că acest ascultător a înțeles, era sigur de claritatea demonstrației făcute.¹ În cazul de față ordonanța căpitanului Servadac nu era lipsită de inteligență, nici vorbă de așa ceva, dar n-avea învățătură, ceea ce însemna același lucru. Ben-Zuf pîrînd convins, profesorul își continuă demonstrația în termenii următori:

— Ei bine, domnilor, această grămadă de 40 de monede am să le atîrn de cîrligul cântarului și, cum ne aflăm pe Gallia, o să vedem cît cântărește pe Gallia.

Grămada fu atîrnată de cântar, acul cântarului oscilă, se opri și arată pe cercul gradat 133 de grame.

— Deci, urmă Palmyrin Rosette, ceea ce cântărește un kilogram pe Pămînt nu cântărește pe Gallia decât 133 grame, adică de vreo 7 ori mai puțin. E limpede?

Ben-Zuf încuviință din cap, așa că profesorul își reluă grav demonstrația.

— Și-acum veți înțelege că rezultatele pe care le-am obținut cu un dinamometru ar fi fost cu neputință de obținut cu o balanță obișnuită. Cele două talgere în care aș fi pus pe unul blocul și pe celălalt o greutate de un kilogram ar fi rămas în echilibru, căci amîndouă au scăzut în greutate cu exact aceeași cantitate. Ați înțeles?

— Pînă și eu am înțeles, răspunse Ben-Zuf.

— Dacă, așadar, urmă profesorul, greutatea este aici de 7 ori mai mică decît pe globul terestru, trebuie să tragem concluzia că forța de atracție pe Gallia nu-i decît a șaptea parte din cea de pe suprafața Pămîntului.

— Perfect! rosti căpitanul Servadac. Iată-ne lămuriți asupra acestui punct. Deci, dragă domnule profesor, să trecem la masă.

— Nu, întâi la densitate, spuse Palmyrin Rosette.

— într-adevăr, rosti locotenentul Procop, cunoscînd volumul Galliei, cînd vom cunoaște densitatea, vom deduce în mod firesc și masa.

¹ în legătură cu aceasta, iată o întîmplare povestită cu haz de ilustrul savant, într-o zi, într-un salon unde povestise despre obiceiul lui, intră un tînăr pe care nu-l cunoștea și care îl salută cu cea mai mare efuziune.

— Cu cine am onoarea să vorbesc? îl întrebă.

— O! Domnule Arago, sigur că mă cunoașteți foarte bine, căci asist cu asiduitate la cursurile dumneavoastră și mă priviți fără încetare cît durează lecția! (n.a.).

204

Raționamentul locotenentului era just și nu le mai rămînea decît să treacă la calcularea densității Galliei.

Profesorul făcu și acest lucru. El luă blocul cioplit din masivul vulcanic, bloc care era exact de un decimetru cub.

— Domnilor, spuse el, acest bloc este făcut dintr-o materie necunoscută pe care ați întîlnit-o pretutindeni în călătoria dumneavoastră de jur împrejurul cometei mele. Se pare că ea nu-i alcătuită decît din această substanță. Litoralul, vulcanul, teritoriul spre nord și spre sud par constituite din acest mineral, căruia ignoranța dumneavoastră în materie de geologie nu v-a îngăduit să-i dați un nume.

— Da, și tare am vrea să știm ce este această substanță, zise Hector Servadac.

— Cred, așadar, continuă Palmyrin Rosette, că am dreptul să-mi dezvolt argumentația ca și cum Gallia s-ar compune în întregime doar din această materie pînă în străfundurile ei. Și iată un decimetru cub din această materie. Cît ar cîntări el pe Pămînt? Ar cîntări exact greutatea pe care o are pe Gallia înmulțită cu șapte, căci, repet, atracția este de șapte ori mai mică pe cometă decît pe globul terestru. Ați înțeles, voi care mă priviți cu ochii mari și mirați?

Aceste cuvinte se adresau lui Ben-Zuf.

— Nu, răspunse Ben-Zuf.

— Ei bine, n-am să-mi pierd timpul să te fac să înțelegi. Dacă domnii ăștia pricep e de ajuns.

— Ce mai urs! murmură Ben-Zuf.

— Să cîntărim, așadar, acest bloc, spuse profesorul. E ca și cum aș atîrna cometa de cîrligul cîntarului meu. Blocul fu agățat de cîn-tar și acul arătă pe cerc 1,430 kg.

— 1 kg și 430 gr ori șapte, strigă Palmyrin Rosette, face aproape 10 kg. Deci densitatea Pămîntului fiind aproximativ 5, densitatea Galliei este dublă față de cea a globului terestru, de vreme ce are valoarea 10. Dacă n-ar fi așa, puterea de atracție, în loc să fie pe cometa mea a șaptea parte din cea de pe Pămînt, n-ar fi decît a 15-a parte. Rostind aceste cuvinte, profesorul se socotea în drept să fie mvn-dru. Dacă Pămîntul era mai mare ca volum, cometa lui avea o densitate mai mare și, în fond, nu ar fi schimbat-o pentru nimic în lume.

Iată deci că în acest moment, diametrul, circumferința, suprafața, volumul, densitatea Galliei și forța de atracție gravitațională pe suprafața acesteia erau cunoscute. Rămînea

de calculat masa, cu alte cuvinte greutatea.

Calculul fu făcut repede. într-adevăr, dacă un decimetru cub de materie galliană ar fi cântărit 10 kg pe Pământ, Gallia cântărea de atâtea ori 10 câți decimetri cubi avea volumul ei. Or se știe că acest volum fiind de $211\,433\,460\text{ km}^3$, avea un număr de dm^3 reprezentat de 21 de cifre, adică 211 cvintilioane, 433 cvadriloane, 460 trilioane. Acest număr de kilograme terestre dădea deci masa sau greutatea

205

Galliei. Era deci inferioară aceleia a globului terestru cu 4 sexti-lioane, 788 cvintilioane, 566 cvadriloane, 540 trilioane kilograme.

— Dar cât cântărește Pământul? întrebă Ben-Zuf năucit cu desă-vîrșire de aceste miliarde și milioane.

— Întîi și întîi, știi ce-i aia un miliard? îl întrebă căpitanul Serva-dac.

— Nu prea, domnule căpitan.

— Ei bine, află că de la începutul erei noastre n-a trecut încă un miliard de minute; dacă ai fi datorat un miliard, înapoind câte un franc în fiecare minut de atunci încoace, n-ai fi terminat încă să-ți plătești datoria.

— Un franc pe minut! strigă Ben-Zuf. Dar aș fi fost ruinat în mai puțin de un sfert de oră! Ei, dar la urma urmei, cât cântărește Pământul?

— 5 875 sextilioane de kg, răspunse locotenentul Procop, un număr format din 25 de cifre.

— Dar Luna?

— 72 sextilioane de kg.

— Numai! exclamă Ben-Zuf. Și Soarele?

— Două nonilioane, răspunse profesorul, un număr alcătuit din 31 de cifre.

. —; Două nonilioane! strigă Ben-Zuf, cu vreo două grame mai mult sau mai puțin, dar tot pe acolo, nu?

Palmyrin Rosette începu să-i arunce lui Ben-Zuf priviri piezișe.

— Așa că, spuse căpitanul Servadac ca să încheie, orice obiect cântărește pe suprafața Galliei de șapte ori mai puțin decît pe suprafața Pământului.

— Da, răspunse profesorul și, în consecință, forțele noastre musculare sînt de șapte ori mai mari. Un hamal din piață, care ar duce 100 de kg pe Pământ, ar fi în stare să poarte 700 pe Gallia.

— Iată de ce sărim de șapte ori mai sus! zise Ben-Zuf.

— Fără îndoială, răspunse locotenentul Procop, și dacă masa Galliei ar fi mai mică, Ben-Zuf, săritura ar fi și mai înaltă!

— Ai trece și peste colina Montmartre! adăugă profesorul făcînd cu ochiul, ca să-l scoată pe Ben-Zuf din sărite.

— Dar pe celelalte astre care este forța de atracție a gravitației? întrebă Hector Servadac.

— Ai uitat! strigă profesorul. De fapt, n-ai fost niciodată altceva decît un elev destul de slab.

— Recunosc, spre rușinea mea! răspunse căpitanul Servadac.

— Ei bine, Pământul avînd 1, atracția pe Lună este de 0,16, pe Jupiter 2,45, pe Marte 0,50, pe Mercur 1,15, pe Venus 0,92 aproape egală cu cea a Pământului, pe Soare 2,45.¹ Acolo un kilogram terestru cântărește 28 kg!

¹ Dacă se ia atracția pe Pământ drept unitate, pe Jupiter atracția este 2,54, pe Marte 0,38, pe Mercur 0,39, pe Venus 0,90, iar pe Soare 27,9 (n.r.).

206

Să cântărim, așadar, acest bloc.

— Pe Soare, adăugă locotenentul Procop, un om cu o constituție ca a noastră, dacă ar cădea, nu s-ar ridica decît cu greu, iar o ghiulea de tun n-ar merge mai departe de

cîteva zeci de metri.

— Un bun cîmp de bătălie pentru fricoși! își dădu cu părerea Ben-Zuf.

— Nicidecum, îl contrazise căpitanul Servadac, de vreme ce ar fi prea greoi ca să dea bir cu fugiții.

— Ei bine, zise Ben-Zuf, îmi pare rău că Gallia nu-i mai mică decît este, deoarece am fi putut fi mai puternici, am fi putut sări mai sus. E adevărat că n-ar *fi* fost ușor!

Aceste cuvinte nu puteau decît să-l jignească pe profesor în amorul său propriu în calitatea lui de proprietar al sus-numitei Gallii. De aceea îl mustră pe Ben-Zuf.

— Ia te uită! strigă el. Oare capul acestui ignorant nu-i destul de ușurel și așa? Să ia seama, căci altfel o pală de vînt o să i-l sufle într-o bună zi.

— Bine! răspunse Ben-Zuf, am să-l țin cu amîndouă mîinile. Palmyrin Rosette, văzînd că n-o scoate la capăt cu căpățînosul de Ben-Zuf, era gata să se retragă, cînd căpitanul Servadac făcu un gest ca să-l oprească.

— Iertați-mă, dragă domnule profesor, spuse el. încă o singură întrebare. Oare nu știți cumva ce fel de substanță este cea din care e alcătuită Gallia?

— Poate că da, răspunse Palmyrin Rosette. Natura acestei materii... Densitatea ei de 10... Aș îndrăzni să afirm... Ah, dacă-i așa, am cum să-l înnebunesc pe acest Ben-Zuf! Să-i mai dea mîna atunci să-și compare colina cu cometa mea!

— Și ce-ați îndrăzni să afirmați?... întrebă căpitanul Servadac.

— Că această substanță, urmă profesorul sacadînd fiecare silabă a frazei, că această substanță nu-i altceva decît o sare..

— Hm, o sare!... strigă disprețuitor Ben-Zuf.

— O sare de aur, compus care se găsește adesea pe Pămînt, și în materia aceasta dacă există 70 la sută sare, socot că are 30 la sută aur!

— 30 la sută! strigă Hector Servadac.

— Ceea ce, adunînd greutatea specifică a celor două corpuri dă în total 10 — adică exact cifra densității pe Gallia.

— O cometă de aur! repetă căpitanul Servadac.

— Vestitul Maupertuis credea, că lucrul acesta este foarte posibil și Gallia îi dă dreptate.

— Dar atunci, zise contele Timașev, dacă Gallia ar cădea pe globul terestru, ar schimba toate condițiile monetare pentru ca la data actuală nu sînt în circulație decît 29 miliarde 400 de milioane kilograme de aur.

— într-adevăr, răspunse Palmyrin Rosette, și de vreme ce blocul de sare de aur care ne poartă cîntărește în greutate terestra 211 cvintilioane, 433 cvadrilioane, 460 trilioane de kilograme, ar aduce

208

pe Pămînt vreo 61 cvintilioane de aur. Or, la 3500 franci kilogramul, asta va face ca sumă rotundă 246 sextilioane de franci, un număr' format din 24 de cifre.

— Și-n ziua aceea, spuse Hector Servadac, valoarea aurului va scădea la zero și ar merita mai mult ca oricînd calificativul de „metal păcătos”.

Profesorul nu apucase să audă acest comentariu. Ieșise maiestuos după ultimul său răspuns, pentru a se urca din nou în observator.

— Dar, întrebă Ben-Zuf, la ce servesc toate calculele pe care savantul ăsta arțăgos le-a

făcut ca pe niște scamatorii?

— La nimic, răspunse Hector Servadac, și tocmai în asta stă farmecul lor.

Capitolul IX

ÎN CARE VA FI VORBA NUMAI DE JUPITER, MARELE TULBURĂTOR
AL COMETELOR

Într-adevăr, Palmyrin Rosette nu făcuse decât artă pentru artă. El cunoștea efemeridele cometei, mersul ei prin spațiile interplanetare, durata revoluției ei în jurul Soarelui.

Restul: masa, densitatea, atracția și chiar valoarea metalică a Galliei nu-1 puteau interesa decât pe el, nu și pe tovarășii săi, dornici mai ales să regăsească Pământul pe punctul de pe orbită și la data indicată.

Îl lăsară, așadar, pe profesor cu cercetările lui de știință pură.

A doua zi era 1 august, sau, folosind limbajul lui Palmyrin Rosette, 63 aprilie gallian. În timpul acestei luni, cometa care avea să străbată 16 milioane și 500 mii de leghe trebuia să se îndepărteze la 197 milioane leghe de Soare. Mai avea de parcurs încă 81 milioane de leghe pe traiectoria ei ca să atingă punctul de afeliu la 15 ianuarie. După acest punct va tinde să se apropie din nou de Soare.

Dar pe atunci Gallia înainta spre o lume minunată pe care nici un ochi omenesc nu o putuse vedea pînă acum atît de aproape! Da, profesorul avea dreptate să nu-și mai părăsească observatorul! Niciodată vreun astronom — și un astronom este mai mult decât un om, de vreme ce trăiește în afara lumii terestre — nu a luat parte la o asemenea sărbătoare pentru ochi. Ce frumoase erau nopțile gal-liene! Nici o adiere de vînt, nici un abur nu le tulbura seninătatea. Acolo se afla cartea cerului, deschisă, lăsîndu-se citită cu o neasemuită ușurință.

Lumea minunată către care mergea Gallia era lumea lui Jupiter, cel mai însemnat dintre aștrii pe care Soarele îi ține sub puterea lui de atracție. De la întîlnirea Pământului cu cometa trecuseră șapte luni și aceasta se îndreptase repede spre superba planetă care-i ve-

209

l9umv8 ajtidou mud Bsvouimfaj

nea în întîmpinare. La data de 1 august pe cei doi aștri nu-i mai despărteau decât 61 de milioane de leghe și pînă la 1 noiembrie trebuiau să se apropie treptat unul de celălalt.

Nu era oare periculos? Circulînd atît de aproape de Jupiter, Gal-lia nu risca foarte mult? Puterea de atracție a planetei, a cărei masă era atît de mare în raport cu cea a Galliei, nu putea oare să exercite asupra ei o influență dezastruoasă? Bineînțeles, calculînd durata revoluției Galliei, profesorul ținuse pînă în cele mai mici amănunte seama de tulburările pe care i le putea provoca nu numai Jupiter, ci și Saturn sau Marte. Dar dacă se înșelase asupra însemnătății acestor tulburări, dacă întîrzierile suferite de cometa sa erau mai importante decât credea! Dacă mai ales Jupiter, acest veșnic seducător de comete!...

În fine, așa cum explica locotenentul Procop, în cazul cînd calculele astronomului erau greșite, o împătrită primejdie păștea Gallia:

- 1) Ori Gallia, irezistibil atrasă de Jupiter, va cădea pe suprafața acestuia și va fi nimicită;
- 2) Ori captată doar, ar trece în stare de satelit, poate chiar de subsatelit;
- 3) Ori, deviată de pe traiectoria ei, va urma o nouă orbită care nu o va mai readuce

pe ecliptică;

4) Ori, întârziată cât de puțin de astrul care-i va tulbura mersul, va ajunge prea târziu pe ecliptică pentru a reîntâlni Pământul.

Se observă că, din aceste patru pericole, unul singur era prea de ajuns pentru ca gallienii să piardă orice șansă de întoarcere pe globul natal.

Trebuie să remarcăm însă că, din cele patru eventualități, Palmyrin Rosette n-avea să se teamă decât de două. Ca Gallia să devină lună sau sublună în lumea jupiteriană nu-i putea conveni aventurosului astronom. Dar dacă, după ce ar fi pierdut posibilitatea de a întâlni Pământul, ar continua să graviteze în jurul Soarelui sau chiar să rătăcească în spațiile siderale prin acea nebuloasă a Căii lactee, din care par să facă parte toate stelele vizibile, cu acest lucru s-ar fi împăcat foarte bine. Înțelegea că tovarășii săi sînt cuprinși de dorința de neînvins de a se întoarce pe Pământ, unde-și lăsaseră familiile, prietenii; dar Palmyrin Rosette nu mai avea familie, n-avea prieteni căci nu avusese niciodată timp să-și facă. Cu caracterul pe care i-l cunoașteți, cum ar fi izbutit? Deci dacă avusese norocul nemaipomenit să fie purtat prin spațiu de un nou astru, era gata să dea orice ca să nu-l mai părăsească niciodată.

O lună trecu în această situație, între temerile gallienilor și speranțele lui Palmyrin Rosette. La 1 septembrie, distanța între Gallia și Jupiter nu mai era decât de 38 milioane leghe — exact depărtarea care desparte Pământul de centrul său de atracție. La 15 septembrie, distanța nu mai era decât de 26 milioane leghe. Planeta se mărea pe cer, iar Gallia părea atrasă de ea ca și cum rotirea ei eliptică se preschimbăse, sub influența lui Jupiter, în cădere în linie dreaptă.

211

Era cu adevărat considerabilă planeta care amenința să tulbure mersul Galliei. O piatră de încercare deosebit de primejdioasă! Se știe, de la Newton încoace, că atracția între corpurile cerești se exercită direct proporțional cu masa lor și invers proporțional cu pătratul distanțelor. Or, masa lui Jupiter era considerabil de mare, iar distanța la care va trece Gallia pe lângă el relativ mică.

Diametrul acestui uriaș este de 35 790 leghe, adică de 11 ori diametrul terestru, iar circumferința sa măsoară 112 440 leghe. Volumul este de 1 414 ori mai mare decât cel al Pământului, adică ar trebui 1 414 globuri terestre pentru a se ajunge la mărimea lui¹. Masa sa este de 338 ori mai mare decât aceea a sferoidului terestru, cu alte cuvinte, cântărește de 138 de ori mai mult, adică aproape 2 oc-tilioane de kilograme — un număr compus din 28 de cifre. Dacă densitatea lui medie, dedusă din masă și volum, nu echivalează nici cu un sfert din cea a Pământului și nu o depășește decât cu o treime pe cea a apei — de unde și ipoteza că uriașa planetă este lichidă măcar la suprafață² — masa lui nu era mai puțin amenințătoare pentru Gallia.

Trebuie să mai spunem, pentru a încheia descrierea fizică a lui Jupiter, că-și termină revoluția în jurul Soarelui în 11 ani, 10 luni, 17 zile, 8 ore și 42 minute terestre, că se mișcă cu o viteză de 13 km pe secundă pe o orbită de 1 214 milioane de leghe, că se rotește în jurul axului său în numai 9 ore și 55 de minute, astfel încât durata zilelor sale e mult redusă, și, prin urmare, oricare din punctele de pe ecuatorul său se deplasează de 27 de ori mai repede decât unul din punctele ecuatoriale ale Pământului, ceea ce a dat fiecăruia din polii săi o depresiune de 995 leghe; axul planetei este aproape perpendicular în planul orbitei sale, din care cauză zilele sînt egale cu nopțile, iar schimbările de anotimp au diferențe neînsemnate, Soarele rămînînd aproape invariabil în planul ecuatorial, în sfîrșit, intensitatea luminii și căldurii primite de această planetă nu-i decât a 25-a parte din cea de pe suprafața Pământului, căci Jupiter urmează o traiectorie eliptică ce-l plasează la minimum 188 milioane de leghe de Soare și la

maximum 207 milioane.

Ne mai rămîne să vorbim de cele patru luni* care, cînd reunite la același orizont, cînd despărțite, luminează mirific nopțile jupite-riene. Din acești patru sateliți, unul se mișcă în jurul lui Jupiter la o depărtare aproape egală cu cea care desparte Luna de Pămînt. Altul este ceva mai mic ca astrul nopților. Dar toți își îndeplinesc revoluția cu o iuțea mult sporită față de cea a Lunii, primul într-o zi, 18

¹ Volumul lui Jupiter este de 1 314 ori mai mare decît volumul Pămîntului. (n.r.).

² Atmosfera lui Jupiter conține amoniac, apă și hidrogen sulfurat, (n.r.).

³ Jupiter se rotește în jurul axei sale în 9 ore și 50 minute (n.r.). * Se cunosc 13 sateliți ai lui Jupiter (n.r.).

ore, 28 minute, al doilea în 3 zile, 13 ore, 14 minute, al treilea în 7 zile, 3 ore, 43 minute și al patrulea în 16 zile, 16 ore, 32 minute. Cel mai îndepărtat circulă la o distanță de 465 130 leghe de suprafața planetei.

Se știe că prin cercetarea acestor sateliți, a căror mișcare e cunoscută cu precizie absolută, s-a determinat pentru prima oară viteza luminii. Ei pot să slujească și la calcularea longitudinii terestre.

— Pe Jupiter, spuse într-o zi locotenentul Procop, poți să ți—l închipui ca pe un ceas uriaș, ale cărui arătătoare sînt sateliții, măsu-rînd timpul cu o exactitate desăvîrșită.

— Un ceas cam mare pentru buzunarul meu, răspunse Ben-Zuf.

— Aș adăuga, continuă locotenentul, că dacă ceasurile noastre au cel mult trei arătătoare, acesta are patru...

— Să fim atenți să n-aibă în curînd cinci! îi ripostă căpitanul Servadac, gîndindu-se la pericolul prin care trecea Gallia, amenințată să fie preschimbată în satelit al sistemului jupiterian.

Cum e de presupus, această lume care se mărea zi de zi sub ochii lor constituia singurul subiect de discuție al căpitanului Servadac și al tovarășilor săi. Nu-și puteau lua privirile de la ea, nu puteau vorbi despre altceva.

Într-o zi veni vorba despre vîrsta diferitelor planete care se rotesc în jurul Soarelui. Iar locotenentul Procop nu le-ar fi putut răspunde mai bine decît citind acest pasaj din *Povestiri despre infinit* de Flam-marion, din care avea traducerea în limba rusă: „Cele mai îndepărtate (dintre aceste astre) sînt cele mai venerabile și cele mai înaintate pe calea progresului. Neptun, situat la 1 100 milioane de leghe de Soare, a ieșit primul din nebuloasa solară acum miliafde de secole. Uranus, care gravitează la 700 de milioane leghe de centrul comun, al orbitelor planetare, are mai multe sute de milioane de secole. Jupiter, colos care planează la 190 de milioane de leghe, are vîrsta de 70 milioane de secole. Marte numără de zece ori 100 milioane de ani de existență, distanța sa de Soare este de 56 milioane de leghe. Pămîntul, la o depărtare de 37 milioane de leghe de Soare, a ieșit din sînul incandescent al acestuia cam cu o sută de milioane de ani în urmă. Poate că nu sînt mai mult de 50 de milioane de ani de cînd s-a desprins de Soare Venus. Ea gravitează la 26 de mii de leghe distanță și n-au trecut decît 10 milioane de ani de cînd a luat ființă Mercur care are aceeași origine și se află la 14 milioane de leghe depărtare, în timp ce Pămîntul a dat naștere Lunii”¹.

Așa suna noua teorie, ceea ce îl determină pe căpitanul Servadac să facă următoarea reflecție: „Dacă tot nu-i altă scăpare, mai bine să ne capteze Mercur decît Jupiter. Am sluji atunci un stăpîn mai puțin bătrîn și probabil mai ușor de mulțumit!”

În timpul ultimelor 15 zile din septembrie, planetele Gallia și Ju-

¹ Teoria lui Flammarion, astronom francez (1842-planetelor nu a fost confirmată (n.r.).

213

-1925), cu privire la vîrsta

Jupiter continuă să se apropie una de cealaltă. În prima zi a acestei luni cometa întâlnește orbita lui Jupiter și în prima zi a lunii următoare cele două astre trebuiau să fie la cea mai mică depărtare unul de altul. Nu era de așteptat o ciocnire directă, fiindcă planurile orbitelor lui Jupiter și Galliei nu coincideau, dar erau totuși ușor înclinate unul spre celălalt. Planul în care se mișcă Jupiter nu face de-cît un unghi de un grad și 19 minute față de ecliptică și n-ai uitat că ecliptica și orbita cometei erau proiectate de la întîlnire în același plan.

În cursul acestor 15 zile, Jupiter ar fi fost demn de toată admirația pentru orice observator mai puțin dezinteresat decît gallienii. Discul său, luminat de razele Soarelui, le răsfrîngea cu o oarecare intensitate pe Gallia. Obiectele luminate pe suprafața ei căpătau nuanțe noi. Nerina însăși, cînd se afla în opoziție cu Jupiter și deci în conjuncție cu Soarele, putea fi vag deslușită noaptea. Palmyrin Ro-sette nu se clintea din observatorul lui și, cu luneta ațintită asupra minunatului astru, părea că vrea să pătrundă pînă în ultimele ei taine lumea jupiteriană. Această planetă, pe care nici un astronom de pe Pămînt n-o văzuse la mai puțin de 150 de milioane de leghe, era pe cale să se apropie la numai 13 milioane de entuziastul profesor!

Cît despre Soare, la distanța unde gravita acum Gallia, nu apărea decît sub forma unui disc cu un diametru de 5 minute și 46 secunde.

La cîteva zile înainte ca Jupiter și Gallia să fi ajuns la cea mai mică distanță, sateliții planetei se puteau vedea cu ochiul liber. Se știe că, fără lunetă, de pe Pămînt e cu neputință să zărești lunile lumii jupiteriene. Cu toate acestea, cîțiva privilegiați înzestrați cu o vedere excepțională au văzut fără ajutorul nici unui instrument pe sateliții lui Jupiter. Printre alții, analele științifice pomenesc de Mo-estlin, profesorul lui Kepler, de un vîntor siberian după spusele lui Wranghel, iar după Bogulavski, directorul observatorului din Bres-lau, de un meșter croitor din acest oraș. Admițînd că unii muritori au beneficiat de o asemenea vedere pătrunzătoare, ei ar fi avut numeroși rivali dacă ar fi locuit în acea perioadă la Pămîntul Cald și în Fagurele-Nina. Sateliții puteau fi văzuți de toată lumea. Se observa chiar că primul era de un" alb mai mult sau mai puțin strălucitor, al doilea ușor albastrui, al treilea de un alb ca neaua, al patrulea cînd portocaliu, cînd roșatic. Trebuie să mai adăugăm că Jupiter, la această distanță, părea cu totul lipsit de strălucire.

Dacă Palmyrin Rosette continua să cerceteze planeta în calitate de astronom complet dezinteresat, tovarășilor lui le era mai departe teamă ca mersul cometei să nu întîrzie sau chiar ca atracția să nu se schimbe în cădere. Zilele se scurgeau însă fără să le îndreptățească temerile. Astrul care intervenise în mersul Galliei nu va avea deci o altă înrîurire decît tulburările indicate de calcul? Dacă o cădere în linie dreaptă nu era de așteptat, datorită impulsului inițial al come-

214

tei, acest impuls va ajunge să o țină în limita perturbațiilor care, la urma urmei, trebuiau să-i îngăduie să-și îndeplinească în doi ani revoluția în jurul Soarelui? Era fără îndoială ceea ce cerceta Palmyrin Rosette, dar ar fi fost greu să-i smulgi secretul observațiilor.

Cîteodată Hector Servadac și tovarășii lui aduceau vorba despre toate acestea.

— Haida de! spunea căpitanul Servadac, dacă durata revoluției galliene se va

schimba, dacă Gallia va suferi întârzieri neașteptate, ex-profesorul meu nu-și va mai încăpea în piele de bucurie. Va fi fericit să ne ia peste picior și, fără să fie nevoie să-l întrebăm, vom ști la ce să ne așteptăm!

— Deie Domnul, rosti contele Timașev, ca, în definitiv, să nu fi făcut nici o greșală în calculele lui.

— El, Palmyrin Rosette, să comită o greșală!? îi răspunse Hector Servadac. Mi se pare de necrezut. Nu putem să nu recunoaștem că-i un cercetător remarcabil. Sînt convins de exactitatea primelor lui calcule, în ce privește revoluția Galliei, dar nu cred și în exactitatea celorlalte, dacă afirmă că trebuie să părăsim orice speranță de a ne întoarce pe Pămînt.

— Ei bine, domnule căpitan, interveni atunci Ben-Zuf, vreți să vă spun ce gînd nu-mi dă pace?

— Spune-mi ce gînd nu-ți dă pace, Ben-Zuf.

— Savantul dumneavoastră își petrece tot timpul în observator, nu-i așa? întrebă ordonanța cu glasul unui om care a cugetat adînc.

— Da, bineînțeles, răspunse Servadac.

— Și zi și noapte, occeanul lui infernal e ațintit spre domnul Ju-piter care vrea să ne înghită?

— Da! Și?

— Sînteți sigur, domnule căpitan, că fostul dumneavoastră profesor nu-l atrage puțin câte puțin cu luneta lui blestemată?

— Ah! Nu, asta nu! răspunse căpitanul Servadac, izbucnind în rîs.

— Lăsați, lăsați, domnule căpitan! zise Ben-Zuf clătînd capul cu un aer neconvins. Nu sînt atît de sigur ca dumneavoastră. O! Nu știu cum mă stăpînesc să nu...

— Să nu? întrebă Hector Servadac.

— Să nu-i fac praf instrumentul ala nenorocit!

— Să-i spargi luneta, Ben-Zuf?

— Țăndări!

— Ei, n-ai decît să încerci și dau ordin să te spînzure.

— Asta-i bună! Să mă spînzure!

— Nu sînt eu guvernatorul general al Galliei?

— Ba da, domnule căpitan, sînteti! răspunse viteazul Ben-Zuf. Și într-adevăr, dacă ar fi fost condamnat, mai curînd și-ar fi pus singur ștreangul de gît decît să nege o singură clipă dreptul de viață și de moarte al „Excelentei Sale”.

La 1 octombrie, între Jupiter și Gallia nu mai erau decît 18 mi-
215

lioane leghe. Planeta se găsea, așadar, de 180 ori mai departe de cometă decît este Luna de Pămînt în punctul cel mai îndepărtat. Or, se știe că, dacă Jupiter ar fi adus la depărtarea care desparte Luna de sfera terestră, discul său ar prezenta un diametru de 34 de ori mai mare decît cel al Lunii, adică, socotind pe suprafață de 1 200 de ori discul lunar. Locuitorilor de pe Gallia li se înfățișa deci în acest moment ca un disc de mare întindere.

Se vedeau limpede dungile de diferite nuanțe care-1 brăzdau paralel cu ecuatorul, benzile cenușii la nord și la sud, rînd pe rînd întunecate și luminoase la poli, lăsînd într-o lumină mai puternică înseși marginile astrului. Pete, deosebite ca formă și culoare, puțînd fi deslușite, acopereau ici și colo puritatea dungilor transversale.

Aceste dungi și pete erau oare doar produsul schimbărilor atmosferice de pe Jupiter? Prezența, natura, mișcarea lor trebuiau explicate prin îngrămădirea vaporilor, prin formarea norilor aduși de curenții de aer care asemenea alizeelor se propagau în sens invers cu rotația planetei în jurul axei sale? Palmyrin Rosette nu putea face nici o afirmație în această privință, la fel ca și observatorii terestri. Dacă se întorcea pe Pământ nu va avea nici măcar alinarea de a fi surprins unul din cele mai interesante secrete ale lumii jupiteriene.

În timpul săptămânii a doua, din luna octombrie, temerile fură mai puternice ca oricând. Gallia ajungea cu mare viteză la punctul periculos. Conte Timășev și căpitanul Servadac, de obicei rezervați, dacă nu reci unul față de celălalt, se simțeau apropiați în fața primejdiei comune. Schimbau mereu păreri. Gnd socoteau câteodată partida pierdută și întoarcerea pe Pământ imposibilă, dădeau frâu liber închipuirii și scrutau viitorul ce-i aștepta în lumea solară, poate chiar în lumea siderală. Erau dinainte împăcați cu soarta. Se vedeau duși către o nouă omenire și se inspirau din acea filozofie care, respingând concepția îngustă a unei lumi făcute doar pentru om, îmbrățișează ideea unui univers locuit pe toată întinderea sa.

Dar, de fapt, ori de câte ori se analizau bine, simțeau că ultima speranță nu-i părăsea și că nu vor renunța să revadă Pământul — atîta vreme cît el va apărea la orizontul Galliei în mijlocul miilor de stele de pe boltă. Dealtfel, dacă scăpau de primejdiile iscate de vecinătatea lui Jupiter — așa cum le repetase adeseori locotenentul Procop — Gallia n-avea să se mai teamă de nimic, nici de Saturn, prea îndepărtat de ea, nici de Marte, a cărui orbită o va reîntîlni revenind spre Soare. De aceea, cu aceeași nerăbdare ca Wilhelm Teii, așteptau să „fi trecut încercarea funestă”!

La 15 octombrie, cei doi aștri se găseau la cea mai mică distanță unul de celălalt, dacă nu se ivea nimic neprevăzut. Depărtarea nu era decît de 13 milioane leghe. Atunci, sau avea să cadă sub influența lui Jupiter, sau Gallia își va continua mersul pe orbită fără să sufere alte întârzieri decît cele calculate...

Gallia trecu.

Și își dădură bine seama de asta a doua zi datorită îngrozitoarei

216

dispoziții a lui Palmyrin Rosette. Dacă triumfa în calitate de matematician, fusese învins în schimb ca om dornic de aventuri! El, care trebuia să fie cel mai mulțumit dintre astronomi, se simțea cel mai nenorocit dintre gallieni!

Gallia, urmînd traiectoria ei neschimbată, continua să graviteze în jurul Soarelui și deci să se îndrepte spre Pământ.

Capitolul X

ÎN CARE SE VA ARĂTA LĂMURIT CĂ E MAI BINE SĂ FACI TRAFIC PE
PĂMÎNT DECÎT PE GALLIA

— Drace! Cred c-am scăpat ca prin farmec! strigă căpitanul Ser-vadac cînd dezamăgirea profesorului îi demonstra că nu mai era nici un pericol.

Apoi rosti către tovarășii săi, tot atît de mulțumiți ca și el:

— Ce vom fi făcut, la drept vorbind? O simplă călătorie prin lumea solară, o călătorie de doi ani! Dar pe Pământ sînt unele care țin mai mult! Deci, pînă acum, n-avem de ce ne plînge și, cum totul va merge strună de aici încolo, în mai puțin de 15 luni vom fi pe sferoidul nostru obișnuit.

— Și vom vedea Montmartre, adăugă Ben-Zuf.

Era o întâmplare cu adevărat fericită că gallienii „scăpaseră de un abordaj”, cum ar fi spus un marinar. Chiar dacă, sub influența lui Jupiter, cometa ar fi suferit o întârziere de numai o oră, Pământul s-ar fi găsit la aproape 100 000 de leghe de punctul exact unde trebuia să-l întâlnească cometa. În cât timp s-ar fi repetat aceleași condiții? N-ar fi fost secole, milenii înainte *ca o a* doua întâlnire să fi fost cu puțință? Firește. Afară de asta, dacă Jupiter ar fi tulburat mersul Galliei până la a-i schimba planul sau forma orbitei, poate ar fi continuat să graviteze pentru totdeauna fie în lumea solară, fie în spațiile siderale.

La 1 noiembrie, distanța care despărțea pe Jupiter de Gallia era de 17 milioane leghe. În două luni și jumătate, cometa va trece la afeliu, adică la cea mai mare depărtare de Soare, și, de atunci încolo, va tinde să se apropie de acesta.

Proprietățile luminoase și calorice ale astrului radios păreau acum deosebit de slăbite. O semiobscuritate învăluia obiectele de pe suprafața cometei. Lumina și căldura nu mai reprezentau decât a 25-a parte din ce trimite Soarele pe Pământ. Dar astrul era mereu prezent. Gallia nu înceta de a fi în puterea lui. Se vor apropia în curând. Se vor întoarce iar la viață, înapoindu-se spre centrul arzător, a cărui temperatură e socotită a fi nu mai puțin de 5 milioane

217

de grade¹. Această perspectivă apropiată i-ar fi însuflețit pe gallieni din punct de vedere fizic și moral, dacă ar fi fost din aceia care își pierd curajul.

Dar Isac Hakhabut? Egoistul acesta cunoscuse temerile prin care trecuseră căpitanul Servadac și tovarășii lui în ultimele două luni? Nu, defel. Isac Hakhabut nu părăsise *Hansa* de când cu împrumutul făcut spre marele lui profit. Chiar a doua zi după ce se terminaseră experiențele profesorului, Ben-Zuf se grăbise să-i ducă înapoi dinamometrul și monedele de argint. Prețul închirierii și dobânda se și aflau în mâinile lui. Nu mai avu decât să-i predea rublele de hârtie, care-i serviseră de garanție, și relațiile lui cu locuitorii Fagure-lui-Nina luară sfârșit. Dar Ben-Zuf îi spuse cu acest prilej că solul Galliei. era alcătuit din aur, e adevărat fără nici o valoare, și care, dată fiind cantitatea mare în care se găsea, nu va avea valoare nici când vor cădea pe Pământ.

Isac își închipui, bineînțeles, că Ben-Zuf își bate joc de el. Nu dădu nici o crezare acestei povești și mai mult ca oricând se gîndea cum să pună mîna pe toată rezerva monetară a coloniei galliene.

Așadar Fagurele-Nina nu avu nici măcar o singură dată cîntea să primească vizita lui Isac Hakhabut.

— Și e curios, își dădea cîteodată Ben-Zuf cu părerea, cît de ușor te obișnuiești cu lipsa lui!

În această perioadă însă, Isac Hakhabut se gîndea cum să reia legăturile cu gallienii. Așa îi dicta interesul. Pe de o parte, anumite stocuri de marfă începeau să se strice. Pe de alta, era important pentru el să le schimbe pe bani înainte de a ajunge pe Pământ. Într-adevăr, vîndute pe Pământ, aceste mărfuri n-ar mai fi avut decât o valoare obișnuită. Pe piața galliană, dimpotrivă, puteau să atingă prețuri mari, ținînd seama de varietatea lor și mai ales ținînd seama — după cum știa prea bine Isac — că toți vor fi nevoiți să i se adreseze lui.

Tocmai atunci, diferite articole de primă necesitate: ulei, cafea, zahăr, tutun etc. era pe cale să lipsească din magazia generală. Ben-Zuf îi atrase atenția căpitanului. Acesta, credincios normei de purtare pe care și-o impusese față de Isac Hakhabut, luă hotărîrea

să rechiziționeze pe bani mărfurile de pe *Hansa*.

Potrivirea de gânduri între vânzător și cumpărători avea să-l aducă pe Isac în situația de a statornici legături cu locuitorii Pământ-tului Cald. Datorită târgurilor care aveau să se încheie, de voie de nevoie, la un preț foarte ridicat, Isac Hakhabut spera să pună mâna pe tot aurul și argintul coloniei.

— Doar că, își spunea el cugetînd în strimta lui cabină, valoarea încărcăturii mele este mai mare decît banii de care pot dispune oamenii ăștia. Or, cînd voi avea totul în caseta mea, cu ce vor putea ei să cumpere de la mine restul de marfă rămasă?

Temperatura efectivă a Soarelui este de aproximativ 5 800°C (n.r.).

218

Această împrejurare îl îngrijora pe omul nostru. Dar își aduse aminte la timp că era nu numai comerciant, ci că și împrumuta bani cu dobîndă, sau ca să-i zicem pe șleau, era cămătar. N-ar putea oare să continue pe Gallia bănoasa, meserie cu care îi mergea atît de bine pe Pămînt? Ultima tranzacție de acest fel era de natură să-l atragă. Și Isac Hakhabut — minte chibzuită — ajunsese încetul cu încetul la următorul raționament: „Cînd acești oameni nu vor mai avea bani, eu voi mai avea mărfuri, căci prețurile lor vor fi în continuare foarte ridicate. Cine mă va împiedica atunci să dau bani cu împrumut acelora, se înțelege, care socot că-și vor onora semnătura. Hei, hei, polițele nu vor fi mai proaste pe Pămînt fiindcă au fost semnate pe Gallia! Dacă nu vor fi plătite la timp, am să le protestez, iar portăreii n-or să stea cu miinile în sîn. Nimic nu interzice oamenilor să-și valorifice bunul. Dimpotrivă. Există un căpitan Ser-vadac și mai ales un conte Timășev care-mi par solvabili și nu se vor uita la dobîndă. Ah! Nu m-ar supăra deloc să le împrumut ceva bani pe care să mi-i înapoieze pe lumea adevărată”.

Fără să știe, Isac Hakhabut era gata să imite un procedeu folosit odinioară de gali. Ei împrumutau pe polițe scadente pe lumea cealaltă. Pentru ei, e adevărat, lumea cealaltă însemna veșnicia. Pentru Isac însemna lumea terestră, căreia soarta bună cu el și rea cu debitorii lui îl va reda probabil înainte de 15 luni. În consecință, din tot ce s-a spus se desprinde că, așa cum Pămîntul și Gallia mergeau unul către altul, fără să se poată opri, tot așa și Isac Hakhabut era pe cale să facă un pas către căpitanul Servadac, care se îndrepta la rîndul lui spre proprietarul tartanei.

întîlnirea avu loc pe data de 15 noiembrie, în cabina *Hansei*. Prevăzătorul negustor se ferise să ofere, știind că o să i se ceară.

— Jupîne Isac, spuse de-a dreptul căpitanul Servadac, fără introducere sau ocolișuri, avem nevoie de cafea, tutun, ulei și alte articole cu care e aprovizionată *Hansa*. Mîine, Ben-Zuf și cu mine vom veni să cumpărăm cele trebuincioase.

— Doamne, păzește-mă! strigă Isac căruia îi ieșeau din gură vorbele acestea fie că erau îndreptățite fie că nu.

— Am spus, reluă căpitanul Servadac, că vom veni „să cumpărăm”, auzi? Să cumperi, îmi închipui, înseamnă să ieși o marfă la prețul convenit. Prin urmare, n-ai de ce să te văicărești.

— Ah! Domnule guvernator, răspunse Isac cu o voce tremurătoare ca un cerșetor care cere de pomană, aud. Știi că nu veți îngădui să fie jefuit un biet negustor al cărui avut este atît de primejduit.

— Nu-i deloc primejduit, Isac, și îți repet că n-o să ți se ia nimic fără plată.

— Bani gheață?

— Bani gheață.

— înțelegeți, domnule guvernator, spuse Isac Hakhabut, ca mi-e cu neputință să dau pe credit.

219

Căpitanul Servadac, după obiceiul lui, și ca să-l cerceteze pe toate fețele, îl lăsă să vorbească. Celălalt îi dădea înainte:

— Cred... da... socot... că la Pământul Cald sînt persoane foarte onorabile... adică foarte solvabile... domnul conte Timașev... domnul guvernator chiar...

Hector Servadac simți o clipă dorința să-i plătească cu un picior undeva.

— Dar înțelegeți... continuă blînd Isac Hakhabut, dacă aș face credit unuia... aș fi pus într-o mare încurcătură... nevoit să refuz pe altul... Asta ar crea situații neplăcute... și cred că-i mult mai bine... să nu fac credit nimănui.

— Asta-i și părerea mea, răspunse Hector Servadac.

— Ah, continuă Isac, mă bucur deosebit de mult la gîndul că domnul guvernator îmi împărtășește vederile. Așa trebuie înțeles comerțul în adevăratul sens al cuvîntului. Pot îndrăzni să-l întreb pe domnul guvernator în ce fel de bani se vor face plățile?

— în aur, argint, aramă, iar după terminarea monedelor, în bilete de bancă...

— Hîrtie! strigă Isac Hakhabut. Iată de ce mă temeam.

— Cum, n-ai încredere în Băncile Franței, Angliei, Rusiei?

— Ah, domnule guvernator!... Numai metalul prețios, aurul, argintul, are o valoare adevărată...

— De aceea, răspunse căpitanul Servadac care arăta o nemărginită bunăvoință, de aceea am și spus, jupîne Isac, că vei fi la început plătit în aur și argint care își au cursul lor pe Pământ.

— în aur!... în aur! strigă înfierbîntat Isac. Țsta e banul adevărat.

— Da, mai ales în aur, jupîne Isac, căci tocmai aurul se găsește din belșug pe Gallia, aurul rusesc, aurul englezesc, aurul francez.

— Ah, ce aururi bune! murmură Isac, pe care lăcomia îl împingea să pună la plural acest substantiv atît de prețuit în toate lumile!

Căpitanul Servadac, hotărît să se retragă, spuse:

— Atunci e-n ordine, jupîne Isac, pe mîine. Isac Hakhabut se îndreaptă spre el.

— Domnule guvernator, îmi permiteți să mai pun o singură întrebare?

— Mă rog.

— Voi fi liber, nu-i așa, să fixez... la mărfurile mele... prețul care-mi convine?

— Jupîne Hakhabut, răspunse liniștit căpitanul Servadac, aș fi în drept să-ți impun prețuri maxime, dar sînt împotriva acestor procedee... Vei fixa pentru mărfurile dumitale prețurile obișnuite pe piețele europene și nu altele.

— Doamne păzește! Domnule guvernator!... strigă Isac, atins un-de-l durea mai tare, dar asta înseamnă să mă lipsiți de beneficiul meu legitim. Este împotriva oricăror reguli comerciale... Sînt în drept să fac legea pieței, de vreme ce dețin toate mărfurile.

Dacă

220

vreți să faceți dreptate cu adevărat, nu vă puteți opune, domnule guvernator!... Ar însemna să mă lipsiți de dreptul meu.

— Prețurile europene, răspunse căpitanul Servadac.

— Cum! Iată o împrejurare bună de exploatat...

— E tocmai ce vreau să te împiedic să faci!

— Niciodată n-o să se ivească un asemenea prilej...

— Să-ți jupoi semenii, jupîne Isac. Ei bine, îmi pare rău pentru dumneata. Dar nu uita că, în interesul obștesc, aş avea dreptul să dispun de mărfurile dumitale...

— Să dispuneți de ceea ce îmi aparține în mod legitim?

— Da, jupîne Isac... răspunse căpitanul, dar îmi pierd timpul în-cercînd să te fac să înțelegi acest adevăr atît de simplu! Hotărăș-te-te, dar, să mă ascuți și socotește-te mulțumit că îți vinzi marfa la un preț oarecare, atunci cînd te-aș putea obliga s-o dai pe degeaba. Isac Hakhabut era să înceapă din nou cu văicărelile, dar căpitanul Servadac i-o tăie scurt, rostind aceste ultime cuvinte înainte de a ieși:

— Prețurile europene, jupîne Isac, prețurile europene!

Isac își petrecu restul zilei blestemîndu-l pe guvernator și toată colonia galliană, care pretindeau să-i pună cele mai mari impozite, ca în timpurile grele. Și nu se consolă într-o oarecare măsură decît după următoarea cugetare, căreia îi dădea un înțeles cu totul deosebit: „Bine, bine, oameni păcătoși. O să mă supun prețurilor voastre europene! Dar o să cîștig mai mult decît credeți!”

A doua zi,* în 16 noiembrie, căpitanul Servadac care voia să supravegheze executarea ordinelor sale, Ben-Zuf și doi mateloți ruși se duseră la tartană în zori.

— Ei, strigă întîi Ben-Zuf, cum îți merge, coțcar bătrîn?

— Sînteți prea bun, domnule Ben-Zuf, raspunse Isac.

— Am venit, așadar, să cădem la învoială prietenește- cu tine.

— Da... prietenește... dar plătind.

— La prețurile europene, se mulțumi să adauge căpitanul Servadac.

— Bine!... Bine! urmă Ben-Zuf. N-o să aștepți mult și ai să primești ce ți se cuvine.

— Ce vă trebuie? întrebă Isac Hakhabut.

— Pentru azi, răspunse Ben-Zuf, cafea, tutun, zahăr, cîteva zeci de kilograme din fiecare. Dar bagă bine de seamă, să ne dai marfă de bună calitate sau e vai de tine! Eu mă pricep fiindcă astăzi sînt iar caporal artelnic.

— Vă credeam aghiotantul domnului guvernator general, zise Isac.

— Da, în timpul marilor ceremonii, dar sînt caporal cînd e vorba să merg la piață. Hai, să nu pierdem timpul.

— Spuneți, domnule Ben-Zuf, 10 kg de cafea, 10 kg de zahăr și 10 kg de tutun, nu?

Și zicînd acestea, Isac Hakhabut părăsi cabina, coborî în cala

221

Hansei de unde se întoarse în curînd aducînd întîi 10 pachete de tutun de la regia Franței, prinse bine în banderole cu timbru de stat și cîntărind fiecare 1 kg.

— Iată 10 kg de tutun, spuse, a 12 franci kilogramul, face 120 de franci.

Ben-Zuf era gata să plătească prețul convenit, cînd căpitanul Ser-vadac îl opri:

— O clipă, Ben-Zuf. Să vedem dacă sînt bine cîntărite.

— Aveți dreptate, domnule căpitan.

— Ce rost are? întrebă Isac Hakhabut. Vedeți bine că ambalajul acestor pachete e intact și greutatea e scrisă pe banderolă.

— N-are a face, jupîne Isac! răspunse căpitanul Servadac cu un glas care nu îngăduia nici o împotrivire.

— Hai, bătrîne, adu-ți cîntarul! zise Ben-Zuf.

Isac se duse după cîntar și atîrnă de cîrlig un pachet de tutun de 1 kg.

— Mein Gott! strigă deodată, într-adevăr avea de ce să se sperie.

Datorită puterii de atracție mai mici pe suprafața Galliei, acul cîntarului nu arăta decît 133 de grame în loc de un kilogram cît avea pachetul pe Pămînt.

— Ei bine, jupîne Isac, spuse căpitanul păstrîndu-și întreaga seriozitate, așa-i c-am

avut dreptate obligându-te să cântărești pachetul?

— Dar, domnule guvernator!

— Pune cât trebuie ca să fie un kilogram.

— Dar, domnule guvernator...

— Haide, pune! zise Ben-Zuf.

— Dar, domnule Ben-Zuf...

Și nefericitul Isac nu reușea să îngîne altceva. Înțelesese acum fenomenul provocat de atracția mai mică. Vedea el că „acești pungași” o să-și scoată pîrleala prin scăderea greutății pentru prețurile la care-i obliga sa cumpere.

Ah! Dacă ar fi avut cîntare obișnuite, balanțe cu talgere, așa ceva nu s-ar fi întîmplat, precum s-a arătat în altă împrejurare. Dar n-a-vea.

Mai încercă el să ceară, să-l înduioșeze pe căpitanul Servadac. Acesta însă părea de neclintit. Nu era nici vina lui, nici a tovarășilor lui, dar avea pretenția ca acul cîntarului să arate un kilogram de vreme ce un kilogram plătea.

Isac Hakhabut trebui deci să se supună, nu fără să-și amestece gemetele cu hohotele de rîs ale lui Ben-Zuf și ale marinarilor ruși. În cele din urmă,, pentru un kilogram de tutun fu nevoit să dea șapte și tot așa pentru zahăr și cafea.

— încetează, Harpagon! îi tot repeta Ben-Zuf care ținea cîntarul cu mîna lui. Ți-ar plăcea mai mult să le luăm fără să le plătim?

În sfîrșit, afacerea se termină. Isac Hakhabut le furnizase 70 kg

222

de tutun, tot atîta cafea și zahăr și nu primise pentru fiecare articol decît prețul a zece kilograme.

La urma urmei, cum constată Ben-Zuf, „Gallia era de vină! De ce venise jupînul Isac să facă negoț pe Gallia?” Atunci însă căpitanul Servadac, care nu voise decît să rîdă pe seama lui Isac, călăuzit de spiritul de dreptate pe care-l avusese totdeauna față de el, stabili echilibrul firesc între greutate și preț. Așa că pentru 70 de kilograme, Isac Hakhabut primi exact prețul a 70 kg.

Trebuie să recunoaștem însă că situația în care se aflau căpitanul Servadac și tovarășii săi ar fi constituit o scuză suficientă pentru felul cam fantezist de a trata o afacere comercială.

Dealtfel, ca și în alte împrejurări, Hector Servadac^avu senzația că Isac se prefăce mai nenorocit decît era în realitate. În gemetele și împotrivirile sale era ceva suspect, ceea ce se simțea.

Oricum, plecară toți de pe țîansa și Isac Hakhabut putu auzi pînă departe cîntecul ostășesc al voiosului Ben-Zuf:

„Goarna-mi place,

N-ai ce-i face,

Trîmbița și toba cînd bate

De bucurie nici că se poate,

Dar îmi place cel mai mult

Tunul să-l ascult...”

Capitolul XI

ÎN CARE CERCURILE SAVANTE ALE GALLIEI SE LANSEAZĂ CU IMAGINAȚIA ÎN MIJLOCUL SPATILOR NESFÎRȘITE

Trecu o lună. Gallia continua să se rotească ducînd cu sine mica ei lume. Mică, într-adevăr, dar lăsîndu-se pînă atunci neatinsă de influența patimilor omenești. Lăcomia, egoismul nu erau întruchipate decît de Hakhabut, acest trist exemplar al rasei umane,

și era singura pată care putea fi găsită în microcosmosul gallian despărțit de omenire. La urma urmei, gallienii trebuiau să se socotească doar niște pasageri ce făceau o călătorie în jurul lumii solare. De aici, gândul că trebuiau să stea cât mai confortabil, deși temporar, pe bord. Ocolul terminat, după o lipsă de doi ani, nava lor va acosta pe vechiul astru și, în cazul când calculele profesorului se dovedeau de o absolută exactitate — și așa trebuiau să fie — vor părăsi cometa pentru a pune din nou piciorul pe continentele terestre.

E adevărat că sosirea navei *Gallia* pe Pământ, „baza ei navală”, nu se va efectua decât cu prețul unor extrem de mari greutăți, al unor primejdii cumplite. Dar problema aceasta se va pune mai târziu, la vremea ei.

223

Contele Timașev, căpitanul Servadac, locotenentul Procop erau încredințați că-și vor revedea semenii într-un interval relativ scurt. Nu aveau deci de ce să se îngrijească de provizii pentru viitor, să folosească în perioada anotimpului cald ținuturile roditoare ale Insulei Gurbi, să conserve diferitele specii de animale, patrupede și zburătoare, pe care le sortiseră pentru reconstituirea regnului animal pe Gallia.

Dar, de câte ori, stînd de vorbă, nu pomeneau despre ceea ce ar fi încercat, ca să facă bun de locuit asteroidul lor, dacă le-ar fi fost cu neputință să-l părăsească vreodată! Gte planuri de înfăptuit, cîte munci de îndeplinit pentru a asigura existența micului grup de ființe pe care o iarnă de mai bine de 20 de luni o făcea atît de grea.

La 15 ianuarie în anul următor, cometa urma să atingă capătul axei mari, adică să ajungă la afeliu. După ce va depăși acest punct, traiectoria ei o va aduce spre Soare cu o viteză crescîndă. Încă nouă pînă la zece luni se vor scurge înainte ca marea să se dezghețe și solul să rodească sub căldura Soarelui. În epoca aceea, *Dobrîna* și *Hansa* ar fi transportat oamenii și animalele pe Insula Gurbi. Cîm-piile ar fi fost repede aduse în stare înfloritoare în anotimpul atît de scurt, dar atît de călduros al verii galliene. Însămîntat la vremea potrivită, solul ar fi produs în cîteva luni furajele și grînete trebuincioase pentru hrana tuturor. Cositul, secerișul ar fi fost terminate înainte de vremea iernii. Și ar fi trăit pe insulă viața liberă și sănătoasă a vînătorilor și agricultorilor. Apoi, odată cu venirea iernii, și-ar fi reluat existența de troglodiți în alveolele muntelui vulcanic. Albinele ar fi roit din nou către Fagurele-Nina, ca să petreacă aolo lungă și aspră vreme a anotimpului geros. Da, coloniștii s-ar fi reîntors astfel la calda lor locuință. Totuși, n-ar fi căutat ei oare să facă o explorare îndepărtată pentru a descoperi o mină de combustibil, un zăcămint de cărbune ușor de exploatat? N-ar fi încercat să construiască chiar pe Insula Gurbi o așezare mai bună, mai potrivită cu nevoile coloniei și cu condițiile climaterice de pe Gallia?

Ar fi făcut-o fără îndoială. Ar fi încercat, cel puțin, să scape de lungă întemnițare în cavernele Pământului Cald, întemnițare și mai tristă din punct de vedere psihic, decât din punct de vedere fizic. Trebuia să fii Palmyrin Rosette, un excentric absorbit de cifre, ca să nu resimți aceste grele neajunsuri, ca să vrei să rămîi pe Gallia în aceste condiții *ad infini turn!*¹

O împrejurare îngrozitoare îi amenința mereu pe locuitorii Pământului Cald. Se putea susține că ea nu se va mai ivi pe viitor? Puteau măcar să fie siguri că nu va avea loc înainte ca Soarele să fi înapoiat cometei căldura de care avea nevoie ca să poată fi locuită? Problema era serioasă și ea fu de multe ori discutată referitor la prezent, și nu la un viitor de care gallienii sperau să scape prin întoarcerea lor pe Pământ.

¹ La nesfîrșit, în limba latină (n.t.).

Nu se putea, oare, întâmpla ca vulcanul care încălzea tot Pămîntul Cald să-și înceteze activitatea? Focurile interioare ale Galliei nu puteau oare să se stingă? Odată erupția sfinșită, ce se va petrece cu locuitorii din Fagurele-Nina? Ar trebui să pătrundă pînă în măruntaiele cometei ca să găsească o temperatură suportabilă? Le va fi cu puțință chiar și acolo să înfrunte gerurile cosmice?

Desigur, se putea presupune că, într-un viitor îndepărtat, soarta Galliei avea să fie cea hărăzită tuturor lumilor din univers. Focurile din adîncurile ei se vor stinge. Va deveni un astru mort cum este astăzi Luna, cum va fi mai tîrziu Pămîntul. Dar acest viitor nu-i fră-mînta pentru moment pe gallieni. Sperau să poată părăsi Gallia cu mult înainte ca ea să devină de nelocuit.

Dar erupția putea înceta dintr-o clipă într-alta, cum se întâmpla cu vulcanii tereștri, înainte chiar ca Gallia să se fi apropiat suficient de Soare. Și, în acest caz, de unde să ia lava care răspîndea o căldură atît de folositoare pînă în adîncurile masivului? Ce combustibil le va da destule calorii pentru ca locuința să aibă temperatura medie ce le-ar fi îngăduit să suporte fără grijă gerurile de 60° sub zero?

Așa se punea această gravă problemă. Din fericire, nici o schimbare nu se arătase pînă atunci în izbucnirea materiilor eruptive. Vulcanul funcționa normal și, cum am spus, potolit, ceea ce era un semn bun. Așadar, în această privință, nu exista pricină de îngrijorare nici pentru prezent, nici pentru viitor. Cel puțin, căpitanul Ser-vadac, întotdeauna încrezător, era de această părere.

La 15 decembrie Gallia se găsea la 216 milioane leghe de Soare, aproape de capătul axei mari a orbitei. Ea nu mai gravita decît cu o viteză de 11 pînă la 12 milioane leghe pe lună. O lume nouă se desfășura în fața ochilor locuitorilor de pe Gallia și mai ales ai lui Pal-myryn Rosette. După ce îl cercetase pe Jupiter mai de aproape decît orice alt muritor înaintea lui, profesorul se concentra acum în contemplarea lui Saturn. Dar depărtarea nu mai era aceeași. Doar 13 milioane leghe despărțiseră cometa de lumea jupiteriană, pe cînd acum o despărțeau 173 de milioane de ciudata planetă. Deci n-aveau a se teme dinspre partea asta de nici o întârziere, afară de cea calculată și, în consecință, nimic grav nu se putea întâmpla.

Oricum, Palmyrin Rosette va avea prilejul să-l cerceteze pe Saturn ca și cînd, fiind pe Pămînt, planeta s-ar fi apropiat de el cu jumătate din diametrul orbitei ei.

Era inutil să-i ceri amănunte despre Saturn. Fostul profesor nu mai simțea nici o nevoie să-i învețe pe alții. Nu-l puteau face decît cu greu să-și părăsească observatorul, iar ocularul lunetei parcă era înșurubat de ochii lui zi și noapte.

Din fericire, printre cărțile din biblioteca de pe *Dobrîna* se găseau cîteva tratate de cosmografie elementară, și, mulțumită locotenentului Procop, aceia dintre gallieni care se interesau de problemele astronomice putură să afle ce era lumea lui Saturn.

Ben-Zuf avu de ce să fie bucuros cînd i se spuse că dacă Gallia

225

Hector Servadac coala 15

s-ar fi îndepărtat de Soare pînă la distanța unde se învîrtea Saturn, Pămîntul nu s-ar mai fi putut vedea cu ochiul liber. Or se știe că ordonanța ținea foarte mult ca globul terestru să poată fi zărit mereu.

— Gt vedem Pămîntul, nimic nu-i pierdut, repeta el.

Și, într-adevăr, la distanța care-l desparte pe Saturn de Soare, Pămîntul ar fi fost invizibil chiar pentru ochii cei mai pătrunzători.

Saturn, în acea perioadă, rătăcea prin spațiu la 175 milioane leghe de Gallia și, prin urmare, la 364 milioane, 350 mii leghe de Soare. La această depărtare nu mai primea

decît a suta parte din lumina și căldura pe care astrul radios le trimite Pămîntului. Cu cartea în mînă aflară că Saturn își împlinește revoluția în jurul Soarelui în 29 de ani și 167 de zile, parcurgînd cu o viteză de 8 858 leghe pe oră o orbită de 2 287 500 000 leghe „fără să mai punem la socoteală sutimile”, cum zicea Ben-Zuf. Circumferința planetei este la ecuator de 90 380 de leghe. Suprafața ei este de 40 miliarde km^2 , volumul de 666 miliarde km^3 . În concluzie, Saturn este de 735 de ori mai mare ca Pămîntul și, în consecință, mai mic decît Jupiter. Cît despre masa planetei, ea nu e decît de 100 de ori mai mare decît cea a globului terestru, ceea ce îi dă o densitate mai mică decît cea a apei. Ea se învîrtește în jurul propriului ei ax în 10 ore și 29 minute, ceea ce face ca anul ei să fie alcătuit din 24 630 de zile, iar anotimpurile, avînd în vedere înclinația deosebit de puternică a axului pe planul orbitei, durează cîte șapte ani tereștri fiecare.

Dar ceea ce trebuie să dăruiască saturnienilor — dacă există — nopți minunate sînt cele 8 luni¹ care escortează planeta. Au nume cît se poate de mitologice: Midas, Enclade, Tethys, Dione, Rhea, Titan, Hyperion, Iapet. Dacă revoluția lui Midas nu durează decît 22 ore și jumătate, cea a lui Iapet este de 79 de zile. Dacă Iapet se rotește la 910 mii leghe de suprafața lui Saturn, Midas circulă la numai 34 000 de leghe, la o distanță aproape de 3 ori mai mică decît Luna de Pămînt. Trebuie să fie minunate aceste nopți, cu toate că intensitatea luminii solare este relativ scăzută.

Ceea ce sporește frumusețea nopților planetei este fără îndoială triplul inel care o înconjoară. Saturn pare prins într-o cingătoare bătută în nestemate. Un observator așezat drept sub acest inel, care ar trece atunci pe la zenit la 5 165 leghe deasupra lui, n-ar zări decît o panglică îngustă a cărei lățime Herschell o evalua la numai 100 de leghe. E ca un fir luminos întins prin spații. Dar dacă observatorul se depărtează de o parte sau de alta, el vede trei inele concentrice desprinzîndu-se încetul cu încetul unul de celălalt, cel mai apropiat întunecat și străveziu, lat de 3 126 leghe, cel mijlociu lat de 7 388 le-

¹ Ca volum Saturn este de 744 ori mai mare decît Pămîntul, iar ca masă de 95 ori. Se rotește în jurul axei în 10 ore și 14 minute. Are 9 sateliți (n.r.).

226

ghe și mai stalurilor

afară, lat de 3 678 leghe și avînd o nuanță cenușie.

Așa arată acest apendice inelar care se mișcă în propriul său plan de 10 ore și 32 minute. Din ce materie e alcătuit și cum rezistă dezagregării? Nimeni nu știe, dar lăsîndu-l să dăinuie, natura a vrut, pare-se. să le arate oamenilor cum s-au făurit încetul cu încetul corpurile cerești. În realitate, acest apendice este rămășița nebuloasei care, după ce s-a condensat treptat, a devenit Saturn. Datorită unei pricini necunoscute s-a solidificat probabil de la sine și dacă s-ar sparge, ori ar cădea în țandări pe Saturn, fiecare s-ar preface într-un nou satelit al planetei. Oricum ar fi, acest triplu inel trebuie să dea naștere unor fenomene din cele mai curioase pentru saturnienii care locuiesc pe sferoidul lor între 45° latitudine și ecuator. Qnd se deslușește în zare ca o uriașă punte arcuită, întreruptă la cheia de boltă de umbra pe care o aruncă Saturn în spațiu, cînd apare în întregime ca o semi-aureolă. Adesea apendicele acoperă Soarele care se ivește la intervale foarte precise, bineînțelese spre marea bucurie a astronomilor saturnieni. Și dacă am adăuga la acest fenomen răsăritul și apusul celor opt luni, unele pline, altele la păttrar, ici discuri argintate, colo cornuri ascuțite, aspectul cerului saturnian trebuie să fie noaptea un spectacol neasemuit.

Gallienii nu erau în stare să observe toate splendorile acestei lumi. Se găseau prea departe.

Astronomii tereștri, înarmați cu lunetele lor, se puteau apropia de 1 000 de ori mai mult de ele și, din cărțile de pe *Dobrîna*, căpitanul Servadac și tovarășii săi aflară mai mult decît putură să vadă cu propriii lor ochi. Dar nu se plîngeau

— vecinătatea marilor aștri însemnînd un pericol prea mare pentru micuța lor cometă.

Nu puteau să pătrundă mai mult nici în lumea îndepărtată a lui Uranus, dar, așa cum s-a spus înainte, planeta principală a acestei lumi, de 82 de ori mai mare ca Pămîntul, de unde la distanța cea mai mică se vede doar ca o stea de mărimea a șasea, era văzută foarte clar de gallieni cu ochiul liber. Totuși nu se observa nici unul din cei opt sateliți pe care-i poartă cu sine pe orbita ei eliptică descrisă în 84 de ani și care o duce, în medie, la 729 milioane leghe de Soare¹.

Ultima planetă a sistemului solar — ultima pînă în clipa cînd vreun Le Verrier al viitorului va descoperi o alta și mai îndepărtată

— gallienii nu o puteau zări. Palmyrin Rosette o văzu, fără îndoială, în cîmpul lunetei sale, dar nu chemă pe nimeni să-i facă onorurile observatorului și trebuie să se mulțumească să-l observe pe Neptun... în cărțile de cosmografie. Depărtarea mijlocie a acestei

¹ Uranus are diametrul de 53 390 km, volumul său fiind de 54 de ori mai mare decît al Pămîntului. Depărtarea față de Soare este de 2 870 mii. km. Are 5 sateliți. Descoperit în 1781 de W. Herschel (n.r.).

227

planete de Soare este de 1 140 000 000 leghe, iar durata revoluției ei de 165 ani. Neptun își parcurge deci uriașa orbită de 7 170 000 leghe cu o viteză de 20 000 km pe oră; are forma unui sferoid de 105 ori mai mare ca Pămîntul, în jurul căruia circulă un satelit la o distanță de 100 000 leghe¹.

Această depărtare de circa 1 200 milioane leghe la care gravitează Neptun pare să fie marginea sistemului solar. Și totuși, oricît de mare se arată diametrul acestei lumi, este neînsemnat în comparație cu cel al grupului sideral de care depinde astrul luminos. Soarele pare să facă parte din marea nebuloasă a Căii lactee, în mijlocul căreia nu strălucește decît ca o modestă stea de mărimea a patra. Unde ar fi ajuns Gallia dacă ar fi ieșit de sub atracția solară? De care nou centru s-ar fi atașat, rătăcind prin spațiile siderale? Poate de cea mai apropiată stea din Calea lactee.

Aceasta este Alfa, din constelația Centaurului. Luminii, care face 77 mu de leghe pe secundă, îi trebuie trei ani și jumătate² ca să ajungă de la Soare pînă la ea. La ce distanță se află așadar Alfa? Este la o distanță atît de mare, că pentru a o exprima în cifre astronomii au fost nevoiți să ia drept unitate miliardul și susțin că Alfa este la 8 000 de „miliarde” de leghe.

Se cunoaște un mare număr de asemenea distanțe? Au fost măsurate cel mult opt și, printre principalele stele cărora li s-a aplicat această măsură, sînt pomenite Vega, așezată la 50 000 de miliarde leghe, Sirius, la 52 200 de miliarde, Steaua polară la 117 600 de miliarde, constelația Berbecului, la 170 400 miliarde de leghe. Acest ultim număr este alcătuit din 15 cifre.

Și ca să ne facem o imagine asupra unor astfel de distanțe, luînd drept bază viteza luminii, după o serie de ingenioși savanți, se poate face următorul raționament:

„Să presupunem că avem o ființă cu o putere vizuală infinită și că ne plasăm pe constelația Berbecului. Dacă privește spre Pămînt va fi martora unor fapte care s-au întîmplat acum 72 de ani. Dacă o ducem pe o stea de zece ori mai depărtată va vedea evenimentele care s-au petrecut acum 720 de ani. Și mai departe, la o distanță pînă la care luminii îi trebuie 1 800 de ani să ajungă, ar asista la primele decenii ale erei noastre. Mai departe, dacă îi trebuie razei de lumină 6 000 de ani ca să ajungă pînă la el, va putea să privească pustiirile potopului. Și, în sfîrșit, mai departe, căci spațiul e. infinit, ar vedea, facerea lumii. într-adevăr, toate faptele sînt, cum s-ar spune, stereotipe în spațiu și nimic nu se poate șterge din ceea ce s-a făurit cîndva în Univers”.

¹ Neptun a fost descoperit prin calcul matematic de Le Verrier. Se află la 4 505 mii. km depărtare față de Soare. Diametrul: 45 000 km. Are doi sateliți: Triton și Nereida (n.r.).

² Pînă la steaua Alfa din constelația Centaurului lumina călătorește 4,3 ani (n.r.).

Poate că aventurosul Palmyrin Rosette avea dreptate cînd dorea „ă riUăcească prin lumea siderală, unde atîtea minuni i-ar fi vrăjit privirile. În cazul cînd cometa lui ar fi intrat pe rînd în Slujba Uliei stele, apoi a alteia, cîte sisteme stelare atît de diferite n-ar fi văzut! Gallia s-ar fi deplasat, împreună cu aceste stele a căror neclintire nu-i decît aparentă și care se mișcă totuși cum face Arcturus, cu o viteză de 22 leghe pe secundă. Însuși Soarele înaintează cu 62 milioane de leghe pe an, îndreptîndu-se către constelația Hercule. Dar depărtarea dintre stele este atît de mare, încît pozițiile lor, cu toată iuțeala cu care se deplasează, nu au putut fi modificate încă pentru observatorii tereștri.

Totuși aceste deplasări seculare vor trebui, în mod necesar, să schimbe într-o zi forma constelațiilor, căci fiecare stea înaintează sau pare să înainteze cu viteze diferite.

Astronomii au putut indica noile poziții pe care le vor lua astrele unul față de celelalte într-un număr mare de ani. Conturul anumitor constelații, așa cum va fi peste 50 000 de ani, a fost reprodus grafic. El înfățișează, de exemplu, în locul patrulaterului neregulat al Ursei mari, o cruce lungă proiectată pe cer, și în locul pentagonului constelației Orion, un simplu patrulater.

Dar nici locuitorii actuali ai Galliei, nici cei ai globului terestru n-ar fi putut constata cu propriii lor ochi astfel de dizlocări succesive. Nu fenomenul acesta s-ar fi dus să-l caute Palmyrin Rosette în lumea siderală. Dacă vreo împrejurare ar fi smuls cometa în afara centrului ei de atracție pentru a o pune în slujba altor astre, atunci privirile lui ar fi fost fermecate de minuni despre care sistemul solar nu_A ne poate da nici cea mai slabă idee.

În depărtări, grupurile planetare nu sînt întotdeauna stăpînite de un singur Soare. Sistemul monarhic pare să fie înlăturat în unele colțuri ale cerului. Un soare, doi sori, șase sori depînd unul de altul, se-nvîrtesc sub influența lor reciprocă. Sînt diferit colorați, roșii, galbeni, verzi, portocalii, violeti. Cît de minunate trebuie să fie aceste contraste de lumină pe care le revarsă pe suprafața planetelor lor! Și cine știe dacă Gallia n-ar fi văzut răsărind la orizontul ei zori care luau pe rînd toate culorile curcubeului?

Dar nu-i va fi dat să se rotească guvernată de un nou centru, nici să se amestece în grămezile de stele pe care telescoape puternice au putut să le descompună, nu-i va fi dat să se piardă în acele puncte stelare resorbite în parte, sau, în sfîrșit, printre nebuloasele compacte care rezistă celor mai puternice oglinzi reflectoare ale telescoapelor — nebuloase dintre care astronomii cunosc peste 5 000, răspîndite prin spațiu.

Nu.' Gallia nu va părăsi niciodată lumea solară, nici nu va pierde din ochi Pămîntul. Și, după ce va fi descris o orbită de vreo 630 de milioane de leghe, nu va fi făcut decît o neînsemnată călătorie în acest Univers a cărei imensitate este nemărginită.

Capitolul XII

CUM S-A SĂRBĂTORIT ZIUA DE 1 IANUARIE PE GALLIA ȘI ÎN CE FEL S-A SFÎRȘIT SĂRBĂTOAREA

În timpul acesta, odată cu depărtarea treptată a Galliei, frigul creștea simțitor.

Temperatura ajunsese sub minus 42 grade. Termometrele cu mercur nu mai puteau fi folosite, căci mercurul se solidifică la minus 42 de grade. Fu deci întrebuințat termometrul cu alcool de pe *Dobrîna* și coloana cobori brusc la 53 de grade sub zero.

Totodată, la malurile golfului unde fuseseră aduse să ierneze cele două vase se întâmplase ceea ce prevăzuse locotenentul Procop. Straturile de gheață, printr-o mișcare lentă, dar de neoprit, se îngroșaseră sub carena *Hansei* și a *Dobrinei*. Lângă promontoriul stîncos ce le adăpostea, goeleta și tartana, ridicate în bazinul lor de gheață, ajunseseră să atingă acum un nivel de 50 de picioare deasupra Mării Galliene. *Dobrîna*, mai ușoară decît tartana, o domina puțin. Nici o putere omenească nu era în stare să împiedice ridicarea vaselor. Locotenentul Procop era tare îngrijorat de soarta goele-tei. Toate lucrurile care se aflau pe ea fuseseră luate de acolo. Nu mai rămăseseră decît coca, mașina de aburi și catargele; dar oare nu această cocă trebuia, în cazul unor împrejurări deosebite, să dea adăpost micii colonii? Dacă la dezgheț ea se va sfărîma printr-o cădere cu neputință de înlăturat și dacă gallienii erau siliți să părăsească Pămîntul Cald, ce alt vas ar fi putut-o înlocui? În nici un caz tartana, și ea la fel de amenințată și hărăzită să aibă aceeași soartă. *Hansa*, prinsă ca într-o menghine în carapacea de gheață, se și aplecase într-o parte făcînd un unghi îngrijorător. Era periculos să rămîi pe ea. Dar Isac nu înțelegea să-și abandoneze încărcătura, pe care o păzea zi și noapte. Simțea el bine că-și riscă viața, dar avutul lui era și mai mult în joc, și nu se sfia să blesteme soarta, pentru toate încercările ce se abăteau asupra lui. În aceste împrejurări, căpitanul Servadac luă o hotărîre și Isac fu nevoit să se supună. Încărcătura *Hansei* avea o valoare de netăgăduit. Trebuia deci, înainte de orice, salvată de un dezastru aproape de neînlăturat. Căpitanul Servadac încercase mai întîi să trezească în Isac Hakhabut teama pentru el însuși. Nu izbutise. Isac nu voia să se mute.

— Fă cum vrei, i-a răspuns atunci Hector Servadac, daj încărcătura dumitale va fi transportată în depozitele de pe Pămîntul Cald.

Văicărelile lui Isac Hakhabut, oricît erau ele de înduioșătoare, nu mișcară pe nimeni, așa că mutatul începu în ziua de 20 decembrie.

Dealtfel, Isac putea veni să stea la Fagurele-Nina și să-și păzească la fel ca mai înainte marfa, să vîndă, să facă negoț la prețurile și cu greutatele stabilite. Nu ar fi avut nimic de suferit. Iar dacă Ben-Zuf și-ar fi permis să-l dezaprobe într-adevăr pe căpitan, era numai pen-

230

tru faptul că se purta atît de îngăduitor cu jalnicul negustor.

De fapt Isac Hakhabut nu putea decît să fie de acord cu hotărîrea luată de guvernatorul general. Ea îi ocrotea interesele, îi puneă avutul la adăpost, și el nu trebuia să plătească descărcarea tartanei, de vreme ce totul se făcea „împotriva voinței sale”.

Timp de mai multe zile, rușii și spaniolii munciră cu sîrg la transportul mărfii.

Călduros îmbrăcați, cu capul bine înfășurat în glugi, înfruntară fără grijă temperatura joasă. Se fereau doar să atingă cu mîinile neînmănușate nenumăratele obiecte de metal pe care le duceau. Li s-ar fi luat pielea de pe degete ca și cum aceste lucruri ar fi fost înroșite în foc, căci efectul frigului este absolut același cu cel al unei arsuri. Treaba se sfîrși cu bine și încărcătura *Hansei* fu în sfîrșit înmagazinată într-una din largile galerii ale Fagurelui-Nina.

Locotenentul Procop nu se simți liniștit decît atunci cînd lucrul fu dus la îndeplinire.

Isac Hakhabut, nemaiavînd nici un motiv să rămîină pe tartana lui, veni să locuiască în galeria unde se aflau și mărfurile sale. Trebuie să recunoaștem că nu supăra pe nimeni. Îl vedeau foarte puțin. Se culca lîngă bunurile lui, mîncă din bunurile lui. Mesele mai

mult decît sărăcăcioase și le pregătea la o lampă de spirt. Gazdele de la Fagurele-Nina nu aveau relații cu el decît atunci cînd aveau nevoie să cumpere ceva, iar el să vîndă. Însă sigur e că, puțin cîte puțin, tot aurul și argintul micii colonii se vărsa într-un sertar cu trei încuietori, ale cărui chei nu-l părăseau niciodată pe Isac Hakhabut.

Se apropia 1 ianuarie după calendarul terestru. Peste cîteva zile se-mplifia un an de cînd cometa se întîlnise cu globul pămîntesc, de cînd avusese loc ciocnirea care despărțise 36 de ființe omenești de semenii lor. Pînă acum, nimeni nu lipsea dintre ei. În noile condiții climaterice, erau perfect sănătoși. Temperatura scăzuse din ce în ce, fără schimbări bruște, fără reveniri, putem chiar adăuga fără să bată vîntul, așa că nu-i îmbolnăvisese nici măcar de un guturai. Deci, nimic mai sănătos decît clima cometei. Totul te făcea să crezi că, dacă se dovedeau juste calculele profesorului, cînd Gallia va ajunge pe Pămînt nu va lipsi nici un gallian.

Cu toate că prima zi a anului nu era Anul nou al Galliei, cometa începînd atunci abia a doua jumătate a revoluției, căpitanul Serva-dac vru, nu fără temei, să o serbeze cu oarecare solemnitate.

— Nu trebuie, le spuse el contelui Timașev și locotenentului Procop, ca tovarășii noștri să-și piardă interesul pentru cele de pe Pămînt. Ei se vor întoarce într-o zi pe globul terestru și, chiar dacă această întoarcere n-ar avea loc, ar fi folositor să-i legăm de lumea veche măcar prin amintiri. Acolo se serbează Anul nou, să-l serbăm și aici pe cometă. Sentimentele acestea manifestate în același timp sînt un lucru bun. Nu trebuie să uităm că acolo oamenii se ocupă de noi. Din diferite colțuri ale globului se zărește Gallia rotindu-se prin spațiu, dacă nu cu ochiul liber, dată fiind dimensiunea și distanța, cel puțin cu ajutorul lunetelor și telescoapelor. Păstrăm cu

IM

Pămîntul un fel de legătură științifică și Gallia face în continuare parte din lumea solară.

— Vă aprob, domnule căpitan, răspunse contele Timașev. Este mai mult ca sigur că observatoarele se ocupă foarte mult de noua cometă. Îmi închipui că lunete puternice din Paris, Petersburg, Gre-enwich, Cambridge, Cap, Melbourne sînt adesea ațintite spre asteroidul nostru.

— Subiectul trebuie să fie la modă acolo, urmă căpitanul Serva-dac, și m-aș mira dacă revistele și ziarele n-ar ține la curent publicul de pe cele două continente cu toate întîmplările Galliei. Să ne gîn-dim, așadar, la cei ce se gîndesc la noi și în acest 1 ianuarie terestru să împărtășim simțămintele lor.

— Credeți, interveni locotenentul Procop, că lumea de pe Pămînt se ocupă de cometa care s-a ciocnit de globul terestru? Sînt și eu de părerea asta, dar socot că interesul se datorează și altor motive de-cît celor științifice sau curiozității. Cercetările pe care le-a făcut astronomul nostru au fost făcute și acolo, desigur, și nu cu mai puțină precizie. Efemeridele Galliei sînt stabilite exact și încă de mult. Se cunosc elementele noii comete. Se știe ce traiectorie parcurge în spațiu, s-a determinat unde și cum va întîlni Pămîntul. În ce punct anume al eclipticii, în ce secundă, în ce loc chiar o să se ciocnească din nou de glob, toate acestea sînt, mai mult ca sigur, calculate cu o precizie matematică. Mai ales certitudinea acestei întîlniri trebuie să fi cuprins toate spiritele. Merg mai departe și îndrăznesc să afirm că pe Pămînt s-au luat măsuri pentru a atenua groaznicele urmări ale unei noi ciocniri, dacă asemenea măsuri pot fi luate.

Vorbind astfel locotenentul Procop rostea poate adevărul, căci argumentele sale erau logice. Întoarcerea Galliei, calculată pînă în cele mai mici amănunte, trebuia să aibă întîietate față de orice altă preocupare terestră. Lumea se gîndea, neîndoindu-se, la Gallia nu atît nădăjduind, cît temîndu-se de apropierea ei. E adevărat că gallienii, deși doreau această întîlnire, nu puteau decît să fie îngrijorați de urmările unei noi ciocniri. Dacă pe Pămînt, așa cum credea lo-

cotenentul Procop, fuseseră luate măsuri pentru a atenua dezastrul, nu era bine să se procedeze la fel și pe Gallia? Acest lucru trebuia discutat mai târziu.

Oricum, hotărîră să sărbătorească ziua de 1 ianuarie. Și rușii aveau s-o sărbătorească împreună cu francezii și spaniolii, deși calendarul lor nu fixa la această dată înnoirea anului terestru.¹

În timpul ultimei săptămîni a anului, Ben-Zuf alerga de colo, colo, foarte ocupat. Trebuia pregătit un program atrăgător. Plăcerile nu puteau fi prea multe pe Gallia. Se hotărî deci ca marea zi să înceapă printr-o masă îmbelșugată și să se termine cu o plimbare

¹ Se știe că între calendarul iulian (stil vechi) și calendarul gregorian (stil nou) era o diferență de 11 zile pe vremea aceea (n.r.).

Francezii, rușii, spaniolii și mica Nina se așezară la masă.

lungă pe gheață, în direcția Insulei Gurbi. Se vor întoarce la lumina torțelor, făcute din materialele de pe *Hansa*.

„Dacă masa e deosebit de buna, își spuse Ben-Zuf, plimbarea în schimb va fi deosebit de veselă și de mai mult nici nu-i nevoie.”

Alcătuirea meniului n-a fost un lucru ușor. De aceea ordonanța căpitanului Servadac și bucătarul de pe *Dobrîna* au ținut sfat de nenumărate ori și, în cele din urmă, s-a ajuns la o îmbinare bine chibzuită între bucătăria rusească și cea franceză.

În seara zilei de 31 decembrie totul era gata. Gustările reci, conservele de carne, pateurile de vînat, răciturile și celelalte preparate cumpărate pe un preț ridicat de la Isac Hakhabut se și aflau pe masa întinsă în sala cea mare. Mîncărurile calde trebuiau să fie pregătite, a doua zi dimineața, pe cuptorul de lavă.

În seara aceea se puse o întrebare cu privire la Palmyrin Rosette. Trebuiau să-l invite la masa sărbătorească? Da, sigur că se cuvenea să-l cheme. Dar va accepta oare invitația? Era mai mult decît îndoielnic. Totuși îl poftiră. Căpitanul Servadac vru să urce personal în observator, dar Palmyrin Rosette îi primea atît de rău pe nepoștiți, încît preferară să-i trimită un bilet.

Tînărul Pablo se oferî să ducă el invitația și se întoarse cu un răspuns scris în termenii următori:

„Palmyrin Rosette nu are de spus decît că: Astăzi este 125 iunie și mîine întîi iulie, ținînd seama de faptul că pe Gallia trebuie să se socotească zilele după calendarul gallian”.

Refuzul era științific întocmit, dar rămînea tot refuz.

La 1 ianuarie, o oră după răsăritul Soarelui, francezii, rușii, spaniolii și mica Nina, care reprezenta Italia, se așezară la o masă comună, cum pînă atunci nu avusese loc niciodată pe Gallia. În ce privește bucatele, Ben-Zuf și bucătarul de pe *Dobrîna* se întrecuseră pe ei înșiși. În special un fel de potîrniche pe varză, în care varza fusese înlocuită cu un „carry” menit să se topească pe limbă, s-au bucurat de cel mai mare succes. Cît despre vinurile luate din pivnițele de pe *Dobrîna* erau excelente. Vinurile franceze și spaniole fură băute în cinstea țării lor de baștină și nici Rusia nu fu uitată cu prilejul cîtorva sticle de kummel.

Masa fu așa cum dorise Ben-Zuf: foarte bună și foarte veselă.

La desert toasturile pentru patria comună, pentru vechiul sferoid, pentru „întoarcerea pe Pămînt” au stîrnit asemenea urale, că probabil și Palmyrin Rosette le-a auzit din înălțimile observatorului său.

După terminarea mesei, mai rămîneau încă trei ore pline de lumină. Soarele trecea la zenit — un Soare care n-ar fi distilat niciodată vinurile de Bordeaux sau de Bourgogne

pe care le băuseră, căci discul său lumina spațiul fără să-l încălzească.

Toți mesenii se îmbrăcară călduros din cap pînă-n picioare, pentru o excursie care avea să țină pînă noaptea. Aveau de înfruntat o temperatură aspră, dar neprimejdioasă, datorită aerului atît de liniștit.

234

Ieșiră din Fagurele-Nina, unii stînd de vorbă, alții cîntînd. Pe plaja înghețată, fiecare își puse patinele și plecă în voia lui, unii singuri, alții în grup. Contele Timașev, căpitanul Servadac, locotenentul Procop mergeau cu plăcere împreună. Negrete și spaniolii rătăceau fără țel pe uriașul cîmp și se avîntau cu nemaipomenită viteză pînă la ultimele hotare ale zării. Ajunseseră foarte buni patinatori și-și desfășurau plini de ardoare grația firească.

Marinarii de pe *Dobrîna*, după o datină a țărilor nordice, se înșirară unul după celălalt. O prăjină lungă strînsă sub brațul drept îi ținea în rînd și alunecau așa cît vedeau cu ochii ca un tren pe care șinele nu-l lasă să facă decît curbe cu o rază foarte mare. Qt despre Pablo și Nina, braț la braț, scoțînd chiote de bucurie — ca doi pui de pasăre la primul lor zbor — patinau cu nespusă grație. Se-ntorceau spre grupul căpitanului Servadac și fugeau din nou. Aceste două fături tinere închideau în ele toată bucuria și poate toată speranța lumii galliene.

Nu trebuie să-l uităm nici pe Ben-Zuf, zburînd de la unul la altul cu o nesecata veselie și dăruindu-se cu totul prezentului, fără să-i pese de viitor.

Grupul de patinatori mînat de avînt merse departe pe întinderea netedă, mai departe decît linia circulară care mărginea orizontul Pămîntului Cald. În urma lui pieiră primele lanțul de stînci, apoi creasta albă a falezei, apoi vîrful vulcanului încununat de nori de fum. Se mai opreau din cînd în cînd să-și tragă sufletul — o clipă doar căci le era frică să nu răcească. Apoi plecau iar îndreptîndu-se spre Insula Gurbî, dar fără să încerce să ajungă pînă acolo, căci odată cu lăsarea nopții trebuiau să se întoarcă. Soarele și începuse să coboare spre est, sau mai degrabă — spectacol cu care se obișnuiseră — părea să cadă repede. Astrul luminos apunea în condiții foarte deosebite în această zare îngustată. Nici un nor nu era colorat de nuanțele admirabile ale ultimelor raze. Nici măcar ochiul nu putea zări peste marea înghețată acea lumină verde care se revarsă pe întinderea apelor în amurg. Aici Soarele, lărgindu-se sub refracție, se înfățișa ca un disc cu circumferința bine conturată. Dispărea brusc, ca și cum o trapă s-ar fi deschis deodată în așchii înghețate, și numai decît se lăsa noaptea. Înainte de sfîrșitul zilei, căpitanul Servadac adună pe toată lumea în jurul lui. Plecaseră răspîndiți în „trăgători” și trebuiau să se întoarcă într-un pluton strîns, ca să nu se rătăcească în întuneric și să se înapoieze împreună la Pămîntul Cald. Întunericul era adînc, căci Luna, în conjuncție cu Soarele, se pierdea în slaba lui iradiație.

Se lăsase noaptea. Stelele nu mai aruncau asupra solului gallian decît acea „pală lumină” de care vorbește Corneille. Patinatorii aprinseseră atunci torțele și, în timp ce purtătorii lor alunecau iute, flăcările, ca un steag desfășurat în vînt, se înteteau din pricina vitezei.

Un ceas mai tîrziu, litoralul înalt al Pămîntului Cald se ivi nede-

235

lușit în zare, ca un uriaș nor negru. Nu se puteau înșela. Vulcanul se ridica deasupra lui și arunca în întuneric o lumină vie. Văpaia lavei incandescente se răsfrîngea pe oglinda de gheață, îi izbea în față pe patinatori și arunca în spatele lor umbre nemăsurate.

Drumul dura cam de o jumătate de oră. Se apropiau repede de țărm, cînd se auzi deodată un strigăt. Îl scosese Ben-Zuf. Fiecare își încetini cursa, mușcînd gheața cu patinele de oțel. Și iată, la lumina torțelor gata să se stingă, îl văzură pe Ben-Zuf întinînd brațele spre litoral.

Un țipăt izbucni din toate piepturile răspunzînd celui pe care-l scosese Ben-Zuf...

Vulcanul se stinsese brusc. Lava care pînă atunci se revărsa din conul superior încetase să mai curgă. Ai fi zis că un suflu puternic trecuse peste crater.

Toți înțeleseseră că izvorul de foc secase. Materiile eruptive îi lăsaseră în pană? Căldura va lipsi pentru totdeauna pe Pămîntul Cald și nu va mai exista nici o posibilitate de a lupta împotriva gerurilor galliene? Ii aștepta, așadar, moartea, moartea prin frig? — Înainte! strigă cu o voce tunătoare căpitanul Servadac.

Torțele se stinseseră. Toți porniră în întunericul adînc. Ajunseră la țărm. Urcară, nu fără greutate, stîncile înghețate și se repeziră în galeria deschisă, apoi în sala cea mare... întunericul era adînc, temperatura începuse să scadă. Perdeaua incandescentă nu mai închidea marele golf și, plecîndu-se în afară, locotenentul Procop putu să vadă că mica lagună, pînă atunci lichidă sub cascada de lavă, se solidificase din pricina frigului.

Așa se încheie pe Gallia prima zi a anului terestru care începuse atît de vesel!

Capitolul XIII

ÎN CARE CĂPITANUL SERVADAC ȘI TOVARĂȘII SĂI FAC SINGURUL LUCRU CE ERA DE FĂCUT Gallienii își petrecură restul nopții, adică cele cîteva ore pînă-n zori, într-o stare de nespusă neliniște. Palmyrin Rosette, gonit de frig, trebuise să-și părăsească observatorul și să se refugieze în galeriile Fagurelui-Nina. Acum era momentul să fie întrebat dacă mai stăruia în dorința de a colinda lumea solară pe cometa lui de nelocuit. Dar, fără doar și poate că ar fi răspuns afirmativ.

În timpul acesta, ca și el, Hector Servadac și tovarășii săi trebuiră să caute adăpost în cele mai adînci galerii ale masivului. Nu mai putură rămîne în marea sală, larg deschisă spre aerul din afară. Umezeala pereților ei se prefăcea în țurțuri și, chiar dacă s-ar fi

IM,

ajuns să se astupe marea deschizătură, mărginită altădată de perdeaua de lavă, temperatura ar fi fost de nesuportat.

În fundul galeriilor întunecate se mai simțea o urmă de căldură. Nu se stabilise încă echilibrul între temperatura de afară și cea dinăuntru, dar fenomenul nu avea să întîrzie. Se simțea cum, puțin cîte puțin, căldura se pierdea. Muntele era ca un leș ale cărui extremități se răceau în timp ce inima se mai împotriva frigului morții.

— Ei bine, strigă căpitanul Servadac, ne vom duce să locuim chiar în inima vulcanului. A doua zi își adună tovarășii și le vorbi astfel:

— Prieteni, ce ne amenință? Frigul, și numai frigul. Avem hrană mai multă decît e nevoie pentru cît avem de stat pe Gallia. Ce ne trebuie ca să ieșim din aceste cîteva luni de iarnă? Puțin din căldura pe care ne-o dădea pînă acum pe degeaba natura. Ei bine, această căldură, mai mult ca sigur, există în străfundurile Galliei și acolo o vom și căuta!

Cuvintele pline de încredere îi îmbărbătară pe acești oameni de suflet, dintre care unii începuseră să fie copleșiți. Conte Timășev, locotenentul Procop, Ben-Zuf strînseră mîna pe care le-o întinse căpitanul. Ei nu erau dintre aceia care se lasă doborîți.

— Ei, la naiba, Nina, zise Hector Servadac uitîndu-se la fetiță, n-o să-ți fie teamă să cobori în adîncul vulcanului?

— Nu, domnule căpitan, răspunse cu hotărîre Nina, mai ales dacă vine și Pablo.

, — Pablo va veni cu noi! E un viteaz! Nu i-e teamă de nimic! Nu-i așa, Pablo?

— Vă voi urma pretutindeni, domnule guvernator, răspunse băiatul.

Acestea fiind zise, nu le mai rămânea decât să se pună pe lucru.

Nici nu putea fi vorba să pătrunzi în vulcan prin craterul superior. Pe o temperatură așa de scăzută, nu se putea umbla pe povâr-nișurile munților. Picioarul n-ar fi găsit nici un punct de sprijin pe pantele alunecoase. Erau deci nevoiți să ajungă la hornul central prin interiorul masivului, dar repede, căci un frig cumplit începuse să pătrundă în cele mai îndepărtate colțuri ale Fagurelui-Nina.

Locotenentul Procop, după ce cercetase în amănunt așezarea galeriilor interioare și orientarea lor în însuși sinul masivului, recunoscă că unul din culoarele strimte trebuia să ajungă lângă hornul central. Pe acolo se simțea într-adevăr, când se ridica lava împinsă de vapori, căldura „mustind” prin pereți, ca să zicem așa. Era limpede că substanța minerală, sarea de aur din care era alcătuit muntele, era bună conducătoare de căldură. Deci, străpungând această galerie pe o lungime care nu trebuia să treacă de 7—8 metri, aveau să întâlnească vechiul drum al lavei și poate le va fi ușor să coboare pe el.

Se puseră pe lucru numaidecât. Marinarii ruși, sub conducerea locotenentului lor, se dovediră foarte îndemânatici în această împre-

237

jurare. Tîrnăcopul și hîrlețul nu fură de ajuns ca să străpungă substanța dură. Fură nevoiți să foreze găuri de mină și, cu ajutorul pulberii, să arunce stîncă în aer. Munca merse mai repede așa și în două zile fu dusă la bun sfîrșit. În răstimpul acesta scurt, coloniștii suferiră groaznic de frig.

— Dacă nu putem intra pe nicăieri în adîncurile masivului, spuse contele Timașev, nici unul din noi nu va rezista și acesta va fi probabil sfîrșitul coloniei galliene.

— Nu-i decât o încercare la care este supus curajul nostru, fu de părere căpitanul Servadac. Ceva îmi spune că e de necrezut ca erupția vulcanului să fi încetat ca urmare a stingerii complete a focurilor galliene interioare. Mai mult ca sigur că oprirea revărsărilor exterioare nu-i decât temporară.

Locotenentul Procop sprijini părerea căpitanului Servadac. O altă gură eruptivă se deschise poate în alt colț al cometei și era posibil ca lava să fi urmat această nouă cale.

Multe cauze puteau să fi schimbat împrejurările cărora li se datora această erupție, fără ca substanțele minerale să fi încetat să se combine chimic cu oxigenul în străfundurile Galliei. Dar era cu neputință de știut dacă vor putea ajunge în centrul cometei, unde temperatura permite să înfrunți gerurile spațiale.

În timpul acestor două zile Palmyrin Rosette nu luă defel parte nici la discuții, nici la lucrări. Mergea de colo pînă colo ca un suflet chinuit, un suflet care nu se poate împăca deloc cu soarta. În pofida tuturor, își instalase luneta în sala cea mare. Acolo, de mai multe ori pe noapte sau în cursul zilei, sta să cerceteze cerul pînă cînd îngheța bocnă. Atunci se întorcea, bombănind, blestemînd Pă-mîntul Cald, repetînd mereu că stîncă lui din Formentera i-ar fi oferit mai multe resurse.

Ultima lovitură de tîrnăcop fu dată în ziua de 4 ianuarie. Se puteau auzi pietrele rostogolindu-se înăuntrul hornului central. Locotenentul Procop observă că ele nu cădeau perpendicular, ci părea mai curînd că alunecă pe perete, izbindu-se de ieșituri stîlcoase. Hornul central era, așadar, înclinat și, în consecință, mai ușor de coborît. Această observație se dovedi justă. În clipa cînd gaura fu destul de mare pentru ca un om să poată trece prin ea, locotenentul Procop și căpitanul Servadac o porniră prin hornul central în urma lui Ben-Zuf care purta o torță. Acest horn avea o direcție oblică, cu o pantă de cel mult 45 de grade. Se putea deci coborî fără pericolul de a cădea.

Peretele era brăzdat de nenumărate eroziuni, excavații, colțuri de stînci și, sub cenușa care le acoperea, piciorul găsea un punct solid de sprijin. Erupția se produsese de curînd. Ea nu putuse izbucni decît atunci cînd ciocnirea dăduse Galliei o parte din atmosfera terestră, pentru că pereții nu erau încă roși de lavă.

— Perfect, zise Ben-Zuf! De-ar fi și trepte! Iertați-mă că nu vă pot oferi ceva mai bun!

Căpitanul Servadac și tovarășii săi începură să coboare prevăz-

238

tor. Ca să vorbim ca Ben-Zuf, scării îi lipseau destule trepte. Le trebui aproape jumătăți de oră ca să ajungă la o adîncime de 500 de picioare, spre sud. În pereții hornului central erau săpate adîncituri mari, dar nici una din ele nu forma o galerie. Ben-Zuf, mișcînd torța, le lumina din plin. Se vedea pînă în fundul adînciturilor, dar înăuntrul lor nu se deschidea nici o ramificație așa cum fusese la etajul de mai sus al Fagurelui -N ina.

Gallienii n-aveau însă de ales. Erau siliți să accepte mijloacele de salvare, oricare ar fi fost acestea.

Speranțele căpitanului Servadac păreau să se împlinească. Pe măsură ce pătrundeau mai adînc, în străfundurile masivului, temperatura creștea treptat. Nu era o simplă creștere, ca în minele de pe Pămînt. O cauză locală grăbea acest fenomen. Se simțea izvorul de căldură din măruntaiele sferoidului. Nu explorau o mină de cărbuni, ci un vulcan adevărat. În adîncurile acestui vulcan încă nestins, așa cum bănuiseră ei, lava clocotea. Dacă dintr-o pricină necunoscută nu se mai ridica pînă la crater pentru a se revărsa, cel puțin își răspîndea căldura în toată temelia masivului. Un termometru cu mercur adus de locotenentul Procop și barometrul din mîna căpitanului Servadac arătau în același timp atît adîncimea straturilor galliene sub nivelul mării, cît și creșterea treptată a temperaturii. La 600 de picioare sub nivelul solului, coloana de mercur indica plus 6 grade.

— Șase grade, spuse căpitanul Servadac, nu-i destul pentru niște oameni pe care iarna îi va ține închiși mai multe luni. Să coborîm mai mult, de vreme ce aerisirea se face destul de bine.

Într-adevăr, prin gura largă a craterului, prin golul cel mare care se deschidea în coasta muntelui, aerul pătrundea valuri, valuri. Era parcă atras de adîncimi și se putea respira în cele mai bune condiții. Puteau, așadar, să coboare fără grijă pînă la locul unde vor afla o temperatură potrivită.

Mai coborîră vreo 400 de picioare sub nivelul Fagurelui-Ni na, ceea ce însemna o adîncime de 250 de metri față de nivelul Mării Galliene. Termometrul arăta acum 12 grade. Temperatura era suficientă în cazul că nimic nu avea s-o schimbe.

Desigur, exploratorii ar fi putut să se afunde și mai mult pe drumul pieziș al lavei. Dar la ce bun? Și așa, ciulind urechea, auzeau bubuituri înfundate, semn că nu se găseau prea departe de vatra centrală.

— Să rămînem aici, zise Ben-Zuf. Friguroșii pot să se ducă mai jos, dacă au chef. Dar, la naiba! în ce mă privește, socot că e destul de cald.

Problema era dacă se puteau de bine de rău instala în această parte a masivului. Hector Servadac și tovarășii săi se așezară pe o ieșitură de stîncă și de acolo, întințind lumina torțelor, cercetară locul unde se opriseră.

Adevărul ne silește să recunoaștem că era cît se poate de lipsit de confort. Hornul central, lărgindu-se, nu alcătuia aici decît un fel de gaură destul de adîncă. Gaura aceasta putea, la drept vorbind, să adăpostească întreaga colonie galliană. Dar ca s-o faci cît de cît bună de locuit era ceva mai greu. Dedesubt și deasupra erau niște scobituri mai mici care aveau să slujească destul de bine drept cămări pentru provizii, iar despre camere separate pentru căpitanul Servadac și contele

Timașev nici nu putea fi vorba. O mică încăpere pentru Nina se mai putea găsi. În rest, îi aștepta viața comună, de zi de zi. Scobitura principală trebuia să servească și de sufragerie și de salon și de dormitor. După ce trăiseră aproape ca niște iepuri în vizuina lor, coloniștii aveau să se îngroape sub pământ ca niște câr-tițe și să trăiască la fel cu ele — minus lunga lor hibernare.

Cu toate acestea, întunecoasa cavernă era ușor de luminat cu lămpi și felinare. Uleiul nu lipsea, căci magazia generală mai avea câteva butoaie, ca și o cantitate de spirt pentru gătitul unor mîncă-ruri.

În ce privește sechestrarea în tot timpul iernii galliene, nu va fi, bineînțeles, totală.

Coloniștii, îmbrăcați cît mai călduros, puteau să plece deseori, fie la Fagurele-Nina, fie pînă la stîncile litoralului. Era, dealtfel, absolut necesar să se aprovizioneze cu gheață care, prin topire, să le dea apa trebuincioasă. Fiecare va fi însărcinat pe rînd cu această treabă destul de neplăcută, devreme ce trebuia să urci la o înălțime de 900 de picioare și să cobori tot atît cu o povară grea.

În sfîrșit, după o cercetare amănunțită, se hotărîră că micuța colonie să se instaleze cît mai bine cu putință în această pivniță întunecoasă. Unica scobitură urma să slujească tuturor de locuință. -La urma urmei, căpitanul Servadac și tovarășii săi nu vor împărți un culcuș mai rău decît exploratorii care iernează în ținuturile arctice. Nici pe bordul balenierelor, nici în forturile din nordul Americii nu există mai multe camere sau cabine. Se folosește doar o sală încăpătoare, unde umezeala pătrunde mai greu.

Oamenii se feresc acolo de unghere, care sînt tot atîtea cuiburi de condensare a vaporilor. Și apoi, o cameră mare, înaltă^e mai ușor de aerisit și de încălzit și, prin urmare, mai sănătoasă. În forturi un întreg etaj este astfel amenajat, iar pe* vapoare toată sub-puntea.

Iată ce le explică în cîteva cuvinte locotenentul Procop, obișnuit cu toate practicile din mările polare, iar însoțitorii săi se resemnă să facă la fel ca exploratorii din regiunile arctice, de vreme ce erau și ei siliți să ierneze. Toți trei urcară apoi la Fagurele-Nina. Coloniștii fură înștiințați de hotărînle luate, pe care le încuviințară. Toată lumea se puse de îndată pe lucru, începînd prin a curăța scobitura de cenușa caldă încă ce-i acoperea pereții, iar mutarea materialelor de la Fagurele-Nina se făcu fără întîrziere. Nu era nici o clipă de pierdut. Degerai pur și simplu chiar în cele mai adînci galerii ale vechii locuințe. Zelul muncitorilor fu deci stimulat în mod natural, și nicicînd mutatul unor lucruri trebuincioase, paturi, us-

240

tensile, proviziile de pe goeletă, mărfurile de pe tartană, nu se făcu mai repede. Se cuvine să recunoaștem că, pe de o parte, nu trebuiau decît să coboare, și că, pe de altă parte, din cauza scăderii în greutate, diferitele pachete erau mai ușor de dus. Palmyrin Rosette n-avu încotro și se refugie și el în adîncurile Galliei, dar nu îngădui să i se transporte și luneta. E adevărat că nici n-avea ce să caute cu ea în prăpastia întunecată, așa că rămase pe trepidul ei în marea sală a Fagurelui-Nina.

N-are rost să pomenim de nesfîrșitele vaiere ale lui Isac Hakha-but. Nu uita nimic din pomelnicul lui obișnuit. În tot universul nu se afla negustor mai greu încercat decît dînsul. Sub șuvoiul de glume de care nu era deloc cruțat, veghea cu grijă la transportul mărfurilor sale. La ordinele căpitanului Servadac, tot ceea ce îi aparținea^ fu depozitat separat, în însăși scobitura unde avea să locuiască, în felul acesta, putea să-și păzească marfa și să-și continue negustoria.

Instalarea se termină în cîteva zile. Qteva felinare luminau din loc în loc drumul pieziș

care urca spre Fagurele-Nina. Priveliștea nu era lipsită de pitoresc și, într-o poveste din *1001 de nopți*, ar fi fost încântătoare. Marea scobitură care sluzea tuturor drept locuință era luminată de lămpile de pe *Dobrina*. La 10 ianuarie cu toții se muta-. seră în acest subsol și erau bine adăpostiți cel puțin împotriva temperaturii de afară care scăzuse la peste 60 de grade sub zero.

— *Va bene*, cum spune mica noastră Nina, exclamă Ben-Zuf, veșnic mulțumit. în loc să stăm la etajul întâi, locuim în pivniță, asta-i tot.

Dar cu toate că nu lăsau să se ghidească nimic din frământările lor, contele Timășev, căpitanul Servadac și locotenentul Procop priveau viitorul cu oarecare îngrijorare.

Dacă dogoarea vulcanică va pieri într-o zi, dacă vreo schimbare neașteptată va întârzia Gallia în cursul revoluției ei solare, dacă vor trebui să înceapă alte iernări în condiții asemănătoare, vor găsi oare în subsolul cometei combustibilul care lipsise pînă atunci? Huila, rămasiță (a străvechilor păduri îngropate în epocile geologice și mineralizată sub acțiunea timpului, nu putea exista în adîncurile Galliei! Vor fi deci nevoiți să folosească materiile eruptive ascunse în străfundurile vulcanului, atunci cînd acesta se va fi stins cu desăvîrșire?

— Prieteni, spuse căpitanul Servadac, om trăi și om vedea! Avem înaintea noastră luni îndelungate să cugetăm, să stăm de vorbă, să dezbatem aceste probleme. Drace! Prea ar fi de tot să nu ne vină nici o idee!

— Da, răspunse contele Timășev, creierul se înfierbîntă cînd dă de greutate și o să găsim noi pînă la urmă o ieșire. Dealtfel, nu-i de așteptat ca această căldură internă să se isprăvească înainte de venirea verii galliene.

— Nici eu nu cred, spuse locotenentul Procop. Tot se mai aude clocotul dinăuntru. Fierberea substanțelor vulcanice e probabil re-

centă. Ond cometa străbătea spațiile, înainte de a se întîlni cu Pă-mîntul, nu avea nici un-fel de atmosferă și, în consecință, oxigenul nu s-a introdus, firește, în aceste adîncimi decît după ciocnire. De aici o combinație chimică al cărei rezultat a fost erupția. Iată ce cred eu că s-a întîmplat, și sînt sigur că acțiunea plutoniană nu-i decît la începuturile ei în miezul Galliei.

— Și eu sînt de părerea ta, Procop, rosti contele Timășev. Departe de a ne teme de stingerea căldurii centrale, mi-e mai degrabă frică de o altă eventualitate, nu mai puțin teribilă pentru noi.

— Care? întrebă căpitanul Servadac.

— Ca erupția să nu se dezlănțuie și să ne surprindă instalați pe căile lavei, domnule căpitan.

— Drace, strigă căpitanul Servadac, asta s-ar putea întîmpla.

— O să veghem, răspunse locotenentul Procop, și cu atîta grijă încît n-o să ne lăsăm surprinși.

Cinci zile mai tîrziu, la 15 ianuarie, Gallia trecea la afeliu, la capătul axei mari a orbitei ei, și se rotea la 220 de milioane leghe de Soare.

Capitolul XIV

CARE STĂ MĂRTURIE CĂ OAMENII NU SÎNT FĂCUȚI SĂ GRAVITEZE LA 220 MILIOANE LEGHE DE SOARE

Gallia avea să urce, așadar, de acum încolo, puțin cîte puțin pe curba ei eliptică cu o viteză sporită. Orice ființă vie de pe suprafața ei era îngropată în masivul vulcanic, în afară de cei 13 englezi din Gibraltar.

Cum suportaseră militarii britanici, rămînînd de bună voie pe insulița lor, prima parte a iernii galliene? Mai bine — cel puțin asta era părerea generală — decît locuitorii de pe Pămîntul Cald. Nu avuseseră nevoie, desigur, să ia de la un vulcan căldura lavei pentru a o folosi pentru nevoile vieții. Proviziile lor de cărbune și de hrană erau foarte îmbelșugate. Pesemne nici

alimentele, nici combustibilul nu le lipsiseră. Postul unde stăteau era bine întărit. Cu zidurile lui groase de piatră îi apăraseră, fără îndoială, de cele mai mari scăderi de temperatură. Bine încălziți, nu le fusese frig, bine hrăniți, nu le fusese foame, iar veșmintele lor deveniseră cel mult prea strimte. Generalul de brigadă Murphy și maiorul Oliphant își dăduseră probabil măiestre lovituri pe câmpul de bătaie al șahului. Nu se-ndoia deci nimeni că lucrurile se petrecuseră bine și plăcut pe Insula Gibraltar. În orice caz, Anglia nu va avea laude suficiente pentru cei doi ofițeri. și cei 11 soldați, rămași cu credință la postul lor. Căpitanul Servadac și tovarășii săi, dacă ar fi fost în primejdie să

242

piară de frig, s-ar fi refugiat cu siguranță la Gibraltar. Le trecuse prin gând s-o facă. Ar fi fost, fără îndoială, bine primiți pe insulă, cu toate că prima întâlnire lăsase de dorit. Englezii nu erau oameni care să-și părăsească semenii fără să le dea ajutor. Astfel că, dacă ar fi fost absolută nevoie, coloniștii de pe Pământul Cald n-ar fi șovăit să emigreze spre Gibraltar. Dar ar fi trebuit să facă o călătorie lungă pe uriașul câmp de gheață, fără nici un adăpost, fără foc și, din câți ar fi pornit, poate că nu toți ar fi ajuns la capătul drumului! De aceea, acest plan nu putea fi pus în practică decât într-o situație deznădăjduită, și, atîta vreme cît vulcanul producea destulă căldură, era de la sine înțeles că nu vor părăsi Pământul Cald.

Am spus mai înainte că orice ființă vie din colonia galliană își găsea adăpost în adînciturile hornului central. Într-adevăr, un număr de animale trebuiseră să părăsească galeriile Fagurelui-Nina, unde ar fi murit de frig. Nu fără greutate reușiseră să coboare la această adîncime pe cei doi cai aparținînd căpitanului Servadac și lui Ben-Zuf. Dar căpitanul și ordonanța țineau în mod deosebit să-i păstreze pe Zefir și Galette și să-i aducă vii înapoi pe Pământ. Le iubeau pe sărmanele dobitoace, atît de puțin făcute să trăiască în noile condiții climatice. O scobitură largă, transformată în grajd, le fu hărăzită și, din fericire, aveau pentru ei destul nutreț.

Cît despre celelalte animale domestice, trebuiră să sacrifice o parte din ele. Era cu neputință să le ții în străfundurile masivului. Să le lași în galeriile de sus însemna să le dai pradă unei morți crîn-cene. Fură nevoiți să le împuște. Carnea lor se putea păstra cît doreau în vechea magazie unde era deosebit de frig, ceea ce însemna o creștere însemnată a proviziilor alimentare.

Pentru a încheia lista ființelor vii care căutară adăpost înăuntrul masivului, trebuie să pomenim și de păsările a căror hrană era alcătuită numai din firimiturile ce li se lăsau zilnic. Gerul le făcuse să părăsească înălțimile Fagurelui-Nina și să se aciuiască în grotele întunecate ale muntelui. Dar numărul lor era încă atît de mare, prezența lor atît de stînjenitoare, încît trebuiră urmărite și nimicite în mare parte. Toate acestea îi ocupară pe coloniști tot sfîrșitul lunii ianuarie, iar instalarea lor nu se termină decît tot atunci. După aceea începu o existență de o monotonie înnebunitoare pentru membrii coloniei galliene. Aveau ei să reziste oare? Șefii lor căutară să combată pericolul printr-o strînsă viață de colectiv zilnică, prin convorbiri la care erau chemați cu toții să ia parte, prin lecturi cu glas tare din cărțile de călătorii și știință găsite în bibliotecă.

Așezați cu toții în jurul mesei mari, ruși și spanioli ascultau și învățau și, de le era dat să se întoarcă pe Pământ, aveau să fie mai puțin neștiutori decît ar fi fost dacă ar fi rămas în țara lor de baștină. Ce făcea în vremea asta Isac Hakhabut? Îl interesau și pe el discuțiile, lecturile? Defel. Ce profit i-ar fi adus? Petrecea ore nesfîrșite ca să-și facă o dată și încă o dată socotelile, să numere iar și iar banii care se vărsau neconținut în mîinile lui. Ceea ce cîștigase, împreună cu

ceea ce avusese înainte se ridica pe puțin la suma de 150 000 de franci, dintre care jumătate în aur european. Va ști el să facă în așa fel, încît metalul sunător și prețios să-și recîştige pe Pămînt valoarea, și dacă *număra zilele care trecuseră*, era numai din punctul de vedere al dobînzilor pierdute. Nu avusese prilejul să de^ bani cu împrumut, așa cum spera, și cu o garanție serioasă, se înțelege. Dintre coloniști tot Palmyrin Rosette își găsi primul o ocupație în care să se cufunde cu desăvârșire. Cu cifrele lui nu se simțea niciodată singur și ceru calculelor să-i scurteze lungile zile de iarnă. Despre Gal-lia știa tot ce se putea ști, dar nu și despre Nerina, satelitul ei. Or, drepturile de proprietate pe care susținea că le are asupra cometei era firesc să le extindă și asupra satelitului ei. De aceea, singurul lucru care-i rămînea de făcut era să determine noile elemente ale Ne-rinei, de cînd aceasta fusese smulsă din zona planetelor mici.

Se hotărî să se ocupe de calcularea lor. Mai avea nevoie să stabilească cîteva poziții ale Nerinei în diferite puncte ale orbitei ei. După ce ar fi făcut acest lucru, de vreme ce cunoștea masa Galliei, obținută prin măsurarea ei nemijlocită cu ajutorul dinamometrului, din colțul cămăruței sale întunecoase era în stare să cîntărească și Nerina.

Numai că nu avea nici măcar acea cămăruță întunecată căreia pretindea să i se spună „cabinet”, căci era limpede că nu putea fi numită observator. Așa că, în primele zile ale Jui *februarie, îi vorbi căpitanului Servadac.*

— Vă trebuie un cabinet, dragă domnule profesor? se interesă acesta.

. — Da, căpitane, dar un cabinet unde să pot lucra fără să mă tem de nepoftiți.

— O să găsim noi așa ceva, răspunse Hector Servadac. Chiar dacă acest cabinet n-o să fie atît de confortabil pe cît aș vrea, va fi în orice caz izolat și liniștit.

— Nici nu vreau altceva.

— S-a făcut.

Apoi căpitanul văzînd că Palmyrin Rosette nu-i în toane prea rele, îndrăzni să-i pună o întrebare cu privire la calculele lui anterioare, întrebare căreia îi dădea o reală însemnătate.

— Dragă domnule profesor, spuse în momentul cînd Palmyrin Rosette se pregătea să se retragă, aș vrea să întreb' ceva.

— Spune.

— Calculele din care ați dedus durata revoluției Galliei în jurul Soarelui sînt, cu siguranță, exacte. Dar dacă nu mă-nșel, e de ajuns o jumătate de minut, mai devreme sau mai tîrziu, și cometa dumneavoastră nu mai întîlnește Pămîntul pe ecliptică.

— Ei și?

— Și, dragă domnule profesor, de aceea n-ar fi bine să faceți o verificare a calculelor?

— N-are rost.

— Locotenentul Procop e gata să vă ajute în această muncă importantă.

— N-am nevoie de nimeni, răspunse Palmyrin Rosette, atîns la coarda simțitoare.

— Totuși...

— Eu nu mă înșel niciodată, căpitane Servadac, și stăruința du-mitale este cu totul nelalocul ei.

— Drace! Dragă domnule profesor, i-o întoarse Hector Servadac, nu sînteți prea drăguț cu tovarășii dumneavoastră și...

Dar nu-i mai spuse ce avea pe suflet, Palmyrin Rosette fiind un om care încă nu trebuia supărat.

— Căpitane Servadac, răspunse tăios profesorul, nu-mi voi relua calculele pentru că sînt absolut exacte. Dar ceea ce vreau să vă spun este că voi face pentru Nerina, satelitul Galliei, ceea ce am făcut și pentru ea.

— Iată, într-adevăr, o problemă care nu mai suferă amânare, răspunse cu seriozitate căpitanul Servadac, dar Nerina fiind o planetă mică, elementele ei sînt cunoscute de astronomii de pe Pămînt.

Profesorul îi aruncă o privire cruntă căpitanului Servadac ca și cînd i s-ar fi contestat utilitatea muncii. Apoi îi dădu următoarele lămuriri:

— Căpitane Servadac, dacă astronomii de pe Pămînt au cercetat Nerina, dacă ei au ajuns să cunoască mișcarea ei diurnă medie, durata revoluției ei siderale, distanța medie de Soare, excentricitatea ei, longitudinea periheliului, longitudinea medie a epocii, longitudinea nodului ascendent, înclinarea orbitei sale, toate acestea trebuie calculate de la început, ținînd seama de faptul că Nerina nu mai este o planetă din zona asteroizilor, ci un satelit al Galliei. Fiind Lună, vreau s-o studiez ca Lună și nu vād de ce gallienii n-ar ști despre Luna galliană ceea ce „pămîntenii” știu despre Luna pămînteană.

Trebuia să-l auzi pe Palmyrin Rosette rostind cuvîntul „pămîntenii”! Cu ce accent de dispreț vorbea acum despre lucrurile de pe Pămînt!

— Căpitane Servadac, urmă el, închei această discuție așa cum am început-o, rugîndu-te să-mi pui la dispoziție un cabinet...

— O să am grijă, domnule profesor...

— O! nu sînt grăbit și dacă e gata într-o oră...

Fu nevoie de trei, dar în cele din urmă Palmyrin Rosette fu instalat într-un fel de groapă unde încăpură masa și fotoliul său. Apoi, în zilele următoare, în ciuda gerului năprasnic, el urcă în vechea sală pentru a stabili mai multe poziții ale Nerinei. După aceea se închise în cabinetul său și nu-l mai văzu nimeni.

Le trebuia o mare energie morală gallienilor, îngropați la 800 de picioare sub pămînt, pentru a reacționa împotriva acestei situații, netulburată de nici o întîmplare. Treceau multe zile fără ca vreunul să urce la suprafață și, dacă n-ar fi fost nevoie să-și procure apă

245

dulce aducînd bucăți de gheață, pînă la urmă n-ar mai fi părăsit adîncimile vulcanului. Totuși, se duseră de cîteva ori pînă în părțile de jos ale hornului central. Căpitanul Servadac, contele Timașev, Procop, Ben-Zuf voriră să sondeze cît mai departe cu putință această prăpastie săpată în miezul Galliei. Trebuie să recunoaștem că explorarea masivului compus 30 la sută din aur îi lăsa nepăsători. Dealtfel, această substanță n-ar mai avea preț nici dacă ar cădea pe Pămînt și de aceea nu se sinchiseau de sarea cu pricina mai mult decît de o stîncă de granit. Din explorarea făcută, aflară că focul central continuă să ardă și traseră concluzia că, dacă erupția nu se mai produce prin vulcan, alte cratere active s-au deschis pe suprafața Galliei.

Așa trecură februarie, martie, aprilie, mai, într-un fel de amorțeală de care cei ce stăteau închiși nu-și puteau da seama. Cei mai mulți lîncezeau, stăpîniți de o toropeală din ce în ce mai îngrijorătoare. Lecturile, ascultate la început cu interes, nu mai adunau ascultători în jurul mesei mari. Discuțiile se mărgineau la convorbiri în doi, trei și se desfășurau în șoaptă. Spaniolii, mai ales, erau foarte abătuți și nu-și mai părăseau culcușul. Abia dacă se duceau să ia ceva în gură. Rușii rezistau mai bine și-și îndeplineau sarcinile cu mai mult zel. Lipsa de mișcare era marea primejdie a acestei îndelungate sechestrări. Căpitanul Servadac, contele Timașev, locotenentul Procop vedeau cum crește treptat amorțeala, dar ce puteau face? Îndemnurile se dovedeau

zadarnice. Ei înșiși se simțeau cuprinși de o stare de apatie specială și nu i se puteau împotrivi întotdeauna. Uneori se manifesta ca o prelungire neobișnuită a somnului, altădată ca o silă de neînvins față de hrană, oricare ar fi fost ea. S-ar fi spus că prizonierii, îngropați în pământ ca broaștele țestoase în timpul iernii, vor dormi și vor ține post ca ele pînă la venirea verii. Din întreaga colonie galliană micuța Nina rezista cel mai bine. Umbla, se ducea, venea, îl încuraja pe Pablo care și el începea să fie cuprins de toropeala generală. Vorbea cu unul, cu altul și vocea ei proaspătă vrăjea aceste lugubre adîncimi ca ciripitul unei păsări. Ea îl silea pe unul să mănînce, pe altul să bea. Era sufletul miciei lumi pe care o înviora veșnicul ei du-te-vino. Fredona cîntece vesele italienești, atunci cînd în locul trist în care se găseau se lăsa o liniște apăsătoare. Bîzîia ca o drăgălașă musculiță, dar mai cu folos și mai binefăcătoare ca musca din fabulă¹. Era atîta belșug de viață în micuța ei făptură, că se transmitea parcă tuturor. Poate că reacția se petrecea fără voia celor care sufereau această influență, dar ea nu era mai puțin reală, iar prezența micuței Nina fu cu siguranță salutară gallienilor pe jumătate adormiți în acest mormînt.

între timp lunile treceau. Cum? Căpitanul Servadac și tovarășii săi n-ar fi putut-o spune.

¹ Referire la fabula lui La Fontaine *Musca fi diligenta* (*Fabule*, cartea a Vil-a fabula 9) (n.t.).

Către începutul lui iunie, lîncezeala generală păru că se risipește puțin cîte puțin. Era înfrîurirea Soarelui de care se apropia cometa? Poate, dar Soarele se afla încă foarte departe! Locotenentul Procop, în timpul primei jumătăți a revoluției galliene, își notase pînă în cele mai mici amănunte pozițiile și cifrele date de profesor. Putuse obține grafic efemeridele și, pe o orbită desenată de el, să urmărească, mai mult sau mai puțin precis, mersul cometei.

Odată punctul de afeliu depășit, îi veni ușor să indice pozițiile succesive ale întoarcerii Galliei. Așadar, avu posibilitatea să-i țină la curent, fără să-l întrebe pe Palmyrin Rosette.

El văzu că, la începutul lui iunie, Gallia, după ce întretăia orbita lui Jupiter, se mai găsea încă la o uriașă depărtare de Soare, adică la 197 milioane leghe. Dar viteza ei avea să crească treptat, conform uneia din legile lui Kepler. Și peste patru luni va reintra în zona planetelor mici, la numai 125 de milioane de leghe de el.

În această perioadă — a doua jumătate a lui iunie — căpitanul Servadac și tovarășii săi își recăpătaseră toate facultățile fizice și psihice, Ben-Zuf se simțea ca un om care a dormit prea mult și-și dezmoțea pe cît putea brațele și picioarele.

Urcau mai des pînă la sălile pustii ale Fagurelui-Nina. Căpitanul Servadac, contele Timașev și locotenentul Procop se duseră și pe plajă. Era încă tare frig, dar aerul nu-și pierduse liniștea obișnuită. Nici un nor la orizont, nici o adiere. Ultimele urme de pași întipărite pe mal erau la fel de deslușite ca în prima zi.

O singură parte a litoralului se schimbase: promontoriul stîncos care închidea golful. În locul acesta continuase mișcarea de creștere a straturilor de gheață. Acum se ridicau la mai mult de 150 de picioare. La această înălțime se aflau goeleta și tartana la care nu se mai putea ajunge în nici un fel. Căderea lor cînd va veni dezghețul era sigură, sfărîmarea lor cu neputință de înlăturat. Nu exista nici un mijloc de a le salva.

Din fericire Isac Hakhabut, care nu-și părăsea niciodată dugheana din străfundurile muntelui, nu-l însoțise pe căpitanul Servadac în plimbarea lui pe țărm.

— Dacă ar fi aici, zise Ben-Zuf, ce mai țipete de păun ar scoate ticălosul ăla bătrîn! Și

să scoți țipete de păun fără să ai coadă de păun nu-i nici o afacere!
încă două luni, iulie și august, se scurseră apropiind Gallia pînă la 164 milioane leghe de Soare. în timpul nopților scurte, frigul mai era foarte tăios, dar ziua, Soarele, parcurgînd ecuatorul Galliei care trecea prin Pămîntul Cald, dădea o căldură destul de mare și ridica temperatura cu vreo 20 de grade. Gallienii veneau zilnic să se refacă în bătaia razelor întăritoare și, în această privință, nu făceau decît să urmeze pilda cîtorva păsări care se zbenguiau pe sus și nu se întorceau la cuibul lor decît seara.
Primăvara — dacă se poate folosi o astfel de denumire — avu o binefăcătoare influență asupra locuitorilor Galliei. Speranța, încre-

' 247

Gallienii veneau zilnic să se refacă în bătaia razelor întăritoare.

derea îi însuflețiră din nou. în timpul zilei discul Soarelui se arăta mult mai mare la orizont. Noaptea, Pămîntul părea să crească în mijlocul stelelor nemișcate. Vedeau ținta călătoriei lor. Se afla încă departe, dar o vedeau, cu toate că nu era decît un punct în spațiu. Aceasta îl făcu pe Ben-Zuf să împărtășească într-o zi căpitanului Servadac și contelui Timașev următoarea cugetare:

— Niciodată n-am să pot crede că încape acolo colina Montmar-tre.

— Și totuși încape, răspunse căpitanul Servadac, și trag nădejde c-o s-o revedem!

— Darmite eu, domnule căpitan! Dar spuneți-mi, nu vă fie cu supărare, în cazul cînd cometa domnului Rosette nu s-ar întoarce pe Pămînt, n-ar exista vreun mijloc s-o silim?

— Nu, dragul meu, răspunse contele Timașev. Nu stă în puterea omenească să schimbe așezarea geometrică a Universului. Gîndeș-te-te ce vraiste ar fi dacă fiecare ar putea modifica mersul planetei sale! Dar natura n-a vrut așa ceva și cred că a fost înțelept din partea ei.

Capitolul XV

ÎN CARE SE VORBEȘTE DESPRE PRIMELE ȘI ULTIMELE RELAȚII CARE S-AU STABILIT ÎNTRE PALMYRIN ROSETTE ȘI ISAC HAKHABUT

Sosi luna septembrie. Era încă cu neputință să plece din întunecoasele dar călduroasele ascunzișuri ale subsolului gallian ca să se întoarcă în locuința lor de la Fagurele-Nina. Albinele ar fi înghețat fără îndoială în alveolele unde trăiseră pînă atunci. Din fericire și, în același timp, din nenorocire, vulcanul nu amenința să intre din nou în activitate.

Din fericire, pentru că o erupție neașteptată ar fi putut să-i surprindă pe gallieni în hornul central, singura cale de ieșire a lavei. Din nenorocire, pentru că ar fi putut relua de îndată și spre satisfacția tuturor traiul ușor și confortabil pe care-l duceau pe înălțimile Fagurelui-Nina.

— Șapte luni grele am trăit aici, domnule căpitan! spuse într-o zi Ben-Zuf. Ați observat-o pe Nina în tot acest răstimp?

— Da, Ben-Zuf, răspunse căpitanul Servadac. Este o mică făptură deosebit de înzestrată! Ai fi zis că întreaga viață galliană se strînsese în inima ei!

— Bine, domnule căpitan, și...

— Și...?

24v

— Dar, după ce ne vom întoarce pe Pămînt, n-o s-o putem părăsi pe fetița asta scumpă!

— Ei drăcie! Ben-Zuf, o s-o adoptăm!

— Bravo, domnule căpitan! Dumneavoastră veți fi tatăl ei, iar eu, cu voia dumneavoastră,

mama ei!

— Iată-ne, aşadar, şi căsătoriţi, Ben-Zuf!

— Ah, domnule căpitan, e mult de când sîntem căsătoriţi! Încă din primele zile ale lunii octombrie, gerul se arată aproape suportabil, chiar în timpul nopţii, atmosfera fiind absolut liniştită. Distanţa între Gallia şi Soare nu ajunsese de trei ori mai mare decît aceea care desparte Pămîntul de centrul lui de atracţie. Temperatura se *menţinea în medie la 30—35 grade sub zero. Făcură mai des* ascensiuni la Fagurele-Nina şi chiar afară. Coloniştii se aventurau acum pe ţarm fără să aibă de suferit. Începură iar să patineze pe minunata întindere îngheţată pe care marea le-o punea la îndemînă. Ce bucurie pentru deţinuţii care putură să iasă din închisoarea lor! În fiecare zi, contele Timaşev, căpitanul Servadac, locotenentul Pro-cop veneau să vadă cum stau lucrurile şi să discute „marea problemă a aterizării”. Nu era de ajuns să abordeze globul terestru; trebuiau, în măsura în care era cu putinţă, să fie pregătiţi pentru tot ce le rezerva ciocnirea. Unul din cei mai stăruitori oaspeţi ai vechiului domiciliu de la Fagurele-Nina era Palmyrin Rosette. Îşi instalase din nou luneta în observator şi acolo, atîta timp cît i-o îngăduia frigul, îşi continua cercetările astronomice.

Care era rezultatul noilor sale calcule, nimeni nu-l întrebă! Fără îndoială, n-ar fi primit nici un răspuns. Dar după cîteva zile, tovarăşii lui observară că nu părea prea satisfăcut. Urca, cobora, iar urca şi iar cobora fără încetare prin tunelul înclinat al hornului central. Bombănea, mormăia mai mult ca niciodată. Nu se putea sta de vorbă cu el. O dată sau de două ori Ben-Zuf —■ curajos cum **îl ştiţi** — încîntat dealtfel de aceste semne de nemulţumire, încercă să intre în vorbă cu profesorul. Ce-a păţit nu se poate povesti.

„Se pare, gîndi el, că lucrurile nu merg tocmai cum ar vrea el, acolo sus. Fir-ar să fie, numai de n-ar da peste cap mecanica cerească şi pe noi odată cu ea!”

Între timp, căpitanul Servadac, contele Timaşev, locotenentul Procop aveau destule motive să se întrebe ce putuse să-l supere în așa hal pe Palmyrin Rosette. Îşi revăzuse oare profesorul calculele şi ele nu se mai potriveau cu ultimele lui observaţii? Într-un cuvînt, cometa nu mai ocupa pe orbita ei locul pe care-l determinau efemeridele stabilite anterior şi prin urmare ea nu va mai întîlni Pămîntul în punctul şi în secunda indicată?

Era cea mai mare grijă a lor şi, neavînd alt temei pentru speranţele ce le nutreau în afară de afirmaţiile lui Palmyrin Rosette, cînd îl vedeau așa de necăjit erau în drept să se teamă de tot ce-i mai rău.

250

Într-adevăr, profesorul era pe cale să devină cel mai nefericit dintre astronomi. Era limpede că observaţiile nu mai erau în acord cu calculele, iar un om ca el nu putea să sufere o dezamăgire mai mare. De fapt, ori de cîte ori cobora în încăperea lui de lucru, pe trei sferturi îngheţat de cît stătuse la capătul lunetei, era apucat de o adevărată furie. Dacă i-ar fi fost îngăduit unuia din semenii lui să se apropie de el în acele clipe, iată ce l-ar fi auzit spunînd întruna:

— Mii de draci! Ce înseamnă asta? Ce caută aici? Nu-i la locul stabilit prin calculele mele! Ticăloasa! Întîrzie! Sau Newton e nebun sau ea e smintită! Toate astea contravin legilor gravitaţiei universale! La dracu! Doar n-am putut să mă înşel! Observaţiile mele sînt exacte, calculele de asemenea! Ah, blestemata!

Şi Palmyrin Rosette îşi prindea capul în mîini şi îşi smulgea părul şi așa nu prea bogat de pe creştet. Mereu, mereu acelaşi rezultat: o nepotrivire constantă şi inexplicabilă între calcul şi observaţie.

— Ia să vedem, îşi spunea el, nu cumva s-a deranjat ceva în mecanica cerească? Nu, e cu neputinţă! Eu mă înşel! Şi totuşi... şi totuşi...

Într-adevăr, Palmyrin Rosette ar fi slăbit de necaz, dacă lucrul ar mai fi fost cu putinţă.

în sfârșit, dacă el era dezamăgit, ceilalți erau neliniștiți; dar nu de asta se sinchisea profesorul.

Totuși starea aceasta de lucruri avea să aibă un sfârșit.

Într-o zi, la 12 octombrie, Ben-Zuf, care se învîrtea în jurul încăperii comune de la Fagurele-Nina unde se găsea în acea clipă profesorul, îl auzi scoțînd un strigăt răsunător. Ben-Zuf alergă spre el.

— V-ați lovit, nu? îl întrebă pe tonul pe care ar fi spus: cum o mai duceți?

— Evrika! îți spun evrika! răspunse Palmyrin Rosette care țe-păia ca un nebun. În pornirea lui se amestecau furia și bucuria.

— Evrika? spuse iar Ben-Zuf.

— Da, evrika! Știi ce înseamnă asta?

— Nu.

— Ei bine, du-te la dracu!

„Din fericire, gîndi ordonanța, cînd nu vrea să răspundă, domnul Rosette cel puțin o face cu politețe.” Și se duse nu la dracu, ci după Hector Servadac.

— Domnule căpitan, spuse el, am noutăți!

— Ce anume?

— Savantul nostru... ei bine, e evrikat!

— A găsit!... strigă căpitanul Servadac. Dar ce-a găsit?

— Zău că nu știu.

— Ei! Tocmai asta trebuie neapărat să aflăm!

Și căpitanul Servadac fu și mai îngrijorat decît fusese pînă atunci. În acest timp Palmyrin Rosette, pe cînd cobora iar în camera lui de lucru, își tot spunea:

251

„Da, asta-i... Nu poate fi decît asta!... Ah! ticălosul!... Dacă-i așa — o va plăti scump! Dar va voi el să mărturisească? Niciodată!... Va trebui să-i smulg vorbele cu cleștele!... Ei bine! am să-l iau cu viclășuguri... și o să vedem noi!”

Nu se putea înțelege nimic, dar era limpede că din ziua aceea Palmyrin Rosette își schimbă purtarea față de jupîn Isac Hakhabut. Pînă atunci ori îl ocolise ori îl bruftuise. De atunci se schimbă cu desăvîrșire față de el.

Cine fu cel mai mirat? Fără îndoială jupîn Isac, puțin obișnuit cu asemenea amabilități.

Profesorul cobora deseori în întunecoasa lui dugheană. Palmyrin Rosette se interesa de el, de persoana lui, de afacerile lui. îl întreba dacă-și vînduse bine marfa, cît cîștig îi rămăsese în casă, dacă profitase de un prilej unic etc, etc. Și toate astea cu intenția, pe care o ascundea cu greu, de a-l strînge de gît pe loc.

Isac Hakhabut, neîncrezător ca o vulpe bătrînă, nu răspundea decît pe ocolite. Avea de ce să-l mire schimbarea neașteptată în purtarea profesorului față de el. Se întreba dacă Palmyrin Rosette n-avea de gînd să-i ceară bani cu împrumut.

Or, se știe că Isac Hakhabut nu refuza în^principiu să dea bani. cu o dobîndă curat cămătărească, dealtfel. în socotelile lui intrau chiar și astfel de operații ca să-și sporească avutul. Dar nu voia să împrumute decît în schimbul unei semnături serioase și nu-l socotea decît pe contele Timașev, bogat boier rus, ca prezentînd o garanție solidă. Căpitanul Servadac era desigur un sărăntoc că toți gasconii! Cît despre profesor, cui i-ar putea da prin gînd să împrumute bani unui profesor! Iată de ce jupîn Isac era cu ochii în patru.

Pe de altă parte, bătrînul Isac avea să fie nevoit să întrebuințeze ceva bani, puțini la număr, e adevărat, într-un fel pe care nu-l prevăzuse, într-adevăr, în vremea aceea, el vînduse gallienilor aproape toate articolele alimentare care alcătuiau încărcătura *Hansei*. Nu avusese prevederea să păstreze ceva și pentru el. între altele îi lipsea cafeaua. Iar cafeaua, oricît de

puțină ai întrebuința, „cînd s-a isprăvit, s-a isprăvit” cum ar fi zis Ben-Zuf.

Așa se întîmplă că, jupîn Isac, nemaiavînd băutura de care nu se putea lipsi, fu silit să recurgă la rezervele din magazia generală.

Deci, după multe șovăieli, își spuse că rezervele erau ale tuturor gallienilor fără deosebire, că avea și el aceleași drepturi, și se duse la Ben-Zuf.

— Domnule Ben-Zuf, spuse el cu glasul lui cel mai mîrios, aș vrea să-ți adresez o mică rugămintă.

— Spune, Gobseck¹, răspunse Ben-Zuf.

— Aș vrea să iau din rezervă o livră de cafea pentru mine.

— O livră de cafea! răspunse Ben-Zuf. Cum adică? Ceri o livră de cafea?

— Da, domnule Ben-Zuf.

¹ Personaj de cămătar din opera liii Honore de Balzac (n.t.).

252

— Oh! Oh! E foarte serioasă treaba.

— Nu mai este?

— Ba da, vreo sută de kilograme.

— Și?

— Și, bătrîne, răspunse Ben-Zuf, clătînd capul într-un fel neliniștitor, nu știu dacă pot să-ți dau!

— Dați-mi, domnule Ben-Zuf, spuse Isac Hakhabut, dați-mi și-mi veți umple inima de bucurie!

— Bucuria ta mă lasă rece!

— Totuși n-ați refuza dacă altul în locul meu...

— Haida de! Vezi că tu nu ești altul!

— Ei bine, domnule Ben-Zuf?

— Ei bine, am să raporteze Excelenței Sale, domnului guvernator general.

— Vai. domnule Ben-Zuf, nu mă îndoiesc că spiritul lui de dreptate...

— Tocmai de spiritul lui de dreptate mă tem eu cînd e vorba de tine!

Cu aceste cuvinte puțin consolatoare, ordonanța îl lăsă pe Isac Hakhabut.

Tocmai atunci Palmyrin Rosette, mereu la* pîndă, venise și el, în timp ce Ben-Zuf și Isac vorbeau. Prilejul i se păru foarte bun, așa că intră pe loc în materie.

— Ai nevoie de cafea, jupîn Isac?

— Da... domnule profesor, răspunse Isac Hakhabut.

— Ai vîndut tot?

— Vai! Am făcut greșeala asta!

— Ei drăcie! Și de cafea nu te poți lipsi! Da... da... îți pune sîn-gele în mișcare.

— Așa e... Și în groapa asta neagră am neapărată nevoie de cafea.

— Ei bine, jupîne Isac, o să ți se dea atît cît ai nevoie.

— Nu-i așa, domnule profesor?... Și cu toate că am vîndut-o, cafeaua asta, am și eu dreptul ca oricare altul să iau din ea pentru consumul meu!

— Fără îndoială, jupîne Isac, fără îndoială!... Și-ți trebuie multă?

— Numai o livră!... O folosesc doar cu atîta chibzuință!... O să-mi ajungă mult timp!

— Și cum o să cîntărești cafeaua asta? întrebă Palmyrin Rosette care, fără să vrea, apăsă puțin pe aceste cuvinte.

— Cu cîntarul meu!... șopti bătrînul.

Lui Palmyrin Rosette i se păru că aude un suspin care ieși din pieptul lui Isac.

— Da, spuse el... cu cîntarul! Dar nu e vreo altă balanță pe aici?

— Nu!... răspunse Isac, căruia îi părea poate rău că oftase.

— Ei, ei, jupîne Isac!... Va fi foarte avantajos! Pentru o livră de cafea, ți se vor da șapte!

253

— Da... șapte! Așa e!

Profesorul se uita la el, îl măsura. Voia să-i pună o întrebare... Nu îndrăznește, gîndindu-se, pe bună dreptate, că Isac nu-i va spune adevărul pe care trebuia să-l afle cu orice preț. Totuși, nemaiputînd să-și înfrîngă nerăbdarea, era gata să vorbească, cînd se întoarse Ben-Zuf.

— Ei bine? întrebă Isac Hakhabut.

— Ei bine, guvernatorul nu vrea... răspunse Ben-Zuf.

— Nu vrea să-mi dea cafea! strigă Isac.

— Nu, dar vrea să-ți vîndă!

— Să-mi vîndă, mein Gott!

— Da, și așa e și drept, de vreme ce ai strîns toți banii coloniei. Haide, ia să vedem cum arată gologanii tăi!

— Să mă obligați să cumpăr cînd un altul...

— Ți-am mai spus că nu ești altul. Cumperi, da sau

— Dumnezeu!

— Răspunde, că închid prăvălia!

Isac știa prea bine că Ben-Zuf nu știa de glumă.

— Atunci... o să cumpăr, spuse el.

— Bine.

— Dar la ce preț?

— Cu cît ai vîndut-o. N-o să te jupuim. Pielea ta nu merită osteneală.

Isac Hakhabut băgase mîna în buzunar, unde zornăiau cîteva monede de argint.

Profesorul era din ce în ce mai atent și sorbea cuvintele de pe buzele lui Isac.

— Cît îmi cereți pe o livră de cafea?

— Zece franci, răspunse Ben-Zuf. Este prețul obișnuit la Pămînt-tul Cald. Dar ce-ți pasă de vreme ce după întoarcerea noastră pe Pămînt aurul n-o să mai aibă valoare?

— Aurul să nu mai aibă valoare? răspunse Isac. Oare așa ceva se poate îhîmpla, domnule Ben-Zuf?

— O să vezi.

— Doamne, apără-mă! Zece franci, o livră de cafea!

— Zece franci. Gata?

Isac Hakhabut scoase atunci un ban de aur, îl privi la lumina lămpii, aproape îl sărută cu vîrful buzelor.

— Și o s-o cîntăriți cu cîntarul meu? întrebă el cu o voce atît de plîngăreată, că era de-a dreptul suspect.

— Dar, cu ce vrei s-o cîntăresc? răspunse Ben-Zuf.

Apoi luînd cîntarul, agăță un talger de cîrligul lui și turnă atîta cafea, încît să arate o livră, adică de fapt șapte. Isac Hakhabut urmărea operația cu privirea.

— Gata! spuse Ben-Zuf.

— Acul e potrivit? întrebă negustorul aplecîndu-se asupra cercului gradat al instrumentului.

254

— Sigur ca da, cărpănosule!

— Împinge-l puțin cu degetul, domnule Ben-Zuf.

— Și de ce să-l împing?

— Pentru că... pentru că... îngăimă Isac Hakhabut, pentru că poate cîntarul meu... nu e tocmai... exact!

De-abia rostise aceste cuvinte, că Palmyrin Rosette și sări să-l strîngă de gît. 11 zgîlțîia, îl înăbușea.

— Nemernicule, striga el.

— Ajutor! Săriți! răcnea Isac Hakhabut.

Lupta continua. E adevărat că Ben-Zuf nici nu se gîndea să se amestece. Dimpotrivă, îi întărită pe potrivnici, rîdea cu poftă. Pentru el nici unul nu era mai breaz ca celălalt. Dar, la zgomotul încăierării, căpitanul Servadac, contele Timașev, locotenentul Procop veniră să vadă ce se întîmpla.

Isac și" profesorul fură despărțiți.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă Hector Servadac.

— S-a întîmplat, răspunse Palmyrin Rosette, că nemernicul ăsta ne-a dat un cîntar necinstit, care arată o greutate mai mare decît în realitate.

— E adevărat, Isac?

— Domnule guvernator... da'... nu! răspunse el. Da!...

— De fapt acest hoț vindea cu lipsă la cîntar, reluă profesorul furios, și atunci cînd mi-am cîntărit cometa cu instrumentul lui, am găsit o greutate mai mare decît aceea pe care o are ea în realitate.

— E adevărat?

— Zău... că... nu știu! mormăia Isac Hakhabut.

— Și am luat masa asta greșită drept bază pentru calculele mele și ele s-au găsit în dezacord cu observațiile mele, și am crezut că nu se mai află pe locul ei!

— Cine? Gallia?

— Ah, nu! Nerina, fir-ar să fie! Luna noastră!

— Dar Gallia?...

— Ei! Gallia e tot acolo unde trebuie să fie, răspunse Palmyrin Rosette. Se îndreaptă spre Pămînt... Și cu ea și noi... Și blestematul de Isac, lua-l-ar naiba!

Capitolul XVI

ÎN CARE CĂPITANUL SERVADAC ȘI BEN-ZUF PLEACĂ ȘI SE ÎNTORC PRECUM AU PLECAT

Era adevărat. De cînd își făcea onorabilul negoț de-a lungul coastelor, Isac Hakhabut fura la cîntar. îl cunoașteți și ca atare nu vă veți mira. Dar în ziua cînd din vânzător se preschimbase în ciimpă-

255

rător, înșelătoria se întorsese împotriva lui. Averea i se datora în primul rînd acestui dinamometru ce arăta cu un sfert mai mult, așa cum Isac recunoscuse — ceea ce îngădui profesorului să-și reia calculele și să le stabilească pe o bază precisă.

Atunci cînd pe Pămînt cîntarul arăta o greutate de un kilogram, în realitate obiectul cîntărit nu avea decît 750 g. Deci, din greutatea Galliei trebuiau să scadă un sfert. Se înțelege că bazîndu-se pe o masă a cometei mai mare cu un sfert, calculele profesorului nu puteau să se potrivească cu adevăratele poziții ale Nerinei, de vreme ce masa Galliei era aceea care o influența.

Palmyrin Rosette, mulțumit că-l snopise conștiincios pe Isac Hakhabut, se puse de îndată pe treabă, ca să sfîrșească odată cu Nerina.

Se înțelege cît a fost de batjocorit după aceea Isac Hakhabut! Ben-Zuf îi tot spunea că va fi pus sub urmărire pentru că fura la cîntar, că cercetările erau în curs și că va fi deferit poliției corecționale.

— Dar unde și cînd? întreba el.

— Pe Pămînt, la întoarcerea noastră, pungaș bătrîn! răspundea Ben-Zuf amabil.

Dezgustătorul individ trebui să se închidă în gaura lui întunecoasă și să se arate cît mai puțin cu putință.

încă două luni și jumătate mai despărteau pe gallieni de ziua în care nădăjduiau să se întâlnească iar cu Pămîntul. Din 7 octombrie cometa intrase în zona planetelor mici acolo unde o captase pe Nerina.

La 1 noiembrie, jumătate din zona unde gravitează aceste aste-roide a căror origine se datorează pesemne exploziei unei planete care se rotea între Marte și Jupiter, fusese, din fericire, străbătută, în cursul acestei luni, Gallia urma să parcurgă un arc de 40 de milioane leghe pe orbita ei, apropiindu-se pînă la 78 de milioane leghe de Soare.

Temperatura se îmblînzise — atîngea cam 10—12 grade sub zero. Totuși nu se arăta nici un semn de dezgheț. Suprafața mării era tot înghețată, iar cele două vase cocoțate pe pedestalul lor de gheață se înălțau deasupra abisului.

Atunci fu pusă din nou pe tapet chestiunea englezilor lăsați pe insulița Gibraltar. Nu se îndoiau că avuseseră de suferit de pe urma năprasnicului ger gallian.

Căpitanul Servadac rezolvă problema într-un fel care făcea cinste generozității sale. El spuse că, în ciuda primirii proaste de care avuseseră parte cînd cu vizita *Dobrinei*, se cuvenea să intre din nou în legătură cu ei, pentru a-i pune la curent cu ceea ce fără îndoială nu știau. Întoarcerea pe Pămînt care, la urma urmei, nu va fi decît rezultatul unei noi ciocniri, prezenta cumplite primejdii. Erau deci datori să-i prevină pe englezi și chiar să-i convingă că trebuiau să înfrunte pericolele împreună.

Contele Timașev și locotenentul Procop își însușiră cu totul ideea

256

căpitanului Servadac. Era la mijloc o problemă de omenie care nu putea să-i lase indiferenți. Dar cum să ajungă în acea perioadă pînă la insulița Gibraltar?

Pe mare, bineînțeles, adică profitînd de sprijinul solid pe care-l oferea încă gheața.

Era dealtfel singurul mijloc de a călători de la o insulă la cealaltă, căci după dezgheț nici un alt fel de comunicare nu mai era cu putință, într-adevăr, nu se mai puteau bizui nici pe goeletă, nici pe tartană. Gt despre șalupa cu aburi, să o folosești în felul acesta ar fi însemnat să consumi cîteva tone de cărbuni, care fuseseră puși cu multă grijă deoparte, pentru cazul în care ar fi trebuit să se întoarcă pe Insula Gurbi.

Mai era și you-you-ul care fusese transformat în sanie cu pînze. Se știe cît de repede și de sigur străbătuse el distanța între Pămîntul Cald și Formentera.

Dar era nevoie de vînt ca să-l pună în mișcare, iar vîntul nu mai bătea pe suprafața Galliei. După dezgheț, cu vaporii produși de căldura verii, atmosfera galliană va fi din nou tulburată? Cine știe? Lucrul era chiar de temut. Dar acum liniștea era desăvârșită, iar you-you-ul nu putea să ajungă pînă la insulița Gibraltar.

Mai rămînea posibilitatea de a face drumul pe jos sau cu patinele. Distanța era foarte mare — aproape o sută de leghe. Puteau oare să încerce să o străbată în chipul acesta?

Căpitanul Servadac se oferă să aducă la îndeplinire această sarcină. 25 pînă la 30 de leghe pe zi, adică vreo 2 leghe pe oră, nu puteau să-l înspăimînte pe un om atît de antrenat la patinaj. În opt zile s-ar putea așadar întoarce la Pămîntul Cald, după ce va fi vizitat pe cei din Gibraltar. O busolă ca să se orienteze, o oarecare cantitate de carne rece, o mașină cu spirt ca să fiarbă cafea, n-avea nevoie de mai mult, iar încercarea ce oferea destule riscuri se potrivea bine cu firea lui aventuroasă.

Contele Timașev și locotenentul Procop stăruiră să plece în locul lui, sau să-l însoțească. Dar căpitanul Servadac nu primi. În caz că se va întîmpla o nenorocire, era mai bine să rămînă la Pămîntul Cald atît contele cît și locotenentul. Fără ei ce s-ar alege de tovarășii lor în momentul întoarcerii? Contele Timașev trebui să se dea bătut. Căpitanul Servadac nu primi să ia decît un singur însoțitor — pe credinciosul lui Ben-Zuf. Îl întrebă dacă se învoiește.

— Dacă mă învoiesc? Ei drăcia dracului! strigă Ben-Zuf. Auzi, dacă mă învoiesc! Un prilej atît de bun să-mi dezmoțesc și eu picioarele! Și, pe urmă, credeți că v-aș fi lăsat să vă duceți singuri?

Plecarea fu hotărîtă pentru a doua zi, 2 noiembrie. Fără îndoială, dorința de a veni în ajutorul englezilor, de a-și îndeplini datoria de om era principalul mobil care-l mîna pe căpitanul Servadac. Dar poate că în mintea lui de gascon se înfiripase și un alt gînd. Nu-l împărtășise

nimănui și bineînțeleș nu voia să-i spună nimic nici contelui Timașev.

257

Hector Servadac coala 17

Oricum ar fi fost, Ben-Zuf pricepu că „era ceva la mijloc” când în ajunul plecării căpitanul îi zise:

— Ben-Zuf, poate o să găsești în magazia generală niște pînză cu care să faci un drapel tricolor?

— Da, domnule căpitan, răspunse Ben-Zuf.

— Ei bine, fă drapelul pe ascuns, pune-l în ranița ta și ia-l cu tine.

Ben-Zuf nu mai întrebă nimic și ascultă.

Care era planul căpitanului Servadac și de ce nu le spunea el nimic tovarășilor săi? Înainte de a-l dezvălui, trebuie să spunem cîteva cuvinte despre un fenomen psihologic, care deși nu făcea parte din fenomenele cerești, nu era mai puțin natural decît ele — date fiind slăbiciunile omenești.

De cînd Gallia se apropia din nou de Pămînt, poate că, printr-o mișcare contrarie, contele Timașev și căpitanul Servadac tindeau să se îndepărteze unul de celălalt. Poate că nici nu-și dădeau bine seama de acest lucru. Gîndul fostei lor rivalități, dată cu desăvârșire uitării în timpul celor 22 de luni de trai comun, le venea puțin cîte puțin în minte și de aici și în suflet. Ajunși din nou pe Pămînt, acești tovarăși de aventură nu vor deveni iar rivalii de altădată? Dacă ai fost gallian nu înseamnă că ai încetat să fii om. Doamna de L... poate era tot liberă... Ba chiar ar fi însemnat să o jignești pu-nînd acest lucru la îndoială!

În sfîrșit, cu voia sau fără voia lor, o oarecare răceală se ivise între conte și căpitan. S-a putut dealtfel vedea că niciodată nu existase între ei o adevărată intimitate, ci numai o prietenie născută din împrejurările în care se găseau.

Așa stînd lucrurile, iată care era planul căpitanului Servadac — plan care ar fi pricinuit poate o nouă ciocnire între el și contele Timașev. Din aceste motive îl și ținușe secret.

Planul — trebuie s-o recunoaștem — era demn de mintea plină de fantezie care îl zămislise.

Se știe că englezii, țintuiți de stîncă lor, stăpîniseră mai departe insulița Gibraltar în numele Angliei. Fuseseră în drept dacă postul s-ar fi întors pe Pămînt în bune condiții. Cel puțin teritoriul ocupat *n-avea să le fie disputat*.

Or, în fața Gibraltarului se afla insulița Ceuta. Înainte de ciocnire, Ceuta aparținea spaniolilor și se înălța deasupra uneia din marginile strîmtorii. Dar Ceuta, părăsită, revenea primului ocupant. Deci, ceea ce i se părea foarte nimerit căpitanului Servadac era să se ducă pe stîncă Ceuta, să o ia în stăpînire în numele Franței și să înfigă acolo drapelul francez.

„Cine știe, își spunea el, dacă Ceuta nu va ajunge cu bine pe Pămînt și *nu va domina vreo Mediterană importantă? Ei bine, pavilionul francez împlîntat pe această stîncă va justifica pretențiile Franței!*”

258

Iată de ce, fără să sufle o vorbă, căpitanul Servadac și ordonanța lui, Ben-Zuf, plecară spre a o cuceri. Trebuie să recunoașteți că Ben-Zuf era omul făcut să-și înțeleagă căpitanul. Să cucerească o stîncă pentru Franța! Să le dea cu tifla englezilor! Firește că-i era pe plac!

Numai după plecare, la poalele falezei, după ce-și luaseră rămas bun și cei doi cuceritori se găsiră singuri, află Ben-Zuf de planul căpitanului său.

Și atunci se păru că vechile refrene de la regiment îi veniră iar în minte, căci cu o voce răsunătoare începu să cînte:

„Soarele se ridica și razele lui, săgeți, Ne-mpungeau în Africa, înainte, măi băieți!”

Căpitanul Servadac și Ben-Zuf, îmbrăcați bine, ordonanța cu ranița în spate și ducînd cele trebuincioase călătoriei, amîndoi cu patinele în picioare, se avîntară pe uriașa întindere albă și pierdură repede din ochi înălțimile Pămîntului Cald.

Călătoria se petrecu în liniște. Distanța fu parcursă cu cîteva popasuri, în timpul cărora luau împreună masa și se odihneau. Temperatura devenea suportabilă chiar în timpul nopții și, la numai trei zile după plecarea lor, la 5 noiembrie, cei doi eroi ajunseră la cîtiva kilometri de insulița Ceuta.

Ben-Zuf ardea de nerăbdare. Dacă ar fi trebuit să dea un asalt, viteazul soldat n-ar fi șovăit să se transforme în coloană sau chiar în „careu”, ca să respingă cavaleria dușmană.

Era dimineață. Ținuseră bine linia dreaptă încă de la plecare, cu ajutorul busolei.

Stîncă Ceuta se ivea la vreo 5—6 km în mijlocul razelor de soare, la apus.

Cei doi căutători de aventuri se grăbeau să pună piciorul pe acea stîncă.

Deodată, la o distanță de numai 3 km aproximativ, Ben-Zuf, care avea o privire pătrunzătoare, se opri și zise:

— Domnule căpitan, ia uitați-vă acolo!

— Ce e, Ben-Zuf?

— Se mișcă ceva pe stîncă.

— Să mergem înainte, răspunse căpitanul Servadac.

În cîteva clipe străbătură doi kilometri. Încetinind goana, căpitanul Servadac și Ben-Zuf se opriră în cele din urmă din nou.

— Domnule căpitan!

— Ce e, Ben-Zuf?

— Zău că este ceva pe Ceuta și ne face semne. Parcă își întinde brațele ca după un somn prea lung.

— Ei drăcie! strigă căpitanul Servadac, nu cumva sosim prea fîr-ziu?

i

Cei doi merseră mai departe și curînd după aceea Ben-Zuf strigă:

259

— Vai, domnule căpitan, este un telegraf!

Pe insula Ceuta funcționa într-adevăr un telegraf, asemănător cu cele -bazate pe un sistem de semafoare.

— Ei drăcie! strigă căpitanul. Dar dacă e telegraf, înseamnă că l-a pus ceva acolo.

— Afară de cazul că pe Gallia telegrafele cresc ca niște copaci! zise Ben-Zuf.

— Și dacă dă din mîini, înseamnă că ceva îl pune în mișcare.

— Ei, fir-ar să fie!

Hector Servadac, foarte înciudat, privi spre nord.

Acolo, la marginea zării se înălța stîncă Gibraltarului și i se păru că un al doilea telegraf, așezat în vîrful insuliței, răspundea chemărilor primului.

— Au ocupat Ceuta, strigă căpitanul Servadac, iar sosirea noastră e semnalizată acum la Gibraltar.

— Și atunci, domnule căpitan?...

— Atunci, Ben-Zuf, trebuie să ne punem în cui pofta de cucerire și să facem haz de necaz!

— Ei, totuși, domnule căpitan, dacă nu-s decît vreo cinci-șase englezi care apără Ceuta?...

— Nu, Ben-Zuf, răspunse căpitanul Servadac. Ne-au luat-o înainte și, dacă argumentele mele nu-i hotărăsc să ne cedeze locul, nu mai e nimic de făcut. Foarte plouați, Hector Servadac și Ben-Zuf sosiră la poalele stîncii. În clipa aceea țîșni o santinelă ca împinsă de un arc.

— Cine-i acolo!?

— Prieteni! Franța!

— Anglia!

Acestea fură primele cuvinte, după care patru oameni se iviră în partea de sus a insuliței.

— Ce vreți? întrebă unul din oameni, care făcea parte din garda Gibraltarului.

— Vreau să vorbesc cu șeful vostru, răspunse căpitanul Servadac.

— Cu comandantul Ceutei?

— Cu comandantul Ceutei, de vreme ce Ceuta are un comandant.

— Am să-l anunț, răspunse soldatul englez.

După cîteva minute, comandantul Ceutei, în mare ținută, înainta spre primele stînci ale insuliței.

Era maiorul Oliphant în persoană. Nu mai încăpea nici o îndoială. Ideea pe care o avusese căpitanul Servadac, de a ocupa Ceuta, o avuseseră și englezii, dar o înfăptuiseră înaintea lui. După ce ocupaseră stîncă, săpaseră un post pe care-l întăriră ca pe o cazemată. Aduseseră aici hrană și combustibil cu barca comandantului Gibraltarului, înainte ca marea să fi înghețat.

Un fum gros, care ieșea chiar din stîncă, dovedea că se aprinsese

260

aici în timpul iernii galliene un foc strașnic și că garnizoana nu suferise de asprimea frigului. Într-adevăr, soldații englezi erau tare rotofei și, cu toate că, poate, nu voia să recunoască, maiorul Oliphant se cam îngrășase.

Dealtfel, englezii din Ceuta nu erau prea izolați pentru că numai patru leghe îi despărteau de Gibraltar. Ei rămîneau în permanentă legătură, fie că străbăteau vechea strîmtoare, fie că puneau în mișcare telegraful.

Trebuie să adăugăm chiar că în acest timp generalul Murphy și maiorul Oliphant nu-și întrerupseseră partidele de șah. Mișcărilor lor, pregătite îndelung, erau transmise prin telegraf.

Cei doi preacinstiți ofițeri imitau în felul acesta cele două societăți americane care în 1846, în pofida ploii și a furtunii, au jucat „telegrafic” o celebră partidă de șah între Washington și Baltimore.

E de prisos să adăugăm că, între generalul Murphy și maiorul Oliphant, era vorba tot de partida începută pe vremea vizitei căpitanului Servadac la Gibraltar.

Acum, maiorul aștepta foarte rece să afle ce vor de la el cei doi străini.

— Maiorul Oliphant, nu-i așa? spuse căpitanul Servadac, salu-tînd.

— Maiorul Oliphant, guvernator al Ceutei, răspunse ofițerul, adăugînd: cu cine am cîntea să stau de vorbă?

— Căpitanul Servadac, guvernator general al Pămîntului Cald.

- Ah! Foarte bine, răspunse maiorul.
 - Domnule, reluă atunci Hector Servadac, îmi dați voie să-mi exprim mirarea văându-vă instalați în calitate de comandant pe ceea ce a rămas dintr-o fostă proprietate spaniolă?
 - Vă dau, domnule căpitan.
 - Pot să îndrăznesc să vă întreb cu ce drept?... :— Cu dreptul primului ocupant.
 - Cum nu se poate mai bine, domnule maior. Dar nu credeți că spaniolii, care au devenit oaspeții Pământului Cald, ar putea să o revendice cu oarecare drept?
 - Nu cred, domnule căpitan.
 - Și de ce, mă rog?
 - Pentru că tocmai acești spanioli au cedat stînca Ceuta Angliei, cu depline drepturi de proprietate.
 - Prin contract, domnule maior?
 - Printr-un contract, făcut după toate formele legale.
 - Nu, zău?
 - Au primit chiar în aur englezesc, căpitane Servadac, prețul acestei concesiuni importante.
 - Iată de ce Negrete și tovarășii lui aveau atîția bani în buzunar, strigă Ben-Zuf. într-adevăr, așa se petrecuseră lucrurile cum spusese maiorul Oliphant. Vă amintiți că cei doi ofițeri se duseseră în secret în
- 261
- Insula Ceuta, în timp ce spa'niolii se mai găseau acolo. De unde și cedarea, ușor de obținut, a insuliței în folosul Angliei.
- Argumentul pe care se bizuise căpitanul Servadac cădea de la sine. Așadar, înfrîngere completă a cuceritorului și a șefului său de stat-major. De aceea se feri să stăruie sau să lase să i se ghicească proiectele.
- Aș putea să aflu cărui fapt îi datorez cinstea acestei vizite? urmă atunci maiorul Oliphant.
 - Domnule maior, am venit să vă fac un serviciu tovarășilor dumneavoastră și dumneavoastră personal.
 - Ah! făcu maiorul cu tonul cuiva care e convins că n-are nevoie de serviciile nimănui.
 - Poate că, domnule maior, nu sînteți la curent cu ceea ce s-a întîmplat și nu știți că stîncile din *Gibraltar și Ceuta aleargă prin* lumea solară la suprafața unei comete?
 - O cometă? repetă maiorul cu un surîs foarte neîncrezător, în cîteva cuvinte, căpitanul Servadac îi vorbi despre rezultatele întîlnirii Galliei cu Pământul, dar ofițerul englez nici măcar nu clipi. Apoi adăugă că aveau toate șansele să se întoarcă pe globul pămîn-tesc și că era poate nimerit ca locuitorii Galliei să-și unească eforturile pentru a se feri de primejdiile noii ciocniri.
 - Deci, domnule maior, dacă mica dumneavoastră garnizoană și aceea din Gibraltar ar vrea să emigreze pe Pământul Cald...
 - Nu știu cum să vă mulțumesc, domnule căpitan, răspunse cu răceală maiorul Oliphant, dar nu putem să ne părăsim postul.
 - De ce?
 - Nu avem ordin de la guvernul nostru, iar plicul adresat amiralului Fairfax mai așteaptă încă trecerea curierului.
 - Dar vă repet că nu mai sîntem pe globul pămîntesc și că în mai puțin de două luni

cometa se va întâlni din nou cu Pământul!

— Nu mă îndoiesc, domnule căpitan Servadac, căci pesemne Anglia a făcut tot ce i-a stat în putință ca s-o atragă spre ea!^

Era limpede că maiorul nu credea o vorbă din tot ce-i spunea căpitanul.

— Cum vreți! urmă acesta. Vă încăpățînați să păziți aceste două posturi, Gibraltarul și Ceuta?

— Bineînțeles, domnule căpitan, de vreme ce străjuiesc intrarea Mediteranei.

— Oh! Poate că nu va mai fi nici o Mediterană, domnule maior!

— Va fi întotdeauna o Mediterană, dacă așa îi convine Angliei. *Dar iertați-mă, domnule căpitan Servadac.* Comandantul Murphy îmi transmite prin telegraf o mișcare *teribilă. îmi dați voie...*

Căpitanul Servadac, răsucindu-și mustața de parcă vroia să și-o smulgă, întoarse maiorului salutul pe care acesta i-l adresase. Soldații englezi intrară din nou în cazemata lor, iar cei doi cuceritori se găsiră singuri la poalele stîncilor.

— Ei bine, Ben-Zuf?

262

— Ei bine, domnule căpitan! Nu vă fie cu supărare, dar a dracului campanie am mai făcut!

— Să mergem, Ben-Zuf.

— Să mergem, domnule căpitan, răspunse Ben-Zuf care nu se mai gîndea să cînte refrenul băieților din Africa.

Și se întoarseră precum plecaseră, fără să fi avut prilejul să-și desfășoare drapelul. Nici un incident nu tulbură întoarcerea și în ziua de 9 noiembrie puneau din nou piciorul pe litoralul Pământului Cald. Trebuie să adăugăm că sosiseră la timp ca să asiste la un strașnic acces de furie al lui Palmyrin Rosette și trebuie să recunoaștem că acesta avea de ce să-l capete.

Vă amintiți că profesorul își reluase seria observațiilor și a calculelor cu privire la Nerina. Ori, tocmai le încheiase și poseda, în sfîrșit, toate elementele satelitului său! Dar Nerina, care urma să apară din nou în ajun, nu se ivise la orizontul Galliei.

Captată, desigur, de vreun alt asteroid mai puternic, fugise pe cînd străbătea zona planetelor mici!

Capitolul XVII

ÎN CARE SE VORBEȘTE DESPRE MAREA PROBLEMĂ A ÎNTOARCERII PE PĂMÎNT ȘI DESPRE ÎNDRĂZNEAȚĂ PROPUNERE A LOCOTENENTULUI PROCOP

La întoarcere, Hector Servadac făcu cunoscut contelui Timașev rezultatul vizitei pe care o făcuse englezilor. Nu-i ascunse nici faptul că Ceuta fusese vîndută de spanioli care, dealtfel, n-aveau nici un drept s-o vîndă și nu-i tăinui decît planurile sale personale.

Se hotărî deci, de vreme ce englezii nu voiau să vină pe Pământul Cald, să se lipsească de ajutorul lor. Îi preveniseră. N-aveau decît să se descurce cum or ști.

Mai rămînea să discute grava problemă a noii întâlniri ce urma să aibă loc între cometă și sferoidul terestru.

De fapt, era o adevărată minune că în prima ciocnire căpitanul Servadac, tovarășii lui, animalele, într-un cuvînt toate vietățile luate de pe Pământ scăpaseră cu viață. Totul se datora pesemne faptului că mișcarea se modificase încet ca urmare a unor împrejurări

necunoscute. Dacă Pământul număra câteva victime, aceasta o vor afla mai târziu. În orice caz, un lucru era sigur: nimeni dintre cei ce fuseseră luați pe Insula Gurbi ca și la Gibraltar, pe insulele Ceuta, Ma-delena sau Formentera nu avusese de suferit în urma ciocnirii.

Oare tot așa avea să fie și la întoarcere? Probabil că nu.

În ziua de 10 noiembrie se luă în discuție această problemă im-

263

portantă. Contele Timașev, căpitanul Servadac și locotenentul Pro-cop se întruniră în excavația care le servea drept sală comună. Bineînțeles, Ben-Zuf luă și el parte la ședință. Cît despre Palm^{im} Rosette, convocat după toate regulile, refuză, să vina, deoaice chestiunea nu-[\] interesa în nici un fel. De cînd scumpa lui Nerina dispăruse era nemîngîiat. Amenințat să-și piardă cometa, după cum își pierduse și satelitul, dorea să fie lăsat în pace, ceea ce dealtfel și făcură cu toții.

Căpitanul Servadac și contele Timașev, din ce în ce mai reci unul față de celălalt, nu lăsară să se vadă nimic din gîndurile lor tainice și discutară problema ținînd seama de interesul general.

Căpitanul Servadac luă primul cuvîntul și le spuse^A următoarele:

— Domnilor, iată-ne și în ziua de 10 noiembrie. În cazul cînd calculele fostului meu profesor sînt precise — și așa trebuie să fie — exact jjeeste 51 de zile va avea loc o nouă întîlnire între cometă și Pământ. În vederea acestui fapt trebuie să luăm vreo măsură de prevedere?

— Firește, domnule căpitan, răspunse contele Timașev, dar avem noi oare posibilitatea să luăm astfel de măsuri și nu sîntem cu totul în voia providenței?

— Providența nu ne oprește să ne ajutăm, domnule conte, răspunse căpitanul Servadac. Dimpotrivă.

— Aveți vreo idee de ceea ce am putea face, domnule căpitan Servadac?

— Nici una, asta e adevărul.

— Cum așa, domnilor, spuse atunci Ben-Zuf, niște învățați ca dumneavoastră, nu vă fie cu supărare, să nu fie în stare să mîne afurisita asta de cometă unde și cum vor vrea ei?

— Mai întîi nu sîntem savanți, Ben-Zuf, răspunse căpitanul Servadac, și apoi chiar dacă am fi, tot n-am putea face nimic. Uite, vezi, Palmyrin Rosette care, el, este un savant...

— Bădăran, spuse Ben-Zuf.

— Fie, dar un savant, și tot nu poate împiedica Gallia să se întoarcă spre Pământ!

— Bine, dar atunci la ce servește știința?

— Să știi, de cele mai multe ori, că încă nu știi tot! răspunse contele Timașev.

— Domnilor, spuse locotenentul Procop, este sigur că în această nouă ciocnire ne amenință diferite primejdii. Dacă îmi îngăduiți, le voi enumera și vom vedea dacă este posibil să le înlăturăm, sau cel puțin să le atenuăm efectele.

— Vorbește, Procop, grăi contele Timașev.

Cu toții stăteau de vorbă atît de liniștiți despre aceste lucruri, de ai fi zis că nu-i privesc direct.

— Domnilor, urmă locotenentul Procop, trebuie mai întîi să vedem în ce fel se va produce noua întîlnire între cometă și globul terestru. Vom examina după aceea împrejurările de care trebuie să ne

264

temem și pe cele a căror venire trebuie să o nădăjduim în fiecare din cazurile posibile.

— Nimic mai logic, răspunse căpitanul Servadac, dar să nu uităm că cei doi aștri se îndreaptă unul spre celălalt și că viteza lor, în momentul ciocnirii, va fi de 90 000 leghe pe oră!

— Strașnice trenuri! îndrăzni să adauge Ben-Zuf.

— Să vedem cum se va produce șocul, reluă locotenentul Procop. Cei doi aștri se vor întâlni sau oblic sau în unghi drept unul cu celălalt. În primul caz, s-ar putea ca Gallia să n-atingă decât în treacăt Pământul, ca și prima dată, și, după ce-i va fi smuls câteva bucăți, să înceapă din nou să graviteze prin spațiu. Dar orbita ei va fi fără doar și poate schimbată, și vom avea foarte puține șanse, dacă vom fi scăpat cu viață, să ne revedem vreodată semenii.

— Știu că asta ar fi pe placul domnului Palmyrin Rosette, dar nu și pe al nostru, remarcă, pe bună dreptate, Ben-Zuf.

— Să lăsăm, dar, deoparte această ipoteză, răspunse contele Ti-mașev. Îi cunoaștem destul de bine și avantajele și dezavantajele. Să ne întoarcem la ciocnirea directă, adică la cazul în care după ce s-a izbit de Pământ, Gallia ar rămâne lipită de el.

— Ca un neg pe obraz, spuse Ben-Zuf.

— Tăcere, Ben-Zuf, grăi Hector Servadac.

— La ordinele dumneavoastră, domnule căpitan.

— Să vedem dar, reluă locotenentul Procop, care sînt eventualitățile pe care le prezintă ciocnirea directă. Înainte de toate, trebuie să admitem că, masa Pământului fiind cu mult mai mare decât a Galliei, viteza lui nu va fi încetinită de întâlnire și că va duce cometa cu el.

— Așa e, întări căpitanul Servadac.

— Ei bine, domnilor, în eventualitatea unei ciocniri directe, Gallia va acosta Pământul fie cu partea din suprafața ei pe care o ocupăm noi la ecuator, fie cu partea situată la antipodul nostru, fie, în sfîrșit, cu unul sau celălalt din polii săi. Or, în toate aceste cazuri, sînt foarte multe șanse ca nici una din ființele vii pe care le poartă să nu scape cu viață.

— Lămurește-ne, domnule locotenent, spuse căpitanul Servadac.

— Dacă ne vom găsi, în momentul întâlnirii, pe partea din ecuator care se ciocnește, vom fi zdrobiți.

— Asta se-nțelege de la sine! întări Ben-Zuf.

— Dacă sîntem la antipodul acestei părți, în afară de certitudinea de a fi și atunci zdrobiți, de vreme ce viteza care ne mîină se va întrerupe brusc — ceea ce echivalează cu o ciocnire — mai avem și certitudinea că vom fi asfixiați. Într-adevăr, atmosfera galliană se va amesteca cu atmosfera terestră și aerul nu va mai putea fi respirat pe vîrfurile acestui munte, înalt de 100 de leghe, pe care-l va forma Gallia pe Pământ.

— Dar dacă Gallia se ciocnește de Pământ cu unul din polii ei?... întrebă contele Timășev.

265

— În acest caz, răspunse locotenentul Procop, vom fi fără îndoială zvîrliți și zdrobiți într-o cumplită prăbușire.

— Foarte bine, spuse Ben-Zuf.

— Mai adaug că, în cazul imposibil că nici una din aceste eventualități nu se va produce, vom fi totuși negreșit arși.

— Arși? spuse Hector Servadac.

— Da, căci atunci cînd viteza Galliei va fi oprită de obstacol, ea se va transforma în căldură, iar cometa va fi cu totul sau în parte incendiată sub influența unei temperaturi ce se va ridica la câteva mii de grade!

Tot ceea ce spunea locotenentul Procop era riguros exact. Auditorii lui îl priveau și ascultau fără vreo mirare deosebită expunerea acestor ipoteze.

— Dar, domnule Procop, spuse Ben-Zuf, o întrebare. Dacă Gallia cade în mare?...

— Oricît de adînci ar fi Atlanticul și Pacificul, răspunse locotenentul Procop — iar adîncimea lor nu trece de cîteva leghe — pătura de apă va fi insuficientă să amortizeze șocul. Prin urmare, toate efectele de care am vorbit s-ar produce tot așa...

— Și pe deasupra și înecul... răspunse Ben-Zuf.

— Astfel, domnilor, spuse căpitanul Servadac, zdrobiți, înecați, sfîrtecați, sufocați sau prăjiți, asta e soarta care ne e hărăzită, oricum s-ar produce întîlnirea! .

— Da, domnule căpitan Servadac, răspunse locotenentul Procop fără șovăire.

— Ei bine, spuse Ben-Zuf, de vreme ce așa stau lucrurile, nu văd decît un singur lucru de făcut!

— Și anume? întrebă Hector Servadac.

— Să părăsim Gallia înainte de ciocnire.

— Bine, dar prin ce mijloc?

— Oh, mijlocul e foarte simplu, răspunse liniștit Ben-Zuf. Nu există.

— Poate că totuși există... spuse locotenentul Procop. Toate privirile se îndreptară spre locotenent care, cu capul în

mîini, se gîndea poate la vreun plan îndrăzneț.

— Poate că există, repetă el, și oricît de nesăbuit vi s-ar părea planul meu, -cred că va trebui să-l punem în aplicare.

— Vorbește, Procop, grăi contele Timașev.

Locotenentul mai rămase cîteva clipe cufundat în gînduri, apoi spuse:

— Ben-Zuf ne-a arătat singura cale de ieșire: să părăsim Gallia înainte de ciocnire.

— Dar e oare cu putință? întrebă contele Timașev.

— Da... poate că... da!

— Și cum?

— Cu ajutorul unui balon!

— Un balon! strigă căpitanul Servadac. Dar e depășit balonul

266

dumitale! Nici măcar în romane nu mai are preț!

— Fiți buni și ascultați-mă, domnilor, urmă locotenentul Procop, încrunțind ușor din sprîncene. Cu condiția să cunoaștem exact clipa în care se va produce ciocnirea, putem cu o oră înainte să ne ridicăm în atmosfera Galliei. Atmosfera ne va purta, cu necesitate, cu viteza cîștigată; dar înainte de întîlnire, ea va putea să se amestece cu atmosfera terestră și posibil ca printr-un fel de alunecare, balonul să treacă dintr-una în cealaltă fără ciocnire directă și să se mențină în aer în timp ce se produce ciocnirea.

— Bine, Procop, răspunse contele Timașev, te înțelegem, și vom face ceea ce ne-ai spus!

— Șansele sînt 99 la sută împotriva noastră! reluă locotenentul Procop.

— 99!

— Cel puțin, căci este sigur că în clipa cînd mișcarea ei de translație se va opri, balonul va fi cuprins de flăcări.

— Și el? strigă Ben-Zuf.

— Și el împreună cu cometa, răspunse Procop... Afară doar de cazul că îmbinarea între cele două atmosfere... știu eu... mi-ar fi greu să spun... Dar e mai bine, mi se pare, ca în momentul ciocnirii să nu mai fim pe solul Galliei.

— Da! Da! spuse căpitanul Servadac. De n-ar fi decît o singură șansă la o sută de mii, și tot o vom încerca!

— Dar nu avem hidrogen ca să ne umflăm balonul... spuse contele Timașev.

— Aerul cald ne va ajunge, răspunse Procop, căci nu va fi nevoie să stăm mai mult de un ceas în aer.

— Bine, spuse căpitanul Servadac... un montgolfier... e ceva primitiv și, ca atare, mai ușor de fabricat... Dar învelișul?..."

— O să-l croim din velele *Dobrinei*, care sînt din pînză ușoară și trainică.

— Că bine zici, Procop, răspunse contele Timașev. Găsești răspuns la toate.

— Ura! Bravo! strigă Ben-Zuf ca încheiere.

Într-adevăr, planul propus de locotenentul Procop era îndrăzneț. Pieirea coloniștilor fiind sigură în toate celelalte ipoteze, trebuiau să riște și încă fără nici o șovăială.

Pentru aceasta trebuiau să cunoască exact nu numai ora, ci chiar minutul, ba chiar, dacă era cu puțință, secunda în care se va produce ciocnirea.

Căpitanul Servadac se însărcina să-l întrebe el pe Palmyrin Ro-sette, procedînd însă cu multă grijă. Deci, încă din acea vreme, începură sub conducerea locotenentului lucrările de construire a balonului. Trebuia să fie destul de mare ca să poată încăpea în el toți locuitorii de pe Pămîntul Cald, în număr de 23 — căci, după refuzul lor, nu trebuiau să se mai ocupe și de englezii din Gibraltar și *Ceuta*. *Pe deasupra*, locotenentul Procop hotărî să facă totul pentru ca să poată pluti cît mai mult în atmosferă, după ciocnire, dacă ba-

267

Ionul avea să reziste. S-ar putea întîmpla să fie nevoit să caute un loc potrivit pentru aterizare și nu trebuia ca vehiculul să-i lase tocmai atunci. De aceea luă hotărîrea să ia cu sine o cantitate de combustibil, iarbă sau paie uscate, pentru a încălzi interiorul balonului. Așa procedau altădată primii zburători cu aerostatele.

Velele *Dobrinei* fuseseră depozitate la Fagurele-Nina. Erau dintr-o țesătură foarte deasă, pe care putea s-o facă și mai impermeabilă cu ajutorul unui lac. Toate cele trebuincioase se găseau în încărcătura tartanei și, prin urmare, la dispoziția locotenentului. Acesta trasă cu grijă dimensiunile benzilor ce trebuiau tăiate. Munca se efectua în bune condiții și toată lumea se ocupă cu cusutul benzilor, toți, chiar și micuța Nina. Mateloții ruși, foarte obișnuiți cu o astfel de treabă, îi învățară și pe spanioli cum să procedeze, așa că în noul atelier se muncea pe rupte.

Am spus toți, dar nu l-am socotit, bineînțeles, pe bătrînul negustor, a cărui lipsă nu o simțea nimeni, și nici pe Palmyrin Rosette, care nu voia nici măcar să audă că se construia un balon!

Trecu o lună. Căpitanul Servadac nu avusese încă prilejul să pună fostului său profesor întrebarea privitoare la noua întîlnire între cei doi aștri. Nu te puteai apropia de Palmyrin Rosette. Treceau zile întregi fără să-l vezi. Temperatura devenise aproape suportabilă în timpul zilei, așa că el se închidea în observatorul lui în posesia căruia intrase din nou, și unde nu lăsa pe nimeni să intre. La o primă încercare a căpitanului Servadac răspunsese foarte urît. Disperat la culme că se întorcea pe Pămînt, nu voia să se gîndească deloc la primejdia generală și nici să facă ceva pentru salvarea celorlalți. Și totuși era un lucru esențial să cunoască clipa precisă în care cei doi aștri se vor întîlni cu o viteză de 27 de leghe pe secundă. Căpitanul Servadac trebuia să aștepte cu răbdare — și așteptă.

În acest timp Gallia continua să se apropie treptat de Soare. Discul Pămîntului se mărea vizibil în ochii gallienilor. Cometa străbătuse în luna noiembrie 59 de milioane leghe și la 1 decembrie nu se mai găsea decît la 78 de milioane leghe de Soare.

Temperatura se ridica simțitor și totul se năruie odată cu dezghețul. Spectacolul mării care se dizloca și se dizolva era minunat. Se auzi „marele glas al ghețurilor" după cum obișnuiesc să spună vînă-torii de balene. Pe povârnișurile vulcanului și ale litoralului, se prelingeau, pe

unde apucau, primele șuvițe de apă. Șuvoaie, apoi căderi de apă se porniră în câteva zile. Zăpezile de pe înălțimi se topeau pretutindeni.

În același timp, vaporii începură să se ridice la orizont. Încetul cu încetul se formară nori, mișcându-se repede, împinși de vânturile care tăcuseră în timpul lungii ierni galliene. Se așteptau pe curind la tulburări atmosferice, dar la urma urmei, ele însemnau viața care se întorcea pe suprafața cometei odată cu căldura și lumina.

Se produsera însă și cele două accidente prevăzute care provocară distrugerea flotei galliene.

268

Toată lumea se ocupa cu cusutul benzilor

În clipa când începu ruperea ghețurilor, goeleta și tartana se găseau încă ridicate la 100 de picioare deasupra nivelului mării. Piedestalul lor enorm se muiase și, odată cu dezghețul, se înclină. Baza lui, subminată de apele mai calde — așa cum se întâmplă cu aisbergurile din Marea Arctică — amenința să dispară. Le era cu neputință să salveze cele două vase și îi revenea balonului rolul să le înlocuiască. Prăpădul se produse în noaptea de 12 spre 13 decembrie. Ca urmare a unei rupe de echilibru, masivul de gheață se dădu dintr-o dată peste cap. *Hansa* și *Dobrîna* își găsiră sfârșitul, zdrobindu-se de stîncile litoralului.

Nenorocirea asta pe care o așteptau și pe care n-o puteau înlătura îi mîhni totuși mult pe coloniști. S-ar fi spus că pierise ceva de pe Pămînt. Cît s-a văicărit Isac Hakhabut cînd și-a văzut tartana nimicită dintr-o dată, cît a mai blestemat este cu neputință de spus. Aruncă vina pe căpitanul Servadac și pe tovarășii lui. Dacă nu l-ar fi silit să-și aducă *Hansa* în golful de pe Pămîntul Cald, dacă ar fi lăsat-o în portul Insulei Gurbi, nimic din toate astea nu s-ar fi în-tîmplat! Acționaseră împotriva voinței lui, erau răspunzători și, după întoarcerea pe Pămînt, o să deschidă el acțiune împotriva celor care-l păgubiseră!

— Ei drăcie! strigă căpitanul Servadac. Taci odată, jupîne Isac, sau te pun în lanțuri! Isac Hakhabut tăcu și se întoarse iar în gaura lui.

La 14 decembrie, balonul era gata. Cusut cu grijă și dat cu lac, era foarte trainic. Plasa fusese făcută din parimele mai subțiri de pe *Dobrîna*. Nacela, construită din împletiturile de răchită care formau despărțiturile în cala *Hansei*, era destul de mare ca să încapă în ea 23 de persoane. Nu era vorba, de fapt, decît de o scurtă ascensiune — atît cît trebuia ca să se strecoare cu atmosfera Galliei în atmosfera terestră. Nu trebuiau să se gîndească prea mult la comoditate. Mai rămînea problema ceasului, minutului și secunde, despre care îndărătnicul, încăpățînatul de Palmyrin Rosette nu-și spusese încă cuvîntul.

În acea epocă Gallia tăie din nou orbita lui Marte care se găsea la o distanță de circa 56 milioane leghe. Nu aveau deci să se teamă de nimic.

Totuși, la 15 decembrie, în timpul nopții, gallienii crezură că le-a sunat ceasul din urmă. Avu loc un fel de cutremur. Vulcanul se mișcă de parcă ar fi fost zgîlțit de o convulsie subterană. Căpitanul Servadac și însoțitorii lui crezură că Gallia se desface în bucăți și părăsiră în mare grabă masivul zguduit.

În același timp, din observator se auziră niște strigăte și pe stînci se ivi nefericitul profesor, cu o bucată din luneta lui sfărîmată în mînă.

Dar nimeni nu se gîndi să-i plîngă de milă. În noaptea neagră, un al doilea satelit părea că se rotește în jurul Galliei.

Era chiar o bucată din cometă!

270

Sub acțiunea unei mișcări interioare, Gallia se despicase în două — așa cum se întâmplase odinioară cu cometa Gambart. Un enorm fragment, desprins din ea însăși, fusese azvârlit în spațiu și purta cu el pe englezii din Ceuta și pe cei din Gibraltar.

Capitolul XVIII

ÎN CARE SE VA VEDEA CĂ GALLIENII SE PREGĂTESC SĂ PRIVEASCĂ PUȚIN CAM DE SUS ÎNTREGUL LOR ASTRU

Care puteau să fie urmările acestui grav eveniment din punctul de vedere al Galliei? Căpitanul Servadac și tovarășii lui nu îndrăzneau încă să dea un răspuns acestei întrebări.

Soarele se întoarse repede la orizont, cu atât mai repede cu cât împărțirea cometei în două produsese rezultatul următor: dacă sensul mișcării de rotație a Galliei nu se schimbase, dacă ea se mișca tot în jurul axului ei, de la răsărit spre apus, durata rotației diurne scăzuse la jumătate. Intervalul între două răsărituri de soare nu mai era de 12 ore, ci de 6. La șase ceasuri după ce răsărise la orizont, astrul luminos apunea la orizontul opus.

— Ei drăcie, spusese căpitanul Servadac, asta înseamnă că anul are acum 2800 de zile!

Și într-adevăr, dacă Palmyrin Rosette ar fi ținut să-și pună iar de acord calendarul cu noua durată a zilelor galliene, ar fi ajuns să vorbească de 238 iunie sau de 325 decembrie!

Cît despre bucata din cometă care îi purta pe englezi și Gibraltarul, era vădit că nu gravita în jurul Galliei. Dimpotrivă, se depărta de ea. Dar luase cu ea și o bucată din marea și atmosfera galliană? Putea oare să fie cît de cît locuită? Și, în sfîrșit, putea să se întoarcă vreodată pe Pămînt?

Asta se va ști mai tîrziu.

Care erau consecințele ruperii în două a cometei asupra mersului ei? Iată ce se întrebaseră, în primul rînd, contele Timașev, căpitanul Servadac și locotenentul Procop. Simțiseră la început o creștere a forței lor musculare și constataseră o nouă micșorare a greutateii. Prin scăderea considerabilă a masei Galliei, nu se va schimba oare și viteza ei și nu era de temut că o întîrziere sau o grăbire în mișcarea ei de revoluție vor împiedica întîlnirea cu Pămîntul? Ar fi fost o nenorocire fără seamăn! Dar viteza Galliei se schimbase ea cîtuși de puțin? Locotenentul Procop era de părere că nu. Totuși nu îndrăznea s-o afirme cu tărie, neavînd suficiente cunoștințe în acest domeniu. Numai Palmyrin Rosette putea răspunde la această întrebare. Trebuiau, așadar, într-un fel sau altul, prin metoda convingerii sau prin forță, să-l si-

271

lească să vorbească și să le spună în același timp care era ora precisă a întîlnirii.

Mai întîi, în timpul zilelor următoare, putură să-și dea seama că profesorul era cătrănit foc. Să fi fost din pricina faimoasei lunete, sau se putea trage concluzia că împărțirea cometei în două bucăți nu schimbaseră întru nimic viteza Galliei, și că, prin urmare, va în-tîlni Pămîntul în momentul stabilit? Într-adevăr, dacă, drept urmare a ruperii ei în două, cometa și-ar fi grăbit sau și-ar fi încetinit mersul, dacă întoarcerea ar fi fost compromisă, satisfacția lui Palmyrin Rosette ar fi fost atât de mare încît nu și-ar fi putut-o stăpîni. De vreme ce nu tresaltă de bucurie, înseamnă că n-avea nici un motiv să fie bucuros.

Căpitanul Servadac și însoțitorii lui mizară pe această observație, dar nu era de ajuns.

Trebuiau să smulgă taina acestui arici. În sfîrșit, căpitanul Servadac izbuti și iată în ce împrejurări:

Era în 18 decembrie. Palmyrin Rosette, furios la culme, avusese o discuție aprinsă cu Ben-

Zuf. Acesta îl jignise pe profesor flecărind pe seama cometei sale! Frumos astru, nimic de zis, care se desface ca o jucărioară, pleznește ca o bășică și se sparge ca o nucă uscată! Mai bine să trăiești pe un obuz, sau pe o bombă cu fitilul aprins și așa mai departe. În sfârșit, vă puteți lesne închipui cum își dăduse Ben-Zuf drumul. Cei doi potrivnici începură să ocărăască unul Gallia^ celălalt Montmartre.

Întîmplarea făcu ca Hector Servadac să intervină în focul discuției. Fusese o inspirație divină? Căpitanul își spuse că de vreme ce cu blîndețea n-o scotea la capăt cu Palmyrin Rosette, poate că va izbuti cu violența, așa că luă partea lui Ben-Zuf.

Mînia profesorului izbucni de îndată în cuvinte grele.

Mînia căpitanului Servadac, o mînie prefăcută, se dezlănțui și ea:

— Domnule profesor, roștiți cuvinte care nu-mi sînt pe plac și nu am de gînd să le mai rabd! Uitați că vorbiți cu guvernatorul general al Galliei?

— Și dumneata, ripostă arțăgosul profesor, uiți că vorbești cu proprietarul ei?

— N-are nici o importanță, domnule! La urma urmei, drepturile dumneavoastră de proprietate sînt foarte îndoielnice.

— îndoielnice?

— Și pentru că ne e cu neputință acum să ne întoarcem pe Pă-mînt, va trebui să vă conformați legilor în vigoare pe Gallia!

— Nu, zău?! răspuse Palmyrin Rosette. Nu cumva va trebui pe viitor să mă supun?

— Ba da. întocmai!

— Mai ales acum cînd Gallia nu se va mai întoarce pe Pămînt?...

— Și cînd, prin urmare, sîntem siliți să trăim veșnic împreună, răspuse căpitanul Servadac.

— Și de ce, mă rog, Gallia nu se mai întoarce pe Pămînt? întrebă profesorul pe un ton cît se poate de disprețuitor.

272

— Pentru că de cînd s-a împărțit în două, răspuse căpitanul Servadac, masa ei s-a micșorat și, prin urmare, s-a produs o schimbare în vitezax ei.

— Cine zice așa ceva?

— Eu, toată lumea!

— Ei bine, căpitane Servadac, află că dumneata și cu toată lumea sînteți niște...

— Domnule Rosette!...

— Niște ignoranți, niște vite încălțate, care habar n-aveți de mecanica cerească!

— Luați seama!

— Nici de fizica cea mai elementară!

— Domnule!

— Ah! Elev prost ce ești! reluă profesorul a cărui mînie ajunsese la culme. N-am uitat că făceai clasa de rușine!...

— Asta e prea mult!

— Că erai de rîsul școlii!

— Tăceți, sau de nu...

— Nu, n-am să tac, și ai să mă ascuți cît ești de căpitan! Nu zău! Grozavi fizicieni! își închipuie că dacă masa Galliei a scăzut, viteza ei tangențială a putut să se schimbe! Ca și cum această viteză n-ar depinde decît de viteza inițială combinată cu atracția Soarelui! Ca și cum perturbările nu s-ar petrece independent de masa astrilor care le suferă! Se cunoaște oare masa cometelor? Nu! Dar perturbările lor pot fi calculate? Da! Ah! îmi vine să-ți plîng de milă!

Profesorul își ieșea tot mai tare din sărute. Ben-Zuf, luînd în serios furia căpitanului, îi zise:

— Vreți să-l fac mici fărîme, domnule căpitan, să-l despici ca afurisita lui de cometă?

— Ei bine, încearcă numai să te atingi de mine! strigă Palmyrin Rosette înfoindu-se, așa pîrpiriu cum era.

— Domnule, replică tăios căpitanul Servadac, am să știu eu să vă pun la punct!

— Iar eu am să te chem în judecată, pentru amenințări și tentativă de asasinat, în fața tribunalelor competente!

— Tribunalele de pe Gallia?

— Nu, domnule căpitan, cele de pe Pământ!

— Haida de! Pământul e departe! ripostă căpitanul Servadac.

— Oricât de departe ar fi, se rezezi Palmyrin Rosette văzînd roșu înaintea ochilor, tot o să-i tăiem orbita la nodul ascendent, în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie, și îl vom atinge la ora 2 și 47 de minute, 35 de secunde și 6 zecimi dimineața.

— Dragă domnule profesor, răspunse căpitanul Servadac cu un salut grațios, atît voiam să știu!

Și-l lăsă nedumerit la culme pe Palmyrin Rosette, căruia Ben-Zuf crezu de cuviință să-i adreseze un salut nu mai puțin grațios ca cel al căpitanului.

273

Hector Servadac și tovarășii săi aflaseră în sfîrșit ceea ce doreau atît de mult să știe. La orele 2 și 47 de minute, 35 de secunde și 6 zecimi dimineața, va avea loc întîlnirea. Deci, încă 15 zile terestre, adică 32 de zile galliene din fostul calendar, adică 64 din noul calendar!

între timp, pregătirile de plecare se înfăptuiau cu o înfrigurare neasemuită. Ardeau cu toții de nerăbdare să plece de pe Gallia. Balonul locotenentului Procop părea să fie un mijloc sigur să ajungă din nou pe globul pămîntesc. Să te strecuri cu atmosfera galliană în atmosfera terestră părea cel mai ușor lucru din lume. Uitau miile de primejdii ale unei situații fără precedent în călătoriile aerostatice! Nimic nu le părea mai firesc! Și totuși, locotenentul Procop le spunea mereu că balonul, oprit brusc în mișcarea lui de translație, va fi ars cu tot ceea ce purta — afară doar dacă nu se întîmpla o minune. Căpitanul Servadac se arăta dinadins entuziasmat. Cît despre Ben-Zuf, de cînd lumea dorise să facă o călătorie în balon. își vedea acum visul cu ochii. Conteștii Timașev, mai rece, și locotenentul Procop, mai rezervat, erau singurii care se gîndeau la pericolele acestei încercări. Dar erau gata la orice.

în acea epocă, marea eliberată de ghețuri devenise iar navigabilă. Șalupa cu aburi fu pusă din nou în stare de funcțiune, și, cu ceea ce mai rămăsese din cărbuni, făcură mai multe călătorii la Insula Gurbi.

Căpitanul Servadac, Procop și cîțiva ruși întreprinseră prima călătorie. Regăsiră insula, gurbi-ul, postul, cruate de lunga iarnă. Pî-raiele brăzdau suprafața pămîntului. Păsările plecaseră de pe Pă-mîntul Cald în zbor întins și se întorseseră pe acest capăt de pămînt rodnic, unde se bucurau iar de verdele pajiștilor și copacilor. Plante noi răsăreau din pricina căldurii ecuatoriale din zilele de trei ore. Soarele revărsa asupra lor raze perpendiculare foarte fierbinți. Arșița verii urma imediat, aproape neașteptat de repede, după iarnă, în Insula Gurbi strînseră iarba și paie cu care trebuiau să umfle balonul. Dacă uriașul aparat n-ar fi fost atît de greu de mînuit, poate că l-ar fi transportat pe mare în Insula Gurbi. Dar socotiră că e mai bine să se înalțe de pe Pămîntul Cald și să aducă aici combustibilul cu ajutorul căruia urmau să obțină rarefierea aerului. De pe acum ardeau pentru nevoile zilnice lemnul din rămășițele celor două nave. Cînd voiră să folosească și bordajele tartanei, Isac Hak-habut căută să se împotrivească. Dar Ben-Zuf îl făcu să creadă că-l vor pune să plătească 50 000 de franci pentru locul lui în nacelă, dacă îndrăznea să sufle o vorbă măcar. Isac Hakhabut oftă și tăcu.

Sosi și ziua de. 25 decembrie. Toate pregătirile de plecare erau încheiate. Ziua de Anul nou, nădăjduiau cu toții s-o petreacă pe Pământ, iar Ben-Zuf chiar le făgădui lui Pablo și fetei daruri frumoase.

274

— Să știți, le spuse el, e ca și, cum le-ați fi primit, atât sînt de sigure.

Deși era greu de crezut, pe măsură ce clipa supremă se apropia, căpitanul Servadac și contele Timașev se gîndeau la cu totul altceva decît la primejdiile aterizării... Răceala pe care o arătau unul față de celălalt nu era o prefăcătorie. Cei doi ani pe care-i petrecuseră împreună erau pentru ei un vis uitat și aveau din nou să se găsească pe terenul realității, unul în fața celui alt. Un chip fermecător se ivea între ei și îi împiedica să se privească așa cum o făceau altădată. Atunci îi veni căpitanului Servadac ideea să-și încheie faimosul rondel, al cărui ultim catren rămăsese neterminat. Încă vreo cîteva versuri și încîntătorul poem va fi gata. Gallia răpise de pe Pământ un poet și-i va înapoia tot un poet.

Așa se face că, între timp, căpitanul Servadac tot răsucea în minte versurile îndărătnice.

Qt despre ceilalți locuitori din colonie, contele Timașev și locotenentul Procop ardeau de nerăbdare să se întoarcă pe Pământ, iar rușii n-aveau decît un singur gînd: să-și urmeze stăpînul oriunde va voi să-i ducă. În ce privește pe spanioli, se simțiseră atît de bine pe Gallia, încît ar fi rămas bucuroși aici pînă la sfîrșitul zilelor. Totuși Negrete și însoțitorii lui își vor revedea cîmpiile din Andaluzia cu plăcere.

Pablo și Nina erau încîntați să se întoarcă cu toți prietenii lor, cu condiția să nu se mai despartă niciodată.

Rămînea un singur nemulțumit: furiosul Palmyrin Rosette. Nu se mai potolea! Se jura că nu se va imbarca în nacelă. Nu! Susținea că nu-și va părăsi cometa. Își continua zi și noapte cercetările astronomice. Vai, cît de mult îi lipsea luneta și ce rău îi părea după ea! Uite, Gallia urma să intre în zona stelelor căzătoare! Nu erau oare atîtea fenomene de observat, vreo descoperire de făcut?

Palmyrin Rosette, deznădăjduit, recurse atunci la un mijloc eroic, mărindu-și pupilele ochilor ca să poată înlocui cît de cît puterea optică a lunetei sale. Se supuse acțiunii belladonei pe care o luă din farmacia de la Fagurele-Nina și începu să privească, să privească pînă la orbire! Dar deși mărise astfel intensitatea luminii care se întipărea pe retina lui, nu văzu nimic, nu descoperi nimic!

Ultimele zile trecură într-o mare înfrigurare care îi cuprinse pe toți. Locotenentul Procop supraveghea ultimele amănunte. Cele două catarge inferioare ale goetei fuseseră înfipite pe plajă și serveau ca propte pentru uriașul balon, încă neumflat dar de pe acum învelit în rețeaua lui. Și nacela era gata, destul de încăpătoare pentru toți pasagerii. Cîteva burdufuri afîrnate de stîlpii de susținere trebuiau să-i îngăduie să plutească un timp în cazul că balonul ar ateriza pe mare, lîngă vreun țarm. Firește, dacă va cădea în largul oceanului, se va scufunda repede cu toată încărcătura, dacă prin apropiere nu se va afla vreo navă care i-ar fi cules la bord.

275

Trecură și zilele de 26, 27, 28, 29 și 30 decembrie. Nu mai rămăseseră decît 48 de ore terestre de stat pe Gallia.

Sosi și ziua de 31 decembrie. Încă 24 de ore și balonul ridicat de aerul cald rarefiat din pîntecele lui va pluti în atmosfera galliană. E adevărat că această atmosferă era mai puțin densă decît cea terestră, dar trebuie să punem la socoteală și faptul că atracția fiind mai mică, aparatul se putea ridica mai ușor.

Gallia se afla pe atunci la 40 de milioane leghe de Soare, distanță puțin mai mare decît cea care desparte Pământul de Soare. Ea înainta cu viteză teribilă spre orbita terestră pe care urma

s-o taie la nodul ei ascendent, exact în punctul din ecliptică pe care-l va ocupa sfejoidul terestru.

în ce privește distanța care despărțea cometa de Pământ, ea nu mai era decât de 2 milioane leghe. Or, cei doi aștri, mergînd unul spre celălalt, distanța va fi străbătută cu 87 mii leghe pe oră, Gallia făcînd 57 de mii, iar Pământul cam 29 de mii.

în sfîrșit, la ora două dimineața, gallienii se pregătiră. întîlnirea urma să aibă loc peste 47 de minute și 35 de secunde.

în urma schimbării mișcării de rotație a Galliei în jurul axului ei, era zi, tot zi fiind și în acea parte a globului terestru de care se va izbi cometa.

De o oră, balonul era complet umflat. Totul reușise de minune. Uriașul aparat, legănîndu-se între catarge, era gata de plecare. Nacela prinsă de plasă nu-i aștepta decât pe pasageri. Gallia nu se mai afla decât la 75 de mii leghe de Pământ. Isac Hakhabut luă primul loc în nacelă.

Dar în acea clipă, căpitanul Servadac zări o centură foarte umflată peste mijlocul bătrînului evreu.

— Dar asta ce mai e? întrebă el.

— E, domnule guvernator, răspunse Isac Hakhabut, modestul meu avut pe care-l iau cu mine.

— Și cît cîntărește modestul dumitale avut?

— Oh, vreo 30 de kilograme numai.

— 30 de kilograme și balonul de-abia poate să ne ridice pe noi. Zvîrle-o, jupîne Isac, greutatea asta de prisos!

— Dar, domnule guvernator...

— în zadar, ți-am spus, nu putem să încercăm peste măsură nacela!

— Sfînte Dumnezeule, strigă Isac, toată averea mea, tot avutul meu, strîns atît de greu!

— Ei, jupîne Isac, știi prea bine că aurul dumitale nu va mai avea nici o valoare pe Pământ, de vreme ce Gallia prețuiește 246 sextilioane!...

— Dar, excelență, fie-vă milă!...

— Haide, haide, zise atunci Ben-Zuf, scutește-ne de prezența ta sau de aurul tău — după cum poftești!

Și nefericitul Isac trebui să arunce enorma centură, cu văicăreli și

276

blesteme despre care nici nu încercăm să vă dăm vreo idee,

Gt despre Palmyrin Rosette, altă poveste! Furiosul savant susți nea că nu pleacă de pe cometa lui. însemna să-l smulgi de pe dome niul lui! Dealtfel, balonul ăsta era făcut anapoda! Trecerea dintr-u atmosferă în cealaltă nu putea să se efectueze fără ca el să ardă ca o simplă foaie de hîrtie! Era mai puțin primejdios să rămîi pe Gallia și în cazul cînd, prin absurd, Gallia ar atinge numai în treacăt Pământul, cel puțin Palmyrin

Rosette va continua să graviteze împreună cu ea! în sfîrșit, mii de alte argumente însoțite de blesteme și amenințări furioase sau de-a dreptul caraghioase — ca de pildă trimiterea la colț a elevului Servadac! în ciuda protestelor, profesorul fu totuși al doilea care fu vîrît în nacelă, legat fedeleș și ținut de doi mateloți. Căpitanul Servadac, ferm hotărît să nu-l lase pe Gallia, îl îmbarcase în felul acesta puțin cam brutal.

Trebuiră să se despartă de cei doi cai și de capra Ninei! Căpitanului, lui Ben-Zuf și Ninei li se rupea inima de durere, dar era cu neputință să-i ia. Dintre toate vietățile, numai porumbelul Ninei își avea locul rezervat. Cine știe, dealtfel, dacă acest porumbel nu va servi ca sol între pasagerii din nacelă și vreun colț al globului pămîntesc?

Contele Timașev și locotenentul Procop se îmbarcară și ei la invitația căpitanului.

Acesta tot mai călca, împreună cu credinciosul lui Ben-Zuf, pe solul gallian.

— Haide, Ben-Zuf, e rîndul tău, îi spuse.

— După dumneavoastră, domnule căpitan!

— Nu, trebuie să rămîn ultimul pe bord, ca un căpitan silit să-și părăsească nava!

— Totuși...

— Haide, cînd îți spun!

— Mă supun ordinului! răspunse Ben-Zuf.

Ben-Zuf încalecă peste marginea nacelei. Căpitanul Servadac urcă după el.

Ultimele legături fură tăiate, iar balonul se înalță maiestuos în atmosferă.

Capitolul XIX

ÎN CARE SE ÎNREGISTREAZĂ, CLIPĂ DE CLIPĂ, SENZAȚIILE ȘI IMPRESIILE PASAGERILOR DIN NACELA

Balonul atinse înălțimea de 2 500 metri. Locotenentul Procop ho târî să-1 mențină în această zonă. O vatră făcută din sîrmă, plină cu fin și atîrnată de capătul de jos al balonului, putea fi ușor aprinsă

277

in așa fel încît să păstreze aerul dinăuntru la gradul de rarefiere necesar ca balonul să nu coboare.

Pasagerii din nacele priviră în urma lor, în jurul lor, deasupra lor.

Dedesubt se întindea o mare parte din Marea Galliană care părea că formează un bazin concav. La nord un punct izolat — Insula Gurbi. în zadar ar fi căutat spre vest insulițele Gibraltar și Ceuta. Dispăruseră.

La sud, deasupra litoralului se înalța vulcanul și întinsul teritoriu al Pămîntului Cald.

Această peninsulă era legată de continentul ce încadra Marea Galliană. Pretutindeni același aspect ciudat, îngrămădirea aceea de lamele irizată în acea clipă de razele soarelui. Pretutindeni substanța minerală, sarea de aur care părea că alcătuiește temelia Galliei, sîmburele ei tare.

în jurul nacelei, deasupra orizontului care părea că se înalță odată cu ascensiunea balonului, cerul se desfășura neasemuit de senin. Dar spre nord-vest, în opoziție cu soarele gravita un astru nou, mai mic decît un astru, mai mic decît un asteroid — doar un fel de bolid. Era bucata pe care o forță interioară o smulsese din pîntecele Galliei. Blocul acesta imens se depărta urmînd o nouă traiectorie, iar distanța pînă la el ajunsese de cîteva mii de leghe și mai bine. Nu se zărea, dealtfel, prea deslușit; dar odată cu venirea nopții s-ar fi înfățișat ca un punct luminos în spațiu.

în sfîrșit, deasupra nacelei, puțin într-o parte, apărea discul terestru în toată splendoarea lui. Părea că se năpustește asupra Galliei, acoperind o bună parte din cer.

Discul acesta, splendid luminat, îți lua privirile. Distanța era relativ prea mică pentru a putea deosebi amîndoi polii deodată. Gallia era la jumătate din distanța care desparte, în medie, Luna de Pămînt, și această distanță scădea vertiginos clipă de clipă.

Diferite pete sclipeau pe suprafața lui, unele strălucitoare — continentele; altele mai întunecate, prin faptul că absorbau razele solare — oceanele.

Deasupra petelor se mișcau încet mari dungi albe, întunecate pe cealaltă față a lor: norii răspîndiți în atmosfera terestră.

Curînd după aceea, datorită vitezei de 29 de leghe pe secundă, aspectul oarecum

nedeslușit al discului terestru se contura mai clar. Se zăriră marile cordoane litorale, relieful se accentua. Munții și câmpiile nu se mai amestecau. Harta netedă se văluri și celor din nacelă li se păru că se apleacă asupra unei hărți în relief.

La orele 2 și 27 de minute dimineța, cometa se găsea la mai puțin de 30 de mii de leghe de sferoidul terestru. Cei doi aștri zburau unul spre celălalt. La orele 2 și 37 mai aveau de parcurs doar 15 mii de leghe.

Liniile mari ale discului se deosebeau clar atunci și trei strigăte fură scoase de locotenentul Procop, contele Timașev și căpitanul Servadac:

278

— Europa!

— Rusia!

— Franța!

Și nu se înșelau. Pământul întorcea spre Gallia acea parte pe care se întindea continentul european în plină zi. Configurația fiecărei țări era ușor de recunoscut. Pasagerii nacelei priveau adânc mișcați Pământul acesta gata să-i înghită. Nu se mai gîndeau decît la aterizare și nicidecum la pericolele ei. Aveau să se întoarcă, în sfîrșit, în lumea aceasta pe care nu crezuseră că o vor mai vedea vreodată.

Da, Europa se întindea aievea sub ochii lor! Vedeau diferitele state cu conturul ciudat pe care natura sau convențiile internaționale i le dăduseră. Emoția îi sugruma pe toți. Și totuși, o notă comică izbucni în mijlocul tulburării generale.

— Montmartre! strigă Ben-Zuf.

Și n-ar fi fost chip s-o convingi pe ordonanța căpitanului Serva-dac că era cu neputință să zărească de la o asemenea depărtare colina lui mult iubită!

Cît despre Palmyrin Rosette, cu capul scos afară din nacelă, nu avea ochi decît pentru părăsita Gallie care plutea la 2 500 de metri sub el. Nici nu voia să se uite la Pământul ce-l rechemă și nu vedea nimic altceva decît cometa lui, viu luminată în strălucirea întregului spațiu.

Locotenentul Procop, cu cronometrul în mînă, număra minutele și secunde. Focul, din cînd în cînd ațîțat din ordinul lui, menținea balonul în zona potrivită.

În timpul acesta se vorbea puțin în nacelă. Căpitanul Servadac și contele Timașev sorbeau Pământul din ochi. Balonul se găsea față de el puțin într-o parte, dar în urma cometei, ceea ce însemna că Gallia o va lua în căderea ei înaintea aerostatului, împrejurare favorabilă, deoarece acesta, alunecînd în atmosfera terestră, nu era nevoit să se dea chiar peste cap.

Dar unde urma să cadă?

Va fi un continent? Acest continent le va oferi oare unele resurse? Comunicația cu o porțiune locuită a globului va fi ușoară?

Va fi un ocean? Și în cazul acesta puteau nădăjdui în minunea că va veni un vapor să-i salveze?

Ce de pericole îi pîndeau din toate părțile! N-avusese dreptate contele Timașev să spună că erau în mîna soartei?

— Orele 2 și 42 de minute, rosti locotenentul Procop în mijlocul tăcerii generale.

Încă 5 minute, 35 de secunde și 6 zecimi și cei doi aștri se vor ciocni!... Se găseau la mai puțin de 8 000 de leghe unul de celălalt.

Locotenentul băgă atunci de seamă că Gallia urma o direcție puțin înclinată față de Pământ. Cele două corpuri nu alergau pe aceeași linie. Totuși se puteau aștepta la o oprire bruscă și totală a cometei și nu la o simplă atingere așa cum se întîmplase cu doi

urmă. Dacă Gallia nu se va ciocni direct de Pământ, „cel puțin se va[^] lipi tare de el”, spuse Ben-Zuf.

În fine, dacă nici unul din pasagerii din nacelă nu va scăpa cu viață din întâlnirea aceasta, dacă balonul, prins în vârtejul aerului în clipa când se vor amesteca cele două atmosfere, ar fi sfișiat și azvîr-lit spre sol, dacă nici unuia dintre gallieni nu-i va fi dat să se întoarcă printre ai săi, orice amintire a lor, a trecerii lor pe cometă, a călătoriei prin lumea solară avea să piară pentru totdeauna? Nu! Căpitanul Servadac avu o idee. Rupse o foaie din carnet, iar pe această foaie scrise numele cometei, acela al parcelelor smulse din globul pământesc, numele tovarășilor lui și iscăli.

Apoi îi ceru Ninei porumbelul călător pe care fetița îl ținea strîns la piept.

După ce-l sărută cu dragoste, fetița i-l dădu fără șovăire.

Căpitanul Servadac luă pasărea, îi legă de gît însemnarea lui și îi dădu drumul în spațiu.

Porumbelul coborî rotindu-se în atmosfera galliană și rămase într-o zonă mai joasă decît balonul. Încă două minute, încă 3 200 de leghe! Cei doi aștri se vor întîlni cu o viteză de trei ori mai mare decît aceea cu care se mișcă Pământul de-a lungul eclipticei sale.

De prisos să mai adăugăm că pasagerii din această nacelă nu simțeau nimic din înspăimîntătoarea viteză și că aparatul lor părea că stă absolut nemișcat în atmosfera ce-l purta.

— Orele 2 și 46 de minute! spuse locotenentul Procop.

Distanța se redusese la 1 700 de leghe. Pământul părea că se deschide ca o vastă pîlnie sub cometă. S-ar fi spus că se deschide ca s-o primească!

— Orele 2 și 47 de minute! spuse încă o dată locotenentul Procop.

Nu mai rămîneau decît 35 de secunde și 6 zecimi la o viteză de 270 de leghe pe secundă!

În sfîrșit, se auzi un fel de freamăt. Era aerul gallian pe care-l absorbea Pământul și odată cu el și balonul, atît de alungit că-ți venea să crezi că se va rupe!

Toți se agățaseră de marginea nacelei, înspăimîntați, împietriți...

Apoi cele două atmosfere se contopiră. O enormă îngrămădire de nori se formă. Se strînseră vapori. Cei din nacelă nu mai zăriră nimic, nici deasupra, nici dedesubtul lor. Li se păru că o flacără uriașă îi învăluia, că le fugea totul de sub picioare și, fără să știe cum, fără să-și poată lămuri întîmplarea, se treziră pe solul terestru, îl părăsiseră într-un fel de vârtej și se întorceau pe el tot într-un fel de vârtej!

Cît despre balon, nici urmă!

În același timp, Gallia gonia oblic pe tangentă și, împotriva oricărei previziuni, dispărea spre răsăritul lumii, după ce atinsese ușor globul pământesc.

Capitolul XX

CARE, ÎMPOTRIVA TUTUROR LEGILOR UNUI ROMAN, NU SE TERMINĂ
CU CĂSĂTORIA EROILOR

— Ah, domnule căpitan, Algeria!

— Și Mostaganem, Ben-Zuf!

Aceste două strigăte izbucniră de pe buzele căpitanului Servadac și ale ordonanței sale, imediat ce își veniră în fire.

Printr-o minune, cu neputință de explicat ca toate minunile, erau teferi.

„Mostaganem! Algeria!” spusese căpitanul Servadac și ordonanța sa. Și nu puteau să se înșele deoarece petrecuseră mai mulți ani de garnizoană prin părțile acestea. Se întorceau așadar, aproape chiar în locul de unde plecaseră, după o călătorie de doi ani prin lumea solară!

O întâmplare uimitoare — dar se poate spune că era o întâmplare, de vreme ce Gallia și Pământul se întâlneau în aceeași secundă chiar în același loc de pe ecliptică? — îi aducea aproape în punctul de plecare.

Se aflau la mai puțin de doi kilometri de Mostaganem!

După o jumătate de oră, căpitanul Servadac și toți tovarășii lui își făceau intrarea în oraș. Ceea ce li se păru mai uimitor era că totul părea calm pe suprafața Pământului. Populația algeriană își vedea liniștit mai departe de treburile zilnice. Animalele, deloc neliniștite, pășteau iarba ușor umezită de rouă de ianuarie. Trebuie să fi fost pe la opt dimineața. Soarele se ridica la orizontul lui obișnuit. Nu numai că nu părea să se fi petrecut ceva anormal pe globul pământesc, dar parcă locuitorii săi nici nu se așteptau la ceva neobișnuit.

— Ei, asta-i! spuse căpitanul Servadac. Nu erau preveniți de sosirea cometei?

— Cam așa se pare, domnule căpitan, răspunse Ben-Zuf. Și eu care mă așteptam la o primire triumfală!

Era vădit că nimeni nu știa de o ciocnire cu o cometă. Altfel panica ar fi fost cumplită pe tot globul, iar locuitorii s-ar fi crezut mai aproape de sfârșitul Pământului decât în anul 1000! La porțile Mascarei, căpitanul Servadac se întâlni chiar cu cei doi camarazi ai lui, maiorul din regimentul 2 de pușcași și căpitanul din regimentul 8 de artilerie. Pur și simplu se aruncă în brațele lor.

— Dumneata, Servadac! strigă maiorul.

— Chiar eu!

— Și de unde vii, dragul meu, după o absență atât de inexplicabilă?

— V-aș spune bucuros, domnule maior, dar dacă o să vă spun. n-o să mă credeți!

281

— Totuși...

— Eh, prieteni! Stringeți mîna unui vechi camarad care nu v-a uitat și să zicem că n-a fost decât un vis!

Și Hector Servadac, oricît stăruiră, nu vfu să mai scoată o vorbă despre acest subiect. Însă le puse celor doi ofițeri o întrebare:

— Dar doamna?

Maiorul înțelese și nu-l lăsă să termine.

— Căsătorită, adică recăsătorită, dragul meu! spuse el. Ce vrei? Ochii care nu se văd se uită.

— Da, le răspunse căpitanul Servadac, ochii care nu se văd fiindcă s-au dus să rățăească timp de doi ani în țara himerelor!

Apoi spuse, întorcîndu-se spre contele Timașev:

— Ei drăcie! Ați auzit, domnule conte? La drept vorbind, sînt în-cîntat că nu trebuie să mă mai bat cu dumneavoastră!

— Și eu, domnule căpitan, sînt fericit că pot să vă strîng mîna, fără vreun gînd ascuns.

— Dacă mă mai bucur de ceva, e că nu trebuie să mai termin rondelul ăla îngrozitor!

Și cei doi rivali, care nu mai aveau nici un motiv de rivalitate, pe-cetlură printr-o strîngere de mînă o prietenie care n-avea să se strice niciodată.

Contele Timașev, de acord cu tovarășul lui, fu tot atît de rezervat în ce privește

evenimentele extraordinare pe care le trăiseră și dintre care cele mai ciudate erau plecarea și sosirea lor. Ceea ce li se părea cu desăvârșire inexplicabil era că totul era la locul său pe litoralul mediteranean.

Hotărât lucru, mai bine să tacă din gură.

A doua zi, micuța colonie se destramă. Rușii se întoarseră în Rusia cu contele Timașev și locotenentul Procop, spaniolii în Spania, unde mărinimia contelui avea să-i pună la adăpost de griji pe toată viața. Toți acești oameni de ispravă nu se despărțiră înainte de a fi dat glas sincerei lor prietenii.

În ce-l privește pe Isac Hakhabut, ruinat prin pierderea *Hansei*, a aurului și arginților săi, dispăru. Adevărul ne silește să mărturisim că nimeni nu întrebă de el.

— Pungașul bătrîn, spuse într-o zi Ben-Zuf, trebuie că s-arată prin bâlciurile din America ca o stafie din lumea solară!

Ne mai rămîne să vorbim de Palmyrin Rosette.

Pe el, nici un argument, e ușor de crezut, nu-l putuse opri să vorbească! Deci vorbise!... Dar existența cometei lui, pe care nici un astronom n-o văzuse niciodată la orizontul terestru, fu contestată și nu fu înscrisă în catalogul Anuarului. Ce culmi atinse furia arțăgosului profesor e greu să ne închipuim. Doi ani după întoarcerea lui, publică un voluminos memoriu care cuprindea elementele Galliei și povestirea propriilor întâmplări ale lui Palmyrin Rosette.

Atunci, păreri fură împărțite printre savanții europeni. Unii, cei

282

mai mulți, se declarară împotriva. Ceilalți, puțini la număr, fură pentru.

Un răspuns la acest memoriu — și era probabil cel mai bun care se putea da — reduce toată munca lui Palmyrin Rosette la adevăratele ei proporții, intitulînd-o: *Istoria unei ipoteze*.

Această obrăznicie îl înfurie la culme pe profesor, care pretinse atunci că văzuse din nou gravitînd prin spațiu nu numai Gallia, ci și fragmentul cometei care purta pe cei 13 englezi în nesfîrșitele spații ale universului sideral! Niciodată n-avea să se consoleze că nu era tovarășul lor de călătorie!

În sfîrșit, fie că înfăptuiseră sau nu această explorare de neînchipuit a lumii solare, Hector Servadac și Ben-Zuf rămaseră mai mult ca oricînd unul căpitanul, celălalt ordonanța, pe care nimic nu-i putea despărți.

Într-o zi se plimbau pe colina Montmartre și, siguri fiind că nimeni nu-i auzea, vorbeau despre aventurile lor.

— Poate că nici nu-i adevărat! spunea Ben-Zuf.

— Ei, drăcie! Pînă la urmă am să cred și eu că nu! răspunse căpitanul Servadac.

Cît despre Pablo și Nina, adoptați unul de contele Timașev și cealaltă de căpitanul Servadac, fură crescuți și educați sub îndrumarea lor. Într-o bună zi, colonelul Servadac, al cărui păr începea să încărunească, îl căsători pe tînărul spaniol, ajuns un flăcău chipeș, cu micuța italiancă, care se făcuse o prea frumoasă fată. Contele Timașev ținuse să aducă el personal zestrea Ninei.

Și după aceea, tinerii căsătoriți trăiră cît se poate de fericiți., deși nu le fusese dat să ajungă el Adam și ea Eva unei noi lumi.

Sfîrșitul celei de a doua și ultime părți.

Bibi

CUPRINS

PARTEA ÎNȚI

CAPITOLUL I. Contele: „Poftim cartea mea de vizită!”. Căpitanul: „Iat-o pe-a mea!”	5
CAPITOLUL II. în care sînt prezențați, din punct de vedere fizic și moral, căpitanul Servadac și ordonanța sa, Ben-Zuf	9
CAPITOLUL III. în care se va vedea că inspirația poetică a căpitanului Servadac este întreruptă de un șoc neplăcut	13
CAPITOLUL IV. Care permite cititorului să înmulțească la infinit semnele de mirare și întrebare	16
CAPITOLUL V. în care se vorbește despre cîteva modificări survenite în ordinea fizică a lucrurilor, fără a li se putea arăta cauza	16
CAPITOLUL VI. Care-l poartă pe cititor să-l urmeze pe căpitanul Servadac în prima excursie pe noul său domeniu	26
CAPITOLUL VII. în care Ben-Zuf crede că e de datoria lui să se plîngă de nepăsarea guvernatorului general față de dînsul	32
CAPITOLUL VIII. Unde e vorba de Venus și Mercur care amenință să devină planete de șoc	39
CAPITOLUL IX. în care căpitanul Servadac pune un număr de întrebări ce rămîn fără răspuns	45
CAPITOLUL X. în care, cu luneta la ochi și sonda în mînă, sînt căutate urmele provinciei Alger	- 50"
CAPITOLUL XI. Unde căpitanul Servadac regăsește, cruțată de catastrofă, o insuliță care nu este altceva decît un mormînt	55
CAPITOLUL XII. în care, după ce s-a purtat ca un marinar destoinic, locotenentul Procop se lasă în voia soartei	61
/X5	

CAPITOLUL XIII. Unde e vorba de generalul de brigadă Murphy, de maiorul Oliphant, de caporalul Pim și de un proiectil care se pierde dincolo de zare	68
CAPITOLUL XIV. Care înfățișează o anumită încordare în relațiile internaționale și sîrșește cu un eșec geografic	75
CAPITOLUL XV. în care prietenii noștri discută pentru a ajunge să descopere un adevăr, apropiindu-se, poate, de dezvăluirea lui	82
CAPITOLUL XVI. în care îl vom vedea pe căpitanul Servadac ținînd în mînă tot ce a rămas dintr-un mare continent	89
CAPITOLUL XVII. Care ar putea fi intitulat pe bună dreptate: de la același acelorași	95
CAPITOLUL XVIII. Care istorisește ce primire s-a făcut guvernatorului general al Insulei Gurbi și ce și ce evenimente s-au petrecut în lipsa lui	103
CAPITOLUL XIX. în care căpitanul Servadac este recunoscut în unanimitate de voturi, inclusiv al său, guvernator general al Galliei	111
CAPITOLUL XX. Prin care se dovedește ea, privind cu atenție, izbutești în cele din urmă să zărești un foc la orizont	117
CAPITOLUL XXI. în care se va vedea ce încîntătoare surpriză le face natura, într-o frumoasă noapte, locuitorilor de pe Gallia	124
CAPITOLUL XXII. Care se încheie cu o mică experiență de fizică distractivă destul de ciudată	131
CAPITOLUL XXIII. în care se vorbește de un eveniment de mare importanță, din pricina căruia toată colonia intră în fierbere	136
CAPITOLUL XXIV. în care căpitanul Servadac și locotenentul Procop află, în sfîrșit, dezlegarea tainei cosmografice	143
PARTEA A DOUA	
CAPITOLUL I. în care este prezentat, fără multă ceremonie, al treizeci și șaselea locuitor al sferoidului gallian	152
CAPITOLUL II. La sfîrșitul căruia cititorul află ceea ce, fără îndoială, ghicise mai de mult	159
CAPITOLUL III. Cîteva variații pe vechea temă afit de cunoscută a cometelor din lumea solară și altele	164
CAPITOLUL IV. în care îl vom vedea pe Palmyrin Rosette afit de încîntat	

de soarta lui, încît faptul dă de gîndit

173

CAPITOLUL V. în care elevul Servadac este bruftuluit de profesorul Palmyrin Rosette

181

286

CAPITOLUL VI. în care se va vedea că Palmiryn Rosette are dreptate cînd găsește materialul coloniei neîndestulător

CAPITOLUL VII. în care se va vedea că Isac găsește un prilej minunat să împrumute bani cîi mai mult de 1800 la sută dobîndă

CAPITOLUL VIII. în care profesorul și elevii săi jonglează cu sextilioane, cvintilioane și alți multipli ai miliardului

CAPITOLUL IX. în care va fi vorba numai de Iupiter, marele tulburător al cometelor

>

CAPITOLUL X. în care se va arăta lămurit că e mai bine să faci trafic pe Pămînt decît pe Gallia

CAPITOLUL XI. în care cercurile savante ale Galliei se lansează cu imaginația în mijlocul spațiilor nesfîrșite

CAPITOLUL XII. Cum s-a sărbătorit ziua de 1 ianuarie pe Gallia și în ce fel s-a sfîrșit sărbătoarea

CAPITOLUL XIII. în care căpitanul Servadac și tovarășii săi fac singurul lucru ce era de făcut

CAPITOLUL XIV. Care stă mărturie că oamenii nu sînt făcuți să graviteze la 220 milioane leghe de Soare

CAPITOLUL XV. în care se vorbește despre primele și ultimele relații care

s-au stabilit între Palmyrin Rosette și Isac Hakhabut

CAPITOLUL XVI. în care căpitanul Servadac și Ben-Zuf pleacă și se întorc precum au plecat

CAPITOLUL XVII în care se vorbește despre marea problemă a întoarcerii pe Părint și* despre îndrăzneță propunere a locotenentului Procop

CAPITOLUL XVIII. în care se va vedea că gallienii se pregătesc să privească puțin cam de sus întregul lor astru

CAPITOLUL XIX. în care se înregistrează, clipă de clipă, senzațiile și impresiile pasagerilor din nacelă

CAPITOLUL XX. Care, împotriva tuturor legilor unui roman, nu se termină cu căsătoria eroilor

Comanda nr. 30 507

Combinatul poligrafic „Casa Scînteii”

București — Piața Scînteii nr. 1

Republica Socialista România

